

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Filozofická fakulta

Katedra psychologie

FILOZOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY
V PRAZE

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Martina Vaňková

ALTERNATIVNÍ VYUŽITÍ SZONDIHO TESTU

ALTERNATIVE USE OF SZONDI TEST

V Praze 2012

Vedoucí práce: MUDr. Mgr. Radvan Bahbouh, Ph.D.

Na tomto místě bych ráda poděkovala především vedoucímu mé diplomové práce MUDr. Mgr. Radvanu Bahbouhovi, Ph.D. Děkuji za cenné připomínky, rady a doporučení.

Dále děkuji všem, kteří se na vzniku práce a její výsledné úpravě podíleli: Studentům psychologie, kteří mi velmi pomohli při sběru dat. Respondentům všech fází výzkumu, že mu věnovali svůj čas a energii. Ondrovi Trhoňovi za vzorné, kreativní a spolehlivé spravování onlinového výzkumu.

Svému příteli Martinovi Pokornému děkuji velkou podporu a pomoc nejen při zpracovávání této práce. Děkuji za krásný vztah, který spolu máme.

Mé sestře Anetě Vaňkové patří největší dík za záchranu na „cílové rovince“. Děkuji za podporu, pomoc a vytrvalost. „, Děkuji, že jsi!“

V neposlední řadě děkuji svým rodičům, kteří se zasloužili o to, že jsem vůbec k této životní etapě dospěla.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 10. 4. 2012

.....
Martina Vaňková

ABSTRAKT

Diplomová práce analyzuje Szondiho test a jeho teorii ve světle aktuálních poznatků. Jejím cílem je prověřit potenciál této diagnostické metody a zvážit možnosti její aplikace. Na základě asociačního výzkumu se směr zájmu rozděluje do dvou studií. První z nich ověřuje vztah Szondiho teorie s vlastnostmi, které jsou na stupnici sémantického diferenciálu jednotlivým fotografiím podnětového materiálu přisuzovány. Výsledky ve většině případů potvrzují signifikantní rozdíly mezi Szondiho teoretickými kategoriemi čili „faktory“. Ve druhé studii je zvolen narativní přístup, k poznání projektivních souvislostí je využita metoda vyprávění příběhů. Kvalitativní analýzy naznačují, že mají příběhy v rámci jednotlivých „faktorů“ jisté podobnosti, které však ve většině případů neodpovídají Szondiho předpokladům. Pro potvrzení potenciálu metody nahlédnout do osobnosti či života respondenta nebyla získaná data dostačující. Přesto výsledky naznačují, že by po dalším výzkumném zpracování mohla být tato aplikace přínosná zejména pro odhalení dílčích témat respondentova života a jeho přístupu k ostatním lidem.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Szondiho test, projekce, sémantický diferenciál, analýza příběhů

ABSTRACT

The thesis analyzes the Szondi's test and its theory in the light of current knowledge. Its aim is to examine the potential of this diagnostic method and to consider the possibilities of its application. On the basis of the free-association research, the direction of interest has divided into two studies. The first of them verifies the relationship of Szondi's theory with personal characteristics that are attributed to individual photos (stimulus material) on the scale of the semantic differential. In most cases, the results confirm significant differences between the factors. In the second study, the narrative approach is selected, it means „telling stories“ method will be used for discover the projective potential. Qualitative analysis indicates that stories have some similarities- in the context of given factors, however, in most cases, they do not follow Szondi's assumptions. In order to confirm the potential of the possibility to know the proband's personality or life, the data obtained has not proved sufficient. The data does suggest, however, that after further research, the benefit of its application could be confirmed.

KEY WORDS:

Szondi test, projection, semantic differential, stories analysis

OBSAH:

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	8
ÚVOD.....	9
LITERÁRNĚ PŘEHLEDOVÁ ČÁST	11
1. Projekce	11
2. Projektivní metody	13
2.1 Historie (vývoj) projektivních metod:	13
2.2 Terminologie.....	14
2.3 Charakteristika a definice projektivních metod	16
2.4 Přednosti a nedostatky projektivních metod	18
2.5 Dělení projektivních metod.....	21
2.6 Zařazení Szondiho testu do systému projektivních metod	23
3. Život a dílo Leopolda Szondiho	25
4. Szondiho test	29
4.1 Analýza osudu.....	29
4.2 Genotropismus	30
4.3 Pudový systém Analýzy osudu	32
4.4 Metodika Szondiho testu.....	34
4.4.1 Testový aparát	35
4.4.2 Administrace.....	36
4.4.3 Pudový profil	36
4.4.4 Interpretace pudového profilu.....	37
4.4.4.1 Přehled výkladových metod	40
4.5 Asociační výzkum faktorů	42
4.6 Oblasti využití.....	43
4.7 Hodnocení testu	50
4.7.1 Reliabilita	51
4.7.2 Důkazy validity	54
4.7.2.1 Konstruktová validita	54
4.7.2.2 Konvergenční validita	55
4.7.3 Kriteriační validita.....	56
5. Diskuse literárně přehledové části	58
5.1 Szondiho teorie ve světle aktuálních poznatků	58
5.2 Szondiho test v nových souvislostech.....	61

VÝZKUMNÁ ČÁST	66
6. Záměr a projekt výzkumné části.....	66
7. Pilotní studie	67
7.1 Metoda	67
7.2 Vzorek.....	67
7.3 Výsledky	68
7.4 Diskuse	71
8. Studie č. 1: Prověření Szondiho teorie pomocí metody sémantického diferenciálu ...	73
8.1 Metodologický princip.....	73
8.2 Hypotéza	73
8.3 Vzorek.....	73
8.4 Výzkumná metoda	75
8.5 Postup	77
8.6 Analýza dat	77
8.7 Předvýzkum	78
8.8 Výsledky	81
8.9 Diskuse	87
9. Studie č. 2: Projektivní potenciál Szondiho testu	90
9.1 Metoda	90
9.2 Vzorek.....	91
9.3 Výsledky	92
9.3.1 Asociace uvnitř faktorů	92
10.2.1.1 Shrnutí.....	115
9.3.2 Životní příběhy v asociacích.....	118
9.4 Diskuse	139
ZÁVĚR.....	143
POUŽITÁ LITERATURA	145
PŘÍLOHY	158

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ROR	Rorschachův test
TAT	Tematický apercepční test

ÚVOD

První setkání se Szondiho testem bývá často překvapivé až šokující. Řada podivně vyhlížejících jedinců koncentrovaných v jedné projektivní metodě. Všeobecné mínění, které kolem testu panuje, pak zájmu o test nepřidá. V našem případě tomu bylo právě naopak. Právě neobvyklý charakter podnětového materiálu a poměrně neprobádané „vody“ možnosti, jak test využít tak, aby mohl být i v dnešní době užitečný, vedl naše kroky k vytvoření této práce. Fotografie testu jsou sice staršího data a většina osob, které zobrazují, nejsou právě atraktivní. Jedná se však o reálné obrazy lidských tváří, se kterými má zkušenost každý z nás. Tento fakt je nespornou výhodou Szondiho testu.

Každý den potkáváme různé lidi, známé, povědomé, cizí. O některých se nám již po prvním setkání ještě dlouho zdají krásné sny, z jiných máme hrůzu, na pár z nich si už nikdy nevzpomeneme. Od každého z nich očekáváme něco jiného, v různé míře mu důvěřujeme. S někým chceme být přátelé, jiným se straníme.

Při prvním shledání je vzhled naším jediným vodítkem, pro posouzení člověka. Porovnáváme jej se svými známými, vzory z médií, hodnotíme některé výrazné znaky, které jsou pro nás samotné důležité, které nám pomohou odhalit, zda se jedná o člověka, se kterým si budeme rozumět, nebo nám alespoň neublíží. Toto hodnocení samozřejmě není stoprocentní a hlubší poznání daného člověka často naše předpoklady vyvrátí. Tyto závěry však děláme, více či méně nevědomě, neustále.

Tato přirozená reakce na lidské tváře a celkový vzhled člověka s podobnou automacií probíhá také při hodnocení fotografií. Vzpomeňme např. internetové seznamky, kde často bývá fotografie takřka jediným vodítkem pro výběr potenciálního partnera. V dnešní době sociálních sítí je pak hodnocení vlastností člověka na základě fotografií v jeho profilu každodenní záležitostí stále rostoucí většiny populace.

Tento fakt otevírá dveře právě Szondiho testu. Fotografie lidských tváří jako podnětový materiál je blízký každému člověku, snad jen s výjimkou lidí se zrakovým postižením. Potenciál, který v něm vidíme, nás vedl ke zpracování této práce. Stejně jako nás určité vzorce, které jsme si na základě vlastní či zprostředkované zkušenosti vytvořili, vedou naše hodnocení lidí kolem nás, mohly by být i vodítky pro hodnocení fotografií v Szondiho testu.

Jak se říká: „Podle sebe soudím tebe“. Charakteristiky, které přisuzujeme ostatním, mohou být také vlastnostmi našimi vlastními. Často to pak bývá tak, že vlastnosti, které hodnotíme jako pozitivní oceňujeme více u sebe než u druhých a nežádoucí pak naopak.

Neradi si připouštíme vlastní nedostatky a o to více je pak vidíme na ostatních. Možná, že Szondiho test má potenciál otevřít „bránu“ do světa osobních vlastností a hodnot. Tento možný potenciál Szondiho testu a jeho další souvislosti jsou předmětem následující práce.

Protože je Szondiho test projektivní metodou, nejprve definujeme tuto skupinu psychodiagnostických technik a zařadíme test do jejich systému. Následně se seznámíme s autorem testu Leopoldem Szondim a s jeho životními inspiracemi. Dále se již budeme věnovat Szondiho testu, jeho teoretickým základům a metodě testování a interpretace výsledků. Výzkumnou část pak tvoří dvě stěžejní studie, jejichž cílem je ověřit souvislosti mezi testem a Szondiho teorií. Pozornost bude dále věnována projektivnímu potenciálu testu, tedy tomu, zda nabízí tento test možnost nahlédnout do hodnot či životního příběhu člověka. V závěru shrneme základní poznatky, přínosy a nedostatky této práce.

LITERÁRNĚ PŘEHLEDOVÁ ČÁST

1. PROJEKCE

Termín „projekce“ v psychologii jako první použil Sigmund Freud, první zmínka je z roku 1894. Význam tohoto termínu pak sám několikrát upravil. Původně pojmem projekce označoval mechanismus obrany proti úzkosti (Pichot, 1970). Jedná se o obranný mechanismus, kterým se jedinec chrání *„před přiznáním si vlastních nežádoucích vlastností nebo neakceptovaných emocí tím, že je připisuje druhým lidem“* (Nakonečný, 1995, s. 140). Později pak Freud označuje za projekci mechanismus daleko obecnější. Podle něho jedincovy vzpomínky obecně ovlivňují vnímání současných podnětů. Projekce vnitřních psychických procesů navenek, a to včetně smyslového vnímání, pak představuje zásadní prostředek pro vytváření vnějšího světa člověka (Freud, 1991). Rozšířením Freudovy definice se rozšiřuje i samotný koncept projekce, protože *„projekce by v tomto případě byla obecně platným jevem, uplatňujícím se v různé míře v každé percepci“* (Šípek, 2000, s. 10).

Velmi obecně pojímá projekci také Jung (1993, s. 147), který do ní zahrnuje i senzorické vjemy (např. barva či zvuk). Projekce je pak podle něho *„obecný psychologický mechanismus, jenž přenáší subjektivní obsahy jakéhokoli druhu na objekt“*. Mechanismus projekce je mimovolní, automatický a spontánní.

Nakonečný (1995) popisuje projekci jako promítnutí vlastního psychického stavu či psychických procesů navenek jako jednu z hlubinně duševních funkcí obrany. Podle něho existují různé druhy psychické projekce, které jsou pod kontrolou vědomí a bývají zdrojem tvořivosti, tyto se projevují např. ve hře či ve snech.

Interpretace konceptu projekce však není jednotná. Murstein a Preyer (1959) proto na základě studia tehdejší dostupné literatury pojmenovávají 4 typy projekce, a sice klasickou, atributivní, autistickou a racionalizační. Klasická projekce je projekcí v původním, psychoanalytickém smyslu, která funguje jako obranný mechanismus zbavující člověka ohrožujících obsahů mysli. Atributivní projekce označuje tendenci připisovat vlastní potřeby, city a vlastnosti jiným lidem. Autistická projekce znamená, že jedinec modifikuje své vjemy na základě svých vlastních potřeb. Pomocí racionalizační projekce pak člověk vysvětluje své vědomé chování, které např. není v souladu s právními normami či morálními zásadami.

Shrnující pohled nabízí Šípek (2000, s. 13), který hovoří o projekci v užším slova smyslu a širším slova smyslu. Za projekci užším slova smyslu považuje více či méně

vědomou modifikaci procesu vnímání, a to 1. ve formě obrany, kdy jde o odštěpení „*nežádoucích obsahů a jejich přemísťování ven na jiné osoby*“, 2. modifikaci vnímaných jevů na základě očekávání a naučených percepčních schémat a 3. promítáním svých přání, hodnot a preferencí. V širším slova smyslu je pak mechanismus projekce možné nalézt v každém lidském chování. Člověk promítá svůj psychický stav do svého chování, prožívání a myšlení. Projekci v tomto pojetí představuje např. neverbální chování, gestikulace, držení těla, výběr oděvu, zařízení bytu, ale také umělecký projev jedince.

Projekce je základním mechanismem skupiny psychodiagnostických metod, které nyní podrobně představíme. Seznámíme se s historickým vývojem, charakteristikami a dělením projektivních metod.

2. PROJEKTIVNÍ METODY

Obecně můžeme říci, že projektivní metody jsou všechny psychologické metody, které využívají různé projekce v tom smyslu, že osoba odhaluje sama sebe ve všem, co dělá (Stančák, 1982).

„Pomocí projektivních technik je zachycován svět osobních významů, významností, vzorců reagování i prožívání. Na rozdíl od osobnostních dotazníků se můžeme více dozvědět o jedinečné osobnosti a její dynamice“ (Šípek, 2000, s. 21).

2.1 HISTORIE (VÝVOJ) PROJEKTIVNÍCH METOD:

Prvním projektivním pokusem byl slovní asociační experiment, který již v roce 1879 provedl Francis Galton (Svoboda, 1999). Historie pojmu „projektivní metody“ je však poněkud kratší.

Vývoj projektivních metod můžeme pro zjednodušení a přehlednost vyjádřit ve čtyřech fázích (Schaipp & Plaum, 1995):

1. Doba rozkvětu projektivních metod se datuje do 30., 40. a 50. let 20. století. Za autora označení „projektivní metody“ je považován Lawrence K. Frank, který je definoval a předložil jejich klasifikaci v roce 1939 (Stančák, 1982). Podstata projektivních metod je podle něho založena na tom, že v probandech vyvolávají mnohé projevy jeho vlastního světa, jeho osobnosti. O Frankově autorství však můžeme polemizovat. Pojem „projekční testy“ (Projection Tests) používá H. A. Murray ve své publikaci již v roce 1938. Mnoho projektivních metod vznikalo mimo psychologickou akademickou půdu, jako např. Rorschachův test. Byly jim přisuzovány neomezené možnosti a věřilo se, že dokáží odhalit nevědomé struktury a tím odkrýt osobnost probandů. Popularita projektivních metod podle Molische vyvrcholila okolo roku 1955 (Stančák, 1982).
2. V 50., 60. a 70. letech 20. století prošly projektivní metody pod náporu vědecko-teoretických a metodologických vlivů dobou kritických zkoušek co se teorie, platnosti a použitelnosti týče. Toto testování však bylo poměrně jednostranné, silně založené na kritériích klasické testové teorie, bez ohledu např. na široké možnosti diagnostické využitelnosti. Po vzoru psychometrie tedy byla pro některé projektivní testy vyvinuta skóre ke konstruktovému měření. Příkladem empirického přístupu k popisu osobnosti u

projektivních metod je Exnerův komplexní systém („A Comprehensive System“) vyhodnocování a interpretace Rorschachova testu (ROR). Jeho první verze byla dokončena v roce 1973, je dodnes dopracovávána a aktualizována (Exner & Erdberg, 2005). Podobné pokusy proběhly i u standardizace Tematického apercepčního testu (TAT). Dana (1955) např. navrhl skórovací systém pro 5 tabulí (II, III, IV, VI, VII ze série z roku 1943). Kvantitativní hodnocení TAT se však neujalo tak jako v případě ROR, již Revers (1973) kritizuje omezení, které kategorizace příběhů přináší.

3. Přibližně mezi lety 1965 a 1980 a později, se projektivní techniky ocitly pod ještě silnější kritikou. Psychologická diagnostika obecně zažívala svou krizi. Zjišťování platnosti a využitelnosti teoretických modelů psychologické diagnostiky a jejich metod vedlo k silnému znejistění. V souvislosti s touto rozepří se zdály spornější i projektivní metody, které již byly považovány za „vědecké“.
4. V následující fázi došlo k reintegraci projektivních metod do arzenálu psychodiagnostických metod. Na pozadí „multi-metodové“ diagnostiky získaly projektivní techniky novou úctu a byly přijaty jako část rozsáhlého diagnostického procesu. Hlavní přínos pak přináší zejména jejich kvalitativní využití. Největší oblibě se dnes i z dlouhodobého hlediska těší Rorschachův test, často se také používá TAT. I přesto dále čas od času vzplane debata o užitečnosti projektivních metod. Bahbouch (www.psychodiagnostika.cz) zmiňuje např. oživení tohoto sporu na přelomu století.

V pozadí vzniku projektivních metod stojí zejména tyto tři vlivy: 1. Psychoanalýza, která kromě samotného označení ovlivnila také jejich rozvoj i způsob interpretace mnohých z nich. 2. Holistické školy (např. Lewin, Allport, Murray, Maslow), které vnímají člověka jako celek. Cílem studia osobnosti je podle nich odhalovat zákonitosti vzniku originality či jedinečnosti člověka. A 3. Vědecké tendence, kdy by měl být rozvoj projektivních technik paralelní s rozvojem moderního vědeckého myšlení, tedy by například měly odpovídat aktuálním znalostem i metodologickým požadavkům (Pichot, 1970).

2.2 TERMINOLOGIE

Ačkoliv se termín „projektivní metody“ používá běžně a jen málokdo se nad tímto označením pozastaví, měli bychom mít na paměti jeho skutečný význam a nezaměňovat jej s projekcí v psychoanalytickém smyslu. „*Projekce ve smyslu psychoanalýzy obsahuje tyto tři*

elementy: charakter podvědomých projekcí, funkci obrany já, redukci psychického napětí“ (Pichot, 1970, s. 75). Tyto podmínky však projektivní metody nesplňují. Podle Morávka (1987) se totiž u projektivních metod nejvíce uplatňují projekce atributivní a autistická, což by mohlo podpořit jejich označení, ovšem s vědomím jistých limitů.

Ve snaze zabránit nejasnostem spojeným s označením této skupiny psychodiagnostických metod se mnozí autoři pokoušeli navrhnout nová pojmenování. Jednoznačný však není ani překlad těchto pokusů. Objevily se následující návrhy: např. „imaginativní produkce“ či „testy obrazotvornosti“ R. W. Whita, „apercepční distorze“ či „testy vnímání“ L. Bellaka a „misperceptivní“ postupy či „testy dynamické“ R. B. Cattella (Šípek, 2000; Pichot, 1970).

Navrhovaná označení nejsou náhodná. Mají své vysvětlení v psychologické terminologii, kdy odráží autorovu představu o projektivních metodách, jejich cíli či mechanismu působení. Pro lepší porozumění jejich vymezení se nyní seznámíme s některými souvisejícími pojmy, které vysvětlují zmíněné pokusy o přejmenování této skupiny psychodiagnostických technik.

Základním pojmem, a také základním předpokladem projekce, je percepce čili vnímání, obecně řečeno smyslové přijímání podnětů. Účelově zaměřené vnímání pak označil Leibniz termínem apercepce. Apercepce znamená závislost nového vjemu na předchozích životních zkušenostech. Je podmíněna individuálními zájmy a motivací a může být aktivní, záměrná i pasivní, samovolná či vynucená okolnostmi. Od percepce ji odlišuje zejména možnost hodnocení na základě předchozí zkušenosti, což nabízí prostor pro projekci vnitřních obsahů. Souvislost můžeme najít také s pojmem mispercepce, který je definován jako chybné vnímání. Zkreslení vnímání může být způsobeno nejen smyslovým klamem nebo chorobným duševním procesem. Může se do něho promítat také afektivní citový vztah, což je právě psychologicky zajímavým momentem projekce. Zmíněné pojmy předcházejí projekci jak významově, tak také časově. Jiný úhel pohledu nabízí uchopení projektivních metod skrz imaginaci čili obrazotvornost, která je zdůrazněním fantazie při tvorbě představ. V této souvislosti bychom měli uvést ještě termín pareidolie jako schopnost dotvářet vnímané neurčité podněty ve smysluplné celky pomocí fantazie. Tento fenomén nabízí možné vysvětlení působení podnětového materiálu například u Rorschachova testu.

Uvedené termíny s projekcí úzce souvisí. Žádný z nich však nezahrnuje její dynamiku a komplexnost přístupu k osobnosti. Až psychoanalytické pojetí projekce, které předpokládá promítnutí osobnostních rysů na vnější objekty, otevřelo cestu projekci k jejímu využití jako diagnostického nástroje. Dnes však musíme mít na paměti odlišnost původního významu

tohoto slova od jeho aktuálního smyslu v sousloví „projektivní metody“. Můžeme shrnout, že zatímco Freudův termín „projekce“ označuje mechanismus obrany proti vnitřně nepřijatelným představám, ideám a úzkosti, a zároveň ovlivňování vnímání podnětů vzpomínkami (Nakonečný, 1995), projekce v neanalytickém smyslu je procesem, kde proband promítá své duševní procesy na různé podněty (Svoboda, 1999). Frank (1939, dle Říčan & Ženatý, 1988) definoval tuto projekci pomocí jednoduché metafory, kdy přirovnal projektivní metody k projekčnímu plátku spektroskopu: podobně jako spektroskop umožňuje vidět celé spektrum světla, umožňují projektivní techniky „zvnějšit“ skryté vlastnosti osobnosti.

Kromě potíží s názvem této skupiny psychodiagnostických metod se setkáváme s pojmovými nesrovnalostmi uvnitř jí samé. Stančák (1999) navrhuje rozumné řešení, kdy pod pojmem projektivní „metody“ rozumí všechny projektivní metody, projektivní „techniky“ znamenají skupinu testů s podobnou administrací a reakcí na podněty a konečně projektivní „test“ označuje konkrétní techniku (např. ROR, TAT apod.). Navržená terminologie může napomoci lepší orientaci v projektivních metodách. Pokud to nebude zásadní pro pochopení textu, budu výjimečně jednotlivé termíny zaměňovat z důvodu čtivosti práce.

2.3 CHARAKTERISTIKA A DEFINICE PROJEKTIVNÍCH METOD

Na úvod uvedme definice a charakteristiky projektivních metod dvou autorů, kteří stáli u jejich zrodu.

Frank (dle Stančák, 1982) chápe pod pojmem projektivních metod skupinu testů zaměřených na studium osobnosti, které technikou projekce umožňují poznat lidské chování a citění. Projektivní metody nabízí podněty, na které zkoumaná osoba reaguje na základně vlastního psychického rozpoložení. Jejich cílem je obsáhnout celou osobnost zkoumaného jedince. Předpokládá se, že proband prostřednictvím projektivních technik projikuje svůj osobní život do nestrukturovaného testového materiálu (Frank, dle Rapaport, 1970).

Murray (1938) definuje „projekční“ metody jako procedury, které stimulují imaginativní procesy a usnadňují jejich vyjádření slovy či jinými prostředky ve snaze odhalit skryté a nevědomé tendence jedinců. Dále zdůrazňuje, že probandi musí věřit, že při testování demonstrují svou schopnost interpretovat nebo vytvářet něco, co je mimo ně samé. Projektivní metody jsou užitečné zejména pro svou schopnost odhalit latentní představy, potřeby a postoje individua, poskytují data pro spekulativní rekonstrukci nevědomých tematických vzorů.

Definovat pojem, který zahrnuje tolik rozmanitých technik, jak je tomu u projektivních metod, není vůbec jednoduché. Definici můžeme uchopit z různých úhlů pohledu, jak navrhuji Říčan a Ženatý (1988). Lze podle nich projektivní metody definovat buď pojmem projekce, můžeme však také vycházet z různých společných rysů projektivních metod, které je odlišují od technik jiných a konečně je lze vyjádřit jako specifický program v psychologické diagnostice. Souvislost s pojmem „projekce“ jsme již vysvětlili výše. Nyní tedy budeme charakterizovat projektivní metody na základě jejich společných znaků, které často vycházejí z již uvedených definic a doplňují je, a následně přiblížíme jejich místo v psychodiagnostice.

Projektivní metody jsou založeny na prezentaci víceznačných či málo strukturovaných podnětů, které umožňují psychickou projekci „nevědomých potřeb a tlaků“ (Nakonečný, 1995, s. 45). Snaží se zjistit psychologické struktury jedince, učinit je zkoumatelnými a vyjádřit je jako jeho nedílnou součást, a to bez studia jeho historických kořenů (Rapaport, 1970). Michal (1971, s. 96) chápe projektivní mechanismus širěji, jako obecně platný fenomén při percepci. Projektivní techniku podle něho *„neurčuje jen povaha podnětového materiálu (nestrukturovaný nebo vágně strukturovaný podnět), ale především projektivní přístup k interpretaci testových reakcí. Také klasický inteligenční test lze interpretovat projektivně a projektivní test psychometricky“*.

Pro projektivní nástroje jsou typické skryté testovací procesy, proband nezná skutečný záměr testování (Kubinger, 2009). Jsou charakteristické globálním přístupem k posuzování osobnosti, jejich cílem je tedy odhalovat celou osobnost jedince a uchopit ji v souvislostech (Pichot, 1971). Bývají považovány za efektivní nástroj k odhalování skrytých, latentních nebo nevědomých aspektů osobnosti (Anastasi, 1988).

Šípek (2000) shrnuje, že základními charakteristikami projektivních metod jsou: malá strukturovanost úkolu, maskovanost záměru, globální přístup k hodnocení osobnosti, schopnost odhalovat skryté, latentní a nevědomé složky osobnosti, jde o klinické nástroje, které mnohdy odrážejí vliv psychoanalýzy. Ve značné míře také využívají psychoanalytických pojmů (Pichot, 1970).

Rapaport (1970) pak vymezuje kritéria, která by měl projektivní test splňovat. Projektivní test by měl být a) ekonomický – tzn. vyšetření by nemělo trvat příliš dlouho, b) jednoduchý – tzn. proveditelný v běžném prostředí, c) neosobní – tzn. neměl by vyžadovat navazování intenzivního vztahu, d) limitovaný jedním typem chování, a e) standardní – tzn. pro každého jedince stejný materiál i podmínky.

Projektivní metody mají své místo v systému psychologické diagnostiky. Nejčastěji bývají využívány jako nástroj klinické psychologie. Některé z nich se však vyvinuly z terapeutických postupů (např. terapie uměním – „art therapy“). Projektivní metody bývají efektivním prostředkem k prolomení ledů v počátečním kontaktu mezi klientem a psychologem. Úkol bývá pro klienty zajímavý a často i zábavný, odvádí jejich pozornost od jich samých a tlumí jejich rozpaky a obranné mechanismy tím, že je každá odpověď považována za správnou (Anastasi, 1988). Oblast jejich indikace je velmi široká, můžeme říci, že takřka neexistuje diagnostický problém, kde by projektivní metody nemohly být přínosné, minimálně jako doplněk jiných diagnostických technik. Jak píše Říčan a Ženatý (1988), při komplexním klinickém vyšetření by neměl chybět Rorschachův test, při podezření na problémy v interpersonálních vztazích by měl být navíc doplněn také Tematickým apercepčním testem. U dětí se pak využívá kresebný projektivní test prakticky vždy. Schnaipp a Plaum (1995) doporučují jejich využití zejména ke zkoumání kognice, myšlenek a představ.

Tendence k projekci, projektibilita, je u různých jedinců různá, různí se tedy i rozsáhlost jejich odpovědí a jejich hloubka (Michal, 1971).

Anastasi (1988) nepovažuje projektivní metody za dokonalý psychometrický nástroj, ale za užitečnou pomůcku pro klinické zkoumání. Klinik nesmí přijímat tyto zkoušky bez výhrad, s výsledkem pracuje spíše jako s pracovní hypotézou (Michal, 1971).

Tuto seznamovací část s projektivními metodami uzavřeme, myslím, trefným průměrem Rapaporta (1970), který říká, že projektivní testy jsou nepřímé otázky a reakcí na ně jsou nepřímé odpovědi. A právě tyto odpovědi se vztahují k psychologické struktuře daného jedince, která je pro něho samého nevědomá. Projektivní metody do ní umožňují nahlédnout.

2.4 PŘEDNOSTI A NEDOSTATKY PROJEKTIVNÍCH METOD

Projektivní metody nabízí široké možnosti využití a získání cenných poznatků o probandovi. Mají však také zásadní omezení, se kterými je při jejich indikaci nutno počítat. Samotný fakt, že se těší oblibě, ještě nedokazuje jejich hodnotu (Pichot, 1970). Nyní tedy kriticky zhodnotíme projektivní metody a shrneme jejich přednosti a nedostatky, abychom získali podrobnější náhled na jejich možnosti využití.

Jak již bylo zmíněno, většina těchto technik je založena na prezentaci mnohoznačného materiálu či nejednoznačné instrukci. Mnohovýznamový materiál poskytuje prostor pro mnohé rozdílné odpovědi. Tato charakteristika je výhodná pro zachycení individuality, protože nelimituje jednotlivé výpovědi. Přináší však úskalí pro interpretaci výsledků. Není možné jen prostě sečíst analýzy jednotlivých odpovědí. Analytické studium je pouze přípravnou fází a ani ta není jednoduchá. Pichot (1970, s. 78) píše: *„Jestliže každý člověk je jedinečný, každá odpověď, která charakterizuje člověka, je také jedinečná a každý pokus o násilné kvantifikační třídění je iluzorní“*.

Avšak nejen každý vyšetřovaný jedinec je jedinečný. Originální osobnost má i každý vyšetřující psycholog. U projektivních metod se projekce - výrazně více než u jiných testů - ukazuje jako oboustranný mechanismus. Diagnostik by tedy měl sám sebe co možná nejlépe znát, aby tak předešel zásadnímu zkreslení výsledků (Šípek, 2000). U projektivních metod, v porovnání s ostatními psychodiagnostickými metodami, má také mnohem větší vliv na výsledky administrace a podmínky testování (Stančák, 1982). Některé projektivní testy jsou poněkud časově náročné a jejich vyhodnocení a interpretace bývají pracné. Vyžadují rozsáhlou teoretickou přípravu psychologa a jeho velké zkušenosti s používáním metody (Michal, 1971).

Citlivost výsledku na interpretační dovednosti psychologa a na jeho vztah s klientem nás přivádí k otázce objektivity projektivních metod. Zásadní problém tkví zejména v nedostatku objektivity při skórování testů. Přestože proběhly snahy o vytvoření objektivních systémů hodnocení výsledků, stále nejvíce záleží na zručnosti a zkušenostech psychologa (Šípek, 2000). V porovnání např. s osobnostními dotazníky zaměřenými na subjektivní odpovědi, mohou projektivní metody přinést objektivnější data díky snížené možnosti zkreslení výpovědí ve snaze jevit se v lepším světle. Gathercole (1968) toto potvrzuje prezentací Cattellových myšlenek, který zdůrazňuje, že klient prakticky nemůže odhalit, jaká jeho vlastnost je právě měřena, tedy se neobává odhalení konkrétních individuálních znaků. Vyhodnocování těchto testů pak velmi ztěžuje nedostatek norem získaných na reprezentativní populaci, psycholog je tedy často odkázán na vlastní intuici. Problémy přináší v neposlední řadě také terminologická nejednotnost a často i obsahová nejasnost pojmů (Stančák, 1982).

Projektivní testy lze jen obtížně skórovat, navíc se jednotliví skórující málo shodují. Snaha získat kvantitativní data vedla dokonce k pokusům, v nichž byly probandům nabízeny možnosti výkladu podnětu, mezi kterými proband volil. Ani toto se však v praxi neosvědčilo. Zastánci projektivních metod užívají především jejich kvalitativního vyhodnocení, jejich

interpretaci vnímají spíše jako umění. V psychometrii pak stojí projektivní testy spíše na okraji, často bývají kritizovány právě pro nedostatky v této oblasti (Říčan, 1977).

Jednou ze základních testových charakteristik, kterou je zde také nutné zhodnotit, je reliabilita, tedy spolehlivost či přesnost, se kterou test měří to, co měří. Reliabilitou se rozumí nejen konzistence měření při opakovaném testování. Jak jsme již uvedli, na vyšetření má velký vliv osobnost psychologa. Toto přesvědčení vede k otázce reliability vyhodnocovatele. Šípek (2000, s. 104) zvažuje, že pokud má *„na výsledky použitých technik osobnost a zkušenost psychologa takový vliv, je o to důležitější věnovat péči výcviku pre- i postgraduálnímu“*. Problémem je pak také test-retestová reliabilita, kdy je vždy třeba zvážit, jak moc jsou měřené vlastnosti stabilní v čase. Morávek (1991, s. 109) ale konstatuje, že i *„přes tyto obtíže je u většiny základních projektivních metod reliabilita potvrzena“*.

Nejčastěji pak bývá v souvislosti s projektivními metodami diskutována jejich validita čili platnost. Definuje se jako schopnost testu diagnostikovat, predikovat, měřit něco víc než „sebe sama“. Je to míra, *„ve které empirické důkazy a teorie podporují interpretaci testových skóre při doporučeném způsobu použití testu“* (Standardy, 2001). Podstatou validity u projektivních metod je pak shoda odpovídajících osobnostních znaků s určitými reakcemi či produkcemi (Stančák, 1982). Problémy s validitou jsou podle Pichota (1970) u projektivních metod způsobeny především dvěma příčinami, a to tím, že samotná vnější kritéria mají často spornou validitu, stejně jako u všech osobnostních testů, a dále globálním charakterem těchto kritérií, kdy výsledky musí být chápány ve svém celku. Morávek (1991) k nim navíc přidává jejich těžko uchopitelné zaměření na skryté a symbolické úrovně osobnosti. Při studiu praktické validity byly srovnávány výsledky projektivních testů s konkrétními diagnózami a celkovým psychiatrickým obrazem. Nejčastěji bývá zkoumána jejich predikční validita a nejméně teoretická (pojmová) validita.

Již v roce 1959 proběhlo sympóziu na téma problémů validity. Zde prezentované výzkumy se ve svých závěrech značně lišily. Mezi nimi např. Henry a Farley (1959) potvrdili validitu TAT na základě správnosti, se kterou zkušení psychologové přiřadili interpretace testu k testovaným subjektům. Naopak Hooker (1959) nepotvrdila přínosnost projektivních metod jako validního prostředku diagnostiky homosexuality. Little (1959) také referoval skepticky, a to na téma nízké prediktivní validity projektivních metod. Meehl (1959) zdůraznil zásadní význam zkušeností a praxe psychologa s projektivními metoda pro validitu testování.

I přes jistou nejednotnost ve výsledcích však celkově nelze validitu projektivních testů vyvrátit, jak shrnuje Morávek (1991). Diferenciace názorů na validitu těchto technik přetrvává dosud (Šípek, 2000).

V souvislosti s uvedenými psychometrickými nedostatky si však musíme si uvědomit, že nelze prostě srovnávat projektivní metody s kvantitativními metodami (např. s dotazníky), jde o dva rozdílné metodologické postupy. Každý z nich má své místo v psychodiagnostice, kdy kvantitativními metodami hypotézy prověřujeme, zatímco na základě kvalitativních hypotézy formulujeme (Bahbouh, www.psychodiagnostika.cz).

Nezbývá než shrnout, že i navzdory některým nedostatkům jsou projektivní metody cenným diagnostickým a komunikačním nástrojem, a to tím více, čím danou techniku známe a čím více s ní pracujeme.

2.5 DĚLENÍ PROJEKTIVNÍCH METOD

Projektivní metody jsou skupina velmi rozmanitých technik. Proti každému jejich třídění je možné mít výhrady, zejména pro velkou rozdílnost jednotlivých testů, které mají být do dané klasifikace zařazeny. Každý autor vychází z jiných kritérií. Význam jejich členění je však spíše mnemotechnicko-didaktický (Stančák, 1982). Uvedené možnosti klasifikace nejsou vyčerpávající, nabízí však pohled do arzenálu této skupiny psychodiagnostických metod a určitou představu o jejich podnětech, metodice a cílech.

První klasifikaci projektivních metod vytvořil Frank (dle Svoboda, 1999). Děлил je podle funkce na:

1. konstitutivní, kde má proband organizovat nestrukturovaný materiál (např. ROR),
2. konstruktivní, kde jde o třídění a sestavování materiálu (např. mozaikový test),
3. interpretační, které jsou založené na výkladu zkušenosti s citovým významem (např. TAT),
4. katartické, umožňující promítání emocionálních reakcí s možností odreagování napětí, např. Sceno-Test)
5. refraktivní, jež hodnotí vyjadřovací a sdělovací prostředky jedince – verbální i grafické.

Frankovo dělení uvádí také Semeonoff (1976), který se však nespokojuje pouze s jeho představením. Staví se k němu kriticky, vytýká mu zejména přesah mezi jednotlivými

kategoriemi, který je způsoben příliš úzkým pohledem na širokou škálu metod. Sám navrhuje třídimensionální schéma analýzy projektivních metod, ke kterému ho inspiroval Guilfordův model struktury intelektu. Projektivní metody lze podle něho analyzovat z hlediska stimulu (podnětu), reakce (odpovědi) a intence (záměru). Podněty projektivního testu mohou být verbální, vizuální, konkrétní a další. Na tyto podněty proband reaguje asociací, interpretací, manipulací nebo výběrem. Záměrem vyšetřování pak může být popis, diagnostika nebo terapie.

Většina autorů však usiluje o jednodušší dělení. Eysenck (dle Pichot, 1970) například rozlišuje čtyři typy projektivních technik: Testy doplňovací, kde proband doplňuje asociační řetězce, větu či příběh; interpretační, zde má jedinec interpretovat, diskutovat nebo vyprávět příběh na základě daného podnětu; produkční, kdy je po zkoumané osobě vyžadováno něco nakreslit či vyrobit a testy pozorování, při nichž je jedinec vystaven nejednoznačné, nejasně strukturované situaci a pozoruje se jeho chování.

Stančák (1982, s. 167) pak dělí projektivní metody na verbální, manipulační a grafické. Verbální dále člení na zrakovopodnětové (ROR, TAT apod.) a slovopodnětové (asociační experiment, test nedokončených vět). „Manipulační techniky umožňují projekci na základě manipulace s testovým materiálem“ (překlad MV) (např. Test světa, Sceno-Test apod.). Grafické techniky pak využívají různé formy kresby. Tohoto členění se drží také Svoboda (1999).

Šípek (2000) nabízí klasifikace projektivních technik, v nichž rozlišuje verbální, apercepčně vizuální a expresivní. Do verbálních projektivních technik řadí ty metody, které využívají slova nejen v odpovědích, ale také jako vlastní podnět, ať už v ústní či písemné formě. Skupina apercepčně vizuálních projektivních technik zahrnuje testy využívající neurčité podněty, které proband vlastní fantazií dotváří, interpretuje (jde především o Rorschachův test a příbuzné metody). Do expresivních technik pak spadají, obecně řečeno, kresebné a manipulační techniky (např. Sceno-Test).

Poněkud rozsáhlejší členění nabízí Říčan a Ženatý (1988), kteří třídí projektivní metody podle činností, které při nich proband vykonává. Vymezují techniky interpretační, slovně asociační, imaginativně-verbální, scénické, výtvarné preferenční a výrazové.

V zahraniční literatuře (Kubinger, 2009; Fisseni, 2004) pak najdeme například dělení na projektivní techniky tvarově-výkladové (Form-Deute-Verfahren), kde se test skládá z abstraktního obrazového materiálu (ROR), verbálně-tematické (verbal-thematische Verfahren), kde proband vypráví příběh k vícevýznamovému obrazovému materiálu a jejich cílem je poznat probandova životní témata (TAT) a kresebné či tvůrčí (Baum-Test, Sceno-Test).

Za zastřešující pojetí pokládáme Pichotovo pojetí. Pichot (1970) uvádí dvě možnosti klasifikace projektivních technik: formální a funkční. Prostřednictvím formální klasifikace dělí projektivní testy dle typu podnětu, stupně jeho standardizace a podle vyhodnocení. Za jedno z nejlépe propracovaných formální klasifikace považuje již uvedené dělení Eysencka. Funkční klasifikace pak podle zmíněného autora dělí projektivní techniky podle cíle, který sledují (diagnostický, vědecký či terapeutický). Příkladem je úvodem této kapitoly představená klasifikace Franka.

2.6 ZAŘAZENÍ SZONDIHO TESTU DO SYSTÉMU PROJEKTIVNÍCH METOD

Protože se tato práce bude dále zabývat pouze jednou z projektivních metod, a sice Szondiho testem, považujeme nyní za důležité jej zařadit do jejich systému. Tento úkol však není snadný a nabízí velké množství řešení v závislosti na přístupu či využití klasifikaci. Různí autoři člení projektivní metody různě a ne každá klasifikace je právě ideální pro zařazení Szondiho testu, který stojí na samotném okraji této skupiny. Někteří autoři se však i přes jistou nepopularitu a kontroverznost této techniky pokusili Szondiho test do své klasifikace zařadit.

Základní zkouška Szondiho testem spočívá ve výběru sympatických a nesympatických tváří ze skupiny obrázků. Z tohoto důvodu jej Říčan a Ženatý (1988) řadí mezi preferenční techniky, kde je probandovým úkolem vybrat určitý počet předložených objektů podle vlastní sympatie. Toto zařazení je naprosto trefné, co se základní Szondiho zkoušky týče.

Mnozí autoři pak řadí Szondiho test do stejné skupiny jako Rorschachův test. Mezi nimi např. Šípek (2000), který uvádí Szondiho test mezi apercepčně vizuálními projektivními technikami, Stančák (1982), který představuje Szondiho test jako zrakověpodnětovou verbální techniku či Svoboda (1999), který podobně použil označení verbální. Jejich zařazení se může zdát neodpovídající metodě testování, a to zejména v případě Svobody, kdy u Szondiho testu

není verbální ani podnětový materiál ani není při základní zkoušce vyžadován verbální projev. Ve Stančákově, potažmo Svobodově klasifikaci bychom mohli předpokládat zařazení Szondiho testu v jeho základní podobě spíše mezi manipulační techniky. Je zajímavé, že žádný z autorů toto zařazení nezvolil. Z jejich umístění do systému projektivních metod můžeme usuzovat na jejich hlubší obeznámenost s testem a jeho potenciálem. Zdá se, že zde autoři přihlíží i k širší možnosti využití tohoto testu a to ve smyslu asociačního využití podnětových fotografií, jak to také Szondi (1947) zamýšlel. Tento záměr však bohužel z charakteristiky testu u zmíněných autorů nevyplývá.

Podobně je tomu u Pichota (1970), který se pokusil zařadit Szondiho test do Frankovy klasifikace. Uvádí jej mezi interpretačními projektivními technikami po boku např. TAT. Výzva k interpretaci podnětu s citovým významem také odpovídá zejména Szondiho rozšířenému pojetí využití testu.

Jak je vidět, je možné Szondiho test zařadit více či méně úspěšně do různých klasifikací. Pro jeho dokonalé definování bychom jej však museli popsat několika uvedenými kategoriemi najednou. Mohli bychom například říci, že Szondiho test je preferenční, apercepčně vizuální, interpretační metoda.

3. ŽIVOT A DÍLO LEOPOLDA SZONDIHO

Leopold Szondi byl maďarský psychiatr, endokrinolog. Je autorem Analýzy osudu, Experimentální diagnostiky pudů (Szondiho test), koncepce genotopismu, pojmu „rodinné nevědomí“, a v neposlední řadě psycho-šokové terapie. Jak už to u různých autorů bývá, i jeho dílo bylo z velké části inspirováno jeho vlastním životem. Proto považuji za důležité zde Szondiho představit a přiblížit některé milníky, které měly vliv na jeho odbornou činnost. Jako podtitul kapitoly, který zcela vystihuje její záměr, bychom si mohli vypůjčit název článku Gádor-Donáthové (2000): „*Szondi jako člověk, jako tvořivý muž*“.

OBRÁZEK 1: LEOPOLD SZONDI
(STAŽENO Z WWW.SZONDI.CZ).

Leopold (maďarsky Lipót) Szondi se narodil 11. 3. 1893 v rakousko-uherské Nitře (dnes náležící Slovensku). Pocházel z rodiny židovského švece Sonnenscheina, byl jeho dvanáctým dítětem. Szondiho matka, Sonnenscheinova druhá žena, byla negramotná a nemocná, během jejich depresivních period na ni museli dohlížet Szondiho starší sourozenci.

V Szondiho pěti letech se jeho rodina odstěhovala do Budapešti. Jeho otec se zde stal pomocným rabínem a Szondi, jako jediný z jeho dětí, mu směl v synagoze pomáhat. Otec měl na něho obrovský vliv, který se promítá zejména do jeho osudově-analytických prací. Přivedl ho však také k náboženskému životnímu založení, a ačkoliv Szondi nakonec od židovského vyznání upustil, byl s vírou stále úzce spojen (Szondi, 1973 dle Kiss Gyöngyösiné, 2011). Jeho otec zemřel již v Szondiho osmnácti letech, těsně před jeho maturitou na gymnáziu v Budapešti. Szondi byl vynikající student a měl silný smysl pro spravedlnost („e“- faktor v analýze osudu). Ten se projevoval již ve škole, kde říkal pravdu, i když věděl, že za ni bude potrestán. Pomáhal se studiem slabším spolužákům, byl vášnivý čtenář (Kiss Gyöngyösiné, 2011). Jeho oblíbeným autorem během studií byl Dostojevský. Szondiho však zarazelo, že se v jeho románech objevuje tolik vrahů a duchovních. Vysvětloval to teorií, že tyto jeho představy musí pocházet z rodinné historie. O mnoho let později jeho teorii potvrdil Troyat ve své biografii o Dostojevském (Hausner & Drahošová, 1988). Podrobněji pak v rámci Szondiho konceptu genotropismu interpretuje Dostojevského biografii Hughes (2000).

Po maturitě Szondi nastoupil na lékařskou fakultu Pázmány Péter Univerzity v Budapešti. Jen co však dokončil třetí rok studia, vypukla 1. světová válka a Szondi musel narukovat. Po krátkém tréninku nastoupil jako lékař praporu. Během následujících čtyř let ve

vojenské službě prožil několik zážitků, které změnily jeho život. Viděl mnoho svých vojenských kolegů umírat. Jednou mu dokonce zachránila život Freudova kniha Výklad snů, kterou s sebou nosil v batohu. Vrcholem bylo, když ho odvolali z přední italské linie bezprostředně poté, co zde propukla malárie, a on byl cestou, mimo svou jednotku, napaden nepřítelem. Po těchto dennodenních hrůzách se Szondi přestal smrti bát. Všímal si však, jak ji přijímají ostatní, někteří rezignují, jiní se cítí jako oběť zlého osudu (Kiss Gyöngyösiné, 2011).

Během 1. světové války se také vzbudil jeho zájem o rodinnou podmíněnost ve volbě partnerů. Po již zmíněném zásahu nepřítelem se v nemocnici ve Vídni zamiloval do blond'até učitelky jazyků, křesťanky saského původu. V noci se mu zdál sen, kde jeho rodiče litují nešťastný osud jeho nevlastního bratra, který kvůli učitelce jazyků, křesťance saského původu, musel zanechat studia medicíny a nebyl šťastný ani v manželství (Hrdlička & Blatný, 1999). Tento příběh se odehrál dávno před tím, než se Szondi narodil. Jeho sen mu však nyní pomohl uvědomit si, že jeho nevědomí chce opakovat bratrův osud. Rozhodl se však, že chce žít svůj vlastní život, a aby se vymanil z rodinného osudu, odešel z nemocnice (Kiss Gyöngyösiné, 2011).

Po válce dokončil své studium medicíny a začal pracovat jako odborný asistent na neurologicko-psychiatrickém oddělení Apponyiho nemocnice a zároveň v psychologické laboratoři, která se zabývala výzkumem dětí se speciálními potřebami. Mezi lety 1924 a 1926 působil jako vedoucí oddělení endokrinologie a patologie v Apponyiho nemocnici (Kiss Gyöngyösiné, 2011). Kromě endokrinologie a psychiatrie se zajímal také o genetiku a nauku o tělesné konstituci.

V roce 1926 se Szondi oženil s Lili Radvanyiovou, učitelkou jazyků na soukromé škole. Měli dvě děti, dceru Věru a o rok mladšího syna Petra. Petr byl nadaný germanista. Věra vystudovala lékařskou fakultu a pracovala jako výzkumná asistentka v Szondiho institutu (Hrdlička & Blatný, 1999). Z osudově-analytického pohledu můžeme podle Gádor-Donáthové (2000) v mnohých znacích života Věry a jejího otce nalézt nenáhodné podobnosti. O to tragičtější je fakt, že oba Szondiho potomci spáchali sebevraždu (Petr ve svých 42 a Věra v 50 letech) (Hrdlička & Blatný, 1999).

Roku 1927 se stal profesorem patologie a působil v Laboratoři patologie a terapie, jež spadala pod Odbornou školu pro přípravu učitelů dětí se speciálními potřebami. Szondi se zde zasloužil o zavedení přístupu, který se snaží zkoumat celou osobnost dětí, jejich biologické a mentální schopnosti i sociální okolnosti, také formuloval cíle speciálního

vzdělávání. Díky jeho komplexnímu pojetí pedagogiky v laboratoři spolupracovali profesionálové z různých oborů: učitelé, psychologové, biologové a lékaři.

Multidimenzionální přístup k osobnosti také empiricky podložil Szondiho osudově- a pudově-analytickou teorii. Na základě každodenní sebeanalýzy v letech 1934-1936 zformulovat koncepci geneticky zakotveného „rodinného nevědomí“, kterým doplňuje Freudovo individuální a Jungovo kolektivní nevědomí (Hrdlička, Blatný 1999). Později, na základě studia tisíců rodokmenů zaměřeného na volbu nemoci definoval genotropismus, čili teorii výběru objektu vedenou předky. Jeho první publikace na toto téma „Analysis of Marriages“, která vyšla roku 1937, se však zabývá, na rozdíl od původního výzkumu, volbou v lásce, tedy výběrem partnera. Spolu s konceptem genotropismu vznikala také myšlenka Experimentální diagnostiky pudů, tedy genotest, dnes známý jako Szondiho test (takto jej přejmenoval Rappaport). Szondi pořádal mnoho seminářů seznamujících psychology, speciální pedagogy a teology s jeho teorií a novou diagnostickou metodou. Nakonec však, i přesto, že byl jeho test uznáván, musel kvůli svému židovskému původu v roce 1941 z laboratoře odejít. Dále mohl vést jen svou soukromou praxi (Kiss Gyöngyösiné, 2011).

V roce 1944 byla Szondimu a jeho rodině nabídnuta účast na dobrovolné deportaci Židů do Palestiny. Transport ale skončil v německém koncentračním táboře Bergen – Belsen. Szondi si s touto situací poradit obdivuhodně. Své zážitky sepsal do osobního dopisu svému příteli Péteru Balázsovi (Kiss Gyöngyösiné, 2000). Szondi odcházel z koncentračního tábora profesně – psychologicky obohacen. Jak uvádí Blanka Gádor-Donáth (2000), která byla jako dívka jednou z deportovaných, Szondi zde pro ostatní působil jako „duchovní“ s „ordinací“ na třiceticentimetrovém pruhu mezi spacími pytli. Záměrně svou funkci označoval za pozici duchovního, protože si plně uvědomoval, že lidé, kteří ho zde vyhledali, potřebovali více než pouze konzultaci s psychiatrem. Pořádal také pro zájemce semináře o své teorii nebo jim dokonce zadával úkoly s fotografiemi ze svého testu. Někteří zúčastnění navštěvovali Szondiho kurzy i později po překonání tohoto těžkého období a věnovali se analýze osudu (Gádor-Donáth, 2000). Po pěti měsících byl propuštěn. Při odjezdu u něho však strážný objevil 4 rukopisy, vzal mu je a hodil na zem. Po Szondiho protestech je k jeho velkému překvapení sebral a vrátil mu je. Díky tomu je mohl později publikovat. Na adresu tohoto zážitku později dodává, že dokonce i v nejkrutějším Kainovi zůstává dotek Abela, což ho zřejmě udrželo naživu i v nejhorších časech (Szombati, 1982, dle Hrdlička & Blatný, 1999).

Po propuštění z koncentračního tábora mu bylo nabídnuto místo v soukromém sanatoriu u Pragninu. Díky tomu, že už byl ve Švýcarsku známý, byla jeho emigrace povolena (Kiss Gyöngyösiné, 2000). Szondi v té době dostal dokonce nabídku od Susan Déri (Zsazsa

Körösi), jedné z jeho prvních žákyň, aby se přestěhoval do Ameriky. To ovšem odmítl, a to i přes slíbenou spolupráci s Lewinem (Bürgi-Meyer, 1999). Ve Švýcarsku měl velkou podporu. Finalizoval svůj terapeutický přístup, psycho-šokovou terapii. V roce 1944 zde byla publikována jeho kniha „Analýza osudu“ („Schicksalsanalyse“; Kiss Gyöngyösiné, 2011). Pracoval tady pak také na Učebnici experimentální diagnostiky pudů, která vyšla v roce 1947. Mezi tím přesídlil do Curychu, kde si založil svou vlastní praxi. Zbylých 40 let svého života prožil „*ve znamení sociální izolace, ale vysoké intelektuální produktivity*“ (Hrdlička & Blatný, 1999, s. 315). Jako v době, kdy pobýval v Budapešti, pořádal ve svém bytě semináře, které navštěvovali dokonce i mnozí hosté ze zahraničí.

V roce 1951 založil za podpory Švýcarské asociace pro psychologii a její aplikace Společnost pro experimentální výzkum pudů a analýzu osudu. Pro zahraniční pracovní týmy, které se věnovaly analýze osudu, později založil Mezinárodní výzkumnou společnost pro psychologii osudu. V roce 1961 Szondi založil Švýcarskou asociaci osudově-analytické terapie, která byla specializačním střediskem pro budoucí analytiky osudu.

Szondiho publikace, i články ostatních analytiků osudu, vycházely od roku 1953 jako příloha švýcarského Časopisu pro psychologii a její aplikace pod názvem „Szondiana“. Od založení Szondiho institutu roku 1969 vychází Szondiana dodnes jako oficiální periodikum. Szondiho institut zaštiťoval výzkum i vzdělávání v Szondiho učení. Dodnes je centrem Analýzy osudu. Vedle Szondiho institutu ve Švýcarsku nalezneme dnes aktivní skupiny, které se zabývají Szondiho přístupem ještě v Belgii a Francii, a další v Německu, Spojených státech, Japonsku, Španělsku, Finsku a Rusku.

Leopold Szondi zemřel ve věku 93 let v domově důchodců v Küsnacht blízko Curychu 24. ledna 1986 (Kiss Gyöngyösiné, 2011).

OBRÁZEK 2: SZONDIHO INSTITUT V CURYCHU
(STAŽENO Z WWW.SZONDI.CH).

4. SZONDIHO TEST

Szondiho projektivní test je neznámější a nejdiskutovanější součástí Szondiho teorie Analýzy osudu. Můžeme dokonce říci, že ji určitým způsobem přesahuje a osamostatňuje se (Hrdlička & Blatný, 1991). To však poněkud odporuje Szondiho přesvědčení, jímž uvádí svou Učebnici experimentální pudové diagnostiky, že *„bez použití speciálního osudově-psychologického způsobu myšlení a jeho znalosti je správnost výkladu výsledků testu sporná“* (Szondi, 1972, s. 19; překlad MV). Pro pochopení koncepce testu tedy považujeme za nutné se nejprve seznámit s pojmy, se kterými Szondi ve své teorii, a potažmo testu, pracuje.

Tato teorie a vlastní metodika testu bude nejprve představena více méně nekriticky za účelem zachytit Szondiho myšlenky a záměry. Následně zhodnotíme přínosy a nedostatky této metody za pomoci studií, které se touto problematikou zabývaly. V diskusi navrhneme souvislosti teorie s aktuálními poznatky a zvážíme alternativní možnosti využití testu.

4.1 ANALÝZA OSUDU

Szondiho záměrem při formulaci Analýzy osudu bylo vytvořit použitelnou metodu pro psychologii, charakterologii a psychologii výběru (volby). Měla by představovat samostatný a osobitý směr hlubinné psychologie (Szondi 1972). Sám ji označuje jako třetí směr hlubinné psychologie, kdy ji řadí vedle Freudovy psychoanalýzy a Jungovy arche-analýzy. Navazuje na tyto dva autory a rozpracovává hlubinně psychologické téma nevědomí a dále z velké části biologické, ale zmíněnými autory také probírané, téma pudů.

Nevědomí jsou, obecně řečeno, myšlenky, strachy a touhy, které si člověk neuvědomuje. Jedná se především o psychoanalytický pojem, za jehož zavedení do psychologie vděčíme S. Freudovi. Nevědomí podle něho zahrnuje na jedné straně pouze latentní a nevědomé činy, které obvykle nelze odlišit od vědomých, a na druhé straně potlačené procesy, které když vejdou do vědomí, ostře se od vědomých obsahů liší. Jde zejména o potlačené pudy. Jeho teorie je založena na dualismu pudů. Pud je pak v jeho pojetí hraničním pojmem mezi duševním a tělesným, přičemž rozlišuje dvě skupiny pudů: já-

(sebeudržovací) pud a sexuální pud (Freud, 1960). Freud popisuje nevědomí čistě na osobní úrovni jedince.

Na Freuda navazuje Jung (1993), který zahrnuje do osobního nevědomí individuální zisky či produkty instinktivních procesů, zapomenuté nebo potlačené a tvořivé obsahy. Koncept nevědomí doplňuje novou dimenzí, kterou nazývá kolektivní nevědomí. Kolektivní nevědomí má mytologický charakter, jeho obsahy nejsou osobně získané jedincem, patří lidstvu obecně. Kolektivní vzory pak nazval archetypy.

Konečně Szondi (1947) popsal dle jeho názoru chybějící článek lidského nevědomí, doplnil osudově-analytický pojem „rodinné“ nevědomí, jehož obsahy se dědí v rámci rodiny. Obsahuje podle něho rodinné potlačené pudy, čili pudové (duševní) nemoci z osmi pudových potřeb.

Uvedené 3 hlubinně-psychologické směry s ohledem na projevy nevědomí shrnuje Szondi (1955a) následovně: Dle Freudovy psychoanalýzy se potlačené obsahy projevují v symptomech. Podle Jungovy školy jsou základním článkem působení kolektivního nevědomí symboly archetypů. Analýza osudu pak tvrdí, že rodinné nevědomí je vyjádřeno volbami či výběry osob. Jüttner (2009) srovnává tyto tři vrstvy nevědomí (viz Tabulka 1). Nevědomí má podle něho polyfunkční a „polyglotní“ charakter. Různé směry (psychoanalýza, arche-analýza a analýza osudu) ukazují různé funkce nevědomí pomocí různých „řečí“ (různé terminologie a přístupu). Můžeme tedy říci, že se ve vysvětlení tohoto komplexního pojmu doplňují.

Objevitel	Nevědomí	Obsahy	„Řeč“
Sigmund Freud	osobní	potlačení, komplexy	symptomy, charakter
Carl Gustav Jung	kolektivní	archetypy	symboly
Leopold Szondi	rodinné	předkové	volba (výběr)

TABULKA 1: OBLASTI NEVĚDOMÍ (JÜTTNER, 2009 S. 43; PŘEKLAD MV)

4.2 GENOTROPISMUS

Szodního učení se však nesnaží být filozofické, je převážně biologické a biopsychologické. Jeho základní myšlenkou je, že život člověka má určitý plán, osud, který je

určován pudovými volbami objektu (lásky, přátel, zaměstnání, ideálů, nemoci a smrti). Osudovými faktory jsou podle jeho teorie geny (Szondi, 1947). Szondiho genová teorie volby objektu vychází z již tehdy známé Mendelovy genetiky. Mendel svými výzkumy s křížením rostlin položil základy dnešní genetiky. Jeho objevy se uplatnily v genetice člověka a v lékařské genetice např. při rozbořech rodokmenů, „*které znázorňují výskyt jednotlivých druhů dominantních i recesivních odchylek v rodinách a celých rodech. Dominantní odchylky se projevují u dominantních homozygotů i heterozygotů. Naproti tomu recesivní odchylky přenášejí heterozygoti skrytě. Při tom dva normální heterozygotní partneři (přenašeči) mohou zplodit potomka vykazujícího recesivní odchylku*“ (Cetl, 2007, s. 98). Szondi (1947) pak Mendelovu teorii interpretuje tak, že každý jedinec je vybaven genetickými informacemi, jejichž spojení se nazývá genotyp. Genotypické vlastnosti jsou determinovány geny, fenotyp je vlastní realizovaný osobnostní charakter vzniklý působením genotypu a životní situace v průběhu života. Dědičné prvky od otce a matky mezi sebou vedou souboj, vítězný gen je dominantní a poražený je potlačen, je latentní. Ten se však nevzdává a snaží se v nějaké formě projevit.

Podle toho, který gen vede daný projev, můžeme rozlišit dvě formy projevu genového úsilí: genotypickou a genotropickou. Genotypická forma je manifestací dominantního genu, která se uplatňuje u heterozygotních (geny od rodičů jsou různé povahy) i homozygotních jedinců (stejně geny od matky i otce). Jako příklad uvádí Szondi (1944) slepotu, kdy se slepému rodiči narodí slepé dítě. Genotropická forma je pak možná pouze u lidí s heterozygotní genetickou výbavou. Podle Szondiho se v tomto případě latentní gen manifestuje oklikou, a to prostřednictvím volby objektu (partnera, přítele, zaměstnání atd.). Příkladem zde může být člověk s neporušeným sluchem, který má ovšem hluchého předka, který se zamiloval do ženy s rovněž dokonalým sluchem a hluchým předkem.

Genotropismus je tedy genově-psychologický jev, kdy je člověk přitahován k nějakému objektu, přičemž hlavní roli v tomto procesu hrají latentní geny. Szondi (1944) dále vymezuje pět hlavních forem genotropismu, v nichž se mohou latentní geny projevit:

- Libido-genotropismus nebo-li Eroto-Genotropismus: Latentní geny v tomto případě ovlivňují výběr partnera. Dva lidé jsou k sobě přitahováni na základě podobné genové výbavy, Szondi hovoří o „genově-příbuzných“. V tomto případě je genotropní působení podmínkou genotypické manifestace recesivních genů, které se projeví na potomkovi těchto dvou „genově příbuzných“.
- Idealo-Genotropismus představuje volbu člověka jako vzoru či jako přítele.

- Opero-Genotropismus, čili ovlivnění volby povolání, shrnuje možnost člověka rozvinout pudové požadavky sociálním způsobem. Např. latentní pyromanní předpoklady mohou být uplatněny v zaměstnání hasiče, latentní homosexuál se stane kadeřníkem, latentní zločinec kriminalistou apod. (Důležitě je však mít na paměti, že například ne každý hasič je latentní pyroman.)
- Morbotropismus je působením latentním genů na volbu nemoci. Není náhodou, že se v různých rodinách opakují stejné nemoci.
- Thanatotropismus pak vysvětluje volbu smrti. Podle Szondiho je i sebevražda a její metoda dílem latentních genů.

Základní metodou pro výzkum genotropismu byla analýza rodokmenů.

4.3 PUDOVÝ SYSTÉM ANALÝZY OSUDU

Skrze genovou teorii rozpracovává Szondi (1947) i pudový systém, který je teoretickým základem vlastní konstrukce Szondiho testu. Dědičnou podmíněnost pudů nepopírá žádná pudová teorie, analýza osudu jde však dál a předpokládá, že existující specifické pudové geny, které fungují jako specifické zdroje pudových úsilí a potřeb. Tedy předpokládá, že každý specifický pudový gen má specifickou oblast manifestace. Výsledkem dědičnosti je dle Szondiho teorie nejen psychický vývoj, ale také je genetický rozdíl u duševně nemocných a zdravých.

S ohledem na tyto souvislosti s patologií je pudový systém Analýzy osudu založen na protikladných genových párech, které náleží na jedné straně individuu, a na druhé souhlasí s patologickou či psychiatrickou oblastí. Do té doby byly známy 3 samostatné dědičné okruhy duševních nemocí, 4. dodává Szondi (1947):

- I. Schizoformní (Sch-okruh) – katatonní a paranoidní duševně nemocní
- II. Cirkulární nebo manio-depresivní (C-okruh)
- III. Epileptiformní nebo paroxysmální (P-okruh)
- IV. Sexuální (S-okruh) – homosexuálové, sadisté a masochisté.

Duševní onemocnění různého typu (1. - 4.) je vždy jen jedním extrémním pólem na široké škále variací forem projevu. U duševně zdravých se pudové potřeby projevují v charakteru, resp. v socializované či sublimované podobě. Mohou se také projevit v povolání či zájmech (Operogenotropismus), často promlouvají do volby partnera (Libido- či Erototropismus).

Ze 4 oblastí duševních onemocnění odvozuje Szondi (1947) 4 pudy neboli pudové vektory, které jsou charakteristické omezenou dráhou a směrem působení (jak můžeme odvodit z původního pojmu z fyziky). Ve specifickém pudovém směru se tedy manifestují následující pudové potřeby, resp. pudové vektory:

- I. S-vektor: Sexuální pud
- II. P-vektor: paroxysmální, pud překvapení, bývá také nazýván etický
- III. Sch-vektor: Já (Ich)-vektor
- IV. C-vektor: pud kontaktu.

Každá z těchto oblastí má dvě neoddělitelné formy projevu označované jako pudové potřeby či pudové faktory:

- I. Sexuální onemocnění
  - 1. Homosexualita (h)
  - 2. Sadismus (s)
- II. Paroxysmální onemocnění
  - 1. Epilepsie (e)
  - 2. Hysterie (hy)
- III. Schizoformní onemocnění
  - 1. Katatonní (k)
  - 2. Paranoidní (p) schizofrenie
- IV. Církulární onemocnění
  - 1. Depresivní (d)
  - 2. Manický (m) stav

Každý z osmi pudových faktorů charakterizuje jedna z osmi fyziologických potřeb, které také lépe přibližují Szondiho chápání těchto oblastí.

Potřeba:

1. h- (pudový)faktor	něhy, být manželkou, mateřství, pasivity, feminity
2. s-faktor	agrese, sadismu, být „chlap“, otcovství, aktivity, maskulinity
3. e-faktor	hromadění hrubých (surových afektů: vztek, nenávisť, hněv, msta)
4. hy-faktor	dávat se na odiv, exhibovat, předvádět se, uplatnit se
5. k-faktor	zúžení na sebe („já“), ego-systola (materiální, touha vlastnit)
6. p-faktor	rozšíření já, ego-diaštola (duševní „já“)

7. d-faktor	nabytí objektů, pátrání, analita (Freudovo pojetí), potřeb získání
8. m-faktor	připoutání k získaným objektům, sebepřipevnění (Hermanovo pojetí), oralita (Freudovo pojetí)

Uvedené pudové faktory navíc obsahují protikladné síly, pudové tendence neboli pudová úsilí. Tyto budou blíže popsány níže (viz Rozdělení výběrových reakcí podle tendence). Na základě jejich neslučitelnosti je pak vždy jedna z tendencí potlačena. Dále bylo zjištěno, že se každá pudová potřeba může manifestovat ve třech formách projevu a sice:

1. v extrémně negativní, tzn. v patologické formě jako pudové onemocnění, určitá forma zločinu nebo smrti;
2. ve fyziologické, normální formě jako projev pudu (psychická vlastnost) nebo povolání;
3. v extrémně pozitivní, tzn. v socializované či sublimované formě také jako projev pudu nebo povolání (sociálně více žádoucí).

Pro ilustraci uveďme jako příklad formy projevu faktoru h. V patologické formě onemocnění se může projevit např. jako transvestitismus či homosexualita, tento člověk by si mohl vydělávat prostitucí nebo jako kuplíř a zemře podle Szondiho teorie na otravu jedem nebo zastřelením. V normální, fyziologické podobě se ukazuje v individuální něžnosti, potřebě mateřství, povoláním je člověk s těmito předpoklady kadeřník, návrhář, tanečník apod. V extrémně pozitivní formě pak člověku tyto pudy přináší tendenci ke kolektivní něžnosti, humanitě, může je využít jako gynekolog nebo sexuolog.

Tolik k teorii, která předcházela a doprovázela vznik Experimentální diagnostiky pudů neboli Szondiho testu.

4.4 METODIKA SZONDIHO TESTU

Szondiho test čili Experimentální diagnostika pudů je „*pokusem o průzkum individuálních proměnných pudového složení a pudových mechanismů*“ (Szondi, 1947, s. 23; překlad MV). Základem metody je jednoduchý výběr fotografií podle sympatií a antipatií. Szondi předpokládá, že jsou tyto volby vedeny pudy. Prezentované fotografie představují jedince s těžkými projevy výše uvedených pudových nemocí, u nichž je přesně známa

anamnéza a klinická diagnóza. Podle zastoupení jednotlivých faktorů je výsledek zformulován v podobě pudového profilu a na jeho základě je pak interpretován. Jak uvidíme podrobněji dále, test obecně funguje na základě kvalitativní volby obrázků skrze asociace vedené specifickým charakterem výzvy prezentovaných fotografií. Kvantitu zvolených obrázků řídí aktuální stav napětí v dané pudové oblasti (Szondi, 1972).

4.4.1 TESTOVÝ APARÁT

Testový nástroj tvoří 48 fotografií tváří, které jsou rozděleny do 6 sérií po 8 obrázcích (viz Obrázek 3). V rámci každé skupiny je zastoupeno všech osm pudových faktorů, každému pudovému faktoru v každé sérii obrázků náleží jedna fotografie. Protože se oněch 6 skupin skládá vždy z osmi obrázků, jejichž vnitřní strukturu a biologické hodnoty Szondi považuje za rovnocenné, lze říci, že se v testu šestkrát opakuje tatáž volba.

Fotografie jsou prezentovány na samostatných kartičkách. Na zadní straně jsou označeny dvěma čísly a písmenem, kdy římská číslice informuje o sérii, arabská číslice o pořadí, ve kterém má být obrázek prezentován a malá písmena (h, s, e, hy, k, p, d, m) označují faktory, jež reprezentuje zobrazený jedinec. Osoby na fotografiích, jak už bylo uvedeno, představují extrémní patologické projevy příslušných pudových faktorů. Reprezentanty jsou:

1. h-faktor	homosexuálové
2. s-faktor	vrazi (sadisté)
3. e-faktor	vrození epileptikové
4. hy-faktor	paroxysmální – hysteričtí lidé
5. k-faktor	katatonní schizofrenici
6. p-faktor	paranoici
7. d-faktor	lidé s depresí, melancholici
8. m-faktor	manici

Podnětové fotografie pocházejí z různých zdrojů. 38 z nich je německého původu, 6 jich je ze Švédska a 4 z Maďarska. Szondi čerpal nejčastěji z psychiatrických učebnic a knih podobného zaměření, fotografie vrahů pak získal ze švédského kriminálně-psychiatrického institutu (Szondi, 1947).

OBRÁZEK 3: I. SERIE FOTOGRAFIÍ SZONDIHO TESTU

4.4.2 ADMINISTRACE

Při vyšetřování Szondiho testem, tak jak jej stanovil Szondi, předkládáme probandovi fotografie postupně po jednotlivých sériích. Po instrukci: *„Předložím Vám 8 fotografií. Dobře si všechny prohlédněte a vyberte z nich nejprve tu, která je Vám relativně nejsympatičtější, pak tu, která se vám jeví jako druhá nejsympatičtější“* (Szondi, 1947, s. 26; překlad MV) předložíme zkoumané osobě sadu obrázků ve dvou řadách v pořadí znázorněném na jejich zadní straně. Po tomto výběru modifikujeme instrukci: *„Vyberte si nyní nejvíce nesympatickou a druhou nejvíce nesympatickou fotografii“* (Szondi, 1947, s. 26; překlad MV). Tímto způsobem pokračujeme u všech sérií obrázků.

4.4.3 PUDOVÝ PROFIL

Pudové faktory takto vybraných fotografií zaznamenáváme to předtištěných formulářů, čímž vytvoříme pudový profil testované osoby. V tomto formuláři je pro každý faktor 6 „sympatických“ (nad nulovou linií) a 6 nesympatických políček (pod nulovou linií).

Podle počtu zvolených fotografií reprezentujících daný faktor a jejich hodnocení („sympatický“ – „nesympatický“) tedy zakreslíme příslušné kolonky ve formuláři. Szondi doporučuje „sympatické“ volby označovat červeně a „nesympatické“ modře.

Pudový profil							
S.		P.		Sch.		C	
h.	s.	e.	hy.	k.	p.	d.	m.
+6							
+5							
+4							
+3							
+2							
+1							
-1							
-2							
-3							
-4							
-5							
-6							

Pudové vektory

Pudové faktory

Sympatické volby

Nesympatické volby

OBRÁZEK 4: ZÁZNAMOVÝ ARCH PUDOVÉHO PROFILU

Szondi (1947) stanovil, že by se testování mělo opakovat nejméně dvakrát, ideálně však desetkrát, a to s jedno- až dvoudenními rozestupy. Déři (dle Bennett, 1950) zvyšuje hranici, která je minimálně potřeba pro adekvátní posouzení osobnosti na základě testu, na 6 testování. Pudové profily se v průběhu tohoto období mění v závislosti na aktuálnosti jednotlivých pudových potřeb, což přináší důležité informace pro jejich následnou interpretaci a správné pochopení.

4.4.4 INTERPRETACE PUDOVÉHO PROFILU

Součet vybraných obrázků v jednom faktoru nazývá Szondi „výběrová reakce“. Tyto výběrové reakce pak mohou být k psychodiagnostickým účelům vykládány a děleny ze dvou úhlů pohledu: 1. z hlediska množství (kvantitativní dělení) a 2. z hlediska směru, tendence.

1. Kvantitativní dělení výběrových reakcí

Podle množství obrázků zvolených z šesti možných v dané sérii bez ohledu na jejich sympatičnost rozlišujeme 3 druhy výběrových reakcí: průměrnou reakci, prázdnou či nulovou reakci a plnou reakci.

Za průměrné se označují výběrové reakce, kde jsou vybrány 2 nebo 3 ze šesti možných obrázků daného faktoru. Tato reakce lze diagnosticky interpretovat, ale nepřináší tolik informací, jako následující dva druhy.

U nulové nebo téměř nulové reakce nezvolí zkoumaná osoba ze 6 obrázků daného faktoru žádný, nebo nanejvýš jeden. Podle Szondiho teorie a zjištění zkoumaná osoba nevybírá takové nemocné, kteří představují extrémní patologické formy manifestace těch pudových potřeb, které sama právě v nějaké formě prožívá. Nulovou reakcí tedy proband prozradí, který pudový faktor se u ní manifestuje, ať už v genotypické nebo genotropické formě. Důležité je však upozornit, že nejde vždy o manifestaci v extrémní formě dané nemoci, může se uplatnit v různých normálních i patologických pudově podmíněných charakterových projevech a povoláních.

Plnou nebo téměř plnou reakcí, tedy všech 6 nebo alespoň 5, minimálně však 4 fotografie z jednoho faktoru, volí pokusné osoby podle Szondiho u toho faktoru, kterým jsou v danou dobu nejvíce „nabité“ či „naložené“. Jde o faktor, který na ni aktuálně působí největší silou. Buď tedy zobrazuje dynamicky nejsilnější faktor mezi nemanifestovanými tendencemi, který se projevuje genotropicky, tedy ve výběru partnera, přítele, povolání, nemoci. atd. Tato reakce však může znamenat také premanifestovanou pudovou potřebu, jejíž vybití, tedy její uvědomění se blíží.

Plnou reakci můžeme kvalitativně rozdělit podle toho, zda byly obrázky vybrané jako sympatické nebo nesympatické. Szondi takto odlišuje plné reakce se „sympatickým“ čili pozitivním naložením (označení „+“), „antipatickým“ čili negativním naložením (označení „-“), ambivalentní plná reakce je pak jejich kombinací (označení „±“).

2. Rozdělení výběrových reakcí podle tendence

Plná reakce, jak vyplývá z jejich obecných charakteristik, prozrazuje pudovou tendenci, která nemůže být okamžitě uspokojena. Jedním ze způsobů uspokojení je cesta ven,

tedy přímé vybití, toto je cesta zmíněných premanifestovaných reakcí. Druhá cesta pak vede dovnitř, k potlačení a genotropické manifestaci (volbě partnera, přítele, zaměstnání apod.).

Volbu sympatických a nesympatických fotografií vede právě ona pudová tendence, která se tím v plné výběrové reakci ukazuje. Za sympatické volí zkoumaná osoba dle Szondiho obrázky toho faktoru, jehož potřeba je připravena k projevení, je v premanifestovaném stavu. Zkoumaná osoba je s touto potřebou v souladu, po jejím nahromadění ji prožije. Za nesympatické naopak vybírá obrázky faktorů, s jejichž potřebami je sice naplněna, ale odmítá je a potlačuje. Tyto se následně projeví v genotropických volbách (Szondi, 1947).

V rámci rozsahu této práce není možné podrobně rozebrat význam každé jednotlivé výběrové reakce u každého pudového faktoru. Obecně tedy alespoň představíme oblasti osobnosti, které jsou prostřednictvím jednotlivých faktorů při interpretaci odhalovány. Tyto oblasti vyplývají z již uvedené Szondiho teorie. Nyní však zohledníme také kvalitativní hodnotu volby, tedy zda byly fotografie voleny jako sympatické (+) či nesympatické (-). Jde však pouze o hrubou charakteristiku plné reakce u jednotlivých faktorů s jasným směrem.

Sexuální pud (S) zaštiťuje faktor homosexuality (h) a sadismu (s). Faktor h je nositelem pasivních, feminních tendencí a důrazem na erotiku. Charakterizuje člověka z hlediska náklonnosti, kdy je jeho láska zaměřena buď na člověka (+) nebo má tendenci k humanismu (-). Faktor s pak představuje agresivní, maskulinní tendence. Jeho protipóly jsou dominance s agresivními projevy (+) a tendence k závislosti.

Paroxysmální pud (P) zahrnuje faktory epilepsie (e) a hysterie (hy). Faktor e představuje na jedné straně sublimovanou podobu afektivity, etické a morální nároky (+), a na druhé sklon k projevu surových afektů (-). Faktor hy je pak jednak nositelem potřeby exhibice (+), a také ukazatelem tendence k cudné stydlivosti (-).

Pud Já (Sch) odpovídá vztahu k sobě samému a reprezentují ho dvě funkce „já“: zúžení já - katatonní faktor (k) a rozšíření Já – paranoidní faktor (p). Faktor k může nabýt podoby logického myšlení a přijetí vlastních pudových tendencí (+) či jejich potlačení (-). Ve faktoru p pak proti sobě stojí introjekce (-) a projekce (+).

A konečně pud kontaktu (C) čili pud sociálních vztahů je tvořen faktorem deprese (d) a mánie (m). Faktor d odhaluje na jedné straně tendenci k hledání nových objektů (+) a na druhé jejich fixace ve smyslu anality (-). Protipóly faktoru m jsou připoutání se ve smyslu orality (+) a odpoutání se (-) od objektů (Máthé, 1995).

Výběrové reakce lze zjednodušeně interpretovat ve vztahu k danému faktoru za pomoci výkladových tabulek. Tyto tabulky nabízejí analyzovat různé výběrové reakce, od nulové po plnou, pozitivní, negativní i ambivalentní reakci.

Szondi (1947) dokonce odvážně přikládá pudové profily typické pro některé patologické syndromy (např. Obrázek 5 a 6). Přehledně a ilustrativně pak na kazuistikách demonstruje možnosti využití Szondiho testu při diagnostice psychóz, „psychopatií“, a neuróz a jejich odpovídající typické pudové profily (Szondi, 1952).

Trieb-Profil								
	S.		P.		Sch.		C	
	h.	s.	e.	hy.	k.	p.	d.	m.
+6								
+5								
+4								
+3								
+2								
+1								
-1								
-2								
-3								
-4								
-5								
-6								

OBRAZÉK 5: PUDOVÝ PROFIL EXHIBICIONISTY (SZONDI, 1947, S. 285)

Trieb-Profil								
	S.		P.		Sch.		C	
	h.	s.	e.	hy.	k.	p.	d.	m.
+6								
+5								
+4								
+3								
+2								
+1								
-1								
-2								
-3								
-4								
-5								
-6								

OBRAZÉK 6: PUDOVÝ PROFIL SEBEVRAŽEDNÉHO SYNDROMU (SZONDI, 1947, S. 285)

4.4.4.1 PŘEHLED VÝKLADOVÝCH METOD

Nejdůležitější úkolem Experimentální diagnostiky pudů, jak Szondi uvádí v pozdější publikaci (Szondi, 1972), je však diagnostika individuálního plánu osudu. Osud je více než pouhá diagnóza. Diagnóza představuje jen jednu část existence člověka. Ačkoliv si tato práce neklade za cíl být příručkou Szondiho testu, považujeme za vhodné metody výkladu alespoň představit. Jejich přehled je ale skutečně spíše informativní. Má především ilustrovat složitost a komplexnost procesu diagnostiky pudů. Nejprve je však nutné uvést základní zásady tohoto výkladu, tedy zásady interpretace pudového profilu.

Pudový profil nelze vykládat „mozaikovým“ způsobem, tedy skládat mechanicky významy faktorových, resp. vektorových reakcí dle příslušných tabulek. Každá výběrová reakce musí být interpretována na základě vzájemných interfaktorových a intervektorových vztahů, ne jako samostatný izolovaný výsledek, a to v souladu s teoretickými podklady. Tytéž faktorové a vektorové reakce pak musí vždy odpovídat konkrétnímu probandovi a zohledňovat jeho pohlaví, věk, národnost a kulturu, sociální vrstvu a jeho způsob myšlení.

Výkladové metody Szondi (1972) dělí podle tří aspektů, které se ale vzájemně doplňují, nevylučují se, a sice podle kvality dialektiky, kvantity a proporce. (Pozn. Dialektika obecně v hlubinné psychologii znamená vzájemnou protikladnost pudových tendencí a funkcí „já“, resp. jeho „popředí“ a „pozadí“; Szondi, 1952.) Rozlišuje tedy kvalitativní (dialektické), kvantitativní a proporční metody výkladu. Kvalitativními či dialektickými metody jsou metody: „kraje a středu“, která se koncentruje na prostřední vektory (tzn. P- , Sch-vektory), jež jsou centrem dialektiky mezi pudy a „já“; a komplementová metoda popředí a pozadí, která zkoumá velmi složitými postupy dialektiku protikladných dimenzí psychiky (v rámci uvedených vektorů). Kvantitativní metody výkladu jsou založeny na součtu četností reakcí a jejich matematickém zpracování. A konečně proporční metody, také z části kvantitativní povahy, konfrontují protichůdná pudová hnutí. Zabývá se proporcemi psychosexuálních reakcí (Dur-Moll metoda) a proporcemi sociálně pozitivních a sociálně negativních reakcí.

Pro objasnění některých uvedených metod a zejména jejich obsahu je nutné vysvětlit, co Szondi chápe pod pojmem funkce „já“. Szondi (1956) vymezuje 7 skupin funkcí vycházejících z vektoru Sch: elementární, dvě dialektické funkce, které slouží jako obranný mechanismus vnitřního a vnějšího „já“, charakter utvářející funkce, funkce, které se podílí na vzniku halucinací či iluzí, funkce utvářející snové představy a fantazie a funkce víry. Za prvotní a přirozené považuje Szondi elementární funkce „já“, kterými jsou projekce, inflace, introjekce a negace. Projekce (p-) je podle něho nepůvodnější, nejprimitivnější nevědomá síla, která vkládá obsahy nevědomí na vnější objekty. Inflace (p+) představuje nevědomé úsilí „já“ sjednotit v sobě muže a ženu, protikladné síly k vytvoření dokonalosti a získání pocitu samostatnosti. Introjekce (k+) je nevědomou tendencí „já“ k přivlastnění či zabrání hodnotných objektů či představ s cílem mít vše. A negace (k-) pak označuje nevědomou snahu „já“ zřít se či potlačit určité požadavky, představy a zážitky s cílem destrukce ideálů.

Jak napovídá přehled výkladových metod, možnosti práce se získanými daty při základní zkoušce Szondiho testem jsou široké. Přínosnost testu však nelze konstatovat pouze na základě komplexnosti a zpracovanosti přístupu autora. Jeho zhodnocení a možnosti

aplikace Szondiho testu uvedeme dále. Nyní však představíme rozšíření základního využití testu, jak jej navrhoval Szondi (1947).

4.5 ASOCIAČNÍ VÝZKUM FAKTORŮ

Základní výzkum (viz výše) doplňuje Szondi (1947), za účelem oddělení neuróz od prepsychóz a zjevných duševních nemocí, asociačním výzkumem. Probandem vybrané fotografie seřadí administrátor podle pořadí pudových faktorů (h, s, e, hy, k, p, d, m) a to bez ohledu na jejich „sympatické“ a „nesympatické“ hodnocení. A následně je instruuje: „Prohlédněte si tento obrázek a řekněte mi, co při tom cítíte, na co nebo na koho myslíte“ (Szondi, 1947 str. 30). Podle inteligenčních schopností a věku probanda můžeme instrukci modifikovat. Postupně jsou následně prezentovány jednotlivé fotografie, administrátor pak pečlivě zaznamenává probandovi asociace.

Toto rozšíření základního výzkumu vychází z domněnky, že obrázky různých pudových faktorů vedou zkoumanou osobu k asociacím odpovídajícím příslušné pudové oblasti. Říká, že mají charakter výzvy či vyzývací charakter. Dále se Szondi domnívá, že jím vybrané fotografie, které odpovídají jeho genetickému a aktuálně dynamickému pudovému požadavku (projeví se genotropicky, prostřednictvím jeho volby), mají pro něho také nejsilnější vyzývací charakter. Jeho výzkumy prokázaly, že asociace k fotografii daného faktoru skutečně odpovídají dané pudové oblasti.

Tyto výsledky byly pro Szondiho zásadní jednak pro potvrzení platnosti jeho teoretických předpokladů, ale také pro poznání obecného mechanismu působení testu. Jeho výzkumy potvrdily, že fotografie faktoru „h“ skutečně mobilizují asociace homosexuální, resp. bisexuální povahy. Obrázky faktoru „s“ vyvolávají asociace z oblasti násilnictví. Fotografiemi faktoru „e“ jsou pak mobilizovány asociace v oblasti potřeb nahromadění hněvu, vzteku, nenávisti a mstivosti, resp. v náboženství, charitě, spravedlivosti. Obrázky faktoru „hy“ směřují asociace zkoumané osoby v království potřeb chlubit se, předvádět se, u faktoru „k“ k narcismu, egoismu, autismu, uzavřenosti, u faktoru „p“ do oblasti touhy po moci, resp. pronásledování. Fotografie faktoru „d“ mobilizují asociace získání, kolektivní závislosti, neopatrnosti, škody na majetku a smutné asociace, které faktoru „m“ naproti tomu asociují hédonismus, požitkářství a dojem vzdávání se.

Asociační výzkum také objasňuje mechanismus označování fotografií za sympatické nebo nesympatické. Za sympatické volí zkoumaná osoba podle Szondiho ty obrázky

s takovými osobami, s nimiž se může snadno identifikovat, chce být taková, jako osoba, na kterou si při pohledu na fotografii vzpomněla. Nesympatické jsou pak ty obrázky, jimiž vyvolané vzpomínky připomínají osoby, které naopak nenávidí nebo je s nimi v konfliktu. Bylo zjištěno, že nejčastěji si probandi na základě prezentovaných fotografií vybavují obraz své matky, otce, sestry nebo bratra, partnera, kamaráda, zaměstnavatele apod.

4.6 OBLASTI VYUŽITÍ

Již sám Szondi (1972) se zabýval otázkou, kde všude lze test použít, ve kterých psychologických oblastech může být prospěšný. Nyní uvedeme některé z nich pro ilustraci možností, jež tato metoda nabízí. Půjde především o seznámení se studiemi, které se pokusily test aplikovat v různých psychologických a jiných příbuzných oborech. Kromě již zmíněné diagnostiky psychóz a neuróz, se může Szondiho test uplatnit mimo jiné v následujících oblastech:

Vývojová (dětská, i pedagogická) psychologie

Vzhledem k vývoji schopnosti pozorovat a srovnávat vyvstává otázka, od kterého věku je možné Szondiho test použít u dětí. Dénes (1940, dle Szondi 1972) zjistila, že pečlivého pozorování fotografií a jejich výběr na základě dokonalého srovnání už jsou schopné děti kolem 6 – 7 let. Do té doby se rozhodují spíše podle výrazných znaků zobrazených osob. Ve 3 letech vybírají obrázky zcela náhodně.

Lester (1967) zkoumal vývoj dětí skrze Szondiho vektory. Szondiho test podle něho může reflektovat kontrolu impulsů v různých vývojových obdobích. Různou preferencí jednotlivých faktorů v průběhu dětství a dospívání, tedy změnami napětí v jednotlivých pudových tendencích, se zabýval také Ringger (1974). Na základě srovnání výsledků maďarského výzkumu z přelomu 30. a 40. let s daty získanými v Szondiho institutu v letech šedesátých uvádí obecné tendence vývoje. Do puberty podle něho dominuje socializační tendence (tendence d+ m- (e-)). V období puberty a adolescence se zesilují pudové tendence h- s- o+, dominuje sublimační tendence. Díky srovnávání profilů různého data navíc zjistil, že se v čase u dospívajících zrychlil vývoj u vektorů S, Sch a C. Hodnocení trendu urychlení

vývoje na základě porovnání těchto dvou skupin dětí je přinejmenším diskutabilní, neboť autor srovnává skupiny z různých kultur. Je otázkou, zda srovnání nereflexuje více rozvoj jednotlivých zemí než obecný trend vývoje dospívajících.

Ringger (1962) se dále zabýval výzkumem školních tříd, konkrétně tříd s obtížně vychovatelnými dětmi, které často pocházely z neúplných rodin. Srovnával výsledky Szondiho testu se Sociogramem a Rorschachovým testem. U některých tříd potvrdil vztah mezi výsledky Sociogramu a obrázky C-vektoru. Zdůrazňuje však, že o genotropismu ve výběru kamaráda ve třídě můžeme hovořit pouze v případě volně a demokraticky vedené skupiny. Toto ukazuje na příkladu třídy, která jeho předpoklad ve výsledcích obou testů potvrzuje pouze den po dvoudenním školním výletě, tedy v době, kdy se mohly vztahy mezi nimi vyvíjet přirozeně. Mezi Szondiho a Rorschachovým testem našel souvislosti jen u menších skupinek žáků.

Heinelt (1951, dle Szondi 1972) zkoumal za pomoci Szondiho testu rozdíly mezi dívkami a chlapci ve věku 11-15 let. Po zhodnocení eticko-duševních poruch (e a p-factory), individuální něžnosti v aktuální sexualitě (h-faktor) a jejich vztahu k lidem z nejbližšího okolí (factory d a m) zjistil, že se ve směru vývoje obě pohlaví neliší.

Pomocí testu je možné ilustrovat různé druhy chování dětí doma i ve škole. Vyuk a Fournier (1962) zkoumali skupinu nepřijímaných chlapců. Zjistili jistý soulad mezi jejich výkonovým chováním v testové situaci a pudovou strukturou. Pokud podle nich při testování děti projevují nejistotu, mají tuto vlastnost i v pudové výbavě. Toto tvrzení ovšem vyžaduje další přezkoumání, protože vzniklo na podkladě malého vzorku a ve velmi specifické skupině. Nelze jej tedy generalizovat.

Další studii, která se zabývala dětmi vyrůstajícími mimo rodinu, vedli Bărcutean a Dumitrascu (2001). U skupiny „dětí ulice“ si povšimli výrazného rozdílu od běžné populace především v C-vektoru (u těchto dětí typicky d-, m+). Celkově vykazovali jejich pudové profily infantilní znaky a celkový postoj proti světu a v neposlední řadě špatně přizpůsobené já (Sch-vektor).

Szondiho test může také přinést cenné podklady pro diagnostiku a terapii, což bylo prověřeno u terapie hrou (Ringger, 1957 dle Szondi 1972). Byl potvrzen dokonce vztah mezi školními výsledky a pudovými strukturami, což ukazuje na přesah Szondiho testu z oblasti psychologie do pedagogiky, tedy širší možnosti jeho aplikace.

Psychoterapie a poradenství

Studie na téma prognózy psychoterapie za pomoci Experimentální diagnostiky pudů publikoval Beeli (1962). Zkoumal 53 terapeutických případů, kdy na základě dvou extrémních skupin (22 dobře se vyvíjejících pacientů a 17 nepodařených terapií) vystavěl škálu prognózy. Jeho zjištění prověřil na 140 případech tzv. slepou prognózou. Tímto způsobem se jeho prognóza a katamnéza shodovaly v 83 % případů. Svou prognózu stanovuje na základě analýzy existenčních forem a sociálního hodnocení. Výsledky nelze generalizovat zejména jeho specifčnosti vzorku – jednalo se o klienty ve věku 20 – 45 let v analytické (Jungovské) ambulantně vedené terapii.

Bürli (1970) zkoumá vztah Experimentální diagnostiky pudů a psychoterapie důkladněji. Kromě škály prognózy pracuje také se škálou indikace psychoterapie.

Odrazem psychoterapie na výsledky Szondiho testu se zabývali také Mussen a Krauss (1952), kteří však došli k opačnému závěru. Jejich data nepodporují předpoklady vyplývající ze Szondiho teorie. Výsledky pacientů s neurózou v preterapii se výrazně neliší od jejich výsledků po dvou až tří měsíční terapii a jejich zlepšení.

Další oblastí, kde byl zkoumán význam využití Szondiho testu je párové terapie a poradenství. Podle Szondiho (1972) volíme partnera na základě pravidla genotropismu nebo jde o narcistickou volbu. Otázkou však je, zda spolu pár zůstane, jaký bude jejich vztah v budoucnosti. Na kazuistice ukazuje možnost predikovat vývoj vztahu prostřednictvím partnerské analýzy za pomoci Szondiho testu. Zásadní význam mají zejména sexuální afektivní vlastnosti a vlastnosti „já“ obou partnerů. Pokud by se potvrdila obecná platnost jeho přesvědčení, byl by test cenným prostředkem párového poradenství a terapie. Se Szondiho testem v této oblasti pracovala také Genton-Meier (2001). Diagnostikovala páry na základě vyhodnocení tří pudových profilů každého z nich. Oceňuje zejména přínos metody pro diferenciální diagnostiku párové dynamiky. Podle autorky studie poskytuje pudový systém vysvětlení všech základních oblastí každého vztahu: kontaktu, sexuality, afektů, etiky a morality a „já“. Pro partnerské poradenství by mohlo být také přínosné poznání mechanismu, který působí přitažlivost mezi dvěma jedinci. V této souvislosti se Kiss Gyöngyösiné (2008) ve svém výzkumu partnerů s alespoň ročním vztahem zabývala prověřením Szondiho teorie libidotropismu. Kromě deseti pudových profilů od každého z partnerů je vždy žádala také hypotetické odpovědi svého partnera k Szondiho testu. Výsledky potvrzují Szondiho předpoklady, tedy souhlasí s teorií genotropismu. Navíc jsou

potvrzením teorie podobnosti, která říká, že si za partnera volíme člověka se stejnými nebo podobnými vlastnostmi.

Jako přechod dvou oblastí uveďme práci Ines Grämiger (2004), která se zabývala stalkingem u rozvádějících se partnerů („stalking“ v tomto případě není chápán jako kriminologický pojem, jde o pronásledování bývalého partnera ve smyslu způsobu reakce na rozvodovou situaci – poznámka MV). Prostřednictvím szondiovské terminologie vymezuje osobnost „připoutaného“ a „pronásledovatele“, analyzuje samotný akt pronásledování. Ze svých zjištění vyvozuje preventivní doporučení důležitá k zabránění teroru bývalých partnerů. Základem je podle ní schopnost měnit různé směry svých potřeb (především mezi s+ a s-, mezi k+ a k-, mezi m+ a m- a mezi e- a e+).

Forenzní psychologie

Již samotná stavba testového materiálu naznačuje, že by test mohl být využíván v této oblasti (k takovým hypotézám může vyzývat např. s-faktor). Již Stumper (1953) na základě analýzy pěti kriminálků navrhuje využití Szondiho testu pro diagnostiku zločinců. Předpokládá mimo jiné, že na základě dialektických metod výkladu by mohl test poskytnout i cenné informace ke stanovení prognózy případu.

Walder (1967) ukazuje možnost jeho využití v trestně právním řízení, kdy je spolu s psychiatrickým posudkem schopen odhalit příčetnost obviněného. Ve své další studii (Walder, 1974) zvažuje také diferenciálně-diagnostické využití Szondiho testu jako nástroje kriminálně-psychologických výzkumů. Na základě řady kazuistik (podvodníků, vrahů z vášně, sexuálních násilníků apod.) potvrzuje vztah mezi určitými pudovými strukturami a způsoby spáchání zločinu čili potvrzuje Szondiho teorii genotropismu. Platnost jeho tvrzení by mohla přinést nové možnosti do vyšetřování i práce s obviněnými, případně odsouzenými.

Fritz (1967) zkoumá příčiny toho, že se z mladého člověka stane „chuligán“. Porovnával skupinu 21 „chuligánů“ se skupinou normálně přizpůsobených jedinců, stejného věku. Zaměřoval se na vlastnosti „já“ a nejbližší okolí jedinců. Z větší části měli „chuligáni“ skutečně problémy v rodině. Byli mezi nimi však i tací, kteří vyrůstali v dobrém zázemí. Na závěr, na základě Experimentální diagnostiky pudů, se přiklání k tomu, že jde o dědičnou poruchu „já“, což doporučuje prověřit výzkumem rodinných anamnéz.

Déri (1954, dle Szondi 1972) pak využívala Szondiho test k diferenciální diagnostice vrahů, prostitutek, zlodějů a mladistvých kriminálních. Na tento výzkum navazuje Scott (1955), který sice nepotvrdil některé jeho dílčí výsledky, ukazuje však statisticky významné rozdíly mezi delinkventy a nedelinkventy, ale také interpohlavní rozdíly u rozsáhlého vzorku dospívajících ve věku 13-19. Mladistvými delinkventy se zabývala také Harrower (1958 dle Szondi 1972). I ona, podobně jako Déri, zdůrazňuje možnost využití testu jako nástroje diferenciální diagnostiky těchto kriminálních. Poukazuje však také na velkou životní nespokojenost kriminálních dospívajících, která se v testu projevuje v oblastech něžnosti (h+) a připoutání (m-).

Typologií mladistvých delinkventů se dále zabýval Sasaki (1962). Obecně se podle něho mladiství delinkventi odlišují od skupiny běžné populace stejného věku především v oblasti paroxysmálního pudu (P-vektor), ve sféře sexuálního pudu (S-vektor) podle něho není tento rozdíl tak výrazný. Dále vymezuje některé typické vlastnosti profilů drobných zlodějů, násilníků, pachatelů loupeží a sexuálních násilníků.

Satake (1967) pak zjistil, že je možné Szondiho test využít jako vodítko při predikci recidivy. U mladistvých, kteří byli po lehčích přestupcích podrobeni nápravné výchově (v nápravném středisku Fürsorgeheim Izumi), bylo provedeno vyšetření na začátku a na konci pobytu (po 6 měsících) a po dvou letech. Prognóza testu se s pozdější kontrolou propuštěných shodovala v 74 %. Test také potvrdil prospěšnost tohoto programu pro posílení „já“ (Schvektor), zmenšení násilnictví a destruktivního pudu (k-!), a obecně pro změnu chování.

Na okraj zde, na pomezí dvou oblastí uvádíme příklad využití Szondiho testu v dopravní psychologii. Časté dopravní nehody podnítily výzkumy automobilových „delikventů“. Achtnich (1967) definoval typické faktorové reakce pirátů silnic. Toto zjištění ho vedlo k otázce, zda by nebylo možné také odhalit dispozice k tomu, být dobrý řidič. Předpokládá, že prognóza řidičského chování má psychologické příčiny. Jeho hypotézu nezávisle potvrzuje Husmann (1967). Podle něho lze Szondiho test využít jednak k evidenci nebezpečných řidičů, ale také k volbě kvalifikovaných řidičů, řidičů z povolání, čímž se dostáváme k další aplikační oblasti testu, do psychologie práce. Pro tyto účely by však Szondiho test neměl být jedinou použitou metodou, neboť nepostihuje všechny potřebné proměnné (intelligence, reakční chování).

Psychologie práce

Podobně jako aplikace ve forenzní psychologii má i oblast psychologie práce v analýze osudu teoretické podklady. Szondi (1944) řadí ke každému pudovému faktoru specifická povolání, jejichž volba je jednou z forem genotropismu (operotropismus).

Dreyer (1953) při výzkumu horníků zjistil, že lze Szondiho test administrovat i skupinově. Navrhuje jej jako vhodný nástroj pro výběr povolání, tvorbu pracovní skupiny i výběr zaměstnanců na různé pozice.

Velmi specifickým povoláním se zabýval Soto Yárritu (1962). Analyzoval 400 pudových profilů 70 toreadorů. Zjistil, že tuto skupinu spojuje hned několik charakteristik pudového života, a sice jejich sklon k touze po slávě, masochistické zaměření a panika a fobická úzkost.

Grütter (1962) pracoval se skupinou kandidátů na pozici pilota. Tuto skupinu, z velké části neúspěšných uchazečů, charakterizuje pasivní a „ženské“ pudové založení s obavou z trestu. Výsledky byly porovnány se skupinou osvědčených pilotů. Od kandidátů se zkušení piloti statisticky významně neodlišovali. Zdá se, že pudy v tomto případě nejsou zásadním vodítkem. Výsledky nezohledňují zručnost a charakterové vlastnosti (kontrola reality a sebekontrola, spolehlivost, flexibilita, matematické a technické porozumění apod.), které jsou pro toto povolání zásadní.

Friedemann (1962) pak „zabrousil do vlastních řad“, zabýval se pracovní skupinou psychologů osudu. Výzkum byl zahájen po skončení jejich výcviku. Spojitost účastníků nachází v potřebě zmocňovat se (k-faktor) a v anální potřebě (d-faktor), zjištění ukazují na tendenci humanizování, zlidšťování. Za hlavní přínos považuje to, jak zvládnutí faktorů způsobujících nemoci posunul zúčastněné blíže k poskytování pomoci sobě i ostatním. U tohoto výzkumu vyvstává otázka, jak znalost záměru a teorie Szondiho testu ovlivňuje jeho výsledky.

Kenmo (1999) doporučuje využití Szondiho testu v pracovním životě. Během své praxe přeznačil jednotlivé kategorie ne méně „ohrožující“. Navrhuje následující označení: h-faktor: vztah (relation), s-faktor: síla (power), e-faktor: kvalita (quality), hy-faktor: vytavení (exposure), k-faktor: struktura (structure), p-faktor: fantazie (fantasy), d-faktor: stabilita (stability), m-faktor: kontrast. Na základě Szondiho testu pak např. vytvořil dotazník na zakázku švédské cestovní kanceláře na výběr průvodců po Alpách.

V neposlední řadě, jak již bylo uvedeno, jednou z oblastí, kde byl Szondiho test v neposlední řadě také aplikován, je dopravní psychologie. Může pomoci při výběru řidičů z povolání (Husmann, 1967).

Adiktologie

Pod drobnohledem Szondiho testu byly zkoumány také závislosti, nejčastěji závislost na alkoholu.

Jak uvádí Schüch (1974), problém alkoholismu je rozsáhlý a má mnoho vrstev. Vedle role vlivu prostředí, psychických motivů, fyziologických (fyziologicko-chemických) proměnných, představuje Szondiho teorie jednu z dalších možností, jak alkoholismus uchopit. Alkoholik má v tomto pojetí charakteristiky manické formy pudu připoutání (C-vektor). Grämiger, Bürgi a Simeon (1974) potvrdili využitelnost Szondiho testu k prověření psychodynamických souvislostí alkoholismu: Jejich zjištění je však spíše hypotézou a podnětem pro další výzkumy, protože získané výsledky od 100 chronických alkoholiků nebyly srovnány s žádnou kontrolní skupinou. Závislostí se zabýval také Beeli (1974), který za pomoci případových studií ukazuje, že je možné prostřednictvím Szondiho testu ilustrovat některé psychologické aspekty závislosti. Aktuálnější studii vedl Matsubara (2001), který potvrdil Szondiho (1952) předpoklady v oblasti závislosti na třiceti alkoholících. Nejčastěji tito závislí volili fotografie maniků (m+), následně homosexuálů (h+) a hysteriků (hy-), což až na m-faktor odpovídá Szondiho patologické možnosti osudu „závislosti“.

Pudově-diagnostický výzkum drogově závislých mladistvých (14 – 24 let) pak provedl Stahl (1974). Zjistil, že tato skupina drogově závislých není jednotná, u většiny z nich se ale ukázalo, že mají narušenou vztahovou oblast (vektory Sch a C). Podle Stahla se u nich v průběhu závislosti vytváří určitý masochistický postoj, který je snahou vyhnout se neustálému pocitu odcizení a ambivalentním tendencím.

V posledních letech byly dokonce definovány typické výběrové reakce pro různé typy závislostí. Studie kolektivu autorů pracovala s uživateli opiátů, kanabinoidů, alkoholu. Výsledky byly porovnány s kontrolní skupinou. Výsledky ukazují jisté podobnosti závislých ale také rozdíly v osobnosti zúčastněných. Kromě typických reakcí výzkumíci objevili rozdíly ve funkcích „já“ (Sch-vektor). Pro uživatele opiátů je podle nich typická reakce projekce a introjekce, uživatelé kanabinoidů typicky reagují také projekcí a typickou funkcí „já“ u alkoholiků je inflace a negace (Kiss Gyöngyösiné a kol., 2010).

Další oblasti využití

V době, kdy se Szondiho test těšil zájmu odborné veřejnosti, se různí autoři snažili aplikovat skutečně v mnohých dalších oblastech. Mezi nimi např. v sexuologii.

Holt (1962) se zabýval poruchami ejakulace – konkrétně syndromem ejaculatio sejuncta. Zjistil, že zásadní roli pro jeho vysvětlení mají okrajová pudová úsilí (zejména faktory h a s). Jedná se podle něho o úzkostnou neurotickou paranoidní reakci v sexuální oblasti.

Probíhaly dále studie srovnávající populaci s různou úrovní intelektu. Friedman a Wallace (1962) porovnávali Szondiho profily mentálně postižených, „normálních“ a úspěšných lidí, kdy zjistili, že se hlavní sublimační faktory (podle Szondiho h-, e+, p+) signifikantně častěji objevují v profilech intelektuálně schopných, vysoce úspěšných probandů než v profilech normálních a mentálně postižených probandů.

V neposlední řadě se výzkumníci pokoušeli ověřit souvislost výsledků Szondiho testu s organickými poruchami mozku a vlivem jejich léčby na výběr podnětových fotografií. Příkladem je studie Rotarescu a Ciurea (2010), na základě které stanovili 7 Ego profilů (zabývali se pouze Sch-vektorem) ve vztahu k lézím na mozku. Autoři potvrdili staticky významné rozdíly mezi skupinou pacientů s lézí a zdravými lidmi.

4.7 HODNOCENÍ TESTU

Szondiho test se v současné době netěší velkému zájmu, u nás se prakticky nepoužívá a ve světě minimálně, jen v rámci malých pracovních skupin. Důvodem k tomu jsou zejména spekulativní teoretické základy a psychometrické nedostatky testu. Obecnou představu o tom, jak si dnes Szondiho test stojí mezi ostatními psychodiagnostickými či konkrétně projektivními metodami, získáme nejlépe přehledem názorů autorů učebnic psychodiagnostiky.

Podle Stančáka (1982) například Szondiho test vůbec nepatří do okruhu psychodiagnostických metod, které by měly být uváděny v učebnicích. Test je podle něho nevědecký a prakticky bezvýznamný. Kritizuje zejména jeho vědeckou nepodloženost, nízkou reliabilitu a validitu, psychoanalytická východiska chápání pudů a jeho vysvětlování vzniku nemoci jako osudového jevu.

Pichot (1970) pak konstatuje, že předmětem vášnivých diskusí jsou spíše než samotná zkouška její teoretické základy, které mají spíše hypotetický, vědecky nepodložený charakter. V souvislosti s testem pak bývá nejčastěji diskutována jeho validita, která podle něho navíc bývá mnohdy zkoumána u nepodstatných faktorů a ne jako celková validita testu. Dále uvádí Koblerovu výtku, který vyzdvihuje problém výběru a validity kritérií a další statistické nedostatky.

Szondiho teorii hodnotí jako problematickou také Šípek (2000). Další nevýhodu pak vidí ve velké složitosti vyhodnocování a vysoké standardizaci.

Svoboda (1999) test prakticky pouze představuje a shrnuje, že není našimi psychology v podstatě využíván. Uvádí jej spíše pro úplnost a z historických důvodů.

Jistý zájem o test lze vysledovat v 50. letech, od té doby je však napadán z nejrůznějších teoretických i metodologických směrů. Jeho používání v psychodiagnostice hodnotí Morávek (1991) jako diskutabilní až nevhodné.

Nadějněji se o testu vyjadřují Říčan a Ženatý (1988). Dokonce oceňují hypotézu, že v sympatiích a antipatiích ke tvářím jiných osob se mohou projevit určité motivační tendence, jako zajímavou. Szondiho předpoklady a spekulativní tendence a jeho třídění psychických nemocí hodnotí jako těžko ověřitelné. Nevylučují však možnou pragmatickou užitečnost testu, ovšem pouze za předpokladu jeho empirického ověření.

Podrobnější náhled o užitečnosti testu však získáme studiem výzkumů, které se jím zabývaly. Autoři v nich prověřovali již diskutovanou validitu a reliabilitu.

Využitelnost testu pak můžeme prověřit také porovnávacími studii. Proběhla řada výzkumu, které srovnávaly pudové profily dvojčat (Rabin, 1952) a trojčat (Rüegg-Marton, 1953). Z výše zmíněných studií pak porovnávací studie dětí dle věku Heinelt (1951, dle Szondi 1972) a pohlaví (Ringger, 1974) či diferenciatně diagnostické pokusy u delinkventů (např. Déri, 1954 dle Szondi 1972; Walder, 1974). Všechny uvedené výzkumy našly signifikantní rozdíly u porovnávaných skupin. Mnohé z nich však neodpovídaly Szondiho předpokladům.

4.7.1 RELIABILITA

Reliabilitu Szondiho testu lze hodnotit jen obtížně. Dále budou postupně pojednány různé možnosti jejího zachycení a studie, které na toto téma proběhly.

1. Využití test retestové metody je poněkud problematické, zejména vzhledem k tomu, že samotná testová teorie předpokládá změny v pudových profilech v závislosti na míře, v jaké jsou pudy aktuálně nabitě. Szondi (1972) doporučuje tento trend eliminovat a jednotlivé pudové profily zprůměrovat. Otázkou však je, zda tento postup nepoškozuje získaná data, zdá se totiž neadekvátní zejména ke kvalitativní hodnotě jednotlivých profilů.

Opakování testu může přinést zajímavé výsledky ve smyslu validity (viz níže).

2. „Metoda split-half je vzhledem k malému počtu fotografií uvnitř kategorie pravděpodobně neprůkazná“ (Hrdlička & Blatný, 1991, s. 407). Na pravděpodobné nepotvrzení reliability split-half metodou naznačují např. studie konzistence testu.

3. Reliabilita byla u Szondiho testu snad nejčastěji hodnocena na základě posuzování jeho vnitřní konzistence, tedy posouzení, zda spolu souvisí fotografie daného faktoru. Mnohé z těchto výzkumů byly založené na položkové a faktorové analýze, a dále na analýze frekvencí výběrů jednotlivých fotografií.

Konstrukce Szondiho testu je založena na předpokladu, že skupina fotografií je podložena určitou diagnostickou kategorií, čili skupinovým faktorem. V položkové analýze bychom tedy teoreticky měli získat 8 faktorů. Guertin (1951b) na základě výsledků 100 pacientů, kteří měli za úkol řadit obrázky podle sympatie, stanovuje 5 faktorů, které popisují téměř 50% variance. Co se faktoriální stavby týče, obrázky uvnitř jedné diagnostické kategorie se zdají být stejně rozdílné jako obrázky z různých kategorií. Zjištěné faktory mohou být důležité pro určení preference Szondiho obrázků. Jeho zjištění tedy nepotvrdilo dedukce vyplývající z teorie. Přesto autor vnímá metodu hodnocení osobnosti pomocí preference obrázků jako slibnou.

Lubin a Malloy (1951) zpracovávali předpoklad, že individuální výběry v Szondiho testu jsou v podstatě pro všechny fotografie téhož faktoru stejné. Pozitivně hodnocená fotografie daného faktoru by podle nich tedy neměla mít spojitost s neutrálním (ignorance) nebo negativním přijetím jiné fotografie téhož faktoru. Pozitivní vztah mezi hodnocením obrázku různých faktorů by pak měl být menší než obrázků v rámci jednoho faktoru. První předpoklad byl na základě výzkumu zamítnut, mezi obrázky jedné série nebyl nalezen pozitivní vztah. Mezi obrázky různých faktorů pak v některých případech naopak vztah nalezen byl. Výsledky této studie také vedou k pochybnostem o konzistenci testu.

Po trendech ve volbě jednotlivých obrázků a faktorů pátrali Cole a Roberts (1950). Podle jejich zjištění jsou reakce jedince na konkrétní obrázky více méně konzistentní. U různých obrázků dané série však tato podobnost nalezena nebyla. I oni došli k pochybnostem o teoretických předpokladech a charakteristikách, které jsou zásadní pro volbu sympatických a nesympatických podnětů. Autoři administrovali test skupinově, což vnímají jako praktické řešení pro urychlení výzkumu.

Szollosi, Lamphiear a Best (1951) potvrdili, že obrázky Szondiho testu nemají stejnou stimulační sílu ani kvalitu podnětu v rámci jedné kategorie. Podle nich jde ve výsledku pouze o interpretaci způsobu výběrové reakce a ne o odhalování osobnosti probanda. Více přínosné by podle autorů byly spontánní poznámky k podnětovému materiálu než interpretace pudového profilu.

Hodnotu preference jednotlivých obrázků zkoumali Guertin a Rabin (1952). Výsledky studie je vedly k domněnce, že by bylo výhodné podnětové obrázky přeskupit podle hodnoty preference. Navrhují dále modifikovat test ve smyslu techniky nuceného výběru, kdy by proband měl vybírat sympatické a nesympatické tváře ze všech 48 fotografií najednou, čímž se podle nich stírá nátlak na probanda.

Gordon a Lambert (1954) uzavírají svou studii o vnitřní konzistenci faktorů tvrzením, že Szondiho „faktorové konstelace“ nereprezentují dimenze či faktory ve statistickém smyslu. Na základě řazení fotografií podle diagnostické kategorie podle nich není možné interpretovat dynamiku osobnosti jedince, která musí být založena výhradně na faktoriálních skórech.

4. Proběhlo dále několik pokusů prověřit reliabilitu za pomoci paralelního testu. Již Szondi (1947) referuje o pokusu o sestavení paralelní obrázkové série Bálintem. Bálint se snažil vytvořit test složený z fotografií „pěkných“ nemocných, původní se mu zdály příliš strašlivé a šokující. Jeho verze v porovnání s originálem však byla tímto ochuzena o vyzývavost podnětového materiálu (Huth, 1978). Později Szondi (1972) uvádí ještě pokus Satakeho a Yamady, kteří sestavili test z tváří Japonců. Jejich výsledky se významně blížily výsledkům Szondiho testu.

Guertin (1951a) pak prověřoval za pomoci kontrolního testu důležitost onemocnění zobrazených osob. Srovnával Szondiho test s fotografiemi zdravých Američanů. Fotografie napároval k Szondiho obrázkům podle velikosti, pozadí, pohlaví a přibližného věku. Na základě test-retestové metody zjistil, že mají oba testy velmi podobnou reliabilitu i rozložení preference. Výsledky tedy nepotvrdily unikátní hodnotu Szondiho podnětového materiálu. Autor navrhuje, že by mohlo být konstruktivní a účinné sestavit test Szondiho typu pomocí

analýzy variability velkého počtu potenciálně hodnotných fotografií, který by ovšem nebyl využit stejným způsobem jako Szondiho test. Je přesvědčen, že větší opatrnost při výběru fotografií by mohla vést k větší reliabilitě a validitě měření individuálních rozdílů osobnosti.

Zajímavý pohled pak nabízí Burgmer (1983), která analyzovala fotografie Szondiho testu výtvarně (je umělkyně). Na základě pocitu a dojmu, který ze zobrazených lidí dostala, je překreslila. Tyto nové série nabízí k psychologickému zpracování, snažila se jimi otevřít Szondiho testu opět dveře. Vytvořila paralelní sérii se stejnými tvářemi, které by teoreticky mohly nabídnout větší prostor pro asociace a fantazii. V rámci své studie také definuje jednotlivé aspekty, které působí na pozorovatele (držení hlavy, pohled, doplňky apod.). Upozorňuje také na nepoměr obou pohlaví.

Výsledky studií reliability spolehlivost testu spíše nepotvrzují. V některých studiích nalezneme určité slibné náznaky. Obecně však výsledky vedly spíše k pochybnostem nad konzistencí testu, jeho souvislostmi s teorií a o jeho jedinečnosti.

4.7.2 DŮKAZY VALIDITY

4.7.2.1 KONSTRUKTOVÁ VALIDITA

Další výzkumy se zabývaly srovnáváním asociací vyvolaných jednotlivými podnětovými fotografiemi či přiřazováním slovních výpovědí k jednotlivým obrázkům. A to jak v rámci faktorů, tak také v závislosti na předpokladech Szondiho teorie.

Již rané studie Szondiho testu pochybují o správnosti jeho předpokladů, co se asociační hodnoty fotografií týče. Klopfer a Borstelmann (1950) zjistili konzistenci výsledků se Szondiho teorií pouze v polovině případů. Některé jimi získané asociace dokonce nebylo možné zařadit k žádné teoretické kategorii.

Huggenberger (1999) specifikovala úkol vymezením oblastí asociací na charakterové vlastnosti, pracovní výkon a volnočasové aktivity. Szondim slibovaná vysoká validita výzvového charakteru byla potvrzena pouze u některých obrázků. Tento výsledek může být podle autorky ovlivněn rozdílností využitých metod, doporučuje další přezkoumání.

Davis a Raimy (1952) se také snažili prověřit základní předpoklady Szondiho testu, podle kterých by měla každá podnětová karta mít standardní hodnotu stimulu, tedy vyvolávat stejné asociace. Dále by obrázky jedné kategorie měly mít identickou podnětovou hodnotu a mezi jednotlivými kategoriemi by neměl být přesah. Výzkum probíhal ve třech fázích se třemi

skupinami pokusných osob: volné asociace, kterými by probandi popsali osoby na obrázcích, jejich shlukování do smysluplných skupin a konečně hodnocení fotografií pomocí výběru z těchto deskriptivních skupin. Ke studii bylo zvoleno pouze 24 podnětových obrázků ze Szondiho testu. Výsledky ukazují, že probandi, vysokoškolští studenti, přiřazovali podnětové obrázky k vlastnostem, které odpovídají Szondiho teorii častěji než jak by odpovídalo náhodě. Jedinečnost výzvového charakteru však potvrzena nebyla.

K poměrně pozitivním výsledkům pak došli Dudek a Patterson (1952), kteří zkoumali vztah mezi jednotlivými položkami testu. Nechali probandy k obrázkům přiřazovat slovní popisy. V odpovědích byly nalezeny nenáhodné konzistence. V rámci diagnostických skupin, tedy faktorů, však výsledky nebyly zcela jednoznačné. Některé faktory byly častěji identifikovány správně než jiné.

Wallen (1951) zkoumal pouze obrázky z Sch-vektoru, tedy fotografie paranoidních a katatonních schizofreniků. Úkolem probandů bylo označit z předem připraveného seznamu vlastností ty, které podle nich na dané jedince nejlépe pasují. Vybrané vlastnosti pak odpovídaly spíše preferenci daného obrázku než Szondiho teorii. Např. osoby na oblíbených fotografiích byly hodnoceny jako milé, klidné a společenské. Výsledky nepodpořily Szondiho předpoklad, že je volba obrázků řízena nemocemi, čili pudovými vlastnostmi zobrazených osob. Autor připisuje tyto volby spíše individuální zkušenosti a naučeným reakcím na specifické výrazy tváře. Jsou tedy podle něho především výsledkem sociálních interakcí probanda.

4.7.2.2 KONVERGENČNÍ VALIDITA

Validizační studie se pokoušely především srovnávat Szondiho test s jinými diagnostickými metodami, porovnávaly výsledky testu se skutečnými diagnózami a pozorovaly vliv různých proměnných na změny pudového profilu.

Ellenberger (1953) ukazuje, že více metod a úhlů pohledu umožní danému případu lépe porozumět a vysvětlit jej. Na kazuistice ukazuje produktivní propojení klasické psychiatrie, Psychoanalýzy a Analýzy osudu, využil Rorschachův test, Tematicko-apercepční test a Szondiho test. Podobně Bohm (1953) na případě masochistického transvestity ilustruje možnosti kombinace Szondiho a Rorschachova testu, k pochopení všech vrstev osobnosti. Rorschachův test podle něho v první řadě zachycuje jeho vztahy s okolím, zatímco Szondiho test mapuje pudové oblasti, dává přímý obraz struktury „já“. Na základě navazující studie

případu pacientky s fobickou neurózou Bohm a Moser (1962) také definují vztah Szondiho a Rorschachova testu. Potvrzují, že každá metoda pracuje v jiné úrovni psychiky. Vztah obou projektivních testů stanovili na základě problematiky orálního připoutání.

Ani jedna z těchto studií však nepotvrzuje validitu Szondiho testu. Ve svých výsledcích hledají spíše rozdíly než podobnosti.

Z dříve zmíněných studií srovnával výsledky Szondiho test s Rorschachovou metodou Ringger (1962) při studiu žáků základní školy. Souvislost mezi oběma metodami potvrdil pouze u několika menších skupin, které získal skrze sociogram.

Pearl a Jacobs (1955) pak srovnávali Szondiho test s metodou sociometrické volby. Ověřili na skupině válečných veteránů, že je mezi získanými hodnotami u obou metod signifikantní podobnost. Toto zjištění však nelze považovat za podporující pro Szondiho teorii, protože neodpovídá jeho diagnostickému rámci. Autoři vnímají své zjištění spíše v rámci obecné teorie vnímání.

4.7.3 KRITERIÁLNÍ VALIDITA

Porovnání výsledků testu se závěry klinických odborníků přineslo opět nejednoznačné výsledky. David a Rabinowitz (1952) srovnávali profily epileptiků a homosexuálů. Zkušební psychologové měli za úkol rozdělit profily zúčastněných do diagnostických kategorií. Potvrdili jisté odlišnosti obou skupin v souladu (ale také v protikladu) se Szondiho teorií. Tyto výsledky však nebyly dostatečné pro potvrzení validity ani generalizovatelné (zkoumali pouze dvě diagnostické skupiny). Přestože získali některá slibná zjištění, staví se proti rutinnímu využívání testu. Zejména pak zdůrazňují setření individuality pacienta, což sami v tomto výzkumu podcenili. Srovnávali pacienty pouze podle „diagnózy“ a nebrali v ohledu specifické projevy jeho „nemoci“ či jeho osobnost.

Fosberg (1951) potvrdil u některých psychiatrických skupin nenáhodné rozdíly. V některých případech však neodpovídají Szondiho předpokladům. Cohen (1951) jeho zjištění více méně potvrzuje, a to i přes zásadní chybu ve Fosbergových výpočtech. Fosberg (1951) navíc zjistil, že zkušební psychologové častěji než náhodně stanovují odpovídající diagnózy osobám znázorněným na podnětových fotografiích Szondiho testu.

Rozsáhlou studii pak vedl Satake (1962), který srovnával sociálně normální studenty průmyslové školy, sociálně abnormální sexuálně labilní jedince, japonské mladé kriminálníky, epileptiky a paranoidní schizofreniky. Na základě analýzy získaných 1000

profilů stanovuje 7 specifických forem či možností existence. Své závěry hodnotí jako potvrzení validity Szondiho testu.

Další studie, ze kterých můžeme vyčíst informace o validitě testu, se zabývaly vlivem různých proměnných na změny v pudových profilech.

Fosberg (1951) se například pokoušel ověřit validitu testu v souvislosti se sexuální aktivitou. Při testování vypovídali, zda měli sexuální styk během posledních 12 hodin. Teorii se v tomto ohledu nepodařilo potvrdit. Jeho další studie se zabývala testováním pacientů během elektrokonvulzivní léčby. Bylo zjištěno, že časová prodleva testování od záchvatu má určitý vliv na distribuci výsledků. Nepotvrdily se však Szondiho předpoklady.

Szondiho test ve své studii fyziologických změn při aklimatizaci ve studené vodě využil dokonce tým českých autorů (Hošek, Šolcová, Bahbouh & Uličný, 1995). Adaptace na chlad se ukázala jako proměnná, která se projeví kromě fyziologických změn i v psychickém stavu člověka. Byly zjištěny rozdíly v pudových profilech před a po měsíčním otužování zúčastněných.

V této skupině bychom mohli uvést také již zmíněnou studii zabývající se predikční schopností Szondiho testu v psychoterapii. Proměnnou, která se může projevit ve výsledcích je zde terapie. Beeli (1962) v této studii predikční validitu potvrdil. Nelze ji však vzhledem ke specifitě výzkumného vzorku generalizovat. Z dříve zmíněných studií pak podobně potvrzuje predikční validitu Satake (1967) ve své studii mladistvých, kteří prošli programem v nápravném zařízení.

Podobně jako v případě reliability si můžeme povšimnout studií, které prokázaly na konkrétních vzorcích validitu testu. Tyto výsledky však nelze generalizovat. Na základě uvedených studií můžeme označit validitu přinejmenším za diskutabilní, zejména když přihlídneme k tomu, že v podstatě není splněn její základní předpoklad, reliabilita nebyla potvrzena.

5. DISKUSE LITERÁRNĚ PŘEHLEDOVÉ ČÁSTI

Ještě než přistoupíme k diskusi Szondiho teorie a testu, měli bychom věnovat pár slov použité literatuře. Protože je Szondiho test v dnešní době prakticky nepoužíván, aktuální zdroje nacházíme pouze ojediněle. Většina příspěvků, z nichž jsme čerpali je tedy převážně staršího data, musíme tedy počítat s nedostatky s tím spojenými (mnoho zde uvedených výzkumů neodpovídá dnešním metodologickým požadavkům apod.). Dalším faktorem, který se jistě promítl do rázu některých částí práce je skupina autorů, která se testem zabývala a zdroj, ze kterého publikace pochází. Většinou se jednalo o studie žáků a spolupracovníků Leopolda Szondiho, které byly navíc publikovány pod záštitou jeho institutu (v periodiku Szondiana apod.). Jejich kritičnost mohla být tímto ovlivněna. Vzhledem ke stáří publikací, neaktuálnosti tohoto tématu v odborných kruzích a velmi úzké skupině lidí, kteří se touto problematikou zabývají, nebylo v některých případech možné dostat se k primárnímu zdroji (a to ani při přístupu do knihovny Univerzity v Regensburgu, kde bylo např. možné dohledat první ročníky již zmíněného odborného časopisu Szondiana). V ojedinělých případech pak využíváme také abstrakty studií, které nebyly dostupné v plném znění.

5.1 SZONDIHO TEORIE VE SVĚTLE AKTUÁLNÍCH POZNATKŮ

Teorie, na níž je založen Szondiho test, bývá často kritizována. Někdy bývá označována dokonce jako nevědecká či dokonce zcestná. Hned na úvod této diskuse bychom ale měli zmínit, že byl Szondi na svou dobu v podstatě průkopníkem. Pokusil se integrovat hlubinnou psychologii a genetiku v době, „kdy se ještě nic nevědělo o molekulární biologii a genovém inženýrství“ (Hausner & Drahošová, 1988, s. 89). Měl snahu pochopit souvislosti mezi vlohou, okolím a „já“, proniknout do zákonitostí, které podmiňují vznik vlastností či způsobů chování jedince.

Nejprve se zaměříme na vlastní povahu této teorie na její základní předpoklady. Již z názvu „Analýza osudu“ bychom mohli usuzovat na její deterministickou povahu. Tento předpoklad je však mylný. Sám Szondi (1955b) toto označení odmítá, jde podle něho o nauku o svobodné volbě, která se vtahuje k dané pudové oblasti. Hausner a Drahošová (1988, s. 94) pak vysvětlují povahu genů v Szondiho teorii následovně: „ Tak jako nelze vypěstovat ze

semene smrku buk či lípu, nelze z pacienta vykresat to, co v něm není podle přání jeho samého nebo jeho terapeuta. Vždy se musí přihlídnout, „z jakého je semene“ a odstranit překážky, aby toto semeno mohlo vyrůst ve zdravý odpovídající strom“. Když zůstaneme v Szondiho terminologii, člověk tedy v rámci vrozených pudových potřeb, genů, může svobodně volit, jakou formu bytí si zvolí, jak využije své předpoklady. Webb (1987) v tomto vidí dokonce největší přínos Szondiho teorie, jeho teorie je podle Webba hledáním svobody od genetických překážek.

Osud, čili životní plán člověka, je určován pudovými volbami objektu. Tento mechanismus, jak již bylo uvedeno, nazývá Szondi genotropismus. Třebaže se již o genotropismu jako takovém v současné literatuře nepojednává, téma výběru objektu je stále aktuální. Můžeme to ilustrovat např. na volbě životního partnera (v Szondiho pojetí Libidotropismus). Podle současných autorů vede výběr partnerů více faktorů. Každý jedinec do vztahu vstupuje se specifickými osobnostními faktory, biologickými a sociálními. Čímž se otevírá jedno z často probíraných psychologických témat: tzv. nature vs. nurture. Szondiho teorie by v tomto případě byla zástupcem přístupu nature, staví do popředí dědičnost. Sám dále hovoří o rodinném nevědomí, které také vnímá na genové úrovni. Po objasnění teoretických základů se nyní se vraťme k tzv. libidotropismu a to v souvislosti s rodinou. Současní autoři nabízí na tuto problematiku pohled z druhé strany, tedy zejména s ohledem na vliv prostředí či výchovy (přístup „nurture“). Šulová (1998) tvrdí, že partnera člověk volí podle rodiče opačného pohlaví, podle vzoru jeho chování, vystupování, podle jeho vlastností. Od partnera pak očekává stejné chování. V případě, že tento vzor nebyl adekvátní, může dojít k averzivní reakci a hledání partnera s opačnými či co nejméně podobnými vlastnostmi. Do fungování vztahu pak zásadně promlouvá naučená interakce se sourozenci. Pro volbu partnera tedy Matoušek (1993) doporučuje hledání partnera odpovídající vlastní sourozenecké konstelaci, největší pravděpodobnost úspěšného vztahu by podle něho měl mít pár: mladší sestra bratra a starší bratr sestry. Je beze sporu, že se v rámci rodiny udržují jisté stereotypy, ať při výběru partnera, zaměstnání, tak také obecně v osobnostních vlastnostech. Otázkou však zůstává, do jaké míry je skutečně ovlivňují geny, a co je již výsledkem výchovy a učení. Zejména v rámci rodiny je pak velmi těžké odhalit skutečný zdroj, protože jsou geny ještě podpořeny výchovou. Do výběru partnera však zřejmě více promlouvá vliv prostředí a vlastní zkušenost, samozřejmě ovlivněná do jisté míry částečně zděděnými osobnostními vlastnostmi.

Základním teoretickým podkladem Szondiho testu je pak pudový systém, který Szondi na základě tehdejších poznatků vytvořil. Z dnešního pohledu nás zarazí hned několik prvků. Již v prvním vektoru si povšimneme zařazení homosexuality jako onemocnění. Tento přístup je dnes již překonán. Homosexualita je běžně přijímána, v mnoha zemích (včetně ČR) legalizována ve smyslu možnosti uzavírání partnerství. Označení za nemoc by dnes bylo chápáno spíše jako diskriminace této sexuální orientace. Dalším fenoménem testu je pak charakteristika jednotlivých vektorů a faktorů. Označení na základě psychických nemocí je totiž při nejmenším zavádějící. Převážná většina charakteristik zcela neodpovídá dnešním poznatkům a klasifikacím nemocí. Pokud však odhlédneme od názvu jednotlivých těchto skupin, vidíme pokus o osobnostní charakterizování v osmi, resp. šestnácti dimenzích (ne všechny faktory jsou v pozitivním a negativním náboji skutečně protikladné, spíše charakterizují jinou vlastnost). Tyto dimenze Szondi velmi podrobně rozpracoval a specifikoval mnoha konkrétními vlastnostmi, povoláními či možnostmi onemocnění či smrti. Zejména vlastnosti se však v mnohých případech prolínají a jiné naopak zcela chybí. Celkově tato koncepce nepůsobí příliš perspektivně pro budoucí využití.

Jak již bylo zmíněno, Szondi vycházel z Mendelovy genetiky. Pracuje se základní pojmy a mechanismy této teorie. Svým přístupem k roli a povaze genů však posunul svou teorii dál. Geny v jeho pojetí vedou naše rozhodnutí, pokud vědomě nevyvineme odpor, rozhodují o našem vývoji. Z tohoto pohledu připomíná Szondiho teorie dnešní názor sociobiologů. Současní sociobiologové jsou totiž přesvědčeni, že na úrovni genů probíhá přírodní výběr obecně, tedy že geny (ač jsou pasivní) vedou evoluci, kdy využívají těla živých organismů pro své vlastní přežití. Základem evoluce je starost o přežití a vlastní reprodukci. Je zajímavé, že v sociobiologii nenalezneme zmínky o Szondiho teorii, nebyla tedy jejich inspirací. Zdá se však, že svým přístupem poněkud „předběhl dobu“ a některé jeho myšlenky jsou stále aktuální. V sociobiologii totiž můžeme nalézt také Szondiho mechanismus genotropismu, a to v pohledu na altruismus. Podle Dawkinse (1998) je člověk egoista a v první řadě myslí na svůj prospěch. Altruistické chování se podle něho projevuje pouze u příbuzných jedinců, kteří tak podporují reprodukci svých genů. V Szondiho terminologii si tedy člověk vybírá objekty své nezištné pomoci na základě genové podobnosti.

Altruismem se zabývají také autoři teorie genetické podobnosti, která představuje další slibný směr, který by mohl vysvětlit Szondiho teorii. I podle této teorie mají totiž organismy schopnost detekovat geneticky podobné jedince a k nim pak vykazují altruistické chování (Rushton, 2005). Rushton a Bons (2005) dále potvrzují vliv genetické podobnosti na výběr

sociálních partnerů, kamarádů i životních partnerů. Toto zjištění odpovídá Szondiho předpokladu libidotropismu.

Jak můžeme vidět, Szondim probíraná témata jsou stále aktuální. Přestože je např. Dawkinsova teorie poněkud kontroverzní, podobně jako ve své době ta Szondiho, rozšířila se do širokého povědomí a Dawkins je uznáván a byl dokonce několikrát oceněn. Obecného uznání se však již Szondiho teorii zřejmě nedostane. Některé dílčí části se však zdají být perspektivní, a přestože nenajdeme odkaz k jeho autorství, jsou témata jím navrhovaná i v současné době zkoumána. Ve vztahu k aktuálním teoriím a přístupům mají však spíše charakter metafory. Sociobiologie pak posouvá tuto teorii zabývající se genovou podobností o krok dál. Operacionalizuje konkrétní působení genů, definuje jejich nástroje. Oba směry se shodují ve vnímání genů (v Szondiho teorii „pudů“) jako základní jednotku, které řídí přírodní výběr (sociobiologie) či osud (Szondi). Sociobiologie však problematiku konkretizuje, vypočítává např. příbuzenský koeficient pomoci. Hlavním rozdílem, který velmi rozvíjí tento přístup je připuštěním a definováním vlivu kultury. Zatímco podle Szondiho teorie byla kultura spíše překážkou v přirozeném uplatnění genů, Dawkins připouští její zásadní podíl. Jeho teorie vysvětluje společenský vývoj tzv. memy, které jsou základní jednotkou kulturní informace. Memy jsou vzorce poznávání a chování, které se mezi lidmi přenáší vzájemnou komunikací, za mem označuje také vědecké teorie, náboženské představy či umělecké styly. Na rozdíl od genů, které využívají tělo živočicha, resp. člověka pro vlastní přežití, memy zajišťují přenos kultury. Tento přenos informací je analogický genetickému přenosu a ačkoliv je v podstatě konzervativní, může vést k evoluci. Ukázkou může být např. vývoj jazyka, který se negetickými prostředky vyvíjí dokonce tempem mnohokrát rychlejším než genetická evoluce. Vliv kultury na evoluci Szodniho teorie, kromě již zmíněného limitování uplatnění pudových sil, nepřipouští.

5.2 SZONDIHO TEST V NOVÝCH SOUVISLOSTECH

Nyní se s odstupem zaměříme na samotný test a studie, které se jej snažily potvrdit, či s ním jinak pracovaly. Zvážíme ještě nezmiňované proměnné, které mohou stát za výběrem jednotlivých fotografií. A konečně navrhneme možnosti, v nichž by se v dnešní době mohl Szondiho test uplatnit, v čem by mohl být jeho potenciál.

Na základě výzkumů, které jsme uvedli v kapitole 5.6 „Oblasti využití“ by se mohl zdát Szondiho test jako slibná metoda. Musíme však zvážit zdroje, ze který výzkumy pochází, většina z nich je dílem Szondiho žáků nebo vznikla přímo pod záštitou Szondiho institutu. Mnoho z nich pak měla spíše charakter podnětu pro další výzkum, jelikož se často jednalo o kazuistiky nebo výzkumy na příliš malých vzorcích, aby bylo možné výsledky generalizovat. Fakt, že Szondiho test nebývá odbornou veřejností přijímán, se v podstatě vysvětlil podrobným studiem souvisejících studií. Reliabilita i validita testu jsou skutečně sporné. Hlavní příčinou bude pravděpodobně již samotná koncepce a teoretické předpoklady testu. Pudový systém podkládající test jsme již diskutovali. Na tomto místě bychom chtěli zvážit především mechanismus, který vede výběr fotografií.

Již z uvedených studií (např. Guertin, 1951b; Gordon & Lambert, 1954) vyplývá, že diagnostické kategorie, podle nichž jsou fotografie rozřazeny, nejsou zřejmě rozhodující pro volbu příslušných tváří. Burgmer (1983) také upozorňuje na faktory, které mohou mít výrazný vliv na preferenci, a to např. držení hlavy, pohled, mimický výraz, doplňky. V této souvislosti se Bellingroth (1963) zabýval konkrétními znaky projevu specifických fotografií Szondiho testu. Zaměřil se konkrétně na obrázky S-vektoru, kdy vysledoval v tvářích zobrazených některé společné proměnné, které odlišují s- a h-faktor. Studii uzavírá otázkou, zda můžeme tyto, podle něho faktorově specifické, znaky zobecnit a předpokládat jejich vliv na genotropní volbu v přímých vztazích. I přesto, že se přiklání k původní teorii, připouští vliv samotného vzhledu na výběr fotografií.

Szondi (1947) předpokládá, že tyto volby vedou pudové síly, tedy vrozené osobnostní charakteristiky. Již Borstelmann a Klopfer (1951) otevřeli otázku, zda volbu sympatických a nesympatických tváří vedou skutečně individuální vlastnosti nebo jsou tyto výběry ovlivněny především stereotypy či kulturními faktory. V závěru studie se přiklání k potvrzení Szondiho předpokladu. Současné tendence se však přiklání spíše k vlivu sociální zkušenosti, jak uvidíme dále.

Vztahem tváře k osobnosti se zabývali již antičtí myslitelé. V rámci fyziognomie a později fyziognomiky bylo z výrazů tváře a mimiky usuzováno na povahové vlastnosti a schopnosti, proběhly dokonce psychodiagnostické pokusy.

Vnímání tváře je však také běžnou součástí každodenních kontaktů s lidmi. Vzhled je to první, čeho si na druhém můžeme všimnout, co můžeme hodnotit. Tato tendence posuzovat druhé podle jejich tváře je jak vědomá, tak probíhá také na nevědomé úrovni (Hepburn & Locksley, 1983). Člověk na základě vnějších vlastností zařazuje ostatní do

kategorií, které jsou založené na předchozí zkušenosti. V podstatě na základě haló efektu přiřazujeme stereotypně vlastnosti neznámým lidem jen na základě jejich vzhledu. Například byla potvrzena tendence přisuzovat pozitivnější vlastnosti atraktivním lidem (Langlois, Kalakanis, Rubenstein, Larson, Hallam & Smoot, 2000).

Různé osobnostní vlastnosti jsou z obličeje odhadnuty s různou mírou obtížnosti a úspěšnosti. Experimentálního testování a potvrzení se dočkala například souvislost vzhledu a extravertze (např. Borkenau & Lieber, 1992), svědomitosti (Albright, Kenny & Malloy, 1988), vřelosti a moci, důvěryhodnosti (Berry & Wero, 1993) či dokonce inteligence (Zebrowitz, Hall, Murphy & Rhodes, 2002). Samozřejmě, že hodnocení osobnostních charakteristik na základě vzhledu není stoprocentní a je důležité vyvarovat se přílišné generalizaci. Přesto se zdá, že některé vlastnosti lze dobře rozpoznat již při pouhém vizuálním kontaktu.

Na přisuzování konkrétních vlastností působí řada faktorů (Rubešová & Havlíček, 2008). Tyto nám pomohou osvětlit proměnné, které se pravděpodobně promítají i do výběru a hodnocení fotografií v Szondiho testu. Do hodnocení tváře se promítá např. pohlaví hodnotitele a hodnocené osoby, kdy je pro ženy snazší odhadnout osobnost muže. O atraktivitě jsme se již zmínili, atraktivním lidem bývají připisovány obecně řečeno společensky žádoucí vlastnosti. Osobní sympatie tedy zkreslují hodnocení ostatních. Zajímavým faktorem je pak podobnost hodnocené tváře s tváří hodnotitele. Kromě zvýšení atraktivity ovlivňuje především atribuci důvěryhodnosti (Lisa, 2005). Dále jsou stereotypně hodnoceny tváře s dětskými rysy. Zásadní vliv má jistě také výraz tváře hodnoceného. V neposlední řadě pak hraje důležitou roli osobnosti hodnotitele. Obecně člověk při svých soudech vychází jednak ze své vlastní, ale také sdílené zkušenosti. Kromě využití podobnosti s osobně blízkými lidmi se člověk orientuje také podle určitých kulturních a společenských přesvědčení, např. čerpá ze stereotypů prezentovaných médii.

Posuzování cizích lidí na základě vzhledu, při němž využíváme především vlastní zkušenosti, ať již primárně nebo zprostředkovaně vlastní, bychom mohli nazvat minimálně apercepcí, vnímání nových podnětů (tváří) je ovlivněno předchozími vjemy, zkušenostmi. Do hodnocení se však vždy promítá i něco osobního. Jak se říká: „Podle sebe soudím tebe“. Možná ani sami sebe nemůžeme dokonale poznat, natož pak někoho druhého. Proto se pro výklad jejich vzhledu, ale také chování, inspirujeme vlastními pocity, hodnotami a motivy. Běžné posuzování tváře je ve své podstatě projekcí, člověk do nich promítá nejen své dosavadní zkušenosti ze sociálních kontaktů, ale také sám sebe.

Tento poznatek nás vede k zamyšlení nad potenciálem podnětového materiálu Szondiho testu. Jedná se o sadu fotografií lidských tváří. Kdybychom zde zobrazené osoby

potkali na ulici, hned si o nich na základě svých „mustrů“ uděláme určitý názor, do kterého promítneme předešlé zkušenosti i vlastní předpoklady. Této přirozené reakce by dle našeho názoru mohlo být možné využít i v podobě fotografií. Již některé výše zmíněné studie naznačují, že by odklon od původní teorie mohl pomoci metodě celkově k efektivnímu využití. Potenciál vidíme zejména v podnětovém materiálu, který je blízký každému, jeho zpracování nevyžaduje žádné výjimečné znalosti či schopnosti. Jedinou podmínkou je tedy schopnost zrakové percepce a možnost vyjádření (písemně či ústně), neboť do kontaktu s tvářemi přijde každý jedinec. Pochybnosti bychom mohli vznést snad jen v případě jedinců s poruchami autistického spektra. Podporu pro využití lidských tváří jako podnětového materiálu nabízí poznatky ze zobrazovacích studií pomocí funkční magnetické rezonance (Pierce & Courchesne, 2000). Ukazují, že se zpracování neživých stimulů u zdravých jedinců liší od zpracování lidské tváře, tedy bychom mohli předpokládat i rozdílné zpracování asociací.

Navrhujeme tedy v souvislosti s těmito poznatky nový způsob využití Szondiho testu, kdy by zkoumaná osoba, podobně jako v původní verzi volila sympatické a nesympatické tváře. Jejich počet může mírně variovat, dle pozornosti probanda, prostoru, který na testování máme apod. Výhodné se nám pak zdá představit všechny fotografie najednou. Po vybrání osobně nejzajímavějších tváří by pak proband dostal za úkol zamyslet se nad životním příběhem zobrazených a napsat jej, případně jej vyprávět. Předpokládáme, že bude zachován mechanismus, který používáme při běžné interakci s lidmi. Překážkou, kterou by zřejmě výhledově bylo třeba prověřit, by mohlo být stáří fotografií, které může odvádět pozornost a ztěžovat proud asociací.

Toto využití podnětového materiálu Szondiho testu se inspirovuje kromě již zmíněných souvislostí také přístupem TAT. Tematický apersepcí test poprvé popsali Morganová a Murray v roce 1935, manuál pochází z roku 1943. Test je tvořen 31 obrázky zobrazujících nejednoznačné situace. Úkolem probanda je vyprávět příběh, co se na obrázku děje, co si u toho jednotlivé osoby myslí, co cítí, a jak celá zápleтка skončí. Přístup k interpretaci je nejednoznačný, využívají se různá hodnotící kritéria. Dominují především intuitivní postupy (Svoboda, 1999).

Na rozdíl od TAT dává nová varianta využití Szondiho fotografií možnost výběru, která, jak předpokládáme, umožní zachytit reakce na osobně významné události. Jak totiž vyplývá ze studií o konzistenci testu, sympatické a nesympatické tváře člověk volí a základě afektivního nabití, tedy můžeme předpokládat větší osobní zainteresovat. Pro aplikaci TAT na Szondiho testu je nutné poněkud změnit některé charakteristiky. Vyprávěné příběhy zřejmě

nebudou tolik dynamické, tudíž se nelze ptát na konec příběhu. Pro interpretaci bychom se mohli inspirovat již původním přístupem k analýze obsahu příběhů, která si u každého z nich všímá hrdiny, se kterým se jedinec identifikuje, jeho motivů, tendencí a pocitů, dále pak vnějších sil, které se okolo hrdiny vyskytují, rozuzlení příběhu a hlavních témat, která jsou obsazena v interakci hrdiny a okolí. Zejména zaměření na důležitá životní témata či blízké osoby, jejichž vlastnosti by do odpovědi mohl promítnout, by mohla přinést důležité informace, které by bylo možné využít zejména pro poznání klienta, v úvodu terapeutického či poradenského vztahu. Hypoteticky bychom prostřednictvím této metody mohli nahlédnout do základních témat jeho vlastního života, jeho hodnot, motivů a sociálních zkušeností.

6. ZÁMĚR A PROJEKT VÝZKUMNÉ ČÁSTI

Přestože je Szondiho test dnes již prakticky nepoužívanou projektivní metodou, do našeho zájmu se dostal především z důvodu určitého námi předpokládaného potenciálu, kterého by byla škoda nevyužít nebo jej alespoň neprověřit.

Výzkumná část této práce má dva dílčí záměry: Přestože je Szondiho teorie zatracována, pokusíme se znovu prověřit souvislost teoretických předpokladů testu s jeho podnětovým materiálem. Dalším cílem je osvětlit projektivní potenciál testu více méně bez ohledu na teorii.

Jedná se o dva poměrně rozdílné pohledy a přístupy k tomuto testu, které spolu ve výsledku mohou, ale také nemusí souviset. Z tohoto důvodu byl výzkumný projekt rozdělen do tří fází, které budou dále podrobně představeny. První fází představuje Pilotní studie, která je předvojem dalších dvou výzkumů. Pilotní studie má za úkol prověřit, zda mají fotografie ještě v dnešní době nějaký vyzývací charakter pro probandy. Zda je pro ně snadné asociovat nad vybranými fotografiemi, případně, zda tyto asociace vedou směrem, jaký proklamuje Szondi. Studie č. 1 se zakládá na pilotním pokusu, kdy usměřňuje tok asociací do hodnocení na předem připravených škálách. Cílem této studie je kvantifikovat a prověřit souvislost fotografií s teoreticky předpokládanými charakteristikami. Práce vrcholí ve studii č. 2, která v podstatě také rozvíjí pilotáž. Je vlastní realizací výše diskutovaného návrhu alternativního využití podnětového materiálu Szondiho testu. Cílem bude objasnit, zda mají testové fotografie potenciál pro odhalení osobně významných témat či vlastností. Dále bude analyzována také souvislost asociací se Szondiho teorií.

7. PILOTNÍ STUDIE

Úvodní výzkum jsme nazvali pilotní studií zejména z důvodu jejího menšího rozsahu a také charakteru. Jejím cílem je především seznámit se s touto projektivní technikou a jejím podnětovým materiálem, vyzkoušet některé možnosti práce s touto technikou, zjistit reakce probandů a získat inspiraci a zkušenosti potřebné pro další postup.

7.1 METODA

Szondiho test jako základní metoda byla administrována skupinově. Vlastní realizace výzkumu probíhala v němčině. Prezentace byla vytvořena z fotografií Szondiho podnětového materiálu, kdy byl test promítán dle původních instrukcí, tedy postupně po jednotlivých sériích. Úvodní zadání také odpovídá základní administraci. Respondenti měli za úkol zvolit nejprve 2 nejsympatičtější tváře a následně 2 nejméně sympatické tváře z dané série. Své odpovědi zapisovali do záznamového archu, který byl pro tuto studii vytvořen (jeho česká verze viz Příloha č. 1). Doplněním originálního zadání pak byla prosba o uvedení asociace k vybraným tvářím. Respondenti se měli zamyslet, jaký podle nich daný člověk je, kdo je to. Svou odpověď opět zapsali. Po vyplnění celého archu proběhla skupinová diskuse.

Na kvantitativní úrovni budou získaná data statisticky popsána. Zajímá nás, zda jsou některé faktory vybírány častěji než jiné.

Kvalitativní analýza slovních asociací k jednotlivým obrázkům daného faktoru má především ověřit schopnost těchto fotografií vyvolat asociace. Druhým krokem je pak zvážení podobnosti asociací s teoretickými předpoklady Szondiho Experimentální diagnostiky pudů.

Snadnost asociování a motivy, které vedly respondenty k odpovědím, budou obecně představeny v diskusi.

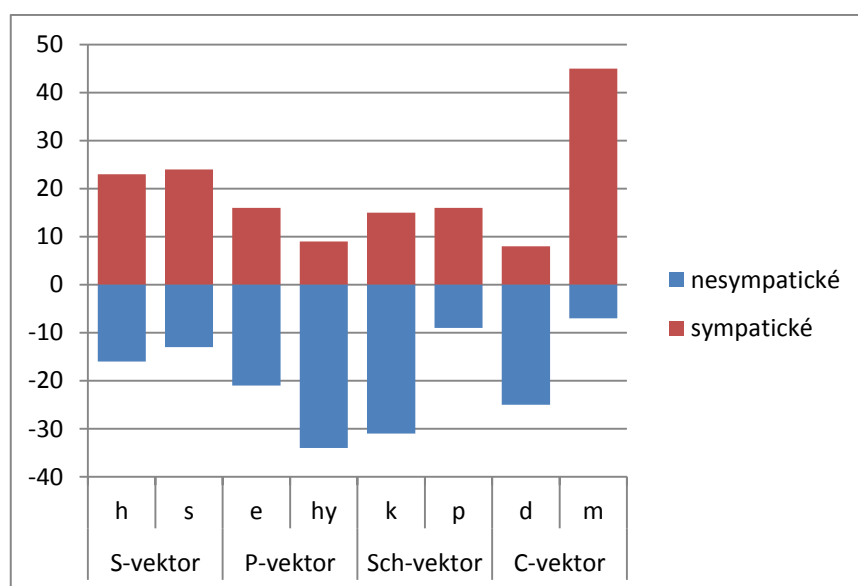
7.2 VZOREK

Test byl v této podobě administrován ve dvou malých. Výzkum proběhl při na Univerzitě v Regensburgu v Německu, nejvíce respondentů je tedy německé národnosti (N=6). Další země (Rumunsko, Rusko, Ukrajina, Brazílie, Turecko, Japonsko a Maďarsko) byly zastoupeny vždy jedním studentem. Vzorek tedy obsahuje 13 respondentů, 11 studentů (pre- i postgraduálních) a dva vyučující. Sedm lidí se účastnilo výzkumu v rámci jazykového

kurzu a šest během psychologického semináře. Studie se zúčastnilo 11 žen a 2 muži. Nejmladšímu z nich bylo 20 let a nejstaršímu 35 let. Průměrný věk respondentů činí 25,92 let.

7.3 VÝSLEDKY

Fotografie jednotlivých faktorů byly voleny s různou četností. Nejčastěji respondenti vybírali fotografie m-faktoru (N=52), dále pak katatonní (N=46) a na třetím místě hysterické jedinci (N=43). Nejméně častým výběrem pak byli představitelé faktoru „p“ (N=25).

GRAF 1: ČETNOST VÝBĚRŮ U JEDNOTLIVÝCH FAKTORŮ (PILOT)

Všechny fotografie Szondiho testu byly vybrány alespoň jednou, ke každé z nich byla získána minimálně jedna asociace.

Asociace jsme analyzovaly v rámci faktorů, do nichž jednotlivé fotografie náleží. Nyní postupně představíme souhrn odpovědí, čili asociací a jejich významových skupin, které se v rámci daných faktorů opakovaly.

H-FAKTOR

Nejčastěji se v asociacích u fotografií h-faktoru objevilo hodnocení fyzických vlastností a vzhledu a to konkrétně charakteristika „mladý“ (v pěti případech) a „pěkný“, případně „atraktivní“ (ve čtyřech případech). Méně často, ale opakovaně se u výpovědí k tvářím zvolené za sympatické objevovaly popisy „drzý“, „milý“ a „chytrý“, resp.

„inteligentní“. U nesympatických voleb se pak stejně často objevily asociace „arogantní“ a „maloměšťácký“.

Uváděné charakteristiky se nepodobají definované kategorii h-faktoru.

S-FAKTOR

U asociací s-faktoru nalézáme podobnosti jen u popisů sympatických tváří. V devíti případech se opakuje charakteristika „přátelský“ či označení osoby na obrázku za přítele. Méně často se pak opakují vlastnosti „laskavý“, „otevřený“ a „otcovský“.

Faktoru „s“ odpovídá pouze charakteristika „otcovský“. Nejčastěji uváděná vlastnost „přátelský“ odpovídá jeho vektorovému „kolegovi“, tedy h-faktoru.

E-FAKTOR

Podobně jako u h-faktoru se zde opakuje hodnocení věku zobrazených jedinců. V šesti případech nalezneme označení jako „dětský“, „mladý“ nebo naopak „děda“. Dále se odpovědi opakují spíše zřídka. U sympatických voleb je to vlastnost „přátelský“, u nesympatických „konzervativní“, „přísný“. V různých jazykových formách pak byla častěji uvedena charakteristika „zlý“.

Asociace nesvědčí pro faktor „e“.

HY-FAKTOR

Fotografie hy-faktoru vyvolaly nejčastěji asociaci „zlý“ či „zlostný“ a to u devíti hodnocení. Poměrně často se pak také objevila charakteristika „arogantní“. Tyto byly specifické pro nesympatické tváře, které byly dále opakovaně označeny za smutné, vynervované a agresivní (a tomu příbuzná označení, jako např. „vrah“ či „kriminální“). U fotografií zvolených za sympatické se objevovaly vlastnosti „poklidný“ a „milý“.

Ani u faktoru „hy“ nenacházíme podobnosti s teorií.

K-FAKTOR

Nejčastěji se u k-faktoru opakovaly charakteristiky nesympatických tváří. Mezi nimi především variace na vlastnosti „zlý“ (např. „rozzlobený“) a „agresivní“ (či „brutální“, „krutý“) a také přísnost. Méně často se pak opakuje označení zobrazeného jedince jako kritického. Sympatickými a nesympatickými prolíná vlastnost „smutný“. U sympatických voleb se pak častěji opakuje charakteristika „veselý“.

Faktor „k“ a jeho teoretické předpoklady se do asociací nepromítly.

P-FAKTOR

U faktoru „p“ byla nejčastější asociací inteligence. U pozitivních voleb tedy ve formě „chytrý“, „inteligentní“ či „moudrý“, případně jako označení „profesor“, u nesympatických naopak „hloupý“. U obou se pak pakují vlastnosti „přemýšlivý“ a „vážný“. Mezi nesympatickými se pak opakuje přísnost.

P-faktor je charakterizován zaměřením na duševní „já“. Převážná většina uvedených asociací této teoretické kategorie tedy odpovídá.

D-FAKTOR

Asociace faktoru „d“ jsou u nesympatických voleb charakteristické vlastnostmi „zlý“ či „zlostný“, které se spolu s dalšími podobnými velmi často opakují. Méně často pak respondenti uváděli vlastnosti „smutný“ a „nespokojený“. Mezi reakcemi na sympatické fotografie pak můžeme najít podobnost pouze mezi vlastnostmi „zamyšlený“ a „nepřítomný“.

Některé uvedené popisy pak více než faktoru „d“ sedí na charakteristiku jeho patologické formy, tedy diagnózu deprese. Tu charakterizuje především výrok „smutný“ a při troše zobecnění snad také posledně zmiňované vlastnosti evokující odpovídající zaměřenost do sebe, uzavřenost.

M-FAKTOR

U sympatických voleb faktoru „m“ bychom mohli nejčastější asociace rozdělit do dvou skupin. Jednu charakterizuje vlastnost „dobrosrdečný“ (zahrnuje vlastnosti jako „laskavý“, „srdečný“ či „dobromyslný“) a druhou vlastnost „veselý“ či „dobře naladěný“. V této skupině nalezneme také pouhé zaznamenání mimického výrazu jedince („úsměv“, „směje se“, „usmívá se“). Další často uváděnou vlastností je přátelskost, otevřenost a inteligence. Méně často se pak opakují charakteristiky: „otevřený“ a „starostlivý“. Mezi malým množstvím nesympatických výběrů pak nacházíme pouze podobnost mezi znaky „falešný“ a „nečestný“.

Podobně jako u d-faktoru, i zde uvedené vlastnosti odpovídají spíše mánii jako diagnostické kategorii a zejména projevům s ní spojeným. Více než v jiných kategoriích je zde zdůrazňován mimický výraz tváře (úsměv).

7.4 DISKUSE

V rámci diskuse pilotní studie nejprve shrneme a porovnáme získané výsledky. Následně zhodnotíme využitou metodu a její nedostatky. Na závěr pak vyvodíme doporučení pro další postup a zvážíme přínos této studie.

Jak jsme si mohli povšimnout z výčtu charakteristik uváděných u jednotlivých faktorů, můžeme mezi slovními asociacemi respondentů nalézt v rámci daných faktorů jisté podobnosti. Tyto charakteristiky pak ve většině případů ovšem neodpovídají teoretickým předpokladům. Může nás také překvapit opakování těchto vlastností i u jiných faktorů. Zdá se, že jsou větší podobnosti mezi fotografiemi zvolenými za sympatické (např. charakteristika „přátelský“) a v rámci skupiny nesympatických obrázků (např. „zlý“). Tento vliv mohl mít zřejmě design studie, zejména pak uspořádání záznamového archu. Další významný rozdíl, kterého si můžeme povšimnout při podrobnějším studiu přiložených tabulek, jsou rozdíly mezi jednotlivými fotografiemi daného faktoru. Respondenti často charakterizovali jedince na základě věku, případně atraktivity, což není faktorově specifická charakteristika, ale vlastnost konkrétní tváře. Mezi odpověďmi se objevovaly často velmi nespecifické charakteristiky (jako např. „neutrální“, či „normální“), které jsou prakticky nehodnotitelné, nepřinášejí nové informace. Některé opakující se charakteristiky a také příliš nekonkrétní pojmenování mohlo být způsobeno jazykovou bariérou některých zúčastněných.

Překážkou k získání přesvědčivějších výsledků byla pravděpodobně použitá metoda testování. První komplikací je již zmíněný jazyk výzkumu, tedy němčina, která byla zvolena z důvodu mého tehdejšího studijního pobytu na Univerzitě v Regensburgu v Německu. Přestože byl překlad zadání konzultován s lektorkou němčiny, rodilou Němkou a odpovědi byly zpracovávány na za pomoci překladového i výkladového slovníku, poskytuje studie spíše orientační data. Zejména proto, že jde především o významové nuance mezi slovy, které se překladem jistě částečně stírají, nebyl tento model šťastnou volbou. Jazyková bariéra pak byla o to silnější, že mnozí respondenti nejsou německé národnosti a němčina není ani jejich mateřským jazykem. Berme tedy tuto studii spíše jako inspiraci a seznámení s testem. Nevýhodné se také nyní jeví zvolené uspořádání a rozsah záznamového archu.

Až na několik výjimek byly uvedeny asociace ke každé zvolené fotografii, zdá se tedy, že není obtížné tento úkol splnit. Na základě následné skupinové diskuse se ukazuje, že má podnětový materiál Szondiho testu zřejmě projektivní potenciál. Mnozí respondenti uváděli,

že jim zde zobrazení jedinci připomínali někoho jim blízkého, mnozí měli chuť vyprávět o nich více, než umožňoval záznamový arch.

Skupinové administrace testu se zdá být dobrou variantou, která urychluje vyšetření. Zadání bylo pro všechny srozumitelné, fotografie byly v rámci možností dobře viditelné. Pro další práci s testem by však bylo vhodné vytvořit kvalitnější verzi fotografií pro jejich prezentaci. Problémem je však špatná kvalita již původního testového materiálu.

Poznatky z této studie budou využity v následujících výzkumech. První z nich se zaměří na prověření souvislosti fotografií a jejich asociačního charakteru se Szondiho teorií. K zachycení právě faktorově specifických vlastností a eliminování méně nosných informací (vzhled či neurčité výrazy typu „normální“) budou tyto charakteristiky předem připraveny, respondent je pak bude u vybraných fotografií hodnotit.

Druhý směr aplikace se bude snažit využít schopnosti fotografií vyvolat asociace. Narativním přístupem bude respondentům nabídnuto více prostoru pro fantazii v naději, že získáme hlubší informace než z pouhých jednoslovných odpovědí. I přesto, že jsme v pilotní studii souvislost se Szondiho teorií spíše nenalezli, tuto možnost chceme ještě prověřit. Další otázkou tohoto rozšíření pilotní studie je také domněnka, zda respondenti nevloží do svých odpovědí vlastní charakteristiky či zkušenosti, zda do svých fantazií nepromítnou své životní příběhy, jak navrhujeme již v diskusi teoretické části této práce. Pro nadějnost tohoto přístupu svědčí i již zmíněné poznámky respondentů pilotní studie, kteří již nyní nacházeli jisté podobnosti se svými známými.

8. STUDIE Č. 1: PROVĚŘENÍ SZONDIHO TEORIE POMOCÍ METODY SÉMANTICKÉHO DIFERENCIÁLU

Prvním výzkum se soustředí na porovnání teoreticky předpokládaných charakteristik s jejich hodnocením u testových fotografií. Cílem je prověřit intrafaktorové rozdíly.

8.1 METODOLOGICKÝ PRINCIP

Z najednou prezentovaných fotografií Szondiho testu budou vybrány nejvíce a nejméně sympatické tváře. Tyto budou následně hodnoceny na stupnici mezi dvojicemi vlastností ve formě sémantického diferenciálu. Zjištěné hodnoty srovnáme s teoretickými předpoklady testu. Půjde především o prozkoumání vztahu mezi faktory uvnitř daného vektoru.

8.2 HYPOTÉZA

V závislosti na Szondiho teorii předpokládáme, že bude hodnocení fotografií jednotlivých faktorů odpovídat vlastnostem uvedeným v teorii testu. V závislosti na konstrukci testové metody tedy konkrétně předpokládáme, že se budou u odpovídajících dvojic vlastností v sémantickém diferenciálu jednotlivé faktory daného vektoru lišit.

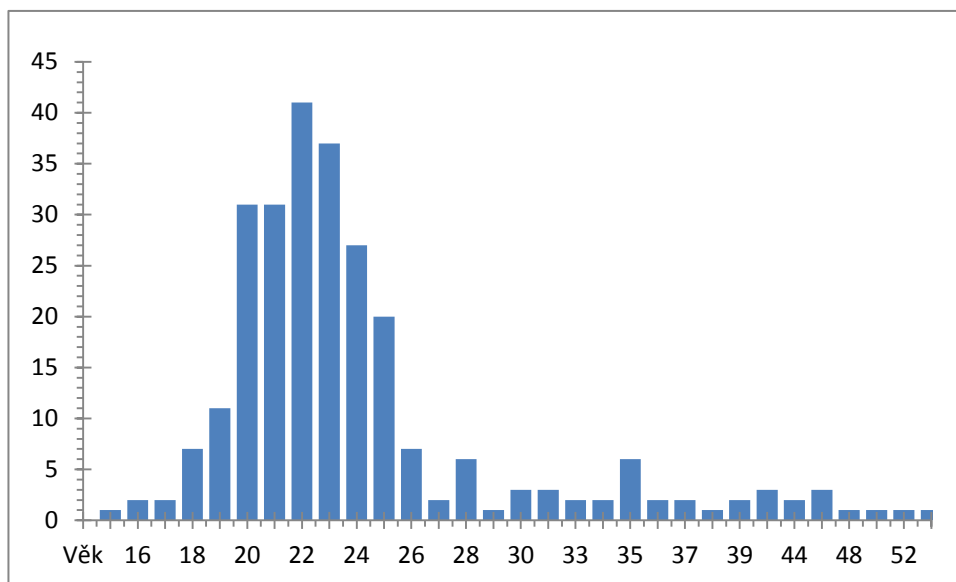
H0: Neexistuje vztah mezi sémantickým diferenciálem a pudovými faktory Szondiho testu.

H1: Sémantický diferenciál se shoduje s charakteristikami faktorů Szondiho testu.

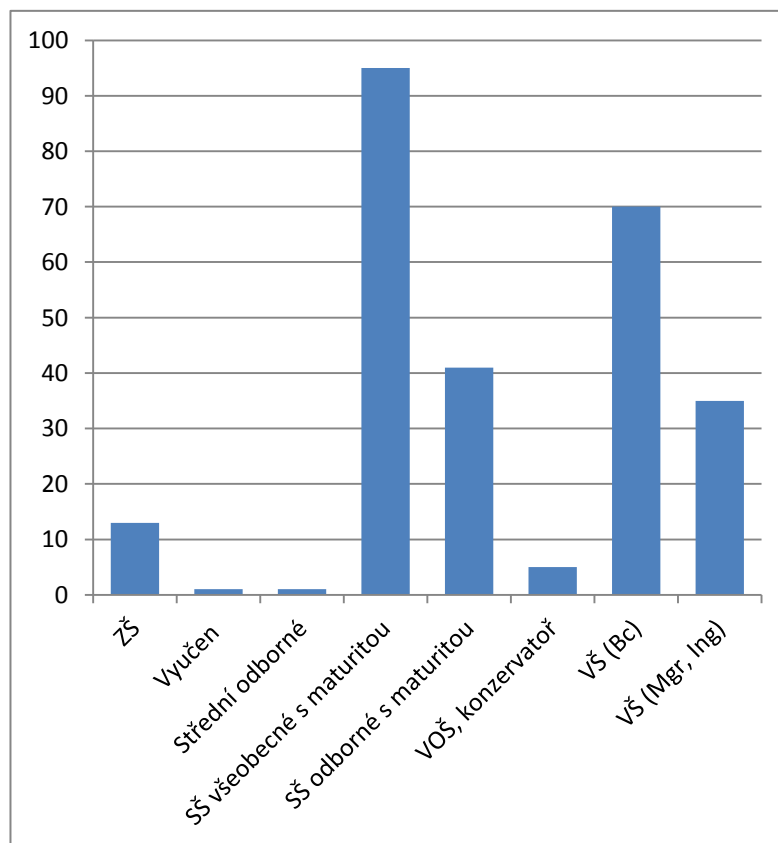
8.3 VZOREK

Výzkumu se zúčastnilo 261 respondentů, z toho 185 žen (70,9 %) a 76 mužů (29,1 %). Nejmladšímu účastníkovi je 15 a nejstaršímu 55 let. Průměrný věk respondentů činí 24,38 let. Nejvíce zastoupeni pak byli třiatřicetiletí, medián je 22 let. Vzhledem k věku se můžeme domnívat, že mnoho z nich byli studenti vysoké školy. Nejčastěji odpovídali lidé

s dokončeným středoškolským vzděláním s maturitou, na druhém místě pak lidé s bakalářským titulem. Všichni respondenti mají ukončené základní vzdělání. Jen pro jednoho z nich je pak základní vzdělání nejvyšším dosaženým stupněm. Podobně pouze jediný respondent odpověděl „vyučen v oboru (bez maturity)“. Pro přehlednost uvádíme rozdělení četností věku a vzdělání.

GRAF 2: HISTOGRAM VĚKU RESPONDENTŮ (STUDIE Č. 1)

GRAF 3: VZDĚLÁNÍ RESPONDENTŮ

8.4 VÝZKUMNÁ METODA

Základní výzkumnou metodou je zde samozřejmě Szondiho test v kompletní podobě. Při výzkumu jsou zobrazovány všechny podnětové fotografie testu. Pro účely výzkumu byly fotografie nascanovány z původního testového materiálu a graficky upraveny k eliminování určitých nedokonalostí způsobených stářím testu (např. ohybů a skvrn). Bylo dosaženo výrazně vyšší kvality než v případě pilotní studie. Vybrané fotografie pak respondenti hodnotí pomocí sémantického diferenciálu na sedmibodové škále.

Sémantický diferenciál je metoda využívaná v lingvistice, psychologii i sociologii. Jejími autory jsou Osgood, Suci a Tennenbaum. Při použití této metody probandí posuzují sérii pojmů, které označují různé objekty nebo události, pomocí série bipolárních škál přídavných jmen. Škály zpravidla zastupují dimenze hodnocení, síly a aktivity (Maršálová, Mikšík a kol., po r. 1988).

Aplikace sémantického výběru na Szondiho test spočívá v tom, že namísto série pojmů budou probandí posuzovat na bipolární škále přídavných jmen vybrané fotografie.

Podnětová slova sémantického diferenciálu jsme volili především na základě Szondiho teorie. Čerpali jsme z publikací Szondiho (1947, 1972), Mathého (1995) a článku Hrdličky a Blatného (1999). Podnětová slova byla volena na základě faktorově specifických vlastností, a to tak, aby stály co možná nejlépe ve významovém protikladu, tedy navzájem pomohli respondentovi pochopit význam, v jakém toto slovo uvádíme. V některých případech však toto nebylo zcela splnitelné, protože ani samotné faktory uvnitř jednoho vektoru nejsou přesně protikladné. Další komplikací pak byla polarita každého z faktorů. Výsledná slova zachycují pouze základní Szondiho předpoklady.

Finální formulaci jsme upravili dle výpovědí respondentů z pilotního výzkumu a běžně užívaných dimenzí sémantického diferenciálu, jak je uvádí např. Maršálová, Mikšík a kolektiv (po r. 1988).

Pro každou dvojici faktorů byly vytvořeny 4 stupnice s dvěma vlastnostmi na koncích. Některé vlastnosti se opakovaly, neboť zároveň reprezentují definici pro více faktorů. Tyto vlastnosti byly při testování uvedeny pouze jednou.

Nyní uvedeme seznam dvojic podnětových slov, vlastností, k nimž se dotazovaní vyjadřovali na škále od 1 do 7. Dvojice slov uvádíme v rámci příslušných vektorů. Jejich číselné označení odpovídá pořadí při hodnocení. Přídavná jména nalevo, odpovídají prvnímu faktoru daného vektoru a ta napravo druhému (např. ve dvojici „něžný – agresivní“ náleží

vlastnost něžný h-faktoru, agresivní pak patří k faktoru „s“. Výjimku tvoří dvojice „otevřený – uzavřený“ u vektoru „C“, kterou jsme v seznamu označili.

<u>S-vektor</u> : h – s	2. něžný – agresivní
	5. jemný – hrubý
	7. přátelský – chladný
	12. snadno ovlivnitelný – tvrdohlavý
<u>P-vektor</u> : e – hy	3. kladný – záporný
	9. svědomitý – marnivý
	10. aktivní – pasivní
	13. toužící po dobru – toužící po slávě
<u>Sch-vektor</u> : k – p	4. uzavřený – otevřený
	8. distancovaný - egocentrický
	11. materiálně založený – duševně založený
	14. „suchý“ – vášnivý
<u>C-vektor</u> : d – m	1. smutný – veselý
	4. uzavřený (m) – otevřený (d)
	6. zvědavý – pohodlný
	10. aktivní – pasivní

Tuto podobu dostal dotazník až po proběhnutí předvýzkumu. Byla změněna jedna podnětová dvojice, a sice u Sch-vektoru. Kdy místo nynější dvojice „distancovaný – egocentrický“ stála dvojice „vůdčí – přizpůsobivý“. Tuto změnu bylo nutné provést z důvodu teoretického základu teorie, a to i přes to, že v rámci vyhodnocení dat vykazovala slibné výsledky. Na základě diskuse jsme dospěli k názoru, že aktuální dvojice oba faktory vystihuje lépe, což je pro případné ověření teorie zásadní.

8.5 POSTUP

Tato kvantitativní studie probíhala formou online výzkumu. Byla šířena především e-maily a sociálními sítěmi. Byl dostupný na webové adrese: <http://szonditest.trhon.eu/>. z důvodu ukončení výzkumu již nyní není dostupný, lze jej však v případě nutnosti opět spustit. Pro zabránění ovlivnění výsledků „roboty“ byl výzkum v úvodu zabezpečen kontrolní otázkou.

Po úvodním představení výzkumu a jeho záměru bylo respondentům zobrazeno všech 48 podnětových fotografií najednou. Na základě zobrazených instrukcí zvolili nejprve 4 nejsympatičtější a následně 4 nejméně sympatické tváře. Fotografie si mohly pro lepší prohlédnutí zvětšovat kliknutím. Obrázky, které byly vybrány za sympatické, již nebylo možné označit jako nesympatické. Po výběru osmi fotografií, přichází fáze hodnocení.

Vybrané fotografie se postupně zobrazí včetně všech dvojic podnětových slov. U každé fotografie byl respondent požádán o označení hodnoty na každé škále ze čtrnácti dvojic vlastností sémantického diferenciálu. Tento postup byl zvolen zejména k eliminování rizika prohlédnutí záměru testování, kdy by úzce zaměřené charakteristiky mohly zkreslit probandovu výpověď. Může však poskytnout i nové zajímavé poznatky nad rámec Szondiho teorie.

Výzkum byl zakončen otázkami na základní osobní charakteristiky (pohlaví, věk a vzdělání). Předvýzkum nabízel také možnost komentovat testování za účelem zkvalitnění metody pro vlastní studii.

8.6 ANALÝZA DAT

V rámci tohoto výzkumu získáme od každého respondenta hodnocení osmi fotografií ve čtrnácti charakteristikách. Výsledky však nebudou posuzovány v rozdílech mezi jednotlivými probandy, pro prozkoumání vztahu s teorií testu je nutné zabývat se interfaktorovými rozdíly.

Pro analýzu vztahu faktorů v rámci jednotlivých vektorů bude využit t-test pro 2 nezávislé výběry, získaná data mají nominální, kardinální charakter. Pro potvrzení hypotézy potřebujeme zjistit rozdíly středních hodnot mezi danými faktory u odpovídajících položek. Při výpočtu t-testu bude zohledněn výsledek Levenova testu rovnosti rozptylů (F-test). Protože předpokládáme konkrétní vztah jednotlivých faktorů daného vektoru, co se jejich

charakterizování sémantickým diferencíálem týče, budeme pracovat s jednosměrným t-testem. Hladina významnosti dostačující pro vyvrácení H_0 jsme stanovili $p < 0,05$. K výpočtu využijeme statistický program IBM SPSS Statistics 20.

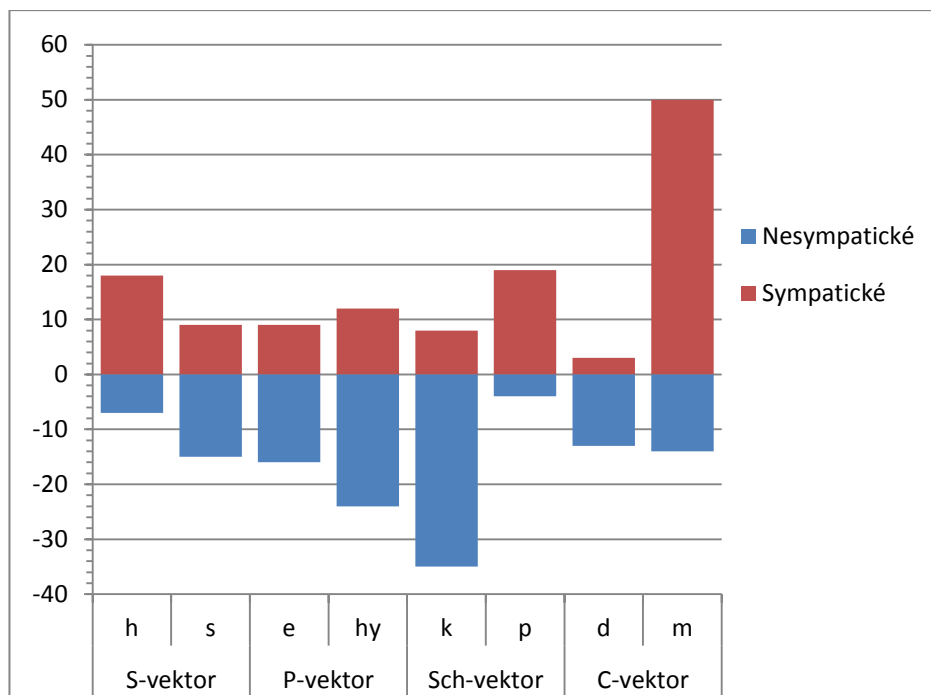
Pro úplnost bude vyčíslena také deskriptivní statistika výsledků, především frekvence, s jakou byly jednotlivé faktory a fotografie voleny.

8.7 PŘEDVÝZKUM

Design výzkumu byl nejprve vyzkoušen na 32 respondentech. Cílem bylo zejména ověřit srozumitelnost zadání testu, funkčnost programu, případně nalezení známek přínosnosti tohoto přístupu ze statistického vyhodnocení.

Vzorek předvýzkumu tvořilo 26 žen a 6 mužů ve věkovém průměru 24,75 let. Nejmladšímu respondentovi je 18 a nejstaršímu 44. Všichni zúčastnění mají minimálně středoškolské vzdělání s maturitou.

Respondenti nejčastěji vybírali fotografie faktoru „m“, nejméně naopak fotografie faktoru „d“. Tento trend výrazně ztěžuje statistické vyhodnocení výsledků. Zatímco u faktoru „m“ jsme získali 64 hodnocení, u d-faktoru pouze 16 (Graf 3) nabízí přehled frekvencí, v jakých byly jednotlivé faktory zvoleny včetně zohlednění sympatie), což je nedostačující hodnota pro zpracování t-testem bez rizika zkreslení výsledků. I přes tento nedostatek byla analýza dat provedena, může být vodítkem pro interpretaci dat hlavního výzkumu. Z tohoto důvodu je nutné zvýšit počet respondentů u hlavní studie. Minimální hranice, kdy jsme předpokládali naplnění všech kategorií dostatečným počtem odpovědí, 60 respondentů, byla dokonce několikanásobně překročena.

GRAF 4: ČETNOST SYMPATICKÝCH A NESYMPATICKÝCH VÝBĚRŮ U JEDNOTLIVÝCH FAKTORŮ (PŘEDVÝZKUM)

Podobně jako u faktorů byly některé obrázky voleny výrazně častěji než jiné. Nejčastěji byl zvolen obrázek V-8 (osmý obrázek páté série) náležící m-faktoru, a sice 18-krát. Některé fotografie pak nebyly naopak zvoleny vůbec (I-5, II-4, IV-4, V-5 a VI-1). Můžeme předpokládat, že mají zmíněné fotografie malý vyzývací charakter, minimálně pro respondenty tohoto předvýzkumu nebyly osobně zajímavé. Na základě dalšího prověření bychom mohli navrhnout případné vyřazení některých fotografií.

Jak již bylo zmíněno, i přesto, že většina faktorů nedosáhla počtu hodnocení, který je dostačující pro analýzu t-testem, byla tato analýza provedena pro technickou i teoretickou přípravu vlastního výzkumu. Výsledky však musí být přijímány kriticky s ohledem na zkreslení tímto způsobené. Výsledky faktorů byly porovnávány v rámci daného vektoru. Kompletní tabulky t-testu jednotlivých faktorů uvádíme v příloze (viz Příloha č. 2).

U S-vektoru byl na hladině významnosti 0,05 potvrzen signifikantní rozdíl pouze u položky č. 2, která odpovídá teoretickým předpokladům: něžný – agresivní ($t=-2,645$; $p<0,05$).

V rámci P-vektoru nebyly u teoreticky očekávaných podnětových slov sémantického diferenciálu nalezeny žádné signifikantní rozdíly. Překvapivým zjištěním jsou pak statisticky významné rozdíly v položkách, které odpovídají teoretickým předpokladům jiných faktorů:

„smutný – veselý“ ($t=2,133$; $p<0,05$), „zvědavý – pohodlný“ ($t=-1,876$, $p<0,05$) a „přátelský – chladný“ ($t=-2,198$; $p<0,05$).

Podobně tomu pak bylo u Sch-vektoru, signifikantní rozdíly mezi faktory nalezneme pouze u dvojic vlastností, které neodpovídají teoretickým předpokladům, a sice u výrazů „něžný – agresivní“ ($t=3,693$; $p<0,001$), „kladný – záporný“ ($t=3,609$; $p<0,001$), „jemný – hrubý“ ($t=3,612$; $p<0,001$), „svědomitý – marnivý“ ($t=3,145$; $p<0,05$) „aktivní – pasivní“ ($t=3,220$; $p<0,05$) a „toužící po dobru – toužící po slávě“ ($t=3,313$; $p<0,05$). Zajímavé je, že kromě dvou vlastností odpovídajícím S-vektoru jsou signifikantní rozdíly ve všech teoreticky předpokládaných charakteristikách P-vektoru.

C-vektor konečně naznačuje možné souvislosti výsledků se Szondiho teorií, byly nalezeny signifikantní rozdíly u dvojic „smutný – veselý“ ($t=-7,333$, $p<0,001$) a „otevřený – uzavřený“ ($t=-5,055$; $p<0,001$), a to dokonce na hladině významnosti menší než 0,0005. Faktory d a m se však od sebe statisticky významně liší také u mnohých jiných charakteristik, které jim teoreticky nenáleží: „něžný – agresivní“ ($t=2,020$; $p<0,05$), „kladný – záporný“ ($t=4,434$; $p<0,001$), „jemný – hrubý“ ($t=2,119$; $p<0,05$), „přátelský – chladný“ ($t=5,331$; $p<0,001$), „materiálně založený – duševně založený“ ($t=-1,917$; $p<0,05$) a „toužící po dobru – toužící po slávě“ ($t=2,401$; $p<0,05$).

Výsledky naznačují jisté rozdílnosti mezi faktory daného vektoru. Tyto difference však zdá se neodpovídají Szondiho teoretickým předpokladům. Toto zjištění však, vzhledem ke statistickému zpracování příliš malého vzorku odpovědí, můžeme uzavřít pouze jako jistý předpoklad, který vyžaduje další studium.

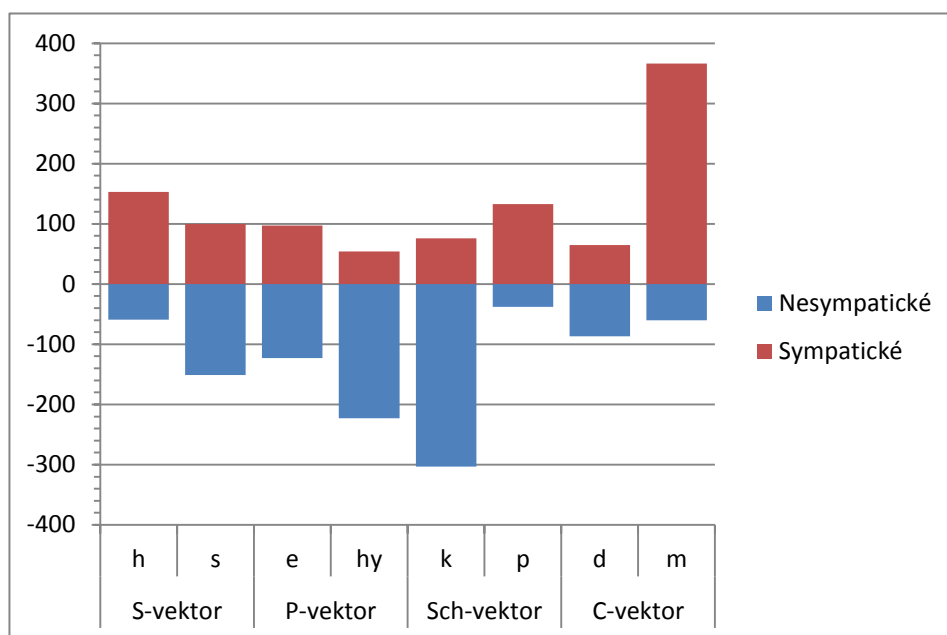
Ze zpětných vazeb poskytnutých dotázanými vyplývá, že je zadání srozumitelné a pro většinu z nich i snadno splnitelné. Testování byla nejčastěji vytýkána délka (vyplnění zabere přibližně 20 minut), jeden respondent pak vyjadřoval odpor k hodnocení neznámých lidí pouze na základě vzhledu. Několik produktivních poznámek pak vedlo k úpravě formátu sémantického diferenciálu, který byl pro hlavní výzkum zpřehledněn. K prezentovaným fotografiím bylo přidáno označení, ve které fázi se proband nachází (např. „2/8“ = respondent hodnotí druhý obrázek z osmi).

Na základě těchto orientačních zjištění předpokládáme, že jsou jednotlivé faktory, potažmo jednotlivé fotografie rozdílně emočně nabyté, jsou voleny s různou četností. Jako slibný se také jeví předpoklad, že minimálně mezi některými dvojicemi faktorů existují signifikantní rozdíly. Tyto výsledky mají pouze orientační charakter pro hlavní studii.

8.8 VÝSLEDKY

Deskriptivní zpracování dat získaných hlavním výzkumem, tedy dat získaných od 261 respondentů, přineslo podobné závěry jako zjištění z předvýzkumu. Různé faktory byly ve volbách respondentů zastoupeny s různou četností a různým poměrem sympatií, jak ukazuje graf 5 a tabulka 4. V součtu vybraných obrázků v rámci faktorů byl nejčastěji volen m-faktor a nejméně d-faktor. V rámci vektorů má největší četnost C-vektor a nejméně S-vektor.

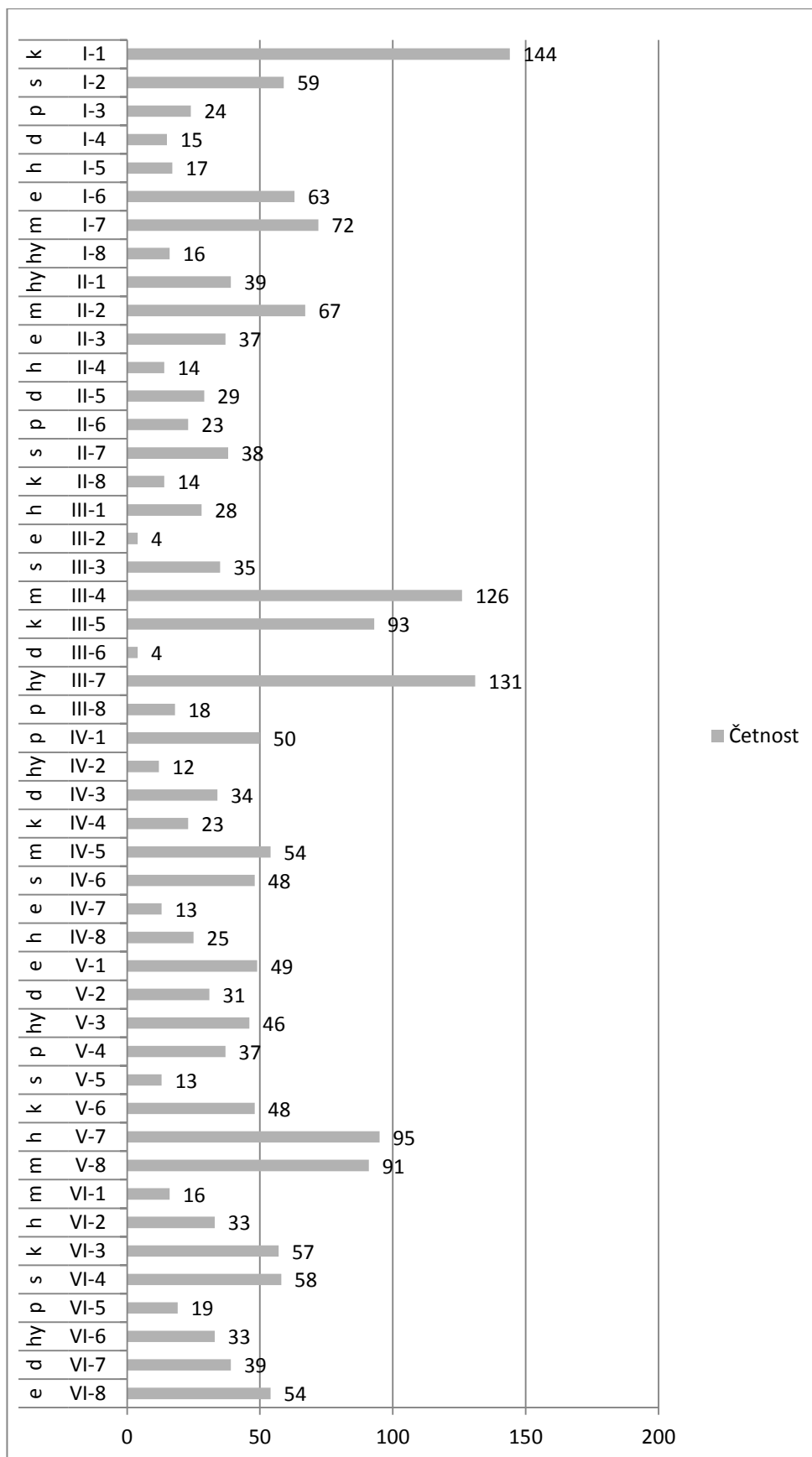

GRAF 5: ČETNOST SYMPATICÝCH A NESYMPATICÝCH VÝBĚRŮ U JEDNOTLIVÝCH FAKTORŮ (STUDIE Č.1)

Vektor	Faktor	N
S-vektor	h	212
	s	251
P-vektor	e	220
	hy	277
Sch-vektor	k	379
	p	171
C-vektor	d	152
	m	426

TABULKA 2: ČETNOSTI FAKTORŮ

Výrazné rozdíly pak nalezneme také v četnosti, s jakou byly voleny jednotlivé obrázky (viz Graf 6). Nejčastěji byla vybrána hned první Szondiho fotografie (I-1, kde římská číslice označuje sérii a arabská pořadí obrázku), která náleží k-faktoru. Byla vybrána hned 144krát. V tomto poměrně velkém vzorku se pak dostalo, na rozdíl od předvýzkumu, na všechny prezentované fotografie. Nejméně často, tzn. pouze 4krát, pak byly zvoleny obrázky III-2 (e-faktor) a III-6 (d-faktor).

GRAF 6: ČETNOST VÝBĚRU JEDNOTLIVÝCH FOTOGRAFIÍ

Nyní již přistoupíme k samotné statistické analýze dat, ke které byl využit t-test pro 2 nezávislé výběry. Výsledky představíme postupně v rámci jednotlivých vektorů. Výsledky t-testu jsou uváděny po korekci v závislosti na výsledcích Levenova testu rovnosti rozptylů. Výsledky s nerovným rozptylem jsou označeny hvězdičkou (*). Tabulky s výsledky t-testů u všech položek uvádíme v příloze (viz Příloha č. 3)

U faktorů S-vektoru byla prokázána statisticky významná rozdílnost v hodnocení odpovídajících vlastností. U většiny z nich bylo vzhledem k jednosměrnému testu dosaženo dokonce hladiny významnosti 0,0005, výsledky zaokrouhlujeme na 3 desetinná místa. Této signifikance bylo dosaženo konkrétně u kategorií „něžný – agresivní“ ($t=-7,93$; $p<0,001$), „jemný – hrubý“ ($t=-7,565$; $p<0,001$) a „snadno ovlivnitelný – tvrdohlavý“ ($t=-4,024$; $p<0,001$). Rozdílnost faktorů v položce č. 7 „přátelský – chladný“ byla prokázána na hladině významnosti menší než 0,01 ($t=-2,434$; $p<0,01$).

S-vektor: h - s	Levenův test rovnosti rozptylů		T-test pro rovnost průměrů		
	F	Sig.	t	Sig. (jednosm.) ≤	Průměrná difference
2. něžný - agresivní	0,086	0,769	-7,831	0,001	-1,295
5. jemný - hrubý	1,315	0,252	-7,565	0,001	-1,268
7. přátelský - chladný	0,848	0,358	-2,434	0,010	-0,462
12. snadno ovlivnitelný - tvrdohlavý	6,783	0,010	-4,024	0,001	-0,670

TABULKA 3:T-TEST PRO 2 NEZÁVISLÉ VÝBĚRY: S-VEKTOR (H - S)

Rozdíly v průměrech názorně ilustruje graf sémantického diferenciálu. Sloupce po stranách ukazují seznam předpokládaných vlastností daného faktoru. Na škále 1-7 jsou pak zobrazeny průměrné hodnoty jednotlivých faktorů S-vektoru.

h-faktor	1	2	3	4	5	6	7	s-faktor
něžný			x	o				agresivní
jemný			x	o				hrubý
přátelský			x	o				chladný
ovlivnitelný				x	o			tvrdohlavý

GRAF 7: SÉMANTICKÝ DIFERENCIÁL S-VEKTORU

h: x —
s: o —

Kromě statisticky významných rozdílů v teoreticky předpokládaných vlastnostech však byly nalezeny i signifikantní difference u některých dalších dvojic vlastností. A sice u charakteristik „kladný – záporný“ ($t=-4,714$; $p<0,001$), „zvědavý – pohodlný“ ($t=-3,634$; $p<0,001$) a „distancovaný – egocentrický“ ($t=-1,990$; $p<0,05$).

Výsledky analýzy odpovědí u P-vektoru ve většině předpokládaných případů ukazuje signifikantní rozdíly mezi faktory. U třetí a třinácté položky jsme potvrdili rozdílnost na hladině významnosti menší než 0,0005. Faktory se tedy statisticky významně v charakteristikách „kladný – záporný“ ($t=-5,852$ $p<0,001$), kde bylo přihlédnuto k různosti rozptylů, a „toužící po dobru – toužící po slávě“ ($t=-3,616$; $p<0,001$). Na škále „aktivní – pasivní“ jsme potvrdili signifikantní rozdíly na hladině významnosti 0,05 ($t=-2,433$; $p<0,01$) opět s přihlédnutím k rozdílným rozptylům. U dvojice „svědomitý – marnivý“ se signifikantní rozdíl faktorů nepotvrdil.

P-vektor: e - hy	Levenův test rovnosti rozptylů		T-test pro rovnost průměrů		
	F	Sig.	t	Sig. (jednosm.) ≤	Průměrná difference
3. kladný - záporný	18,809	0,000	-5,852	0,001	-1,014
9. svědomitý - marnivý	0,191	0,663	-0,354	0,362	-0,059
10. aktivní - pasivní	5,420	0,020	-2,433	0,010	-0,407
13. toužící po dobru - toužící po slávě	1,082	0,299	-3,616	0,001	-0,597

TABULKA 4: T-TEST PRO 2 NEZÁVISLÉ VÝBĚRY: P-VEKTOR (E - HY)

Pro přehlednost dále uvádíme graf sémantického diferenciálu, který zachycuje průměrné hodnoty v rámci faktoru „e“ a „hy“. Charakteristika „toužící po dobru-toužící po slávě“ je zde z praktických důvodů zkrácena.

e-faktor	1	2	3	4	5	6	7	hy-faktor
kladný				x	o			záporný
svědomitý				x	o			marnivý
aktivní				x	o			pasivní
dobro				x	o			sláva

GRAF 8: SÉMANTICKÝ DIFERENCIÁL P-VEKTORU

e: x —
hy: o —

Kromě předpokládaných rozdílů byly opět nalezeny statisticky významné difference v mnoha jiných vlastnostech. Hladina významnosti $p=0,0005$ byla dosažena u charakteristik „smutný – veselý“ ($t=7,532$; $p<0,001$), „něžný – agresivní“ ($t=-6,102$; $p<0,001$), „uzavřený – otevřený“ ($t=4,534$; $p<0,001$), „jemný – hrubý“ ($t=-6,192$; $p<0,001$), „přátelský – chladný“ ($t=-7,703$; $p<0,001$) a „snadno ovlivnitelný – tvrdohlavý“ ($t=-4,906$; $p<0,001$). U položek 1, 4, 7 a 14 se jedná o hodnoty nerovných rozptylů. U faktoru byl dále nalezen signifikantní rozdíl mezi vlastnostmi „suchý“ a vášnivý a to na hladině významnosti $p=0,001$ ($t=2,908$; $p<0,001$), hodnota je korigována s ohledem na nerovné rozptyly. Faktory diferují také na škále „materiálně založený – duševně založený“ na hladině významnosti $p=0,05$ ($t=1,957$; $p<0,05$).

Faktory Sch-vektoru jsou dle výsledků analýzy dat t-testem rozdílné ve třech ze čtyř předpokládaných vlastností. Rozdíl mezi materiálním a duševním založením byl potvrzen na hladině významnosti $p=0,0005$ ($t=-4,048$; $p<0,001$). Na hladině významnosti $p=0,05$ jsme pak potvrdili signifikantní odlišnosti faktorů u dvojic vlastností „uzavřený – otevřený“ ($t=-1,675$; $p<0,05$) a „distancovaný – egocentrický“ ($t=2,354$; $p<0,01$).

Sch-vektor: k - p	Levenův test rovnosti rozptylů		T-test pro rovnost průměrů		
	F	Sig.	t	Sig. (jednosm.) ≤	Průměrná difference
4. uzavřený - otevřený	1,134	0,287	-1,675	0,050	-0,273
8. distancovaný - egocentrický	9,971	0,002	2,354	0,010	0,393
11. materiálně založený - duševně založený	1,455	0,228	-4,048	0,001	-0,683
14. "suchý" - vášnivý	0,885	0,347	-0,812	0,209	-0,133

TABULKA 5: T-TEST PRO 2 NEZÁVISLÉ VÝBĚRY: SCH-VEKTOR (K - P)

Pro úplnost a přehlednější pochopení výsledků opět přikládáme graf sémantického diferenciálu, která zachycuje zajímavou odlišnost od teoretického předpokladu.

k-faktor	1	2	3	4	5	6	7	p-faktor
uzavřený			x	o				otevřený
distancovaný				o				egocentrický
materiál. zal.								duševně zal.
„suchý“			x	o				vášnivý

GRAF 9: SÉMANTICKÝ DIFERENCIÁL SCH-VEKTORU

k: x —
p: o —

Kromě dvojice „suchý – vášnivý“ byly signifikantní rozdíly potvrzeny u všech prověřovaných vlastností v sémantickém diferenciálu. Dokonce na hladině významnosti $p=0,0005$ se k- a p-faktory liší ve všech zbylých vlastnostech, tedy ve dvojicích „smutný – veselý“ ($t=-3,239$; $p<0,001$), „něžný – agresivní“ ($t=8,886$; $p<0,001$), „kladný – záporný“ ($t=12,423$; $p<0,001$), „jemný – hrubý“ ($t=8,588$; $p<0,001$), „zvědavý – pohodlný“ ($t=5,370$; $p<0,001$), „přátelský – chladný“ ($t=7,325$; $p<0,001$), „svědomitý – marnivý“ ($t=9,277$; $p<0,001$), „aktivní – pasivní“ ($t=5,168$; $p<0,001$), „snadno ovlivnitelný – tvrdohlavý“ ($t=-5,161$; $p<0,001$) a „toužící po dobru – toužící po slávě“ ($t=5,465$; $p<0,001$). U položek č. 1, 10 a 12 je uvedena hodnota pro nerovné rozptyly.

Nejvíce signifikantních výsledků přináší výsledky C-vektoru, kdy byly již na hladině významnosti $p=0,0005$ potvrzeny rozdíly u všech předpokládaných vlastností. D- a m- faktory se od sebe signifikantně odlišují v kategoriích „smutný – veselý“ ($t=-17,896$; $p<0,001$), „uzavřený – otevřený“ ($t=-14,302$; $p<0,001$), „zvědavý – pohodlný“ ($t=4,431$; $p<0,001$) a „aktivní – pasivní“ ($t=8,949$; $p<0,001$).

C-vektor: d - m	Levenův test rovnosti rozptylů		T-test pro rovnost průměrů		
	F	Sig.	t	Sig. (jednosm.) ≤	Průměrná difference
1. smutný - veselý	2,136	0,144	-17,896	0,001	-2,495
4. uzavřený (m) – otevřený (d)	7,574	0,006	-14,302	0,001	-2,173
6. zvědavý - pohodlný	0,113	0,736	4,431	0,001	0,748
10. aktivní - pasivní	2,159	0,142	8,949	0,001	1,405

TABULKA 6: T-TEST PRO 2 NEZÁVISLÉ VÝBĚRY: C-VEKTOR (D - M)

Následuje graf sémantického výběru, který zachycuje nečekané výsledky našeho výzkumu. Tři vlastnosti ze čtyř jsou signifikantně rozdílné v opačném směru, než jsme předpokládali. Položky „uzavřený – otevřený“ byly v porovnání se Szondiho testem v použité metodě otočeny. Podle toho je třeba graf také interpretovat.

d-faktor	1	2	3	4	5	6	7	m-faktor
smutný			x		o			veselý
uzavřený (m)			x		o			otevřený (d)
zvědavý			o	x				pohodlný
aktivní			o	x				pasivní

GRAF 10: SÉMANTICKÝ DIFERENCIÁL C-VEKTORU

d: x —
m: o —

Podobně jako u ostatních vektorů, i zde byly nalezeny signifikantní rozdíly i u jiných dvojic vlastností v sémantickém diferenciálu. Diference v kategoriích „distancovaný – egocentrický“ ($t=-2,106$; $p<0,05$) a „materiálně založený – duševně založený“ ($t=-1,723$; $p<0,05$) byl potvrzen na hladině významnosti $p=0,05$. Na stupnici „jemný – hrubý“ byla nalezena signifikance na úrovni $p=0,005$ ($t=3,191$; $p<0,005$). Na hladině významnosti $p=0,0005$ se pak d- a m-faktory statisticky významně liší v charakteristikách „něžný – agresivní“ ($t=4,572$; $p<0,001$), „kladný – záporný“ ($t=8,577$; $p<0,001$), „přátelský – chladný“ ($t=12,982$; $p<0,001$), „toužící po dobru – toužící po slávě“ ($t=4,643$; $p<0,001$) a „suchý“ – vášnivý“ ($t=-8,116$; $p<0,001$). Hodnoty pro nerovné rozptyly jsou uvedeny u položek č. 4, 7, 8, 13 a 14.

8.9 DISKUSE

Výsledky této studie přinesly mnohá důležitá zjištění. Jejich přínos, nedostatky studie a možnosti další práce na tomto přístupu budou nyní diskutovány.

V porovnání s pilotní studií zde nacházíme více signifikantních rozdílů mezi faktory jednoho vektoru. Statisticky významné rozdíly se potvrdily ve většině teorii odpovídajících vlastností. V některých případech však byl tento rozdíl v opačném směru, než bychom na základě Szondiho teorie očekávali. Nejvýrazněji tento trend vidíme u vektoru „C“, kde ačkoliv jsou rozdíly vysoce signifikantní, pouze jeden z nich odpovídá teorii. Je zajímavé, že z dnešního pohledu na diagnostické kategorie, které dávají faktorům název a jsou jejich patologickou formou projevu, jsou charakteristiky uváděné respondenty odpovídající, a to

zejména v charakteristice „uzavřený-otevřený“ a „aktivní-pasivní“. Toto zjištění přináší pochybnosti nad definicemi jednotlivých faktorů a jejich přiléhavosti k diagnostickým skupinám, jejichž představiteli jsou v testu zastoupeny. Otevírá se otázka, které charakteristiky jsou vlastně na fotografiích hodnoceny, co je podnětem a skutečnou příčinou námi potvrzených rozdílných hodnocení obrázků jednotlivých faktorů.

Kromě toho, že jsou dle našich výsledků respondenti ve shodě s diagnostickými kategoriemi, byly zjištěny mnohé signifikantní rozdíly i v jiných vlastnostech než v námi sestavených, faktorově přiléhavých charakteristikách. Zdá se tedy, že tváře v rámci faktoru mají jisté společné znaky, které je odlišují od tváří faktoru druhého. Již Fosberg potvrdil, že jsou psychologové schopni znaky určitých diagnóz v tvářích odhalit. Do odpovědí zřejmě promlouvá jistý stereotyp, se kterým lidé k hodnocení druhých přistupují. Další možné souvislosti budou diskutovány v rámci dále prezentované narativní studie.

Tento pohled však otevírá nejasnost, zda jsou tyto rozdíly pouze mezi jednotlivými faktory nebo je můžeme najít i v rámci intervektorového srovnání. Tato otázka by mohla být námětem z dalších studií. Jejím cílem by pak bylo prověřit faktorovou strukturu testu a to nejlépe pomocí konfirmační faktorové analýzy.

V průběhu tohoto výzkumu byly zvoleny všechny z prezentovaných fotografií, některé však v porovnání s ostatními výrazně méně. Na základě toho bychom mohli přehodnotit nutnost přítomnosti všech podnětových fotografií testu. Proti tomuto návrhu však stojí možnost, že jsou těmito méně vyzývavými tvářemi ostatní ovlivněny. Jak můžeme vidět z provedených studií, je možné pracovat i s výběrem fotografií (např. jednoho vektoru).

Rozhodnutí pro prezentaci všech fotografií najednou se zdá výhodná. Proband má větší volnost výběru, což může mít příznivý vliv na jeho pocit svobody. Výběr osmi fotografií byl zvolen jako podle našeho názoru dobré řešení, které vychází z poměru nároků na probanda a výzkumných požadavků. Internetová administrace testu pak především usnadnila sběr dat a vzhledem k převážně mladému věku respondentů snad také zpříjemnila jeho vyplňování. Nevýhodou je pak možné zkreslení výsledků způsobené spíše náhodným označováním hodnot na škále, které při této formě administrace nelze zcela vyloučit. Kontrolní otázkou byli eliminováni alespoň internetoví „roboti“.

Využití sémantického diferenciálu k hodnocení fotografií a usměrnění probanda v jeho fantaziích umožnil poměrně snadnou analýzu získaných dat. Proband je však touto metodou

poněkud dotlačen do určitých kategorií, které by možná pro dané jedince sám vůbec nevolil. Pro potvrzení, či vyvrácení teoretických předpokladů se tato metoda zdá slibná, pro diagnostické či jiné využití v praxi by pravděpodobně nebyla příliš užitečná. Velmi zásadní vliv má však dobrá volba podnětových slov, která odpovídá záměru výzkumu, tak také jazykové vybavenosti respondentů. V našem případě se ve většině případů obě charakteristiky setkaly. Pro další využití bychom mohli uvažovat o nahrazení některých dvojic, u nichž nenacházíme tolik signifikantních rozdílů k zachycení některého z dalších rozměrů, které Szodniho rozsáhlá teorie nabízí.

Pro praxi by mohla být přínosná modifikace našeho modelu. Na základě dalšího výzkumu by mohlo být možné využít tuto formu testu k ověření vnímání sebe sama, vlastního sebehodnocení. Design by byl takový, že po zhodnocení sympatických a nesympatických fotografií sémantických diferencíálem by proband na té samé škále hodnotil vlastní fotografii (či její představu). Z porovnání jeho hodnocení vlastní osoby s průměry sympatický a nesympatických tváří bychom hypoteticky mohli získat informaci o postoji probanda k sobě samému. V této souvislosti bychom mohli připomenout jisté náznaky z výše uvedené pilotní studie, které naznačují rozdíly v hodnocení sympatických a nesympatických osob. Jakou informaci bychom tímto o probandovi ve skutečnosti získali a zda je tento návrh oprávněný by mohlo být předmětem další studie.

9. STUDIE Č. 2: PROJEKTIVNÍ POTENCIÁL SZONDIHO TESTU

Druhá studie také částečně vychází ze studie pilotní. Navazuje na její asociační část, kterou však výrazně rozšiřuje. Přístup ke sběru dat je narativní, úkolem probandům je asociovat příběhy k vybraným fotografiím. Cíl studie vyplývá především z našich předpokladů uvedených v diskusi teoretické části této práce. Záměrem této studie je, jak její název napovídá, prověřit projektivní potenciál podnětového materiálu Szondiho testu. V našem zájmu je především nahlédnout do vztahu mezi asociacemi na fotografie a probandovým reálným životem, pokud tento vztah skutečně existuje. Kromě tohoto záměru bude také zkoumána souvislost asociací se Szondiho předpoklady, ačkoliv dřívější studie, včetně naší pilotní tyto podobnosti nepotvrdily.

9.1 METODA

Kvalitativní výzkum probíhal při individuálních setkáních s probandy, známými administrátory. Většina dat byla sebrána studenty druhého ročníku Psychologie (zahájení studia v roce 2010). Instrukce byly standardní, každý administrátor obdržel list s přesným popisem průběhu vyšetření včetně doslovných formulací. Tento list uvádíme v příloze (viz Příloha č. 4).

Výzkum projektivního potenciálu Szondiho podnětových fotografií probíhal ve dvou fázích, přičemž bohužel druhou fázi z různých důvodů neabsolvovali všichni zúčastnění jeho první části.

V první fázi byly probandům najednou předvedeny všechny fotografie Szondiho testu. Byly prezentovány v papírové podobě na jednom a půl listě formátu A3. Podnětový materiál byl vytvořen z nascanovaných a upravených fotografií ze studie č.1.

Následovala instrukce, aby si dotazovaní všechny fotografie dobře prohlédly a vybraly 4 fotografie, které jim jsou nejvíce sympatické. Následně vybírali 4 nejméně sympatické. Hlavní úkol pak zní, zamyslet se postupně nad vybranými obrázky a ke každému z nich, napsat životní příběh člověka na fotografii. Dle instrukce by neměl být kratší než 5 vět, z důvodu eliminace příliš vágních odpovědí, jak tomu bylo v případě Pilotní studie.

Získané výpovědi administrátoři posuzovali, podle toho, co o svých respondentech vědí. Hodnotili, v čem se jim zdá příběh projektivní, co naopak naprosto neodpovídá tomu, co si o daném člověku myslí, jestli jsou nějaké souvislosti mezi příběhy a lidmi z jeho okolí či

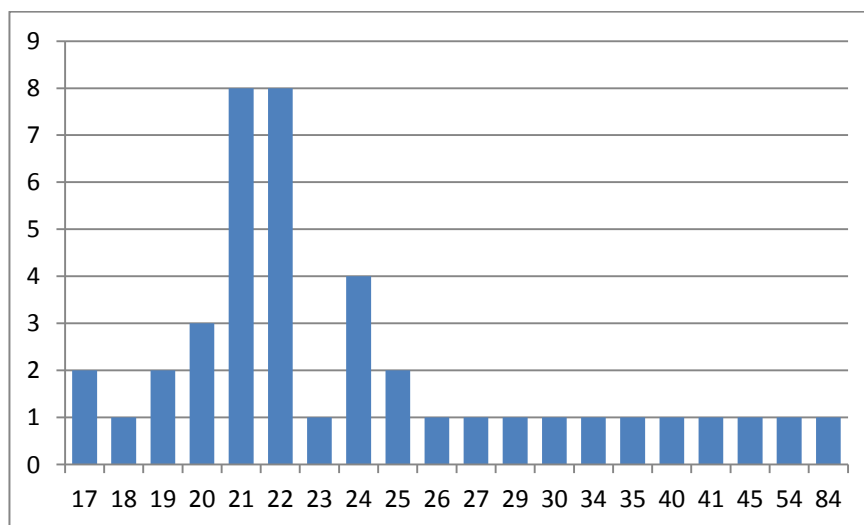
jsou zmiňovaná témata dle jejich názoru probandovi blízká. Formulovali předpoklady o možných souvislostech.

Po tomto zhodnocení přichází druhá fáze výzkumu. Konfrontace přímo zkoumaných osob s jejich odpověďmi. Jejich zadání prakticky odpovídá zadání, které měli administrátoři v závěru první fáze. Výzkumníci navíc získali možnost ověřit své předpoklady. Následné enquiry bylo zvoleno až s odstupem z důvodu snahy zachytit pokud možno neovlivněný názor druhé osoby, administrátora. Tento postup však značně eliminoval počet respondentů s kompletním „vyšetřením“.

Data budou zpracována ve dvou fázích. První kvalitativní analýza se bude zabývat podobnostmi asociací u konkrétních obrázků a v rámci daných faktorů. Získané intrafaktorové charakteristika budou porovnány se Szondiho teoretickými předpoklady. Druhým krokem je pak zhodnocení podobnosti asociací s vlastním životem jedinců. Otázkou pro tuto závěrečnou fázi výzkumné části práce je, zda do svých výpovědí respondenti promítají vlastní životní příběhy, příběhy blízkých osob, případně co jiného bylo jejich inspirací.

9.2 VZOREK

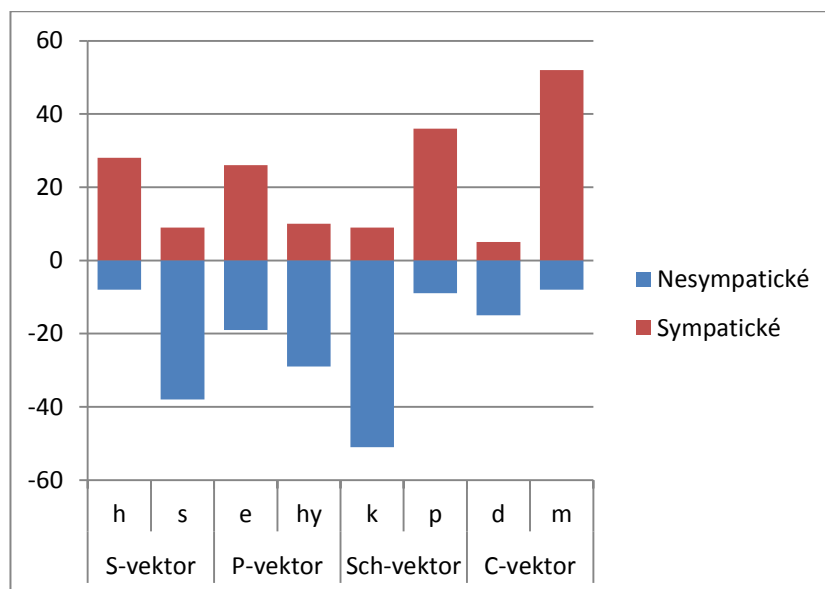
Výzkumný vzorek studie č. 2 tvořilo 41 respondentů, z nichž bylo 18 muž a 23 žen. Nejmladší respondent je sedmnáctiletý, nejstaršímu je 84 let. Průměrný věk respondentů činí 26,38 let. Věkové zastoupení má nenormální rozložení, jak naznačuje následující graf:

GRAF 11: HISTORGAM VĚKU RESPONDENTŮ (STUDIE Č. 2)

9.3 VÝSLEDKY

Také respondenti studie č. 2 vybírali fotografie jednotlivých faktorů s různou četností, jak ukazuje Graf 12.

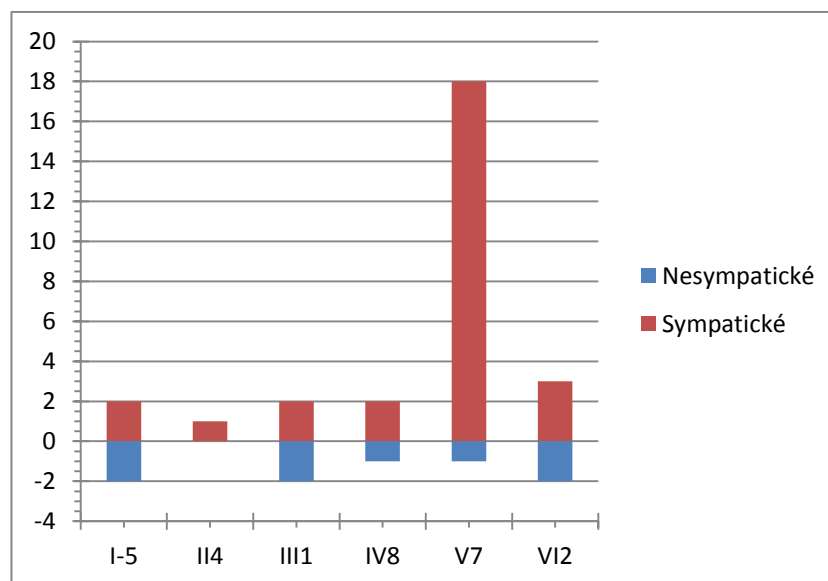
GRAF 12 - ČETNOSTI VÝBĚRŮ JEDNOTLIVÝCH FAKTORŮ (STUDIE Č. 2)

Následuje představení výsledků analýzy příběhů. Nejprve se zaměříme na intrafaktorové souvislosti asociací, které porovnáme s teoretickými předpoklady testu. Dále pak shrneme na základě dostupných informací rozsah projekce vlastní osoby u jednotlivých respondentů.

9.3.1 ASOCIACE UVNITŘ FAKTORŮ

Nyní budou postupně představeny podobnosti v asociacích u jednotlivých obrázků a následně také jejich souvislosti v rámci daných faktorů. V úvodu každého faktoru uvádíme přehledné zobrazení četností výběrů jednotlivých fotografií faktoru (viz Graf 13 – 20). U každé charakteristiky uvádíme pro lepší představu také příslušnou fotografii ze Szondiho testu (viz Obrázek 6 – 53). Kompletní příběhy k jednotlivým faktorům uvádíme v příloze (viz Příloha č. 5).

U h-faktoru respondenti nejčastěji volili obrázek V-7 a nejméně část obrázek II-4.

GRAF 13 - ČETNOSTI VÝBĚRŮ OBRÁZKŮ H-FAKTORU

I-5

OBRÁZEK 6: I-5

Asociace k fotografii nesouvisí s předpokládanými faktorovými charakteristikami. Fantazie respondentů nad tímto obrázkem se přesto zdají poměrně konzistentní. Všechna uvedená hodnocení předpokládají vysokou inteligenci a vzdělání zobrazené osoby. Tomu odpovídají charakteristiky: „*Připadá mi velmi inteligentní. Vystudoval práva.*“, „*Působí jako ctihodný člověk. Biolog v laboratoriu.*“, „*Biolog co nadržíje některým studentům u zkoušek.*“ a také označení osoby na obrázku za lékaře. Dalším

tématem, které se objevilo ve všech uvedených odpovědích, je specifické zacházení s lidmi, často v krutém slova smyslu. Vzájemnou souvislost vidíme zejména v popisech „*Dělal pokusy na lidech.*“ a „*trochu jako spalovač mrtvol, lékař, krutý*“. Společné téma, co se spravedlnosti a rovnosti v jednání k druhým lidem týče, ilustrují charakteristiky: „*Je přísný, ale spravedlivý.*“, „*pretvarující – navonok iný jako v skutočnosti*“ a již zmíněný „*Biolog co nadržíje některým studentům.*“ Tyto však již nemají stejný směr, téma je výrazně podobné.

II-4

OBRÁZEK 7: II-4

Tuto fotografii zvolil pouze jeden respondent. Jeho charakteristika: „Jako malého chlapce ho otec přihlásil na atletiku, které se věnoval celý svůj život. Nejvíce vynikal se skoku o tyči. V této disciplíně získal mnoho úspěchů. Většinu života trávil na cestách, čímž neměl moc kamarádů.“ Neodpovídá Szondiho teoretickým předpokladům.

III-1

OBRÁZEK 8: III-1

Asociace zde uvedené neodpovídají teoretickým předpokladům faktoru „h“. Nebyly ale ani nalezeny souvislosti mezi jednotlivými odpověďmi. Zatímco jeden respondent vyjadřuje nesmíšené pocity, kdy si není jistý, zda považovat zobrazeného za slušného člověka anebo vraha, druhý tvrdí: „*Je to dělník. Nezkazí žádnou zábavu*“. Třetí jeho „nadzvednuté“ obočí vnímá jako znak povýšenosti. A uvádí originální příběh: „*Když byl malý, v důsledku incidentu s lízátkem přišel o nohu v kolotoči. Od té doby kompenzuje svůj handicap pozdviženým obočím.*“ U této fotografie jsme nezaznamenali žádnou stereotypní reakci.

IV-8

OBRÁZEK 9: IV-8

Fantazie uváděné k tomuto obrázku opět neodpovídají teoretickým předpokladům. Mezi odpověďmi je možné najít zajímavé podobnosti hned ve dvou charakteristikách, opakují se témata spokojenost (popř. nespokojenost) a ambice. Otázkou spokojenosti se zabírají všichni respondenti, kteří tuto fotografii zvolili. V různých situacích toto téma zmiňují následovně: „*Pořád chce víc, a tak je neustále na vlně nespokojenosti, což jeho žena zle snáší.*“, „*Asi se mu už nepovede vrátit se k normálnímu životu*“ nebo vyjádření „*Má neuvěřitelně nudnou práci, vzhledem k tomu že i on je nudný si svou nudnost neuvědomuje, tím pádem je spokojený*“. V poslední charakteristice se objevuje také opakující se motiv ambicí, v tomto případě chybějících. Téma vysokých a naopak ztracených či nenaplněných pak vidíme v charakteristikách: „*Bývalý funkcionář. Po změně režimu se nedokázal uplatnit ve společnosti.*“ a „*Svalnatý mladík bojující za své ambice.*“

V-7

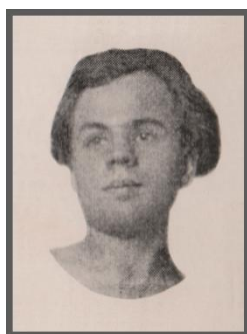

OBRÁZEK 10: V-7

Fotografie z páté série byla u tohoto faktoru volena nejčastěji. Její vyzývací charakter se projevil jako značně konzistentní, jak v porovnání jednotlivých výpovědí, tak také ve vztahu k teorii testu. Každý z respondentů zdůraznil věk zobrazeného muže. Byl označován jako „mladík“, „mladiček“ či jako „student“, „studentík“, „učeň“ nebo „gymnazista“. Převážná většina uvedených charakterových vlastností je velmi pozitivní. Je považován za hodného, přátelského, poctivého, slušného „správnáka“. Ve více než polovině výpovědí nalezneme zmínku o rodině, ze které muž podle názoru respondentů pochází. Mezi nimi např. „*Má dva starší bratry. Starší rodiče.*“, „*V dětství měl problémy v rodině*“, „*Vyrostl v bohaté rodině*“, „*Byl doma milován*“, „*vychovaný pevnou otcovou rukou*“ apod. V souvislosti s rodinou bývá opakováno téma péče a starostlivosti, ať už ve vztahu druhých k jeho osobě: např. „*Opečovávaný, rozmazlený mladík.*“ nebo jeho samého k druhým: např. „*Hlavně se tu snaží být pro své mladší sourozence.*“ V rámci sociálních vztahů je pak až na jednu výjimku hodnocen jako společenský, se zájmem o okolí, „*rád tráví čas v kolektivu*“. Podle čtyř respondentů má přítelkyni nebo je zamilovaný. Stejně častým tématem jako rodina, tedy minulost zobrazeného, je také jeho budoucnost. Výpovědi se shodují v tom, že má „*hodně plánů do budoucnosti*“, je sebevědomý a cílevědomý, „*chce něčeho dosáhnout v životě*“. Někteří jeho budoucnost konkretizují, opakuje se jeho očekávaný nástup na vojnu a také předpokládané zaměstnání lékaře. Opakovaly se dále narážky na finanční situaci jedince a jeho rodiny: např. „*kvůli jeho studiu žijí v chudobě*“, na jeho vzhled: „*pečuje o sebe*“, „*pěkný*“, „*Má čistou tvář.*“, a zájem ve sportu.

Jak si můžeme všimnout, podobnost se Szondiho teorií je v tomto případě skutečně velká. Jeho představě o faktoru homosexuality odpovídají výše zmiňovaná témata lásky, pečování a starostlivosti („mateřskost“).

VI-2

OBRÁZEK 11: VI-2

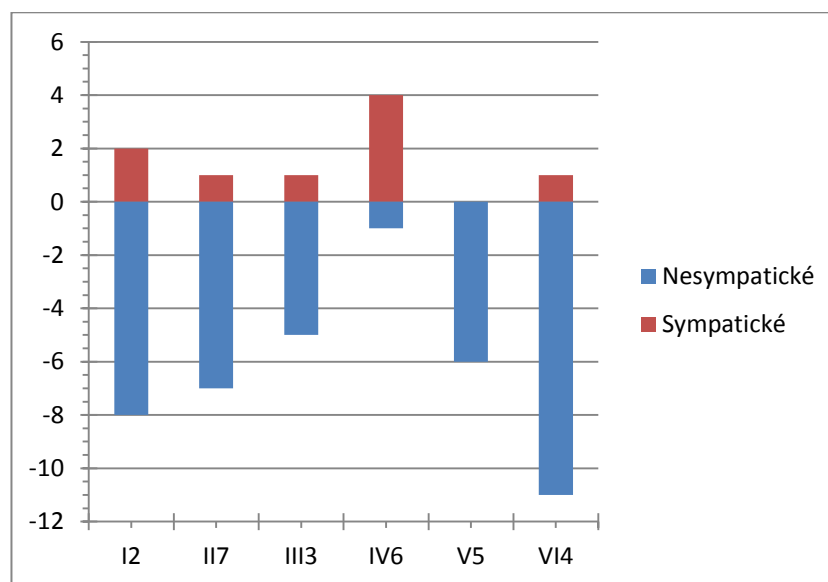
Nejvýraznějším spojovacím znakem asociací k fotografii h-faktoru ze šesté série je rodina. Toto téma se objevuje ve více než polovině popisů v různých formách: „*mamičkin oblíbenec, nejmladší z početnej rodiny*“, „*Vyrostl v pohodové rodině*“, „*Touží se vdát a mít vlastní rodinu*“, „*uvědomuje si, že rodina je nejdůležitější*“. Téma péče, kromě již zmíněné mateřské je ještě podtrženo názorem „*Stará se o děti v útulku nebo jako soukromá*“.

vychovatelka v rodině.“. Druhým podobně čteně zastoupeným znakem jsou zmínky o vzhledu: „Hodně času věnuje svému vzhledu.“, „Vypadá jako socha, vytesaný“, kam bychom mohly také zařadit jednu uvedenou zálibu ve sportu. Mezi odpověďmi se dokonce objevilo i odhalení homosexuality muže na obrázku: „Svou orientaci na stejné pohlaví dlouho tajil“.

Kromě odhalení skutečné charakteristiky jedince se se Szondiho teorií shoduje pouze charakteristika mateřství a pečování. Péči o vzhled bychom mohli připsat spíše stereotypu, který bývá s homosexualitou někdy spojován.

S-FAKTOR

U faktoru „s“ volili respondenti nejčastěji obrázek VI-4, nejméně často pak IV-6.

GRAF 14 - ČETNOSTI VÝBĚRŮ OBRÁZKŮ S-FAKTORU

I-2

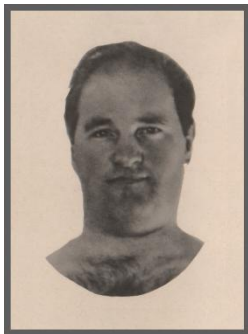
OBRÁZEK 12: I-2

Asociace k prvnímu obrázku sadisty v lecčem odpovídají teoretické kategorii. Jedná se zejména o prvky agrese a dominance ve výpovědích. V naprosté většině popisují probandi sadistické, či podobně pohnuté tendence zobrazeného muže: „Úchyl. Pobíhá po parku a přepadává ženy“, „Znásilnil pět žen, za což byl popraven“, „Vrah“ č. 1 dostal sa do väzenia, lebo obťažoval mladé deti – pedofil“, „zločinec, vrah, úchyl, úlisný“, „Cítím z něj negativní sexuální energii. Tipoval bych ho na sadistu“ apod.

Opakuje se téma alkoholu. Téměř v polovině popisů se objevuje charakteristika pracovní náplně tohoto muže. Až na jednu výjimku jej hodnotí jako pracovitého muž až workoholika, který pracuje manuálně. Původní rodina, chybějící nebo problematická, se jako téma objevila u čtyř respondentů. Uváděli např. příběhy: „Vyrůstal v dětském domově (sirotčinci)“, „nenávidí svých rodičů“ či „Vyrůstal s dominantní matkou, na které je stále částečně závislý“. Téma dominance se objevuje stejně často jako téma původní rodiny, většinou pak ve vztahu k manželce: „má submisivní partnerku“, „je majetnický“. Dvě hlavní témata, agrese a dominanci, propojuje komentář „Chodí domu pozdě, kde zmlátí svoji manželku. Ta ho ovšem silně miluje a tají domácí násilí.“.

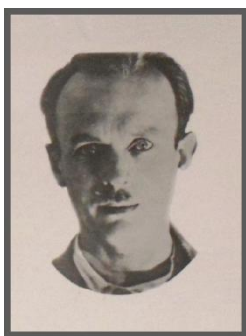
II-7

OBRÁZEK 13: II-7

Podobně jako u předešlé fotografie i tato vyvolává asociace spojené s agresí, jak odpovídá s-faktoru, ovšem pouze v polovině. Respondenti mu připisují účast na nelegálních aktivitách, šizení a podvody, byl označen za „sadistického násilníka“. Druhá polovina názorů jej hodnotí jako zoufalého a jednoduchého muže, má „stupidní humor, směje se vlastním vtipům“, je „omezený“, „chce mít okolo sebe spoustu přátel, ale ve skutečnosti nemá žádné opravdové“. U dvou respondentů se objevil téměř totožný popis, kde byl tento muž označen za řezníka, který „doma bije svou ženu“. Tento popis odpovídá kromě násilí také operotropní charakteristice s-faktoru.

III-3

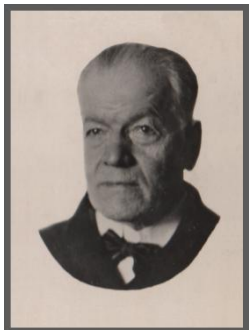
OBRÁZEK 14: III-3

U asociací k této fotografii nenalezneme jedno téma, které by prolínalo všemi popisy. Stejná témata najdeme vždy u dvou až tří respondentů. V souladu s teorií je zde souvislost v tématu sexuální deviace v popisech „Časem začal zjišťovat, že jeho kladný vztah ke zvířatům není jen tak a stal se z něj zoofil“, „V soukromí sexuální deviant, navštěvuje nevěstince“ a „Muž trpí pedofilií“. V názoru na původní rodinu se názory rozcházejí.

Vyfotografovaný muž „má trauma z dětství“ nebo „Pochází ze slušné rodiny, kde dbají na vzhled a vzdělání“. Zmíněný vzhled se jako téma opakoval: „Využívá toho, že je celkem pohledný, aby si získal důvěru lidí“. Ve vztahu k okolí se podle názorů dotázaných spíše straní: „Neprojevuje city“, „Je velmi uzavřený“. Mezi dalšími tématy

pak vyzdvihněme kontrast upřímnosti a tendence manipulovat s druhými. Sadistickým tématem je zde pouze zmínka o pedofilii.

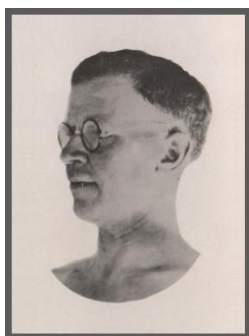
IV-6

OBRÁZEK 15: IV-6

Výpovědi o tomto muži se až na jeden případ výrazně shodují. Respondenti mu připisují vysoké vzdělání, „*ve svém oboru byl velkým odborníkem*“ (lékař nebo profesor fyziky a matematiky). Účastníci výzkumu se shodují v tom, že je v jeho životě práce na prvním místě, žije sám. Je podle nich „*tvrdohlavý a neústupný*“, konzervativní, „*má své rituály, které striktně dodržuje*“. Všechny odpovědi pak propojuje etický motiv. Zatímco odpovědi, které se shodují, hodnotí tohoto muže jako spravedlivého – uvádí např. „*léčí nejen bohaté, ale i chudé*“ nebo „*pro své blízké by byl schopný udělat všechno, v mezích zákonů a pravidel*“ - respondent s odlišným názorem jej považuje za manipulujícího mafiána, který je „*ve společnosti oblíbený, mocný*“. Faktorově specifické vlastnosti v podstatě nebyly asociovány, odpovídá pouze charakteristika „*tvrdohlavý*“.

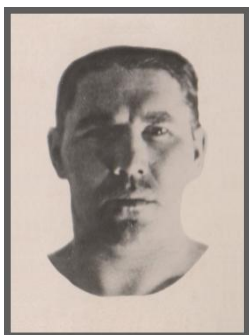
V-5

OBRÁZEK 16: V-5

Asociace se v případě této fotografie poměrně liší. Podobu můžeme nalézt pouze v popisech patologie v jeho chování. Byl označen za pyromana nebo žháře, vraha, sexuálního násilníka, nebo by mohl být „*doktor, anesteziolog, který zabíjí svoje pacienty brilantním a neodhalitelným způsobem*“ či muž, který „*brutálně zabil*“ svou manželku. Zatímco někteří respondenti jej hodnotí jako poctivého, jiní by mu nevěřili. Asociace jsou v tomto případě převážně originální, témata se neopakují. S teoretickým základem souhlasí pouze již uvedené představy spojené s agresí a sexuálním násilím.

VI-4

OBRÁZEK 17: VI-4

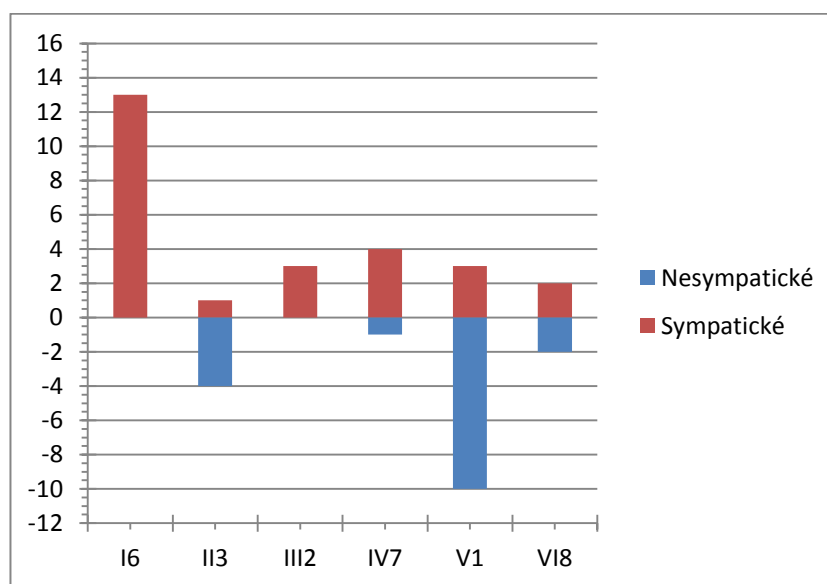
Také asociace k fotografii ze šesté série nabízí širokou škálu charakteristik. Do jejich nadpoloviční většiny se promítá téma agrese. Respondenti ji vyjadřují buď ve formě povolání: boxer či voják, nebo jako vlastnost či formu projevu. Podle nich „je bezcitný, surový a nevypočitatelný, „*své manželce vlepil pořádnou facku*“, „*působí jako hrubián*“ nebo „*mal sny o tom, ako vraždí*“. Častým tématem je také určitá nespravedlivost či křivda spojená se závistí až pomstou. Toto bylo vyjádřeno následovně:

„Není spokojenej se svým životem a tak nechce, aby s ním byli spokojení ostatní“, „závidí, že nemusejí dřít, aby se užívali“, „možná se chce někomu pomstít“. Povahové vlastnosti jsou hodnoceny zřídka, ale opakuje se domněnka jeho ráznosti a odhodlanosti, ale také nedůvěry a uzavřenosti. Jeden respondent jej považuje za velice chytrého, jiný tvrdí, že „*moc inteligence nepobral*“. Popsané příběhy byly poměrně široké a ve většině případů jedinečné.

Z uvedených fantazií odpovídá teoretickým předpokladům již několikrát zmiňovaná agrese. Můžeme nalézt také operotropistické podobnosti u povolání boxera a ještě nezmíněného, ale jedním respondentem uvedeného, dřevorubce.

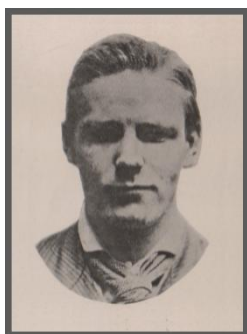
E-FAKTOR

Pro e-faktor byly nejčastěji voleny obrázky I-6 a V-1. Nejméně volen byl obrázek III-2.

GRAF 15 - ČETNOSTI VÝBĚRŮ OBRÁZKŮ E-FAKTORU

I-6

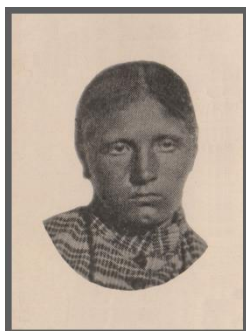
OBRÁZEK 18: I-6

Asociace k prvnímu obrázku e-faktoru provází 3 základní témata, která prolínají téměř všechny odpovědi. Jsou jimi: zaměstnání, přístup k úkolu a partnerský vztah (potenciální nebo aktuální). Popisy povolání se opakovaly v případě vojáka a fotbalisty z povolání. Kromě toho, se objevil i např. zdravotník, pilot či sňatkový podvodník. Názory na vytrvalost se velmi liší. Podle některých se snadno vzdává, jiní jsou přesvědčeni, že by „*nikdy nenechal nedokončenou práci*“. Opakuje se také hodnocení jeho

životního přístupu jako pohodového, „*život bere s humorem*“. Na jeho vztahu k ženám se také respondenti neshodují, podle některých názorů má již rodinu, podle jiných „*nedokázal žádnou ženu nikdy milovat*“ nebo tu pravou teprve hledá. Přestože respondenti asociovali v rámci podobných oblastí, jejich směr jejich názoru se často rozcházel.

E-faktor v uvedených asociacích nenachází podporu pro svou teorii. Uváděná témata příliš nesouvisí se Szondiho představou. Etický rozměr nacházíme pouze v jedné odpovědi, kdy respondent píše „*Je v něm nějaká spravedlnost*“, označuje muže na fotografii jako „*archetyp ochránce*“.

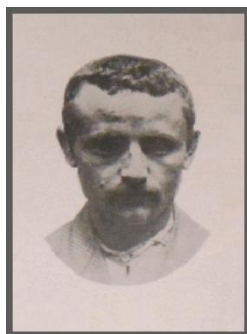
II-3

OBRÁZEK 19: II-3

Fantazie spojené s touto fotografií jsou velmi rozdílné. Nacházíme podobnost pouze mezi dvěma příběhy, které spojuje dokonce otázka morálky či etiky, která je faktorově specifická. Jeden z nich uvádí, že je to „*narcistická osoba bez morálky*“, jiný rozměr mu potom dává druhý respondent, který v rámci svého příběhu píše, že „*někomu z jejích blízkých se stala tragédie, která nebyla nikdy vyřešena – potrestána*“.

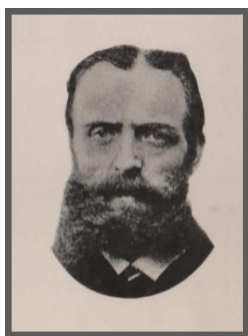
III-2

OBRÁZEK 20: III-2

Tato fotografie byla vybrána pouze třikrát, přesto si můžeme povšimnout podobnosti v charakteristice zobrazeného muže. Zobrazený muž zřejmě evokuje povahu introverta, je podle nich „*přemýšlivý člověk*“, „*je tichý a plachý*“, „*žije spíše svůj vnitřní svět*“. Naopak potom povolání a potažmo inteligence nebyla hodnocena shodně. S faktorem „e“ jsme nenalezli souvislosti.

IV-7

OBRÁZEK 21: IV-7

Kromě jednoho popisu, který v tváři tohoto muže vidí „*zatrpklého starého dědka*“, se všichni shodují v tom, že jde o vědce, odborníka, že je to „*hloubavý, klidný, moudrý učitel*“. Je vzdělaný, „*je velmi zahrouben do bádání*“, je cílevědomý a přísný. Opakovaně se také opakuje téma zvyku a potřeba pohody v rodinném kruhu. Tématem e-faktoru zde může být svědomitost.

V-1

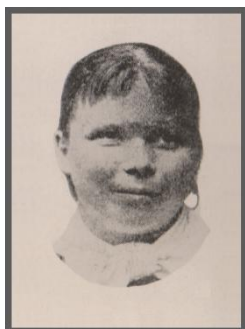

OBRÁZEK 22: V-1

Respondenty popsané charakteristiky bychom mohli podle společných témat rozdělit do 3 skupin. Každá je pak zastoupena minimálně čtyřmi příběhy. Vůbec nejčastěji se objevuje téma jídla: „*Tak trochu obtloustlej, asi má rád řízky*“, „*má radši jídlo než dobrou literaturu*“, „*je dobře živený*“. To se projevilo i ve volených povoláních, kdy mu respondenti připisovali práci řezníka nebo kuchaře. Druhým nejčastějším tématem je pak násilí, které se objevuje např. ve výpovědích: „*Mohl by být sadista*“, „*tento muž je*

ve vězení držen za znásilnění a vraždu“ či „*přišel opilý domů se svou řeznickou sekerou a povraždil celou rodinu*“. Třetím výrazným tématem je sebevědomí a cílevědomost. Zatímco v názoru na sebevědomí, se respondenti neshodují, jak je vidět např. na těchto ukázkách: „*Příliš spokojený se sebou ale není*“ a „*působí jako sebevědomý a úspěšný člověk*“, jeho cílevědomost je zdůrazněna všemi probandy, kteří se o ni ve svém příběhu zmínili. Podle nich „*jde cílevědomě za svým cílem, přes mrtvoly*“, „*snaží se svých cílů dosáhnout a nelituje námahy s tím spojené*“. Opakuje se dále touha po ocenění a popularitě. Nalezneme také zmínky o jeho čestnosti, kdy je na jedné straně označován za podvodníka a křiváka, který se navenek „*tváří úslužně a mile, ale přitom se za ním skrývá uzurpátor*“, a na druhé straně je mu vyjádřena důvěra, kdy byl označen jako „*člověk, kterému bych půjčil peníze*“. S e-faktorem bychom mohli spojovat, a to jen okrajově, posledně zmiňované zmínky o čestnosti.

VI-8

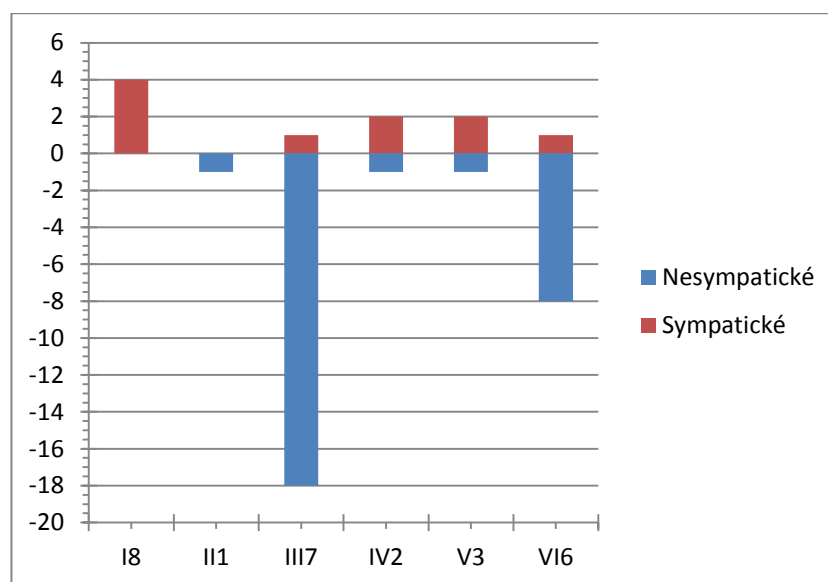

OBRÁZEK 23: VI-8

Příběhy vztahující se k této tváři byly poměrně krátké a téměř jediným tématem byly vlastnosti zobrazené osoby (povahové i vzhledové). Názory na ni tvoří dva rozdílné „tábory“. Podle jednoho je tato osoba zákeřná a neupřímná, tváří se nevinně. Názor ostatních ji považuje za „dobrohloupou“, není podle nich moc chytrá a je proto snadno zneužitelná. V tomto případě nenacházíme souvislosti s faktorově specifickými předpoklady, což je možná způsobeno právě velmi úzkým záběrem pojednaných témat.

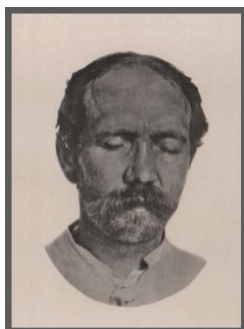
HY-FAKTOR

U hy-faktoru respondenti nejvíce volili fotografii III-7 a nejméně II-1.

GRAF 16 - ČETNOSTI VÝBĚRŮ OBRÁZKŮ HY-FAKTORU

1-8

OBRÁZEK 24: 1-8

Muž na této fotografii je podle většiny získaných příběhů „klidný člověk, možná až příliš uzavřený do sebe“, „je v rovnováze se svým nitrem“. Opakuje se také téma obyčejného života, „má za sebou spoustu dobrého i zlého“. Podle dvou respondentů je schopen dobře poradit. V souvislosti s hy-faktorem, kam obrázek náleží, nenacházíme podobnost.

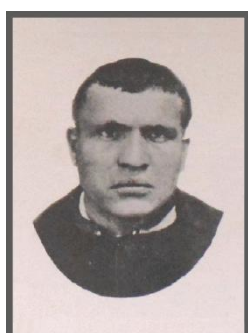
II-1

OBRÁZEK 25: II-1

Tato fotografie byla zvolena pouze jednou s následující charakteristikou: „*Tento muž mi přijde jako několikanásobný vrah či sexuální deviant. To typuji podle toho, že mu chybí levé ucho a má poněkud zdeformovaný obličej jakožto následek potyčky se svojí dřívější obětí. Nemá žádné děti, protože by je pro svojí kriminální minulost nedokázal vychovat. Dle mého názoru je nepolepšitelným recidivistou a člověkem s předem urč. budoucností.*“ Popis neodpovídá faktorové představě.

III-7

OBRÁZEK 26: III-7

Příběhy o muži na tomto obrázku jsou velmi podobné. Spojuje je především téma agrese a s ní spojeného strachu. Z mnoha výpovědí s touto problematikou vybíráme jen některé úryvky: „*Tento muž na mě dělá dojem zločince...- zlý a surový*“, „*neurotický vrah*“, „*Jde z něj strach*“, „*Potom si začal vybíjet svůj vztek na zvířatek, který dodnes mučí*“. Téma zvířat se v popisech opakuje, ovšem již jen v pozitivní formě, kdy respondenti připisují vyfotografovanému muži silný vztah k přírodě a zvířatům.

Ohledně jeho vztahu k lidem se respondenti shodují a popisují ho v nadpoloviční většině příběhů. Charakterizují jej jako uzavřeného, introvertního, „*je velice chladný a uzavřený*“. „*Tento člověk je určitě sám a přátelství nezná.*“ Povolání, která mu respondenti zvolili, se od sebe liší (dělník, podnikatel, „bachař“ apod.). Vícekrát se také objevuje zmínka o jeho nevelkém intelektu, jednou naopak o vyšším než mělo okolí. Opět nenacházíme podobnost s teoretickými charakteristikami hy-faktoru.

IV-2

OBRÁZEK 27: IV-2

K této fotografii máme k dispozici málo popisů, byla vybrána pouze třikrát. Dva z těchto popisů si pak téměř odporují. Na jedné straně „*starostlivá žena se zájmem o domácnost*“, která má „*spoustu přátel okolo*“ a na druhé pak „*zákeřná žena, která vždy chtěla mít to nejlepší jen pro sebe. Nikomu jinému nepřála úspěch.*“ S faktorem, do kterého náleží, tyto asociace nesouvisí.

V-3

OBRÁZEK 28: V-3

Tato žena zaujala také pouze 3 respondenty. I zde si dva popisy prakticky odporují. Zatímco první z nich ji popisuje jako sebevědomou a nezávislou spisovatelku dekadentní literatury, podle druhého je to „žena starosty města, takže se stará o domácnost a nechodí do zaměstnání“. Faktoru hysterie tyto fantazie neodpovídají.

VI-6

OBRÁZEK 29: VI-6

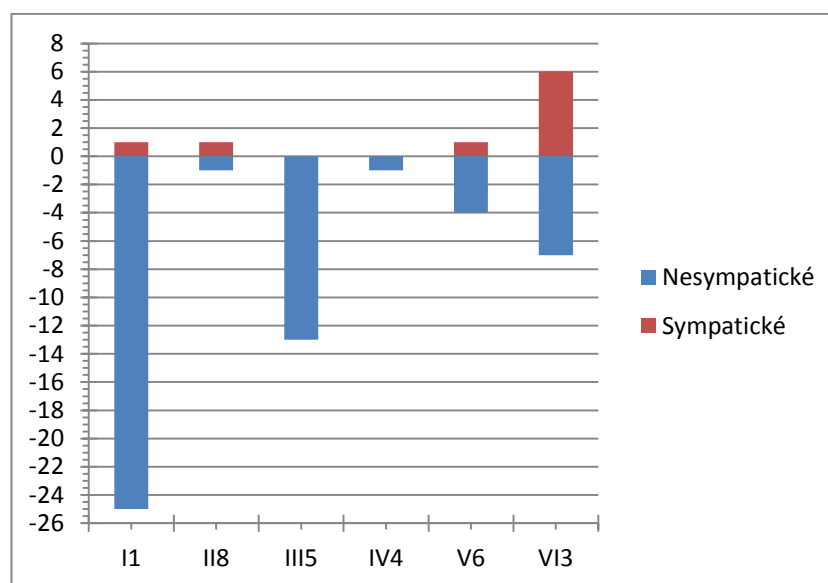
Žena na této fotografii povolila uzdu fantazii respondentů. Jejich popisy pak rozpracovávaly především téma smrti z různých příčin, jejího rodinného stavu. Kromě jednoho příběhu, kde tato žena otěhotněla příliš brzy a druhého, kde žije poklidný rodinný život, uváděli respondenti v naprosté většině případů charakteristiku vdovy, která také často své manžely vraždí.

Vražda a úmrtí byly častým tématem, mezi nimi např. „své nájemníky a zahrabává je ve sklepech“ nebo „musela se dívat, jak umírá. Ještě dlouho poté, co zemřelo, spala s rozpadající se mrtvolou v posteli“. Z povahových vlastností se opakovalo její označení jako pedantky, pečlivost, upjatost, „*potrpí si na detaily*“. Ani v poslední fotografii hy-faktoru nenalézáme souvislosti.

K-FAKTOR

U faktoru „k“ nejčastěji respondenti vybírali obrázek I-1, nejméně pak obrázek IV-4.

GRAF 17 - ČETNOSTI VÝBĚRŮ OBRÁZKŮ K-FAKTORU

I-1

OBRÁZEK 30: I-1

První fotografie k-faktoru byla volena s velkou četností. Volená témata se však výrazně opakují. Můžeme si pak všimnout dvou základních směrů, jak zobrazenou osobu respondenti hodnotili. Nejčastěji, ve většině případů, byla označována jako „oběť“, které někdo ublížil, „zažila strasti a utrpení“, „opuštěná, zrazená a zraněná“, má „trauma z dětství“ je „zlomená životem“. Naproti tomu stojí méně časté, ale také opakované tvrzení, že jde o „těžkého zločince“, že je to „vražedkyně“. Další témata, která

uvedeme, se prolínaly vždy minimálně čtyřmi výpověďmi. Jedním z nich je vztah této osoby k lidem – kromě jednoho příběhu, který ji připisuje rodinu s dětmi je hodnocena jako nespolečenská a neoblíbená, „tato žena nenávidí lidi“, „lidé ji moc nebrali“. Výpovědi se shodují, že tento člověk není příliš inteligentní, je jednoduchá, „chladná, hloupá tulačka“. S tímto souvisí i respondenty určené povolání, kdy si nejčastěji myslí, že pracuje na farmě nebo statku, dále byly zmíněny možnosti jako uklízečka či kuchařka. Její výraz tváře byl hodnocen velmi rozdílně, každý si její pohled vykládal jinak: její pohled byl označován jako navštvaný, zákeřný, nedůvěřivý, zamračený nebo vystrašený („má strach“). Zmínky o

psychickém stavu této ženy se shodují v tom, že je „psychicky narušená a labilní“ a „patří do léčebny“.

Výpovědi respondentů neodpovídají teoretické koncepci k-faktoru.

II-8

OBRÁZEK 31: II-8

Pouze dva respondenti zvolili fotografii této ženy. Jejich příběhy se podobají zejména ve vlastnostech, které jí připisují. Je podle nich introvertní, submisivní. „Život ji příliš netěší“, „zažila životní zklamání“. Ve druhém příběhu žena „ještě nenašla nikoho, kdo by ji udělal šťastnou“, zatímco v prvním „má děti a manžela“ a ona se stará o domácnost“.

V druhém případě bychom mohli najít známky k-faktoru, a sice v jejím přizpůsobení se rodině (k-). Tato podobnost však musí být brána s rezervou, nelze ji příliš generalizovat, protože již samo toto přirovnání je zobecněním.

III-5

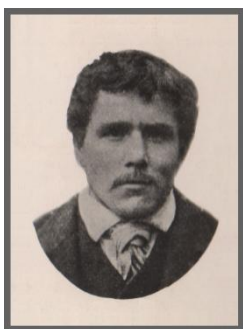

OBRÁZEK 32: III-5

Některé příběhy k této fotografii svými tématy velmi připomínají charakterizování osoby na fotografii I-1 (také k-faktor). Také v tomto případě byla charakterizována jako „oběť“ s těžkým životem. Ostatní výpovědi se týkají podobných témat – hodnotí vlastnosti, rodinný stav, povolání zobrazené osoby apod. Ve většině z nich najdeme podobnost pouze v bydlišti ženy, žije na venkově a pracuje na statku (opět shodně s obr. č. I-1). Opakuje se také názor, že „nemá žádné vzdělání“, je hloupá. Převážná většina asociací je však jedinečná, jak v obsahu tak směru. Např. popisují tuto ženu vlastnostmi od namyšlené, vypočítavé až po zádumčivou a poslušnou či utiskovanou. Některé příběhy jsou specifické i svým obsahem, např. byla označena za „zvířecí ženu“.

Různorodost asociací omezuje možnost srovnání s teorií. Spíše však získané odpovědi této souvislosti nenaznačují. Různorodost odpovědí svědčí pro vyšší projektivní potenciál fotografie.

IV-4

OBRÁZEK 33: IV-4

Jediná získaná asociace k tomuto obrázku říká, že má zde zobrazený muž „zvláštní úsměv. Vysmívá se. Je hrdý za to, že ho napadlo něco ošklivého, čím může ublížit někomu ze své rodiny.“

Hrdost na sebe sama by mohl svědčit pro egoismus, který odpovídá k-faktoru. Opět jde však pouze o hypotetický vztah.

V-6

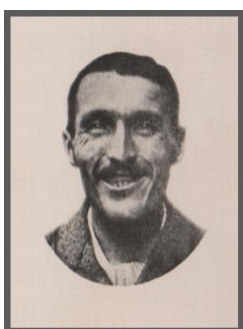

OBRÁZEK 34: V-6

Žena z páté série k-faktoru vyvolala dvě reakce. Je vnímána na jedné straně jako zlá, „působí na mě chladně a nepřátelsky“, „v afektu zabila své dítě“, na druhé pak jako smutná, „má asi těžkou depresi“, „prázdný pohľad, vyhaslost, únava, bolest“. Opakuje se téma těžkého života: tragická smrt či dávná chyba, kterou si nedokáže odpustit.

V tomto případě nenacházíme souvislosti s teoretickými předpoklady k-faktoru.

VI-3

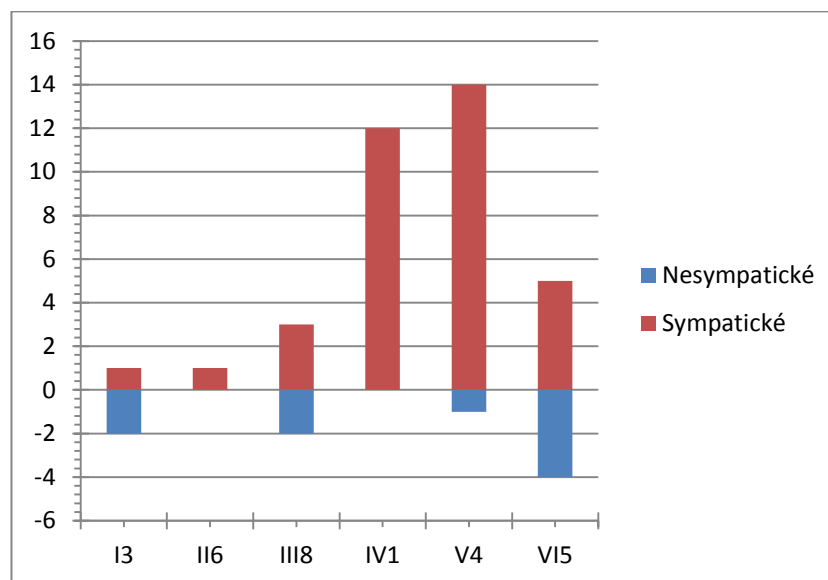
OBRÁZEK 35: VI-3

Muž na fotografii byl vnímán velmi rozdílně. Asociace se mezi respondenty podobaly vždy jen v malých skupinách. Na někoho muž působil velmi pozitivně, „má jiskru v oku“, „vše dělá s radostí“, jiným připadal strašidelný. Opakoval se také názor na jeho podvodný charakter: „Podvraťák, který dělá podvody a ještě se tomu směje. Nesvěřila bych mu tajemství“ apod.

Rodinnou situaci mu respondenti připisovali také různou: „žije na hromádce v nemanželském svazku“, „doma má milující ženu a hodně dětí“, „bije svoji ženu“, „doma má peklo“ apod. Nejčastěji je pak zmiňována jeho cesta k majetku, např.: „V životě má snahu bez práce přijít k prospěchu“, „Snaží se zbohatnout“, „Vícenásobný trestanec za loupež. Kvůli majetku byl schopen vraždit i lidi“.

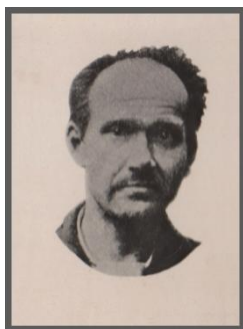
Posledně zmiňovaná charakteristika, která se mezi asociacemi objevuje nejčastěji, odpovídá teoretickým předpokladům k-faktoru v potřebě vlastnění a materiálním založení. Toto ilustruje i konkrétní úryvek z jednoho z příběhů: „Je materiálně zaměřený“.

U p-faktoru byla respondenty nejvíce fotografie V-4, nejméně pak III-6.

GRAF 18 - ČETNOSTI VÝBĚRŮ OBRÁZKŮ P-FAKTORU

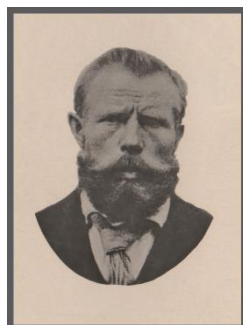
I-3

OBRÁZEK 36: I-3

Asociace tří respondentů, kteří jako jediní tuto fotografii zvolili, jsou velmi odlišné. Podobnost najdeme jen v tématu osamělosti u dvou z nich, kdy respondenti píší: „*Po smrti otce se v rodině cítil odstrčený*“ a „*není šťastný, asi je osamělý*“. Ani jedinečné výpovědi pak nesouvisí s teoretickými charakteristikami p-faktoru.

II-6

OBRÁZEK 37: II-6

Jednou zvolená fotografie vyvolala asociace: „*bez rodiny, vědátor, americký dobyvatel, zlatokop; nekonfliktní, což je sympatické*“. Vědátor odpovídá operotropistickému pojetí p-faktoru („vědec“). Jiné podobnosti nenacházíme.

III-8

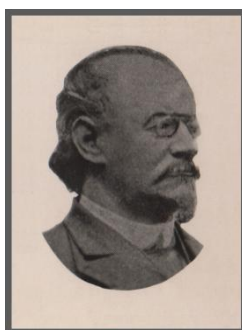

OBRÁZEK 38: III-8

Žena na fotografii III-8 nebyla vnímána konzistentně. Názory se lišily od „hodné a spravedlivé“ ženy, přes „zapšklou, starou, zlou chuděru“ až po „rodinného tyрана“ či „autoritářskou megeru“.

Do uvedených asociací se nepromítají charakteristiky specifické pro p-faktor.

IV-1

OBRÁZEK 39: IV-1

Asociace k tomuto obrázku jsou mezi respondenty velmi konzistentní, opakovaně se překrývají, případně se doplňují. Naprostá většina názorů směřuje k jeho vysoké inteligenci a vzdělání, mezi nimi např. charakteristiky: „*Ctihodný pán. Profesor hudby na univerzitě.*“, „*lekár, vedec, vzdelaný, rozhl'adený*“, „*Vzdělaný a vážený gymnaziální profesor*“ či „*Připadá mi velmi inteligentní*“. Dalším častým tématem je jeho jmění, kdy jsou respondenti přesvědčeni, že „*pochází z bohaté rodiny*“, sám „*žije*

na určité stabilní (a spíše vyšší) životní úrovni“, „*navštěvoval „vyšší“ společnost*“. Jednotlivé asociace pak také spojuje představa muže jako přísného a spravedlivého, v některých případech byl označen až za pedanta.

Ve vztahu k p-faktoru jsou zajímavé především informace o jeho vzdělání, které potvrzují předpokládané duševní zaměření a hodnoty. Naopak často zmiňovaný majetek by odpovídal spíše k-faktoru, tedy druhému faktoru Sch-vektoru. Asociace bychom tedy mohli označit spíše za vektorově příznačné.

V-4

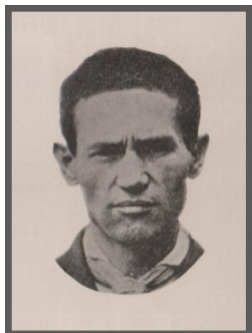
OBRÁZEK 40: V-4

Fantazie uvedené k tomuto muži tvoří dvě konzistentní skupiny, do nichž můžeme rozdělit všechny odpovědi respondentů. Jedna skupina vnímá zobrazeného muže jako herce či modela, který „*dobře vystupuje před veřejností*“ a „*je rád středem pozornosti*“. Ostatní v něm vidí spíše hloubavého vynálezce, který je ve svém oboru považován za génia. „*V životě se hodně věnuje studiu*“, „*umí přemýšlet, je racionální*“. Inteligentní, vzdělaný člověk.

P-faktoru odpovídají charakteristiky vynálezce a zmínky o

studiu a inteligenci. Názor první skupiny respondentů bychom zařadili spíše k charakteristikám faktoru hysterie.

VI-5

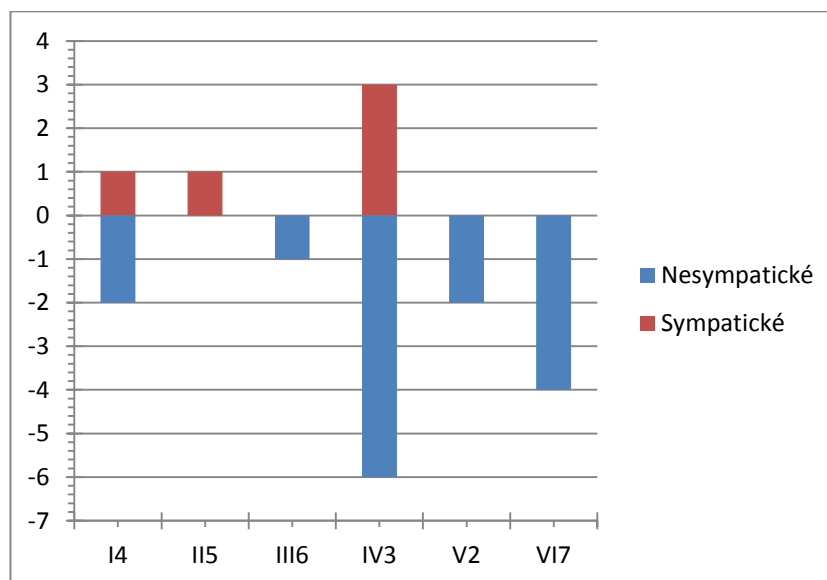
OBRÁZEK 41: VI-5

Tento obličej vedl asociace velmi různým směrem. Popisovaná témata a charakteristiky se opakovaly pouze zřídka. Jsou jimi agresivní prvky v chování, kdy je tento muž údajně „*mladý boxer*“, který „*možná už nějakým dítětem ublížil*“. Téma dětí a rodiny se objevuje v asociacích vůbec nejčastěji (téměř v polovině výpovědí). Názory respondentů se však v tomto ohledu velmi různí: „*má rodinu, ale je často v práci a rodině se moc nevěnuje*“, „*nejspíš nemá rodinu*“, „*Musí hodně pracovat, aby se své chudobě dokázal uživit rodinu*“, „*angažuje se s dětmi*“ apod.

V souvislosti s p-faktorem nenacházíme žádné podobnosti.

D-FAKTOR

U faktoru „d“ respondenti nejčastěji vybírali obrázek IV-3, nejméně vybírali obrázky II-5 a III-6.

GRAF 19 - ČETNOSTI VÝBĚRŮ OBRÁZKŮ D-FAKTORU

I-4

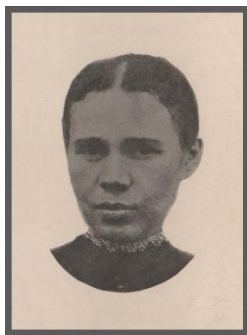

OBRÁZEK 42: I-4

U tohoto obličej je jsme získali pouze 3 odpovědi. Tyto se navíc téměř nepodobají. Téma, které je pomyslně spojuje, jsou děti (či rodina), ovšem v až kontrastních situacích: „*Když byl dítě, tak ho jeho otec týral. Teď chodí na dětská hřiště a nabízí dětem sladkosti, za účelem vlákat je k sobě do domu a znásilnit je*“, „*milující matka v domácnosti*“

Jedna z uvedených fantazií odpovídá teoretické charakteristice d-faktoru a to zejména v úryvku „*obětuje se pro rodinu*“ (odřikání se ve prospěch druhých: d-).

II-5

OBRÁZEK 43: II-5

Asociace jediného respondenta, který tuto fotografii zní: „*Ustaraná žena. Má rodinu, o kterou se musí starat. Nic jiného jí nezbyvá. Prostě musí, jinak by se rodina rozpadla. Z očí jí kouká, že je ustaraná, zužovaná smutkem a leží na ní těžké břímě. Silná osobnost.*“

Podobně jako u předešlé fotografie, v této asociaci můžeme nalézt podobnost v odřikání se ve prospěch druhých. V tomto případě však více připomíná charakteristiku k-faktoru: přizpůsobení se kolektivu, potlačení vlastní potřeb (k-). Smutek je pak především charakteristikou patologické formy projevu faktoru.

III-6

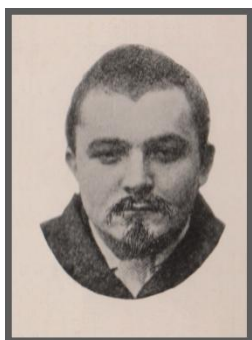
OBRÁZEK 44: III-6

Tato fotografie byla také zvolena pouze jednou, a to s asociací: „*Provokuje mě na ní to, že je ublížená. Typická oběť domácího násilí. Nebyla by pro mě oporou, Nemá silnou vůli, silnou osobnost, submisivní, poddajná.*“

Tuto charakteristiku bychom mohli zařadit do faktoru „d“ potažmo „k“ stejně jako u předešlého obrázku.

IV-3

OBRÁZEK 45: IV-3

Příběhy tohoto muže se velmi liší, fotografie vyvolává různé asociace. Pouze u dvojic těchto výpovědí nalezneme podobnosti. Opakuje se téma lhostejnosti ke spáchanému trestnému činu: např. „*někoho zabil a vůbec ho to nemrzí*“. Dále byl označen za hloupého (či „blbce“) a vraha. Poctivost je u něho také diskutována, názor není jednotný, což můžeme vidět na úryvcích: „*nikdy nikoho nepodviedol*“ a „*neupřímný, má více milenek*“.

Známky charakteristik d-faktoru v těchto rozdílných asociacích hledáme jen stěží. Mohli bychom zde zdůraznit nevěru, která je charakteristikou záporně naloženého d-faktoru (d-).

V-2

OBRÁZEK 46: V-2

Na tuto fotografii reagovali pouze dva lidé, jejichž názory jsou diametrálně rozdílné. První z nich označuje zobrazenou osobu výrazem „*prototyp slizkého červa*“, považuje ji za sexuálně frustrovaného kariéristu, který neustále sleduje svou oběť. Druhý potom tuto osobu popisuje slovy: „*Smutná, unavená žena, se sklony k depresím*.“

Druhá charakteristika náleží k představě o d-faktoru.

VI-7

OBRÁZEK 47: VI-7

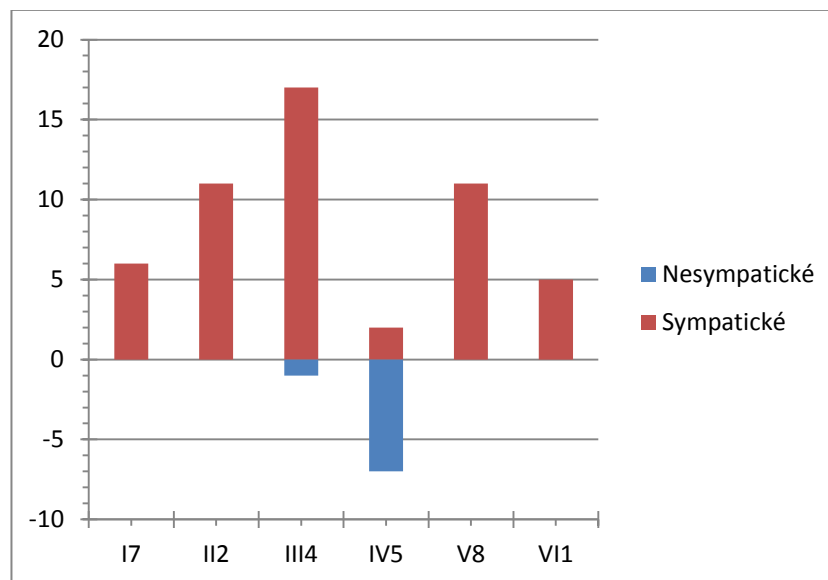
Zde zobrazená žena byla s jednou výjimkou všemi respondenty hodnocena především v rámci jejího rodinného postavení. Byla charakterizována jako „*ovdovělá matka*“, „*má rodinu, vnoučata, dlouhotrvající manželství, ve kterém je dominantní, řídí manžela*“ nebo jako „*prototyp „proklaté tchyně*““.

Téma rodiny by mohlo odpovídat spíše vektoru, do něhož faktor „d“ náleží, tedy odpovídají kontaktnímu pudu.

M-FAKTOR

Obrázek III-4 byl respondenty nejčastěji vybírán u m-faktoru, nejméně byl vybírán obrázek VI-1.

GRAF 20 - ČETNOSTI VÝBĚRŮ OBRÁZKŮ M-FAKTORU

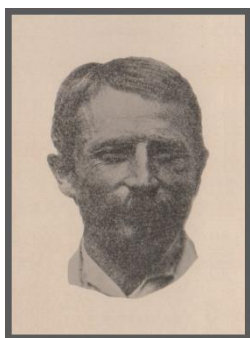
I-7

OBRÁZEK 48: I-7

Asociace respondentů jsou naprosto konzistentní. Všichni popisují spokojenou, klidnou, laskavou babičku, která „*má rodinu a s láskou vychovává děti*“. Žije na venkově, v chaloupce nebo na statku. Příběhy bychom spíše než manickému faktoru odpovídají věrnosti u faktoru „d“ (d-).

II-2

OBRÁZEK 49: II-2

Získanými odpověďmi k tomuto obrázku se prolíná několik společných témat. Většina respondentů označuje zde zobrazeného člověka jako profesora nebo učitele, „*který je u studentů oblíben pro svoji přátelskou povahu*“. Hodnotí dále jeho rodinný stav, v čemž se názory rozcházejí: „*má manželku a děti i s vnoučaty, má z nich radost*“, „*má nemanželský vztah se svou služkou*“ apod.

Naprostá většina asociací pak zmiňuje odkazy na veselý výraz

jeho tváře či psychický stav z něho vycházející: „veselý člověk“, „rád se směje“, „má smysl pro humor“, „pozdravy spojené s úsměvem jen rozdával“, „vypadá spokojeně, proto si myslím, že jak v profesním tak osobním životě bude šťastný a úspěšný“.

Posledně zmiňované charakteristiky odpovídají dobré náladě, která je jednou z charakteristik manického faktoru.

III-4

OBRÁZEK 50: III-4

Podobně jako u předešlé fotografie i u tohoto muže byl v nadpoloviční většině asociací zmíněn jeho mimický výraz nebo související vlastnost: „usmívá se“, „usměvavý“, „šťastný a spokojený“, „je veselý a radostné povahy“, „optimista“. Naprostá většina jej pak charakterizuje jako extravertně zaměřeného člověka, což ilustrují zejména zvoleným povoláním herce, kouzelníka, umělce, „cirkusáka“ či politika. Proti tomu se také opakoval názor, že se jedná o vědce či vynálezce. Obecně působí zobrazený muž jako otevřený, společenský a vyrovnaný.

I v tomto případě můžeme k faktoru „m“ přiřadit především mimické projevy a s nimi spojené charakteristiky. Respondenty vybíraná povolání bychom v rámci Szondiho teorie zařadili spíše k faktoru hysterie.

IV-5

OBRÁZEK 51: IV-5

Osoba na této fotografii vyvolala v nadpoloviční většině respondentů dojem panovačnosti a pohrdání druhými. Uváděli např. charakteristiky jako „hledí na vše „s patra““, „namyšlený, myslí si o sobě víc, než by měl“, „neustále se nad někým povyšoval“. Zásadním momentem hodnocení je samotné pohlaví zobrazené osoby, které bylo pro probandy obtížné odhalit. Problém postoje a způsob, jakým osoba působí na jedince opačného pohlaví, byl dalším tématem, který se ve

výpovědích opakoval: „nepřitažlivá, asexuální osoba“, „má averzi vůči mužům“, „mužatka, žena s mužskými sklony“.

Uváděné asociace nesouvisí s charakteristikami m-faktoru. Na základě uváděných popisů bychom jej na základě dominance a tématu sexuality zařadili spíše mezi faktory S-vektoru.

V-8

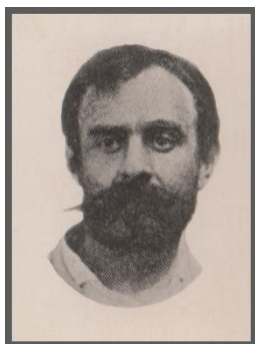
OBRÁZEK 52: V-8

Podobně jako u některých dalších fotografií tohoto faktoru je i zde často zmíněn úsměv na tváři (v polovině výpovědí). Výpovědi jsou prakticky totožné, jako již výše uvedené proto je zde již neuvádíme. Tento muž byl nejčastěji charakterizován jako „*hodný dědeček*“, který má „*milující ženu, hodně dětí i roztomilé vnoučata*“, se kterými se rád baví. Celkově byl hodnocen jako zábavný a optimistický společník. Opakovaně pak bylo uvedeno,

že „*svým známým a přátelům rád pomůže*“.

Příběhy o tomto muži si byly velmi podobné, její vyzývací charakter měl pro zúčastněné konzistentní směr. S m-faktorem opět souhlasí především výraz tváře, a dále zdůraznění rodiny (C-vektor).

VI-1

OBRÁZEK 53: VI-1

Tato fotografie vyvolala různé asociace, mezi nimiž jen těžko hledáme podobnosti. Podobné znaky najdeme pouze u tří respondentů, kteří tohoto popsali následovně: „*Melancholik a samotář*“, „*má klidnou a důkladnou povahu*“, „*zhloubaný básník, který přemýšlí o životě velice často*“. Podle dvou odpovědí má rodinu a 4-5 dětí. Za zaměstnání mu přisuzují „*náročnou práci*“, mohl by podle nich být dřevorubec, ale také krejčí“nebo námořník.

Tato fotografie nevyvolala asociace podobné teoretickým předpokladům m-faktoru.

10.2.1.1 SHRnutí

Porovnáním opakovaných témat u jednotlivých obrázků daného faktoru nyní postupně ověříme jejich faktorovou konzistenci.

H-FAKTOR

Szondiho předpokladům odpovídají některé asociace uvedené u fotografií V-7 a VI-2. V těchto asociacích se objevují témata pečování, mateřství, která uvádí také Szondi ve své

charakteristice h-faktoru. Dále se u nich opakuje téma péče o vzhled, což je přiléhavé stereotypu, který někdy bývá homosexuálům připisován. V tvářích obou mužů na těchto fotografiích si můžeme všimnout více výrazných feminních rysů v tváři, což mohlo vést k těmto asociacím.

U většiny fotografií najdeme mezi příběhy opakované zmínky o ambicích a cílevědomosti osob zde zobrazených. Tato charakteristika je však jedinou společnou, nezapadá ovšem do Szondiho koncepce. Obecně se ostatní fotografie liší ve výzvodném charakteru mezi sebou navzájem, ale také v porovnání s teorií.

S-FAKTOR

Fotografie s-faktoru opakovaně vyvolávaly asociace agrese, násilí (I-2, II-7, VI-4, V-5), či sexuální device (I-2, III-3, V-5). Tyto charakteristiky jsou typické i pro teoretické předpoklady tohoto faktoru a také v podstatě pro diagnostickou kategorii jeho zástupce.

Dalšími tématy, které spojují příběhy jednotlivých obrázků je spravedlivost či nespravedlnost (IV-4, VI-4) a poctivost (III-3, V-5). Tyto charakteristiky však spíše odpovídají koncepci faktoru „e“.

Výzvodný charakter faktoru je zdá se konzistentnější než v případě h-faktoru. Zároveň také jednotlivé obrázky ve většině případů získaly rozmanitější odpovědi, které svědčí pro větší potenciál těchto fotografií.

E-FAKTOR

Teorií předpokládaný etický rozměr nacházíme v asociaci tří fotografií této kategorie (I-6, II-3 a V-1). Opakující se charakteristikou jsou pak vlastnosti tichý a hloubavý, které se opakují u fotografií III-2 a IV-7.

Variabilita příběhů u jednotlivých obrázků závisí, v tomto faktoru především na četnosti jejich výběru.

HY-FAKTOR

Příběhy uváděné u jednotlivých obrázků mají také jisté podobnosti i v rámci intrafaktorového srovnání. S největší četností se opakovalo téma agrese, smrti či vraždy (II-1, III-7, VI-6). Tato témata jsou však typické faktoru „s“, teoretickým předpokladům hysterické kategorie neodpovídá.

U fotografií I-8 a III-7 se pak opakovalo označení zobrazených osob za uzavřené a introvertní. Tyto charakteristiky jsou opakem předpokládaného exhibicionismu. Mohou se však blížit jeho negativní variantě (hy-), která je definována studem.

K-FAKTOR

Fotografie k-faktoru byly voleny velmi často a vyzvaly probandy k mnoha asociacím. Při jejich srovnání nalézáme podobná témata. Největší shodu pak nacházím u příběhů osob zobrazených na fotografiích I-1, III-5, V-6. Všechny tři totiž u probandů vyvolaly protikladné reakce, kdy část z nich tyto osoby hodnotila jako vrahy, zločince a násilníky a druhá je pak považovala za oběti, které mají těžký život. Toto téma se svým významem více blíží etickému faktoru.

Kromě této výrazné symetrie nacházíme ještě některé další dílčí podobnosti, kdy byly zobrazené osoby opakovaně hodnocené jako hloupé (III-5, I-1) a jejichž společnou charakteristikou je zklamání (II-8). Tyto charakteristiky nenáleží primárně žádnému z faktorů. Hodnocení inteligence obecně bychom však na základě Szondiho teorie očekávali spíše u faktoru „p“, který zdůrazňuje duchovní hodnoty.

P-FAKTOR

Podobnost mezi asociacemi jednotlivých obrázků p-faktoru nacházíme právě v charakteristikách, které odpovídají jeho teoretickým předpokladům. Příběhy se shodovaly v hodnocení zobrazených osob za vědce či vynálezce (II-6, V-4). Důležité v hodnocení těchto tváří pak bylo vzdělání (IV-1, V-4), které odpovídá předpokládaným duševním hodnotám faktoru.

Jiné podobnosti pak mezi příběhy jednotlivých obrázků nenacházíme. Různé tváře vyvolávaly jiné odezvy.

D-FAKTOR

Přestože u jednotlivých obrázků nacházíme jisté podobnosti s teoretickými předpoklady, například v tématech věrnosti a nevěry (IV-3) nebo smutné nálady (V-2), tyto charakteristiky se mezi jednotlivými obrázky neopakují. Jediným spojujícím tématem je odříkání se ve prospěch druhých jako charakteristika negativně nabitého d (d-). Tato se objevuje u fotografie I-4, podobné formy pak nalezneme také u obrázků II-5 a II-6, jejichž význam je však více směřován do katatonní kategorie. Respondenti zde zdůrazňují potlačení sebe samého.

M-FAKTOR

Nejčastěji uváděnou charakteristikou v rámci m-faktoru byla usměvavost a veselost (II-2, II-4, V-8). Zobrazené osoby byly převážně hodnocené jako spokojené, klidné, hodné a laskavé (I-7, V-8, VI-1). Teoretické charakteristice kategorii m-faktoru zmíněné vlastnosti neodpovídají. Pouze úsměv je pro tento faktor specifický, je typický pro patologickou formu projevu, kterou doprovází „přehnaně“ dobrá nálada, která se zde pravděpodobně promítla do mimického výrazu osob na fotografiích.

9.3.2 ŽIVOTNÍ PŘÍBĚHY V ASOCIACÍCH

Přepisy jednotlivých rozhovorů uvádíme v příloze (viz Příloha č. 6).

RESPONDENT Č. 1:

Tato dvaadvacetiletá žena v naprosté většině příběhů hodnotí, většinou kritizuje, vzhled zobrazených lidí. Uvádí např. „*Vypadá, že je po plastické operaci*“, „*Má ošklivý a široký nos*.“ nebo „*Je hrozně oblečená*“. Na základě zpětné vazby administrátora můžeme usuzovat na to, že je toto téma pro respondentku velmi důležité: „*Tato žena je hodně zaměřená na vzhled. V každé charakteristice popisuje, jak dotyčná osoba vypadá a je velmi kritická. Zdůrazňuje především nedostatky, chyby. Popisuje, jak by rozhodně vypadat nechtěla. Sama o svůj vzhled velmi dbá. Chodí neustále namalovaná a upravená. Má ráda pořádek*.“.

Podle administrátora pak do příběhu „*Vypadá jako obchodník. Optimista, který si užíval život. Vypadá zodpovědně se smyslem pro rodinu. Vypadá, že je po plastické operaci. Asi měl rád golf*.“ respondentka přesně promítla svůj sen, „*kdy se chce stát úspěšnou obchodnicí, která si bude užívat života, hrát golf a založí rodinu*“. Hodnocení sympatických osob pak podle administrátora odpovídají představě respondentky, jaká by chtěla být, zatímco vlastnosti uvedené u nesympatických tváří se v sobě snaží potlačit, „*ale občas se jí to nepodaří*“. Podobnost pak nachází na konkrétním příběhu „*Ona je nejchytřejší a ostatní úplně*

blbý. Připadá si jako mistryně světa“, kdy byla tato respondentka opakovaně na první pohled hodnocena jako namyšlená.

Popsané příběhy se podle respondentky ve většině případů podobají jejím blízkým, či lidem z jejího okolí. Uváděla např. *„připomíná mi jednoho slizkého muže z baru“* či *„až na plastiku a golf mi to připomíná tátu“*.

RESPONDENT Č. 2:

Druhé respondentce je 22 let. Opakujícím se tématem v jejich odpovědích je především majetek a bohatství. Mezi nimi např. zmínky typu: *„Navštěvuje luxusní restaurace, hotely, žije v luxusu“* či *„Vlastní hodně nemovitostí“*. Z poznámek administrátora není zcela jasné, zda je toto téma v životě respondentky zásadní nebo aktuální, můžeme se to pouze domnívat vzhledem k výběru soukromé školy pro své studium. Na této škole však podle administrátora získala zkušenost s namyšlenými a nečestnými lidmi, *„kteří zbohatli na úkor druhých“*, což nemá probandka ráda. Tento jev se opakuje také v jejich příbězích: *„Snaží se zbohatnout a moc se u toho nepředřít“*, *„Namyšlený, zazobaný. Své přátele si vybírá podle jejich postavení a vlastnictví“*. Sama respondentka uvádí, že se uvedené charakteristiky podobají některým jejím spolužákům, ale také bývalému zaměstnavateli a v případě jedné sympatické volby jejímu strýci.

Vlastnosti, které uváděla probandka jako sympatické, podle administrátora sedí i na ní samotnou a to jak ty pozitivní: *„humor, přátelskost, společenskost, aktivitu, lásku k rodině“* tak také negativnější *„manipulace, rozmazlenost, neústupnost, lenost, malá průbojnost“*. Negativních se chce respondentka podle slov administrátora zbavit, ale je s nimi v rámci vyrovnaná.

Několikrát zmiňovaný životní styl: např. *„nežije příliš zdravě“*, *„rád sportuje“*, je podle administrátora také tématem reálného života respondentky: *„Ona sama upřednostňuje zdravou stravu, velmi ráda se věnuje sportu nebo jiným aktivitám“*.

Na základě opakovaného uvedení tématu rodiny, ať již harmonické (např. *„Věnuje se své rodině“* či *„Miluje svou rodinu“*) nebo chybějící či problematické (např. *„Vyrůstal v dětském domově“*) můžeme usuzovat na velký význam rodiny v životě respondentky. K tomuto předpokladu však nemáme potřebné informace pro jeho potvrzení.

RESPONDENT Č. 3:

Při studiu odpovědí tohoto jednadvacetiletého muže nás zarazí opakované téma zklamání či nedůvěry v jiné lidi: *„Nedůvěřivá vůči okolí. Snadno zranitelná. V dětství mohla*

mít problémy s jinými dětmi a následky si s sebou nese i do dospělosti“, „Chce mít okolo sebe spoustu přátel, ale ve skutečnosti nemá žádné opravdové“, „klidný člověk, možná až příliš uzavřený do sebe“. Vysvětlením by nám mohla být informace, kterou poskytuje administrátor, kdy byl sám proband zklamán nejlepším kamarádem: „Byl to spolužák ze střední školy automobilní. Velký extrovert, naoko se tvářil jako kamarád, ale ve skutečnosti nebyl. Nespolehlivý, egoistický, využíval druhé lidi k vlastnímu prospěchu. Proband s tímto člověkem přátelství ukončil, ale nejspíš se s tím ještě příliš nevyrovnal.“ Sám proband uvádí nezávisle na administrátorovi jistou podobnost tohoto bývalého kamaráda s jedním z příběhů. Ve svých příbězích dále opakuje téma manuální zručnosti: „technicky nadaný“, „člověk se zájmem o techniku“, což pravděpodobně odpovídá i jeho zaměření, protože studoval technickou školu a nyní pracuje v automobilovém průmyslu.

Ve svých příbězích vidí podobnosti se svým kolegou s práce, s nímž má podle jeho slov některé charakteristiky společné (např. zájem o okolí), dále s kamarády a jedna charakteristika odpovídá jeho matce. Na tomto se shodují s domněnkou administrátor, který také navrhoval tuto podobnost jeho matky jako „vzoru dobrého chování, vlastností“ s příběhem: „Starostlivá žena se zájmem o domácnost. Extrovertní typ člověka. Spousta přátel okolo. Nemá ráda příliš inteligentní lidi. Hledá si přátele, dle svého instinktu, sobě rovné. Povolání ekonomka.“

Administrátor potvrzuje podobnost probandových vlastností s jím uváděnými kladnými charakteristikami, je podle něho „hodný, klidný, vyrovnaný, zručný a technicky zdatný“. Výraznou podobnost pak vidí zejména v popisu jedné z fotografií, v již zmíněné charakteristice nedůvěřivosti a snadné zranitelnosti. Dále navrhuje možnou souvislost s úryvkem „V dětství mohl mít problémy v rodině“ s jeho skutečnými dřívějšími spory s bratrem.

RESPONDENT Č. 4

Čtvrtou respondentkou je vysokoškolsky vzdělaná jedenačtyřicetiletá žena. Již v úvodních, sympatických, příbězích si povšimneme výrazné podobnosti. Respondentka se u všech těchto příběhů vyjadřuje k pořádku či svědomitosti, kdy uvádí: „Vzorná hospodyně“, „Pedant. Dbá na svůj zevnějšek“, „Doma bude mít pořádek“ atd. Předpoklad důležitosti pořádku můžeme částečně podložit také vyjádřením administrátora, podle něho má „smysl pro pořádek“. Podobně vidí administrátor některé další podobnosti příběhů s vlastnostmi respondentky. Je příjemná, laskavá, dbá o svůj zevnějšek. Administrátor má pak navíc dojem, že mnohé vlastnosti také odpovídají její babičce, „která před pár lety zemřela, ale probandka

na ní neustále vzpomíná a často o ní mluví. Doma má obrázek s její svatební fotografií pověšený v obývacím pokoji. Žena na obrázku I.7 se jí velice podobá. Babička byla a je pro probandku vzorem. Ráda by byla stejná jako ona, tedy laskavá, dobrá hospodyně, s kladným vztahem k ostatním.“

Podobně připisuje administrátor podobnost charakteristiky osoby na obrázku III-8 s její matkou. *„Jejich vztah není nejlepší. Probandky matka je starší paní, která žije na chatě v lese u rybníka. Většinu času tráví sama a nejeví zájem o svou rodinu. To se probandce jako dceři samozřejmě příliš nelíbí.*“ Většina hrdinů jejich příběhů žije o samotě. Mohli bychom tedy hypoteticky usuzovat, že kromě kritiky tohoto způsobu života u její matky, může mít strach, že sama takto skončí. Pro ověření tohoto předpokladu však nemám potřebné informace.

RESPONDENT Č. 5:

U této dvacetileté ženy se mezi nesympatickými tvářemi opakuje charakteristika nespravedlnosti a nečestnosti či zákeřnosti, a sice v charakteristikách *„možná jí někdo ublížil a ona mu to chce vrátit, i nějakým trestním činem“*, *„Není spokojenější se svým životem a tak nechce, aby s ním byli spokojeni ostatní“*, *„je hrdý za to, že ho napado něco ošklivého, čím může ublížit někomu ze své rodiny“*. Tento trend však na základě zpětné vazby administrátora nelze vysvětlit.

Administrátor pak upozorňuje na výraznou podobu fotografie V-7 s respondentčíným dědečkem. Uvažuje, že jí podobné vlastnosti, které obdivuje u svého dědečka (např. *„hodně plánů do budoucna“*), připsala z důvodu vizuální podobnosti za jeho mládí.

Opakovaně se v příbězích objevuje hodnocení inteligence: *„inteligentní mladý muž“*, *„velice inteligentní“*. Vzhledem k jejímu nedávnému nástupu na vysokou školu a tedy předpokládanému vyššímu intelektu můžeme tuto hodnotu v jejím životě předpokládat na vysoké pozici v hodnotovém žebříčku.

Podle administrátora promítla svůj vlastní životní postoj do příběhu: *„spokojená paní, působí klidným dojmem, má rodinu a s láskou vychovává děti, v očích má smutek, přišla o manžela“*, což vysvětluje tím, že je *„plachá a raději se stáhne, než by za něco bojovala.“* Na rozdíl od zde popisované ženy sama respondentka měla spíše krátkodobé vztahy, jejímu aktuálnímu stavu nejlépe odpovídá charakteristika uvedená v úryvku *„je nešťastně zamilovaný“*.

RESPONDENT Č. 6:

Asociace dvaadvacetiletého muže provází prvky stranění se druhým, skrývání vlastních citů. Tyto charakteristiky nalezneme v následujících podobách: „*je zklamaný z lásky*“, „*bez soucitu*“, „*nezažil skutečný život*“ či „*s lidma nevychází dobře*“. Z poznámek administrátora vyplývá, že by tyto vlastnosti mohly vycházet z jeho osobních charakteristik. Administrátorovi totiž respondenta velmi připomíná příběh, který uvedl k obrázku VI-4: „*Tvrdý výraz v obličeji, zakrývá svoji citlivou duši, před lidma nedává najevo svoje city je zklamaný z lásky.*“

Téma citlivosti se prolíná naprostou většinou příběhů a vrcholí v označení muže na obrázku VI-2 za homosexuála. Administrátor na tuto adresu uvádí, že respondent „*Odsuzuje homosexualitu, považuje ji za těžkou nemoc a každý, kto má nějakou podobnou črtu s homosexuálem je pro něj špatný člověk*“. Toto by mohlo souviset i se spíše feminním projevem dříve zmiňovaného tématu citlivosti.

RESPONDENT Č. 7:

Hlavním tématem asociací u sympatických obrázků, které byly zvoleny dvaadvacetiletým mužem, sedmým respondentem, je rodina, potažmo děti. Respondent uváděl: „*Nenastoupil do záchranného člunu, místo chtěl přenechat ženě a dítěti*“ či „*V současnosti pracuje jako chůva v dětském domově*“. Sám podle administrátora pochází z velmi soudržné rodiny, což se zde mohlo promítnout do obětování se či prospěšné činnosti.

Nejčastějším tématem u nesympatických tváří pak bylo znásilnění či vražda. Motivy pro tyto příběhy jsou nám neznámé, v tomto případě se nepodařilo získat zpětné vyjádření respondenty. Je však zajímavé, že všechny příběhy jsou spíše popisem situace a jejího průběhu bez hodnocení nebo zvážení emocí jejich hrdinů. Podle administrátora ani sám respondent své „*city, pocity, myšlenky a nápady neříká*“. Tajemnost je jejich společným faktorem.

RESPONDENT Č. 8:

Společným znakem většiny příběhů uvedených touto pětáctyřicetiletou ženou je upozornění na vrásky zde zobrazených lidí. Komentuje zobrazené tváře následovně: „*Tvář má relativně bez vrásek*“, „*Ostré rysy s vráskami mi naznačují, že má těžký život*“, „*Rád se směje a to se pozná už na očích, kolem kterých má jistě více vrásek*“ apod. Administrátor se domnívá, že by častá volba tohoto tématu mohla být způsobena věkem respondentky, která je

již sama ve věku, ve kterém toto ženy hodně řeší. Žena velmi shodně hodnotí všechny jí sympatické tváře jako laskavé či srdečné, nesympatické pak hodnotí obecně jako zlé. Charakteristiky pozitivně vnímaných obrázků připomínají administrátorovi dceru respondentky, zejména pak charakteristika obrázku II-2: *„Rysy tváře tohoto muže mi naznačují, že jde o srdečného člověka. Rád se směje a to se pozná už na očích, kolem kterých má jistě více vrásek... oblíben pro svoji přátelskou povahu.“* Příběh, který respondentka uvádí u obrázku III-4 popisující vědce, který je pro svůj cíl ochotný obětovat cokoli, jde i přes mrtvoly, dle administrátora přesně odpovídá tomu, jak on respondentku zná.

RESPONDENT Č. 9:

Devatenáctiletá studentka charakterizuje jí zvolené sympatické tváře na základě jejich postavení: *„lidé v okolí k němu mají úctu. Má velký statek a hodně koní“*, *„je to žena starosty města“*, *„Je to typický maloměšťák“* apod. Všechny tyto charakteristiky pak evokují zasazení děje na vesnici nebo do malého města. Jak se dozvídáme z informací od administrátora, respondentka skutečně žije na malém městě, tedy zřejmě vycházela z vlastní každodenní zkušenosti.

Spojujícím prvkem nesympatických charakteristik je pak negativní vztah k lidem: *„Má averzi proti mužům“*, *„Nechoval k nikomu žádné city a vše mu bylo jedno“*, *„Působí na mě chladně a nepřátelsky“*, *„Vyhýbá se lidem“*. Souvislost s životem respondentky neznáme. Příběhy uváděné u nesympatických tváří měly podle administrátora inspiraci spíše ve zprávách nebo kriminálních pořadech. Její fantazie se v nich točí kolem *„znásilňování dětí a žen“* či *„tragické smrti manžela“* a následném léčení na psychiatrii apod.

RESPONDENT Č. 10:

Mezi příběhy desáté respondentky, devatenáctileté studentky, najdeme dvě opakující se témata. Jsou jimi bohatství a s ním spojené postavení a sexuální motivy. Hodnocení majetku a pozice ve společnosti ilustrují například tyto úryvky příběhů: *„Vydělává mnoho peněz, ptž. vlastní pozemky a nemovitosti“*, *„muž pochází z dobře situované rodiny“*, *„je makléř. Je známý široko daleko s dobrým jménem.“* O finanční situaci nebo její důležitosti pro respondentku nemáme potřebné informace pro potvrzení možné souvislosti s jejím životem. Téma sexuality se pak objevuje v příbězích ve formě poruchy nebo ve spojení s agresí: *„Zhruba v 17-ti letech se projevila sexuální porucha – tj. sexuální maniak.“*, *„trpí pedofilií“*, *„chodí domu pozdě, kde zmlátí svoji manželku“*. Administrátor uvádí, že byla respondentka v dětském věku překvapena nahým mužem *„který se před nima „nakrucoval““* a domnívá se,

že by asociace spojené se sexuálním podtextem mohly mít s tímto zážitkem souvislost. Respondentka sama však uvádí, že především nesympatické tváře volila na základě stereotypu deviantů prezentovaného médií, vybírala takové jedince, které by *„nechtěla potkat večer v parku, nebo raději nikdy.“*

Administrátor i respondentka se nezávisle na sobě shodují v tom, že mají některé příběhy základ v respondentčině životě, ve zdrojích inspirace se poněkud liší. Např. u obrázku IV-1, kde respondentka popisuje muže z přelomu 19. a 20. století, filozofa, z vyšší společnosti, který se nikdy neoženil a byl zamilovaný do dcery své vychovatelky, předpokládá administrátor inspiraci v oblíbených filmech. Respondentce připomíná postavu z románů, které ráda čte a sleduje. Filmem byla také inspirována asociace *„Muž se velmi podobá G. Claunymu a měl vždy s ním hodně společného.“* Příběh fotografie II-7 *„Žena působí klidně a nespolečensky. Hodně se straní společnosti. Žije stále se svými rodiči. Je vystudovaná. Muži o ni nejeví zájem, ale ona tomu nepomáhá. Nosí otrhané oblečení a je hodně šedivá.“* se podle respondentky podobá její spolužačce, kterou jak uvádí *„ve škole nevidíme, protože se „bojí“ lidí“*. Administrátorovi připadá podobná respondentčině matce.

Své přání respondentka vyjádřila v příběhu I-6, kde oceňuje především část *„Trpí bohužel nemocí, ale je velmi podporován rodinou“*. Uvědomuje si, že žádná rodina není ideální, ale *„drží pohromadě a může se na kohokoliv z nich spolehnout“*. Takovou rodinu by chtěla mít v budoucnosti také.

Respondentka uvedla, že podobný test již dělala. *„Tušila jsem, že tito lidé mají nějakou poruchu. Asi to odehrálo velkou roli“*. Právě tímto mohly být vedeny také již představené asociace se sexuálními či agresivními tématy.

RESPONDENT Č. 11:

Sympatické výpovědi tohoto dvaadvacetiletého muže se opakovaně zabývají tématem inteligence (např. *„tento člověk je intelektuálně založen“*) a rodiny (*„typuji, že má 2-3 děti“*, *„žije v úplné rodině a se svojí ženou má 4 děti“*). Jsou to obecná témata, která můžeme předpokládat jako důležitá u většiny lidí. Konkrétní informace o respondentovi v tomto ohledu nemáme. Nesympatické tváře pak spojuje charakteristika agresivity nebo psychické nemoci, jako např. *„Svým výrazem mi připomíná a evokuje myšlenky na těžkého zločince“* či *„ve tváři připadá jako člověk trpící nějakou mentální či duševní nemocí“*. Označení některých osob za devianty přisuzuje respondent jejich médií prezentovanému obrazu, ačkoliv připouští, že ne vždy odpovídá chování člověka jeho vzhledu.

Respondent ve svých výpovědích nachází řadu podobností s příběhy lidí v jeho okolí, s manželem rodinné známé. Příběh, ve kterém popisuje továrníka, který je v tom, „*co dělá úspěšný. Zároveň má však ve svém výrazu přísnost, proto si myslím, že má rád věci tak jak si vymyslí a velmi těžko svoji pravdu a názor opouští*“ připomíná respondentovi babiččina bratrance, který také nerad slyší odlišný názor než ten jeho. Administrátorovi tento příběh připomněl respondentova dědu. Jeho kamaráda z Brna mu pak připomíná příběh studenta filozofické fakulty, přátelský, vnímavý. „*Zároveň mi však připadá jako ten typ člověka, který si nejdříve potřebuje udělat své věci a pak až si je schopen vyčlenit čas na druhé!*“ Toto je podle jeho názoru také charakteristikou jeho kamaráda. Administrátor naopak uvádí, že respondent se chová opačně, „*on si udělá čas na druhé kdykoliv, i když nemá své věci dokončeny*“. Administrátor pak poznává respondenta v charakteristice: „*Domnívám se, že tento člověk je intelektuálně založen... Ve výrazu tváře vypadá spokojeně, proto si myslím, že jak v profesním, tak osobním životě bude šťastný a úspěšný.*“

Příběh muže trpícího zřejmě nějakou mentální či duševní nemocí, který si příliš neuvědomuje realitu, který doprovází obrázek VI-3, pak respondentovi připomněl zážitek z dětství, kdy se s podobným mužem setkal: „*Byl ke mně velmi přátelský a kamarádský a já jsem měl radost, že si mohu s někým povídat ve chvíli, kdy moji rodiče vedli kousek ode mne rozhovor s někým jiným. Až poté jsem se dozvěděl, že tento člověk obchází společenské akce a vyhledává zde malé děti k tomu, aby z nich vytáhl adresu, kde tyto děti bydlí se svými rodiči a následně se svoji bandou byty, popřípadě domy na daných adresách vykrádal (naštěstí mne rodiče zavčas zavolali k sobě).*“

RESPONDENT Č.12:

Dvacetiletá studentka vede své asociace podle předpokládaného věku zobrazených osob: „*Řekla bych, že je to příběh mladého člověka, který toho má více před sebou*“, „*Ženě na obrázku bych odhadla něco kolem 50/60 let, ale podle pěkné pleti spíše mladší*“ apod. U fotografií mladých lidí („pohledný mladík“, „mladý studentík“) pak opakovaně zdůrazňuje jejich budoucnost, jako např. „*Celý život a osud před sebou. A má krásné zářivé oči, které se dívají dopředu.*“ Vzhledem k věku respondentky bychom mohli očekávat snadnou identifikaci s těmito tvářemi a jejich příběhy. Pro tento předpoklad ovšem nemáme relevantní informace.

Další souvislosti, které navrhuje administrátor, jsou založeny vždy na jednotlivých výpovědích. Podle něho respondentka promítla své vlastní pocity a touhy téměř do všech uvedených příběhů. Její údajný strach ze samoty v důsledku opuštění bývalými partnery podle

něho ilustruje příběh ženy, která je „*životem zkušená (snad smrt někoho blízkého), opuštěná, zrazená a zraněná*“. Do jejích odpovědí se podle názoru administrátora promítly také respondentčiny dřívější zdravotní problémy („*normální život, ale spíše zkomplikovaný nemocí*“) a do voleb fotografií její preference mužů s feminními znaky.

RESPONDENT Č. 13:

Tato respondentka, vysokoškolská studentka (24 let) bohužel nerespektovala zadání (zejména co se rozsahu týče). Její velmi strohé odpovědi jsou sice originální, ale neposkytují nám příliš interpretovatelný materiál. Její přístup je však individuálně specifický, mohli bychom předpokládat, že má tendenci vyčnívat. Pravdivost základu této domněnky potvrzuje také administrátor, který ji označuje za excentrickou, „*ráda se předvádí*“.

RESPONDENT Č. 14:

Mezi asociacemi k jednotlivým fotografiím této osmnáctileté studentky nacházíme specifický trend, kdy respondentka opakovaně pojmenovává hrdiny příběhů vlastními jmény (Oldřich a Arnošt). Jednotlivé příběhy spojuje definování rodinné situace osob na fotografiích: „*Má ženu a 4 děti*“, „*Žije sama, muž ji zemřel*“, „*Měla pár nezávazných vztahů*“ apod. Jak uvádí administrátor, „*sama je ze 4 sourozenců*“. Ve většině příběhů přiřazuje zobrazeným osobám manuálně zaměřené zaměstnání (dřevorubec, sládek, vynálezce, uklízečka či barmanka). Toto hodnotí jako zajímavé především administrátor, který uvádí, že je respondentka z rodiny, „*kde není příliš vysoko hodnocena manuální práce. Ona ale rebeluje proti hodnotám rodiny.*“ Sama respondentka se prý nyní snaží sehnat práci barmanky.

Ve světle informace, že jde o vegetariánku, může být zajímavá také zmínka o uzení masa v jednom z příběhů.

RESPONDENT Č. 15:

Také tento dvacetiletý student pojmenovává některé postavy svých příběhů vlastními jmény. Příběhy působí konkrétněji a více osobně. Tento přístup může být také znakem kreativity či bohaté fantazie. Svým hrdinům pak častěji přiřazuje povolání či zaměření, která vyžadují jistou míru inteligence (učitel, spisovatelka, student filosofie). Sám je podle administrátora „*orientován na vzdělání, sám studoval gymnázium... píše poezii a rád ji čte*“. Zmíněná filozofie je směr, kterým by se chtěl dál ubírat. K manuální práci má podle

administrátora jen málo příležitostí, „není příliš zručný v silové práci. K manuálně pracujícím má obecně přezíravý a povýšený postoj“. Tento rozpor, ovšem z opačného úhlu pohledu vložil také do jednoho ze svých příběhů: „Dřevorubec Igor ze sibiřské tajgy nemá rád úředníky, protože nepracují manuálně. Závidí jim, že nemusejí dřít, aby se užívali.“

RESPONDENT Č. 16:

Hlavními tématy příběhů sedmnáctiletého studenta jsou peníze a rodina, charakteristika „Pochází z bohaté rodiny“ se v podobných modifikacích opakuje ve třech příbězích. Na základě dodatečného dotázání bylo zjištěno, že jsou pro něho peníze momentálně důležité. Administrátor píše, že „právě řeší brigádu, možnost získat někde peníze, za které by si mohl koupit, co chce, které si našetří na letní prázdniny. Bohužel jediné peníze, které dostává, jsou kapesné a s tím málo kdy vyjde“. Připisování osobám na obrázcích bohatý původ může být výrazem jeho přání v této situaci. Rodina je pak podle jeho slov v životě nejdůležitější, ačkoliv vztahy v jejich rodině nejsou ideální. Administrátor doplňuje, že „je hodně fixovaný na svoji matku. Je mladší ze sourozenců, často je nařknut, že se „fláká“ a že jeho starší sestra je daleko lepší než on. Také mu často připomínají jeho školní výsledky, které nejsou takové, jaké by si přály, aby byly“. Vzdělání, které se spolu s hodnocením inteligence také opakuje v jeho příbězích (např. „Připadá mi velmi inteligentní“), je však důležité i pro něho samotného. Po gymnáziu chce jít studovat vysokou školu. Přesně tento studijní postup popsal také u jednoho z příběhů (V-7).

Zatímco respondentovi příběhy nikoho z přátel ani rodiny nepřipomínaly, podle jeho slov, si je vymyslel na základě účesu nebo brýlí osob na obrázku. Administrátor popisuje jisté podobnosti s probandovým dědečkem („Připadá mi velmi inteligentní. Vystudoval práva.“), jeho matkou („Připadá mi hodná a spravedlivá. Když může, každému pomůže.“) či se spolužákem, se kterým si proband vůbec nerozumí („Vypočítavý zmetek. Každého šidí. Na první pohled vypadá hloupě, jinak je ale chytrý“).

RESPONDENT Č. 17:

Jednadvacetiletá studentka pracuje nejčastěji s tématy inteligence, práce a se sexuálními motivy. V rámci následného enquiry své odpovědi sama podrobně analyzuje. Její pohled považujeme za zásadní, uvedeme jej tedy v plném znění: „U osob, které jsem označila jako sympatické jsem si vymyslela některé vlastnosti, které já sama mám, nebo které mají lidé z mého blízkého okolí. Osoba I-6 a V-8 mi připomínají konkrétní lidi, zajímavé ale je, že ty, které mi připomínají, bych za sympatické asi neoznačila. Myslím, že mě ovlivnily i postavy z

filmů a knih, které jsem četla a viděla. U osob nesympatických, jsem se zřejmě snažila vytvořit prototypy osob, jaké nemám ráda. Až na II-7 mi však nikoho konkrétního z mého okolí nepřipomínají. Opět zde může být vliv filmových nebo knižních postav. Dva hlavní znaky, které lze u mnou vymyšlených osob najít, je a) vztah k práci, motivace k ní, ambice ("dělal práci, která ho nebavila", "uměl se prosadit", "vykonával náročnou práci", "pečlivý, dělá si svou práci", "kariérista"), b) sexualita, partnerské vztahy ("sukničkář", "provádli ji", "sexuální deviant", "sexuální frustrace"). Myslím, že je to dáno tím, že práce a partnerské vztahy jsou pro mě v životě důležité, přemýšlím o nich u sebe i u ostatních lidí, vnímám je jako jednu z hlavních náplní života."

Administrátor na adresu respondentčina zaměstnání doplňuje, že není ve své práci spokojená. Dělá ji pouze z finanční nutnosti. Pečlivost a motivace k práci jsou jejími aktuálními tématy také vzhledem k jejímu aktuálnímu úkolu – účasti na SVOČ.

Opakuje se dále zakrývání skutečných citů, či plachost např. „Člověk by na něm nepoznal, co si myslí“, „Neprojevuje city“. Administrátor však uvádí, že toto respondentčiny vlastnostem neodpovídá, ani s nimi nemá zásadní problém.

RESPONDENT Č. 18:

Nejčastějším námětem, na němž staví tento čtyřiaosmdesátiletý muž své příběhy je způsob, jakým se zobrazené osoby vztahují k ostatním: např. „Je společenský“, „Nemá rád společnost. Je samotářské povahy“, „Je nesmělá“, „Nemá mnoho přátel“. Osobně pak vnímá výhody v obou případech, pokud je v rámci určitých mezí. Vyzdvihovaným tématem je dále inteligence a vzdělání. Sám respondent je velmi vzdělaný a pracovitý, což kromě tohoto potvrzení administrátorem naznačuje i výmluvnost jeho odpovědí (např. definuje nesmělost a cílevědomost, kdy zvažuje jejich dobré i špatné stránky apod.).

Respondent při tvorbě příběhů neměl na mysli konkrétní známé osoby. Držel se pouze vizáže. Administrátor pak nachází některé společné znaky s respondentem samotným (již zmíněná inteligence a společenskost – rád se věnuje vnučatům apod.) a jeho dcerou a vnučkou ve výroku „V zaměstnání je svědomitý“.

RESPONDENT Č. 19

Čtyřiapadesátiletá učitelka na základní škole volila často témata z venkovského prostředí: „Paní z venkova, která bydlí v chaloupce“, „chudá dívka z venkova“, „Fešák, z menšího města“. Administrátor doplňuje, že tato paní bydlela celý život v Praze. Do menšího města se přestěhovala po svatbě. Na tento přesun si dlouho zvykala a nyní je zde

spokojená. Dalším tématem je pomoc druhým, ochota o ně pečovat. Uvádí např. „*Stará se o děti v útulku*“, „*Vypadá jako vlídná osoba ochotná pomáhat a starat se*“. Tyto charakteristiky byly uváděny spíše u osob respondentkou hodnocených jako sympatické. Sama pak uvádí, že právě zázemí domova („bydliště“) a „*péči o druhé považuje za hlavní hodnoty ve svém hodnotovém žebříčku*“.

Respondentka nepřipouští souvislosti příběhů s konkrétními osobami z jejího života: „*Nikoho mi to nepřipomíná, byl to jen pocit. Inspirovala jsem se literaturou a filmem, žádnými konkrétními osobami. Nic aktuálního, s čím bych se v poslední době setkala (ani kdykoli jindy). Stavěla jsem na obecných představách o různých typech lidí.*“ Administrátor pak nalézá jisté podobnosti právě s probandkou (především ty, které již byly zmíněny, tedy bydliště a ochota pomáhat“). Poslední charakteristika „*Arogantní synáček z lepší rodiny, který si myslí, že všechno může*“ pak administrátorovi připomíná respondentčina syna.

RESPONDENT Č. 20:

Poměrně stručné odpovědi tříadvacetileté studentky jsou charakteristické zejména tím, že více než o příběhy jde o charakterizování osobnosti zobrazeného jedince a jeho emocionálního rozpoložení. Opakovaně zdůrazňuje neupřímnost („*neúprimný úsmev*“, „*pretvarující-navonok iný jako v skutočnosti*“, kterou podle vyjádření administrátora v reálném životě odsuzuje, má odpor k přetvářícím se lidem, kteří hrají na dvě strany. V rámci pozitivních hodnocení pak opakovaně zmiňuje vzdělání, což je dle slov administrátora pro respondentku také velmi důležité, ráda se obklopuje lidmi s rozhledem.

RESPONDENT Č. 21:

V charakteristikách osob na fotografiích u čtyřadvacetiletého muže, dalšího respondenta, je pojícím prvkem asociací vztah této osoby k ostatním lidem. Zatímco jemu nesympatické tváře mají podle něho vlastnosti jako „*nemá rád ľudí*“, „*exhibicionista*“, „*nestará sa o problémy ľudí vo svojom okolí*“. Sympatickým připisuje charakteristiky: „*samotár*“ či „*žije utiahnutým životom*“. Podle administrátora na respondenta zcela sedí charakteristiky, které uváděl u sympatických osob.

Dalším opakujícím se tématem je altruismus v různých formách: „*zachánil topiacu sa ženu pri nehode parníku*“, „*vlastní sirotčinec*“, „*pracuje ako zdravotník*“. Tento jev si administrátorka, spíše než jako projev jeho osobních hodnot, vysvětluje jako reakci na situaci zadávání testu, kterou doprovodil ironickou poznámkou o vzájemné pomoci, která mohla být motorem pro asociace ušlechtilých činů.

RESPONDENT Č. 22:

Jednadvacitiletá respondentka podle administrátora, který ji dobře zná, uvedla řadu projektivních odpovědí. Budeme se nyní držet komentáře administrátora: Za sympatické respondentka považuje, když je někdo dobrodruh (*„chlapík, ktorý je dumavý, a má dobrodružného ducha, plánuje si ďalšiu cestu do zahraničia“*), sama ráda cestuje. Také se jí líbí, když někdo dokáže lidi doběhnout (*„funky fella“, je to kúzelník, každý večer vystupuje na javisku a ťahá z klobúka zajace, ale vyzerá, že dokáže človeka odrbat“*). Sama prý ve vlaku jezdí na falešnou slevovou kartu. Za nesympatické považuje to, když někdo konzumuje příliš jídla (*„doma bije svoju ženu a stále žerie“*). Do jednoho z příběhů se pak promítá její komplikovaný vztah k učitelům (*„učiteľka, co nenávidí svojich žiakov a posielala ich do kúta za každú maličkosť“*), nerada poslouchá příkazy jiných lidí (*„je zamestnaná ako upratovačka, kde musí počúvať neustále nejaké príkazy a to v nej vzbudzuje ešte väčší hnev“*).

Kromě těchto konkrétních podobností by bylo zajímavé zjistit postoje respondentky k administrátorovým tvrzením. Ale také k opakujícím se tématům: v případě sympatických tváří protiklad bojácnosti (*„Je bojazlivý“, „dumavý“*) a odvahy (již zmíněný dobrodružný duch, vystupování na veřejnosti) a v případě nesympatických téma agrese (*„mäsiar“, „trestom je trstenica“*).

RESPONDENT Č. 23:

U této čtyřicetileté respondentky je zřejmě určitá projekce pouze u sympatických osob. Opakuje se zde téma optimismu (*„je veselý, optimista, má rád život a ľudí“, „v povahe dobrý“*) a zejména vzdělání (*„Sympatický profesor. Učil na VŠ“, „Rozvážný muž, mysliteľ“*). Podle vyjádření administrátora tyto charakteristiky odpovídají respondentce. Vzdělání je pro ni důležité, sama studuje vysokou školu a chce pokračovat i v doktorském studiu. Je společenský a veselý člověk.

U nesympatických voleb se objevují témata vraždy a podobných příběhů s prvky agrese (*„Bachar v Osviečime“, „Na prvý pohľad milá teta, ale v mladosti čierna vdova“, „„Vrah“ č. 1 dostal sa do väzenia, lebo obťažoval mladé deti – pedofil.“*). Tyto však podle názoru administrátora nemají s respondentkou nic společného. Mohli bychom usuzovat na inspiraci v médiích nebo, jak administrátor zvažuje, vliv možného prohlédnutí testování – respondentka mohla usoudit, že nejde o zcela „zdravé“ osoby už jen z konstrukce testu nebo ze způsobu jeho prezentace a administrace.

RESPONDENT Č. 24:

Hlavními tématy této sedmnáctileté studentky jsou nálada, rodina a vzdělání. Administrátor pak vnímá její výpovědi jako velmi projektivní. U sympatických tváří obecně řečeno popisuje vlastní charakteristiky a charakteristiky, které uznává. U nesympatických naopak ty, které jí nejsou blízké, nebo je dokonce odsuzuje. V rámci tématu rodiny se její v reálném životě harmonická rodina s milujícími rodiči promítla do asociací „*Měl milující rodiče, kteří ho odjakživa učili, ať se k lidem chová rak, jak chce, aby se oni chovali k němu*“, „*Hlavně se tu snaží být pro své mladší sourozence*“, „*Od malička smíšek, který našel v životě, co si přál. Milující ženu, hodně dětí i roztomilé vnoučata*“, Na druhé straně pak její představě o správně rodině a modelu, který zná z domu, neodpovídají charakteristiky: „*neměl zrovna lehké dětství. Rodiče se jen hádali a na svého syna si moc času neudělaly*“, „*Nedokázala ani vyznat lásku, protože ani jako malá neslyšela tu jednu z nejkrásnějších vět: „Máme Tě rádi!“*“, „*Jako malý si povšimnul, jak otec mlátí matku*“. Domácí násilí je něco, co probanda naprosto odsuzuje. Téma vzdělání je pro respondentku aktuální. Studium ji však příliš nebaví, svá očekávání nyní směřuje k budoucímu zaměstnání přesně tak, jak popisuje v příběhu „*Je to mladý student, který má v plánu si hned po škole najít dobrou práci a zabezpečit svou velkou rodinu*“. Optimistická nálada je jí vlastní stejně jako sympatickým hrdinům jejich příběhů: „*Podle úsměvu na fotografii soudím, že je to zábavný člověk nic moc si ze života nedělá*“, „*Od malička smíšek*“ apod.

RESPONDENT Č. 25

Čtyřicetiletá žena pracuje v naprosté většině svých příběhů na tématech rodiny a těžkém životě. Na základě hodnocení výpovědi administrátorem, který ženu dobře zná, víme, že měla žena těžké dětství, kdy musela hned po návratu ze školy spolu se sourozenci hodiny pracovat. Tyto vzpomínky se pravděpodobně objevují v příběhu: „*Tato žena neprožila lehký život. Na zaměstnání bych tipovala nějaká děvečka na statku. Práce od nevidím do nevidím. Uznání žádné. V očích zklamání a tužbu po lepším životě*“. Zmínky o nelehkém životě zřejmě také pramení v této zkušenosti z dětství. Uvádí např. „*zažil něco otřesného, co zanechalo následky*“. Přestože, jak administrátor naznačuje, neměla respondentka snadný život, přistupuje k němu s humorem. Tento přístup také nalézáme v některých příbězích: „*Život bere s humorem, jak si on myslí, že se má dít*“, „*bere život, jak jde*“. Nejopakovanějším tématem je však již zmíněná rodina. Z poznámek administrátora vyplývá, že je rodina její hlavní životní hodnotou. Její představa o rodině odpovídá příběhům, které uváděla u sympatických tváří: „*Má rodinu, o kterou se stará, ženu, kterou bere jako partnerku*“, „*Rodina v které vyrůstal, byla harmonická a celá*“, „*Doma hlava rodiny, klidný*“. Probandka dle tvrzení

administrátora vždy vnímala jako hlavu rodiny muže. „*Je velmi klidná a i konflikty se snaží řešit bez zbytečných hádek.*“

RESPONDENT Č. 26:

Asociace tohoto pětadvacetiletého muže jsou tématicky velmi konzistentní v rámci skupin sympatických a nesympatických voleb. Sympatické příběhy spojuje sport a snaha uspět. Tuto podobnost můžeme ilustrovat následujícími úryvky: „*Od malička sportovec, v dospělosti profesionální fotbalista za Duklu Praha*“, „*Jako malého chlapce ho otec přihlásil na atletiku, které se věnoval celý svůj život. Nejvíce vynikal ve skoku o tyči. V této disciplíně získal mnoho úspěchů*“, „*Velmi nadané dítě, ve studiu předčil své vrstevníky*“. Dvakrát se zde také objevilo povolání vojáka, která podobně jako uvedený sport i studium vyžaduje pro získání úspěchu značnou dávku disciplíny. Z poznámek administrátora se dozvídáme, že měl respondent s disciplínou problémy v pubertě, kdy mu chyběl pevný řád. Navíc je sám sportovec, od dětství hraje fotbal a dokonce také dostal nabídku hrát za Duklu Praha.

Příběhy nesympatických fotografií pak spojuje především jejich špatný konec, smrt. Ačkoliv hrdinové těchto příběhů začali svůj život rozdílně („*Vyrůstala na předměstí s rodiči a dalšími osmi sourozenci*“, „*Vyrůstal v dětském domově (sirotčinci)*“, „*Vyrůstala ve slušné rodině*“ jejich konec je totožný (stejně jako v životě). V tomto případě jich většina zemřela násilnou smrtí („*Znásilnil pět žen a byl popraven*“) nebo sebevraždou. Jiné příběhy měly agresí či patologií ve své zápletce, např. „*ve svých patnácti letech porodila dítě, které po porodu zabila, za což byla zavražena*“, „*Časem začal zjišťovat, že jeho kladný vztah ke zvířatům není jen tak a stal se z něj zoofil*“. Pro tyto podobnosti v asociacích však v dostupných informacích nenalézáme vysvětlení.

RESPONDENT Č. 27:

Dvaadvacetiletá studentka hledá na všech hrdinech svých příběhů to dobré, ať byli voleni jako sympatičtí nebo jako nesympatičtí. Špatné vlastnosti u nesympatických osob vysvětluje různými vnějšími vlivy, např. „*Možná se jí ve škole ostatní posmívali*“, „*Nikdy si nemohla jít za svým a jen se podřizovala ostatním*“. Jako sympatické hodnotí vlastnosti jako „*schopný nezabývat se maličkostmi*“, „*nikdy se nenechá ničím rozhodit*“. Zda tento přístup jejich hrdinů nějak souvisí s tím jejím, zůstává otázkou.

Respondentka vidí souvislost s vlastní osobou pouze v podobnosti v zájmech s jednou z postav, kterými jsou zájem o sport a obliba v trávení času v kolektivu. V dalších příbězích vnímá inspiraci spíše ve filmech a pohádkách. Podle jejího názoru přisoudila těmto osobám

vlastnosti, které sama nemá. S tímto však nesouhlasí administrátor, který nalézá jisté podobnosti. Např. charakteristika „*Na všechno potřebuje víc času než ostatní, což je většinou problém, a tím se dostává do stresu, který moc neumí zvládat*“ odpovídá přesně respondentčině počínání u zkoušek, kdy mnohdy jen proto, že si z nervozity nedokáže na nic vzpomenout, u zkoušky propadne, ačkoliv to dobře umí.

Příběhy nesympatických tváří provází téma křivdy a životní nespravedlivosti, např. v příbězích: „*Starší paní zničená životem. Už od dětství si musela všechno tvrdě vybojovat*“, „*Vypadá že se cítí ukřivděně. někomu z jejích blízkých se stala tragedie, která nebyla nikdy vyřešena – potrestána*“. Ověření významu těchto témat pro respondentku by vyžadoval další dotazání.

RESPONDENT Č. 28:

Mezi asociacemi dvaadvacetileté studentky téměř nenacházíme podobná témata. Velmi volně bychom mohli její téma nazvat „uzavření“ ve smyslu uzavření se novým zkušenostem („*Za ničím a nikým se nehoní, ale ničeho nedosáhne*“) či uzavření se do sebe pře ostatními („*Nikdo ho nevyslechl ani mu nepomohl, a když už se někdo našel, tak mu ublížil. Tak se radši uzavřel vůči okolí*“, „*Na jednu stranu chce být sama*“). Tento rozměr však administrátor nediskutuje, neznáme tedy souvislosti. Respondent pak hodnotí jednotlivé příběhy, kdy se jeden z nich výrazně podobá jejímu otci, který si zařídí své, pak se zavře a o rodinu se nestará („*Je rád ve svém světě – jít přes den do práce (která ho nikam neposune), večer jít s kamarády*.“). Sebe samotnou pak vidí v asociacích k obrázku III-7, kdy i ona chce být občas sama. „*Nezajímat se o okolí a nechci, aby se někdo zajímal o mě*“. Nemá ráda lidi, kteří nemyslí na budoucnost a kteří se nezajímají o rodinu, což ilustrují i některé již zmíněné úryvky z jejích příběhů.

Administrátor navíc uvádí analogii mezi tím, jak respondentka vystupuje a příběhem IV-5, který popisuje ženu s mužskými rysy („*Mužatka*“), která se navenek jeví jako velmi tvrdá, „*umí člověka usadit, odseknout mu*“. Uvnitř je však respondentka velmi citlivá, „*o mnoha věcech, které jí někdo řekl, hodně dlouho přemýšlí a bere si je k srdci*“, dodává administrátor.

V současné době řeší především peripetie spojené s nestabilním vztahem, což se do příběhů nepromítlo.

RESPONDENT Č. 29:

Opakovaným tématem jednadvacetileté studentky je láska: „*Má rád svoji manželku a svoje děti*“, „*Zamilovaný*“, „*Nenašel dosud svoji životní partnerku*“ apod. Jak se dozvídáme z náznaků administrátora, respondentka zřejmě partnera nemá a má obavu, že už zůstane sama, a že není schopná si vhodného partnera najít. Tyto obavy jsou zachyceny v příběhu II-8: „*Bez života. Bud' zažila životní zklamání, nebo a to spíš, ještě nenašla nikoho, kdo by jí udělal šťastnou.*“ Tuto podobnost vyzdvihuje také sama respondentka.

Respondentka je podle administrátora „*většinou s názorem na ostatní lidi docela rychle hotová*“, což se poměrně ukazuje i v charakteristikách fotografií.

RESPONDENT Č. 30:

Tento jednadvacetiletý muž charakterizuje jemu sympatické tváře jako společenské a cílevědomé. Uvádí např. „*budí ve mně cílevědomého, společenského člověka*“. Sám je podle administrátora velmi ctižádostivý, touží po co největších úspěších ve škole. Svým založením je společenský člověk, „*avšak není si zcela jist svým společenským postavením, bojí se odmítnutí*“. Prvky vyčlenění ze společnosti pak nalézáme u hodnocení nesympatických tváří: „*samotář, žije odděleně*“ či „*nedokáže se začlenit do společnosti*“. Vzdělání, jako jeho pravděpodobně vysoká hodnota, se opakuje jako téma u sympatických tváří: „*vědecký člověk, který je velmi zahrouben do bádání, vědění a má velice mnoho titulů*“, „*dbá na duševní hodnoty, slušné chování, vzhled, vzdělanost*“.

RESPONDENT Č. 31:

V odpovědích tohoto respondenta nenacházíme konkrétní témata, jednotlivé charakteristiky jsou stručné. Na podobnosti s jedincovým osobním životem můžeme usuzovat pouze z poznámek administrátora, který uvádí, že je respondent velmi „*mužný typ*“ a na své mužnosti si zakládá. Toto se možná projevilo v charakteristice obrázku IV-7: „*cílevědomý, přísný, despotický, má rodinu tam je jednoznačný vládce*“. V sympatických volbách ocenil bezkonfliktnost („*nekonfliktní, což je sympatické*“), což však prý není jeho případ. K nesympatickým osobám pak projevoval při administraci vášnivý odpor. Zejména se rozčiloval nad vzhledem ženy na obrázku VI-8, která je podle něho „*deviantní, úchylná vražedkyně, zlodějská, zákeřná (tváří se nevinně)*“ s důrazem na zdánlivou nevinnost. Důvod jeho vzplanutí však neumí vysvětlit ani administrátorka.

RESPONDENT Č. 32:

Jednadvacetiletá žena vypráví příběhy méně inteligentních lidí („*Má asi menší inteligenci*“, „*Tato dívka není zcela mentálně vyvinutá*“). Její postoj ke vzdělání však neznáme, nemáme ani vodítka pro jeho odhalení, nelze tedy potvrdit souvislost. U nesympatických tváří se opakovaně objevuje téma křivdy a Boha. Respondentka v příbězích uvádí: „*možná si stále vytýká nějakou svou dávnou chybu a protože si nedokáže odpustit, otravuje jí to celý život*“, „*Stala se mu nějaká těžká křivda a protože u Boha nenalezl pokoj, má ji stále před sebou a užírá se vevnitř*“ apod. Administrátor respondentku dobře zná. Potvrzuje její boj s křivdou, která se stala před časem. „*Racionálně si ji víceméně vyřešila, ale stejně na to ještě často přijde řeč a ona se neubrání rozhořčení. Je věřící a to jí hodně pomáhá právě takovéto těžkosti řešit, má proto pochopení a soucit pro druhé, kteří se nacházejí v podobné situaci, avšak tu podporu víry nemají*“.

RESPONDENT Č. 33:

Čtyřadvacetiletý muž hodnotí pozitivně především veselost a dobrosrdečnost osob na fotografii. Administrátor dodává, že je to pro něho příznačné, „*on sám je bodrý mladý muž*“. Jiné souvislosti administrátor nenachází. V ojedinělých případech nachází souvislost sám respondent. Např. charakteristika „*OŠKLIVÁ. Hlavní důvod, proč je tato osoba nesympatická je, že mi připadá ošklivá. Krása je relativní, každý má jiný vkus*“ mu připomněla jeho kamarádku, které se před osmi lety líbil, ale ona mu přitažlivá nepřipadala. Ostatní příběhy mu připomínají spíše hrdiny z filmů či knih (Marfušu, či postavy z filmu Bylo nás pět, také postavu Limonádový Joe).

RESPONDENT Č. 34:

Třicetiletý muž začíná svou charakteristiku osob na obrázcích ve většině případů jejich věkem. Z nějakého důvodu tuto informaci zřejmě považoval za důležitou. Vzhledem k jeho věku a k faktu, že je ještě studentem vysoké školy bychom mohli příčinu předpokládat v tom, že se může pohybovat mezi mladšími lidmi. Ovšem jde o pouhou vykonstruovanou dedukci. Možné souvislosti můžeme dle administrátora najít v hodnocení nesympatických tváří, kde se opakuje jejich označení za dominantní, nevypočitatelné či chladné („*je vůči němu chladná a zdrženlivá*“, „*nevypočitatelný, cholerický, schizofrenik*“). Respondent takové lidi ve společnosti nevyhledává. Administrátor dále zvažuje podobnosti v rysech respondentovy tváře s jím vybranou fotografií III-4.

RESPONDENT Č. 35:

Šestadvacetiletá žena také uváděla u hodnocených osob jejich orientační věky. Mezi sympatickými příběhy se opakuje téma rodiny. Jednotlivé příběhy však stojí v kontrastu, který bychom mohli nazvat žena v domácnosti vs. pracující žena. Respondentka uváděla fantazie: „milující matka v domácnosti, vaří, pere“ a naproti tomu „má rodinu, ale je často v práci a rodině se moc nevěnuje“. Opakovanou charakteristikou byla také inteligence. Vzhledem k tomu, že ani administrátor respondentku dobře nezná, nemáme vodítka pro zachycení podobností s jejím reálným životem, jestli takové jsou.

Nesympatické tváře pak poměrně konzistentně hodnotí charakteristikami jako „vesničanka, pracuje na statku“, „drbe s ženským na vesnici“ apod. Všechny zvolené fotografie zobrazovaly ženy, kterým respondentka přisuzovala především negativní vlastnosti jako např. hloupá, zlá, nešťastná. Hypoteticky bychom na základě těchto charakteristik mohli usuzovat na postoj respondentky k lidem z vesnice. Sama pochází z Prahy.

RESPONDENT Č. 36:

Další respondentka (29 let) nejčastěji pracuje, podobně jako většina respondentů, s tématem rodiny: „má přítelkyni, s kterou plánuje rodinu“, „neúplná rodina, zemřel otec“, „má děti a manžela“ apod. Respondentka však v této souvislosti zdůrazňuje zejména postavení obou partnerů popř. členů rodiny, čili vyjadřuje, kdo je dominantní a kdo submisivní: „submisivní ve vztahu“, „má dceru, který je na ní závislá“, „ve vztahu je více asertivní, není pod dominantou manžela“, „možná měl rodinu, ale projevil se jeho násilnické sklony a to manželství nevydrželo“.

Podle hodnocení administrátora je respondentka spíše submisivní. Předpokládá tedy, že „nemá ráda dominantní ženy a příliš sebevědomé a agresivní muže“, čemuž by nasvědčovaly i charakteristiky, které uváděla k jednotlivým fotografiím.

RESPONDENT Č. 37:

Jednadvacetiletý muž do mnoha výpovědí promítl sám sebe, především své zájmy. V příběhu k fotografii I-6 např. píše: „V mládí chtěl být popelářem. Nyní je profesionální fotbalista v týmu Girondins Bordeaux“. Sám od dětství hrával fotbal, dnes se mu již věnuje méně. V další charakteristice „Bere invalidní důchod, často mě zve na Bechera“ odhaluje svůj oblíbený nápoj. Je kuřák a nemá rád, když si od něho někdo cigarety neustále bere, což popisuje také v jednom z příběhů „Ale asi to násilník nebude, spíš ten rváč, co z lidí tahá cigára.“ Přímou v jednom z příběhů zmiňuje jednoho svého známého. Na základě následného

doplňování informací bylo zjištěno, že tento člověk není respondentovi blízký, ani se spolu nevidají. Zřejmě šlo pouze o vizuální podobnost.

Celkově byl tento záznamový arch spíše nadsázkou. Sám při testování vtipkoval. Administrátor hodnotí tento přístup jako obranný mechanismus, „*má problémy dávat najevo emoce, proto si často ze všeho dělá srandu, i když se to tak úplně nehodí.*“

RESPONDENT Č. 38:

Asociace dvaadvacetiletého studenta vedly u sympatických tváří ke společenským vlastnostem a určité shovívavosti v reakci na hrdiny příběhu. Respondent uváděl např. „*lidé ho znají a občas se s ním zastaví na kus řeči... V hospodě mu nechávají na dně pultu pivo*“, „*pravděpodobně to byl řidič a vtipkoval s každým, kdo k němu nastoupil*“. Sám má rád svůj okruh přátel, který ho zná. Nesympatické příběhy pak spojují agresivní motivy. Respondent uvádí příběhy jako „*Tento muž je vrah. Zabil svoje děti a manželku.*“, „*Doktor, anesteziolog, který zabíjí svoje pacienty brilantním a neodhalitelným způsobem*“ či „*protože jí zákon nedovoloval od svého současného muže odejít, otrávil ho*“. Námětem pro tyto příběhy mu podle jeho názoru byly knihy (O myších a lidech a Černý kocour) a film Predátoři.

RESPONDENT Č. 39:

Čtyřiatřicetiletý muž zdůrazňuje vizuální charakteristiky osoby na fotografii, vychází především z jejich gestikulace a mimiky. Opakovaně se objevuje kontrast dělníka a filozofa či intelektuála. Administrátor uvádí domněnku, že se respondent sám vidí přesně tak, jak popisuje v charakteristice „*filosof, ležérní, v akci, intelektuál*“. Jak administrátor vypovídá „*Momentálně řeší složitou situaci se svou přítelkyní – chce s ní být, ale nechce s ní bydlet a už vůbec nemít děti (v tuto chvíli) a ona mu to klade jako podmínku setrvání ve vztahu s ní*“. Jeho postoj nápadně připomíná úryvek „*Těžko říct, jestli má vůbec rodinu. Je smířená, vyrovnaná (a když má člověk rodinu, tak takový většinou není)*“. Administrátor upozorňuje také na drobnosti z respondentova života, které nachází v jeho příbězích. Např. u obrázku III-1 uvádí, že mu rozmazaná tvář připomíná staré fotografie příbuzných. Respondent nedávno scanoval pro svého otce staré fotografie příbuzných. Také charakteristika „*čitelnosti*“, na které si respondent zakládá, byla součástí jeho fantazií „*Je racionální a proto čitelný /ve smyslu předvídatelný/*“.

Administrátor pak spekuluje nad možnými dalšími podobnostmi, kdy připodobňuje příběh ženy utrápené ze svého života k respondentově partnerce. Uvádí, že „*v tuto chvíli má respondent pocit, že jej obviňuje za jejich společné problémy*“. Zmínku o Romovi pak

připisuje možné souvislosti s osobou, na kterou respondent v době, kdy měli s administrátorem intimní vztah, žárlil. Podnětem pro tuto asociaci by pak byl více administrátor než vybraná fotografie.

RESPONDENT Č. 40:

Pětatřicetiletý muž uvádí jako sympatické vlastnosti laskavost, smysl pro humor, spolehlivost či serióznost. Tváře vybrané za nesympatické pak hodnotí jako nespolehlivé, hádavé, provokativní apod.

Podle administrátora je pro respondenta velmi důležitou charakteristikou spolehlivost, pracovitost a zajištění zázemí pro rodinu, které taky často uvádí ve svých příbězích. Sám si na těchto svých vlastnostech velmi zakládá. Tyto charakteristiky se v jeho příbězích opakují: „*Seriózní, pracovitý, spolehlivý, drží dané slovo*“, „*oceňuji na něm spolehlivost + konzervativní přístup*“, u nesympatické tváře pak ve formě „*Je nespolehlivá*“. Administrátor se dále domnívá, že do některých příběhů promítl respondent vlastnosti jeho manželky, která je spíše submisivní. Administrátor ji vidí v příbězích „*je ublížená. Typická oběť domácího násilí. Nebyla by pro mě oporou*“ či „*Je nespolehlivá. Typická oběť – staví se do role oběti*.“

Kromě již zmíněných vlastností spolehlivosti a pracovitosti se respondent podobá také hrdinovi z příběhu obrázku V-5: „*Kult těla. Sportovec, který se tak snaží vystupovat.. Pocit – jsem dokonalý zvenku, proto jsem dobrý i uvnitř*.“ Podle administrátora jsou zejména charakteristiky sympatických tváří přesným popisem jeho samého. Toto tvrzení by ovšem vyžadovalo potvrzení od respondenta samého, které se v tomto případě nepodařilo získat.

RESPONDENT Č. 41:

Témata jednadvacetiletého mu spojuje téma exhibice. V sympatických příbězích uvádí např.: „*Právě pózuje před fotografií do módního časáku. Mezi jeho zájmy patří modeling*“, „*bude majitel cirkusu*“. V opačném směru pak koncentrace na sebe „*Mezi jeho záliby patří zen-budhismu*“. Jeho odpovědi „*jdou hodně po povrchu*“, jak si všímá také administrátor. V příběhu s modelingem podle něho však respondent promítá sám sebe. Tendence předvést se, se také zřejmě projevila při enguiry, na které reagoval velmi specificky, ovšem připouštíme, že ne neoprávněně.

Respondent v následném dotázání zpochybňuje možnost, s jakou lze z odpovědi dedukovat určité obecné informace o respondentovi. „*Budou nicméně právě tak projektivní pro mě, jako pro osobu, který je bude vyhodnocovat*“. Podobně pak analyzuje podobnost

k lidem z jeho okolí, kdy situaci hledání podobností přirovnává ke čtení horoskopu. Dotaz po aktuálnosti témat kritizuje: „*Ve chvíli, kdy se nad tématem zamyslím, jej logicky řeším, protože o něm přemýšlím*“. Stejně tak jak jeho charakteristiky mohou souviset v jeho známými mohou být také výplodem jeho fantazie.

RESPONDENT Č. 42:

Sedmadvacetiletý muž kladně hodnotil především vzdělanost, dobrosrdečnost, pracovitost a kladný vztah k lidem. Jak se dozvídáme z poznámek administrátora, respondent je učitel, u kterého bychom tyto hodnoty mohli předpokládat. Často se také zabýval partnerským vztahem: „*je zamilovaná, má první dítě*“, „*žije sám, starý mládenec*“, „*možná snoubenka, přítelkyně*“. Podle administrátora má respondent v podstatě vztah na dálku – oba partneři bydlí i studují v jiném městě. Přestože se momentálně věnují více studiu, než vztahu může být pro respondenta důležitým tématem.

Nesympatické charakteristiky pak spojuje téma křivdy a nerovného jednání („*křivák, navenek se tváří úslužně a mile, ale přitom se za ním skrývá uzurpátor, agresor a násilník*“, „*tváří se ukřivděně, zlomená životem*“). Podle administrátora sám odsuzuje především agresivitu, majetnickost a nevěru. Tyto prvky jsou také zastoupeny v nesympatických příbězích: „*žije na hromádce v nemanželském svazku, má děti, ale ani sám neví kolik a kde*“.

Důležitým momentem, který se prolíná několika příběhy, je víra: „*chodí se často modlit do kostela a ke zpovědi*“, „*věřící, chodí v neděli do kostela, je srovnaná se životem, moudrá a vyrovnaná*“. Respondent je věřící, jak uvádí administrátor, „*je pro něj pozitivním znakem navštěvování kostela, moudrost, vyrovnanost*“. Má však „*mnoho otázek a pochybností ohledně své víry*“.

9.4 DISKUSE

Než přistoupíme k diskusi výsledků, zmiňme pár slov k použité metodě. Jak se již osvědčilo ve studii č. 1, i zde se zdá být prezentace všech fotografií najednou výhodná. Metoda vyprávění (v našem případě zapsání) příběhů se jeví v souvislosti se Szondiho testem do budoucna nadějně. Bude však nutné lépe specifikovat zadání a trvat na jeho splnění.

Narativní přístup k práci se Szondiho testem přinesl rozličné výsledky.. Nejprve se vrátíme k první analýze získaných příběhů, která se zabývala intrafaktorovými podobnostmi

témat příběhů a jejich vztahem k teoretickým předpokladům testu. Následně shrneme poznatky z analýzy projektivního potenciálu testu.

Jak jsme již uvedli v závěru intrafaktorové analýzy příběhů, mezi jednotlivými tématy příběhů nacházíme mnohé podobnosti, jak na úrovni jednotlivých obrázků, tak v některých případech na úrovni faktorových podobností. U jednotlivých obrázků jsme často získali velmi konzistentní výpovědi respondentů. Opakovala se stejná témata příběhu, stejné charakteristiky jejich hrdinů. Tato stereotypní reakce, kdy se respondenti shodují v názoru na zobrazenou osobu, ukazuje na jisté rysy v tvářích zobrazených osob, které tyto reakce vyvolávají. Některé z nich jsou specifické pouze pro konkrétní fotografii, jako např. věk či atraktivita vyfotografovaného jedince. U jiných můžeme hledat souvislosti s podobným vyzývacím charakterem dalších tváří v rámci jednoho faktoru. Takovou konzistenci jsme zjistili například u s-faktoru. Respondenti hodnotili většinu reprezentantů této kategorie jako násilníky nebo vrahy. Tento odhad skutečných vlastností bychom mohli připsat všeobecné obeznámenosti s některými rysy typickými pro takové jedince. Stereotyp násilníků a vrahů bývá často prezentován zejména médií.

Zdá se, že jsou respondenti na základě fotografií do jisté míry odhalit skutečné „diagnózy“ či charakteristiky zobrazených osob. Tento trend byl však odhalen pouze u „diagnóz“, které jsou známé i laické veřejnosti (např. díky vlivu médií, jak bylo uvedeno v souvislosti s s-faktorem). Tento efekt se zdánlivě projevuje také v případě m-faktoru, kde respondenti shodně hodnotí osoby na fotografiích jako veselé, optimistické apod. V tomto případě však jde pravděpodobně spíše o mimické projevy, které vedou tyto asociace. Je však zajímavé, že respondenti hodnotí jako veselé ty osoby m-faktoru, které se na fotografii přímo neusmívají. Tento trend bychom mohli vysvětlit teorií, podle níž osobnostní rys může ovlivnit vznik fyzického rysu. Rubešová a Havlíček (2008) nabízí možné vysvětlení, které bychom na tuto tendenci respondentů mohli aplikovat. Podle nich se do tváře jedince může vepsat mimika, kterou během života často opakuje. Pokud se tedy člověk např. často směje, objeví se mu po čase vrásky u koutků úst či u očí, pokud se dlouho trápí, prohlubují se mu vrásky na čele apod.

Některé vlastnosti jsou přisuzovány čistě na základě rysů v tváři jedince. Toho si můžeme povšimnout u h-faktoru. U jedinců s výrazně feminními rysy byly nejčastěji uváděny vlastnosti jako mateřskost či tendence pečovat. Stereotypně bývají jako znaky homosexuality vnímány vlastnosti jako něžnost, jemnost či orientace na vzhled.

Obecně jsme ve většině případů našli některé společné charakteristiky pro jednotlivé obrázky daného faktoru. Jejich souvislost se Szondiho teorií však nebyla pravidlem.

Podobnosti nacházíme především u již zmíněných faktorů „h“, „s“ a „m“. Přestože se tyto charakteristiky, které odpovídají testové teorii, ve výpovědích opakovaly, nemůžeme je brát jako potvrzení této teorie. Jednotlivé fotografie vyvolávaly různé reakce, které teoretickým předpokladům neodpovídají. Některé z nich se opakovaly i v rámci faktorů. Některé se promítaly i do různých faktorů najednou, což se objevilo již ve studii č. 1, kde byla objevena souvislost faktorů i s jinými než předpokládanými vlastnostmi.

Jak v pilotní studii, tak také v analýze životních příběhů studie č. 2 byly navíc porovnávány rozdíly mezi pozitivně a negativně hodnocenými fotografiemi. V tomto případě nejsou tyto informace zásadní a to zejména s přihlédnutím k tomu, že se jednotlivé fotografie, potažmo i faktory ve směru sympatií velmi podobají.

Výsledky intrafaktorové analýzy studie č.2 můžeme shrnout tak, že existují jistá vodítka v tvářích některých osob zobrazených v podnětovém materiálu Szondiho testu, která vyvolávají konzistentní odpovědi. Tyto však mohou, ale nemusí souhlasit s teorií testu.

Projektivně zajímavé jsou zejména ty fotografie, které vyvolaly nejrozdílnější a především nejširší asociace, např. fotografie III-5. Jejich projektivní potenciál by bylo vhodné důkladněji prověřit. Zájem by také zasloužily fotografie, které byly voleny nejčastěji. Zdá se, že mají určitý všeobecně vyšší emocionální náboj. Jako příklad můžeme uvést obrázek I-1.

Výsledky analýzy příběhů jednotlivých respondentů a hledání jejich souvislostí s respondentovým životem působí velmi nadějně pro náš předpoklad, že respondent promítne svá životní témata či hodnoty do popisovaných příběhů. Prakticky u všech respondentů nalézáme jisté prvky projekce. Uznání těchto výsledků za potvrzující pro náš předpoklad by však bylo velmi zjednodušující a klamné. Tato analýza je z nám dostupných dat minimálně problematická. Nepodařilo se nám totiž získat dodatečné informace od mnoha respondentů. Proto nebylo možné některé naše domněnky prověřit. Zásadní vliv zde měl především administrátor, jeho blízkost s respondentem a přístup k testování.

S přihlédnutím k uvedeným nedostatkům studie nyní přistoupíme ke shrnutí výsledků této studie. Minimálně podle názoru administrátorů promítli všichni respondenti něco ze svého života do popsaných příběhů. Výzkumníci nejčastěji nacházeli podobnosti se členy rodiny nebo přáteli respondentů. V interpretaci příběhů administrátory nacházíme obecný trend. Respondentům přisuzovali vlastnosti, které sami respondenti uváděli u jim sympatických tváří. Charakteristiky nesympatických osob jsou nejčastěji podle administrátorů inspirovány literaturou nebo filmy.

Sami respondenti, jejichž následné vyjádření se nám podařilo získat, pak ve většině případů nevidí tolik projektivních odpovědí jako administrátoři. Toto může být způsobeno jistou mírou solidarity a snahou pomoci k pozitivním výsledkům. Riziko zkreslení musíme však také očekávat ve výpovědích respondentů, kteří se mohou snažit chránit svá tajemství, soukromé problémy a témata.

I s přihlédnutím k těmto rizikům působí některá konkrétní „vyšetření“ velmi perspektivně. V případech, kdy se administrátor a respondent skutečně dobře znají a také respondent projevil snahu o spolupráci, se podařilo zachytit, že v některých případech respondent skutečně prezentuje v popisovaných příbězích svá důležitá životní témata. Pro potvrzení takového potenciálu Szondiho testu je však nutné provést další studie.

Výsledky této studie obecně naznačují, že má Szondiho podnětový materiál jistý projektivní potenciál. Jeho rozsah a využitelnost je však nutné podrobit další analýze.

Pro další práci s touto metodou by bylo vhodné zvážit možnost ústního asociování respondentem. Psaný projev mnohé respondenty mohl brzdit v rozsahu jejich příběhů.

Pro ověření souvislostí mezi tématy příběhů osob na obrázcích a životním příběhem respondenta, potřebujeme respondenta dobře poznat. V případné příští studii by tedy bylo vhodné po administrování testu sebrat respondentovu co možná nejpodrobnější anamnézu a to nezávisle na testování (bez dotazování na možné souvislosti jeho života a uvedených příběhů). Teprve po porovnání anamnézy s popsány příběhy bychom vyvodili předpoklady o jejich vzájemné podobnosti. Tyto domněnky by pro potvrzení projektivního potenciálu bylo nutné prověřit u respondenta a nejlépe ještě u další osoby, která jej dobře zná.

Potvrzení projektivního potenciálu Szondiho testu ve smyslu schopnosti odhalení osobně důležitých témat a hodnot by mohlo přinést nové světlo do hodnocení této metody. Její alternativní využití bychom pak směřovali zejména do fáze iniciace terapeutického či poradenského vztahu.

Tento návrh by (spolu s doplněním faktorové analýzy studie č. 1) mohl být podkladem pro případné rozšíření této práce.

ZÁVĚR

Vzhledem k tomu, že byly dílčí kapitoly diskutovány v průběhu práce, zde se zaměříme pouze na shrnutí základních poznatků, přínosů a nedostatků práce.

Práce seznamuje s teoretickými východisky, možnostmi využití a způsoby interpretace Szondiho testu. Zařazuje jej do systému projektivních metod. Ve světle aktuálních poznatků uvádí souvislosti Szondiho teorie se současnými vědeckými tendencemi. Jako přínosné hodnotíme především srovnání Szondiho teorie a sociobiologie.

Výzkumná část prověřuje souvislosti Szondiho teorie s jejími teoretickými. Hodnocení Szondiho podnětového materiálu pomocí sémantického diferenciálu dospělo k nalezení signifikantních rozdílů mezi charakteristikami přisuzovanými jednotlivým faktorům v rámci vektoru. Liší se ve většině teoreticky předpokládaných charakteristik a často i v mnoha dalších neočekávaných kategoriích.

Intrafaktorová analýza příběhů odhalila jisté tendence vyzývacího charakteru jednotlivých obrázků. Teoreticky předpokládané charakteristiky se v příbězích opakovaly pouze zřídka. Výsledky testu nelze považovat za potvrzení konzistence testu s teorií.

Ve všech provedených studiích respondenti nejčastěji vybírali tváře z faktoru „m“ a „k“. Nejméně zastoupeny pak byly p- a d-faktor. Toto svědčí o emocionální náloži jednotlivých faktorů.

Projektivní potenciál Szondiho podnětového materiálu pro nahlédnutí do osobního příběhu či hodnot respondenta nemohl být potvrzen. Neúspěch této studie přikládáme nedostatku potřebných informací o respondentech. Navrhujeme také možnosti zdokonalení této metody, která by mohla projektivní potenciál Szondiho testu objasnit.

Na základě zkušenosti se Szondiho testem a různými variantami práce s ním doporučujeme tuto metodu k dalšímu výzkumu. Tato práce může být inspirací pro další studie Szondiho testu, ať již v některých úspěšnějších krocích výzkumu nebo jako varování před některými úskalími.

POUŽITÁ LITERATURA

1. (2001). *Standardy pro pedagogické a psychologické testování*. Praha: Testcentrum.
2. Achtnich, M. (1967). Autofahrer im Szondi-Test. *Szondiana VII. Kriminalität, Erziehung und Ethik. Beiheft zur schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 51, 80-85.
3. Albright, L., Kenny, D. A., & Malloy, T. E. (1988). Consensus in personality judgments at zero acquaintance. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 55(3), 387-395. doi:10.1037/0022-3514.55.3.387
4. Anastasi, A. (1988). *Psychological Testing*. New York: Macmillan Publishing Company.
5. Bahbouh, R. *Jaká je validita projektivních testů?*. Dostupné z: <http://www.psychodiagnostika.cz/index.php?akce=validita> . [cit. 2012. 03. 15]
6. Bărcutean, A. & Dumitrascu, N. (2001). The psychological profile of the „street children“ in Bucharest. *Szondiana. Zeitschrift für Tiefenpsychologie und Beiträge zur Schicksalsanalyse*, 21, 122-133.
7. Beeli, A. (1962). Prognose und Indikation einer Psychotherapie. *Szondiana III. Beiträge zur Diagnostik, Prognostik und Therapie des Schicksals. Beiheft zur Schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 43, 117-125.
8. Beeli, A. (1974). Zur Psychologie der Sucht. *Szondiana IX. Schicksalsanalytische Beiträge zur Psychopathologie. Beiheft zur schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 57, 4-17.
9. Bellingroth, F. (1962). Faktorielle Gesichtsschemata im Szondi-Test als Reizschemata für faktorielle Antriebsgestimmtheiten. *Szondiana III. Beiträge zur Diagnostik, Prognostik und Therapie des Schicksals. Beiheft zur Schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 43, 133-136.

10. Bennett, G. K. (1950). Review of "Introduction to the Szondi Test". *Journal Of Educational Psychology*, 41(7), 447-448. doi:10.1037/h0050986.
11. Berry, D. S., & Wero, J. (1993). Accuracy in face perception: A view from ecological psychology. *Journal Of Personality*, 61(4), 497-520. doi:10.1111/j.1467-6494.1993.tb00780.x
12. Bohm, E. (1953). Ein Fall von masochistischem Transvestitismus im Rorschach- und Szondi-Versuch, nebst einer grundsätzlichen Vergleichung der beiden Verfahren. *Szondiana I. Beiheft zur schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 21, 9-43.
13. Bohm, E. & Moser, U. (1962). Eine phobische Neurose mit sehr früher Fixierung im Rorschach- und Szondi-Test. *Szondiana III. Beiträge zur Diagnostik, Prognostik und Therapie des Schicksals. Beiheft zur Schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 43, 117-125.
14. Borkenau, P., & Liebler, A. (1992). Trait inferences: Sources of validity at zero acquaintance. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 62(4), 645-657. doi:10.1037/0022-3514.62.4.645.
15. Borstelmann, L. J., & Klopfer, W. G. (1951). Does the Szondi test reflect individuality?. *Journal Of Personality*, 19(4), 421. doi:10.1111/1467-6494.ep8930194.
16. Bürgi-Meyer, Karl. (1999). Susan Déris „Introduction to the Szondi-Test“. Der Einzug der Experimentellen Triebdiagnostik in die Psychologie im Amerika der vierziger Jahre. *Szondiana*, 1.99, 6-53.
17. Burgmer, B. (1983). *Ausdrucksformen. Eine Studie zu den Szondi-Test-Personen*. München: Minerva-Publikation.
18. Cetl, I. (2007). Misto pro doslov. In G. Mendel. (2008). *Pokusy s hybridy rostlin*. Brno: K-public. 93-106.

19. Cohen, J. (1951). A note on Fosberg's "Four Experiments with the Szondi Test.". *Journal Of Consulting Psychology*, 15(6), 511. doi:10.1037/h0060196.
20. Cole, D., & Roberts, E. (1950). Szondi results in group testing with college students. *Journal Of Clinical Psychology*, 6(4), 381-386.
21. Dana, R. H. (1955). Clinical diagnosis and objective TAT scoring. *The Journal Of Abnormal And Social Psychology*, 50(1), 19-24. doi:10.1037/h0048732
22. David, H. P., & Rabinowitz, W. (1952). Szondi patterns in epileptic and homosexual males. *Journal Of Consulting Psychology*, 16(4), 247-250. doi:10.1037/h0054902.
23. Davis, N., & Raimy, V. C. (1952). Stimulus functions of the Szondi cards. *Journal Of Clinical Psychology*, 8, 155-160. doi:10.1002/1097-4679(195204)8:2<155::AID-JCLP2270080212>3.0.CO;2-7
24. Dawkins, R. (1998). *Sobecký gen*. Praha: Mladá fronta.
25. Dreyer, H. M. (1953). Triebstruktur und Berufseignung. *Szondiana I. Beiheft zur schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 21, 156-179.
26. Dudek, F. J., & Patterson, H. O. (1952). Relationships among the Szondi Test items. *Journal Of Consulting Psychology*, 16(5), 389-394. doi:10.1037/h0055469.
27. Ellenberger, H. (1953). Psychose, Neurose oder Schicksalskreis?. *Szondiana I. Beiheft zur schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 21, 44-90.
28. Exner, J. E. jr. & Erdberg, P. (2005). *The Rorschach: A comprehensive System*. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
29. Fisseni, H.- J. (2004). *Lehrbuch der psychologischen Diagnostik. Mit Hinweisen zur Intervention*. Bern [u.a.]: Hogrefe.

30. Fosberg, I. (1951). Four experiments with the Szondi Test. *Journal Of Consulting Psychology*, 15(1), 39-44. doi:10.1037/h0060807.
31. Freud, S. (1960). *Das Unbewußte. Schriften zur Psychoanalyse*. Frankfurt am Main: Fischer.
32. Freud, S. (1991). *Totem a tabu: Vtip a jeho vztah k nevědomí (teoretická část)*. Praha: Práh.
33. Frick, R.-M. (1967). Eigentümlichkeiten der Ich-Struktur bei einr Gruppe von 21 „Halbstarken“. *Szondiana VII. Kriminalität, Erziehung und Ethik. Beiheft zur schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 51, 74-79.
34. Friedemann (1962). Die Ergebnisse des Gruppen-Szondi bei einer Arbeitsgruppe von Schicksalspsychologen. *Szondiana III. Beiträge zur Diagnostik, Prognostik und Therapie des Schicksals. Beiheft zur Schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 43, 187-196.
35. Friedman, E., & Wallace, J. L. (1962). Comparative studies of Szondi Profiles of Institutionalized Mentally Defectives: I. The „Sublimation“ Phenomenon. *Szondiana III. Beiträge zur Diagnostik, Prognostik und Therapie des Schicksals. Beiheft zur Schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 43, 137-141.
36. Gádor-Donáth, B. (2000). Leopold Szondi, der schöpferische Mann in einer „Zwangssituation“ des Schicksals. *Szondiana. Zeitschrift für Tiefenpsychologie und Beiträge zur Schicksalsanalyse*, 20, 66-74.
37. Gathercole, C. E. (1968). *Assessment in clinical psychology*. Baltimore: Penguin Books.
38. Genton-Meier, E. (2001). Der Szondi-Test in der Paarberatung/-therapie. *Szondiana. Zeitschrift fü Tiefenpsychologie und Beiträge zur Schicksalsanalyse*, 21, 32-47.
39. Gordon, L. V., & Lambert, E. J. (1954). The internal consistency of the Szondi "factors". *Journal Of Social Psychology*, 40(1), 67-71.

40. Grämiger, I. (2004). Stalking als Terror des „Es“/ der „Ex“. *Szondiana. Zeitschrift für Tiefenpsychologie und Beiträge zur Schicksalsanalyse*. (2006). 26, 17-24.
41. Grämiger, I., & Bürgi, K., & Simeon, G. D. (1974). Psychodynamik bei Alkoholikern. Beiträge zu Anwendung des Szonditestes. *Szondiana X. Beiheft zu schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 58, 14-54. Bern: Hans Huber.
42. Grütter, E. (1962). Triebstruktur von Pilotenanwärtern und bewährten Piloten. *Szondiana III. Beiträge zur Diagnostik, Prognostik und Therapie des Schicksals. Beiheft zur Schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 43, 173-186.
43. Guertin, W. H. (1951a). A comparison of the stimulus value of Szondi's pictures with those of normal Americans. *Journal Of Clinical Psychology*, 7(2), 163-166.
44. Guertin, W. H. (1951b). A factor analysis of some Szondi pictures. *Journal Of Clinical Psychology*, 7, 232-235. doi:10.1002/1097-4679(195107)7:3<232::AID-JCLP2270070307>3.0.CO;2-W.
45. Guertin, W. H., & Rabin, A. I. (1952). The Szondi test as a forced-choice technique. *Journal Of Clinical Psychology*, 8, 161-164. doi:10.1002/1097-4679(195204)8:2<161::AID-JCLP2270080213>3.0.CO;2-F.
46. Henry, W. E., & Farley, J. J. (1959). Symposium on Current aspects of the problems of validity: A study in validation of the Thematic Apperception Test [Abstract]. *Journal Of Projective Techniques*, 23, 273-277.
47. Hrdlička, M. & Blatný, M. (1991). Szondiho test – přehledová studie. *Československá psychologie*, 91, 5, 406-413.
48. Hrdlička, M. & Blatný, M. (1999). Analýza osudu: život a dílo Leopolda Szondiho. *Československá psychiatrie*, 95, 5, 312-324.

49. Hausner, M. & Drahošová, Š. (1988). Analýza osudu, genetika a psychiatrie (K úmrtí profesora Dr. Med. Leopolda – Lipóta Szondiho). In M. Černoušek & P. Baudiš. *První stolení čs. psychiatrie (1886-1986). Historické studie a úvahy*. Praha: Výzkumný ústav psychiatrický.
50. Hepburn, C., & Locksley, A. (1983). Subjective Awareness of Stereotyping: Do We Know When Our Judgments are Prejudiced?. *Social Psychology Quarterly*, 46(4), 311-318.
51. Holt, J. G. H. (1962). Die Schickalspsychologie einer merkwürdigen Ejakulationsstörung. *Szondiana III. Beiträge zur Diagnostik, Prognostik und Therapie des Schicksals. Beiheft zur Schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 43, 81-85.
52. Hooker, E. (1959). Symposium on Current aspects of the problems of validity: What is a criterion? [Abstract]. *Journal Of Projective Techniques*, 23, 278-286.
53. Hošek, V. V., Šolcová, I. I., Bahbouh, R. R., & Uličný, B. B. (1995). Psychophysiological changes during cold acclimation in man [Abstract]. *Studia Psychologica*, 37(5), 311-315.
54. Huggenberger, Ruth (1999). *Aufforderungscharakter der Szondi-Bilder im Test. Szondiana. Zeitschrift für Tiefenpsychologie und Beiträge zur Schicksalsanalyse*, 8-28.
55. Hughes, R.A. (2000). Destiny and Death in the Dostoevsky Biography. *Szondiana. Zeitschrift für Tiefenpsychologie und Beiträge zur Schicksalsanalyse*, 20, 34-46.
56. Husmann, W. (1967). Kriterien zur Beurteilung der Fahrsicherheit eines Autofahrers. *Szondiana VII. Kriminalität, Erziehung und Ethik. Beiheft zur schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 51, 86-113.
57. Huth, W. (1978). *Wahl und Schicksal*. Bern, Stuttgart, Wien: Hans Huber.
58. Jung, C. G. (1993). *Analytická psychologie. Její teorie a praxe*. Praha: Academia.

59. Jüttner, Friedjung. (2009) Vom Unbewussten – dem familiären und dem adaptiven. *Szondiana. Zeitschrift für Schicksalsanalyse und Beiträge zur Tiefenpsychologie*, 29, 41 – 47.
60. Kelly, E. (1954). Theory and techniques of assessment. *Annual Review Of Psychology*, 5(1), 281-310.
61. Kiss Gyöngyösiné, E. (2008). The genotropistic theory of the choice in love. *Szondiana. Zeitschrift für Schicksalsanalyse und Beiträge zur Tiefenpsychologie*, 28, 156-169.
62. Kiss Gyöngyösiné, E. (2011). Fate-analysis – the life sketch of Lipót Szondi. Dostupné z: <http://szondialapitvany.hu/index.php/cikkek> . [cit. 2012. 01. 25]
63. Kiss Gyöngyösiné, E. [u.a.] (2010). Understanding different types of drug addiction. *Szondiana. Zeitschrift für Schicksalsanalyse und Beiträge zur Tiefenpsychologie*, 31, 196-210.
64. Klopfer, W. G., & Borstelman, L. J. (1950). The associative valences of the szondi pictures. *Journal Of Personality*, 19(2), 172. doi:10.1111/1467-6494.ep8930149.
65. Kubinger, K. (2009). *Psychologische Diagnostik. Theorie und Praxis psychologischen Diagnostizierens*. Bern: Hogrefe.
66. Langlois, J. H., Kalakanis, L., Rubenstein, A. J., Larson, A., Hallam, M., & Smoot, M. (2000). Maxims or myths of beauty? A meta-analytic and theoretical review. *Psychological Bulletin*, 126(3), 390-423. doi:10.1037/0033-2909.126.3.390
67. Lester, M. (1967). Developmental Aspects of the Dialectic between Instinct and Education as reflected in different vector the Szondi-Test. *Szondiana VII. Kriminalität, Erziehung und Ethik. Beiheft zur schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 51, 198-208.
68. Lisa M., D. (2005). Trustworthy but not lust-worthy: context-specific effects of facial resemblance. *Proceedings Of The Royal Society B: Biological Sciences*, 272(1566), 919-922.

69. Little, K. B. (1959). Symposium on Current aspects of the problem of validity: Problems in the validation of projective techniques [Abstract]. *Journal Of Projective Techniques*, 23287-290.
70. Lubin, A. A., & Malloy, M. M. (1951). An empirical test of some assumptions underlying the Szondi test. *The Journal Of Abnormal And Social Psychology*, 46(4), 480-484. doi:10.1037/h0056098.
71. Maršálková, L. & Mikšík, O. a kol. (po r. 1988). *Metodológia a metódy psychologického výskumu*. [s. l.: S. n.].
72. Máthé, R. (1995). *Szondi. Manuál k dvojprofilovej variante testu*. Nové Zámky: Psychoprof.
73. Matoušek, O. (1993). *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: SLON.
74. Matsubara, Y. (2001). A Study on the Character of Alcoholics by Experimental Diagnostics on Drives (The Szondi Test). *Szondiana. Zeitschrift für Tiefenpsychologie und Beiträge zur Schicksalsanalyse*, 21, 94-114.
75. Meehl, P. E. (1959). Symposium on Current aspects of the problem of validity: Structured and projective tests: Some common problems in validation [Abstract]. *Journal Of Projective Techniques*, 23, 268-272.
76. Michal, V. (1971). Projektivní metody. In J. Švancara. *Diagnostika psychického vývoje*. Praha: Avicenum.
77. Morávek, S. (1991). *Úvod do psychodiagnostiky dospělých*. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého v Olomouci.
78. Murray, H. A. (1938). *Explorations in personality. A clinical and experimental study of fifty men of college Age*. New York: Oxford University Press.

79. Murstein, B. I., & Pryer, R. S. (1959). The concept of projection: A review. *Psychological Bulletin*, 56(5), 353-374. doi:10.1037/h0040177.
80. Mussen, P. H., & Krauss, S. R. (1952). An investigation of the diagnostic validity of the Szondi test. *The Journal Of Abnormal And Social Psychology*, 47(2), 399-405. doi:10.1037/h0059618.
81. Nakonečný, M. (1995). *Lexikon psychologie*. Praha: Vodnář.
82. Pearl, D., & Jacobs, D. (1955). Sociometric choice and the Szondi test. *Journal Of Clinical Psychology*, 11(4), 385-388.
83. Pierce, K., & Courchesne, E. (2000). Exploring the neurofunctional organization of face processing in autism [Abstract]. *Archives Of General Psychiatry*, 57(4), 344-346. doi:10.1001/archpsyc.57.4.344.
84. Pichot, P. (1970). *Mentální testy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
85. Rabin, A. I. (1952). Genetic factors in the selection and rejection of Szondi's pictures: a study of twins [Abstract]. *American Journal Of Orthopsychiatry*, 22, 551-556.
86. Rapaport, D. & Gill, M. M. & Schafer, R. (1970). *Diagnostic Psychological Testing*. London: University of London Press Ltd.
87. Revers, W. J. (1973). *Der Thematische Apperzeptionstest (TAT): Handbuch zur Verwendung des TAT in der psychologischen Persönlichkeitsdiagnostik*. Bern, Stuttgart, Wien: Hans Huber.
88. Ringger, H. J. (1962). Rorschach-, Szonditest und Soziogramm einer Schulgemeinschaft von ca. 100 Kinder. *Szondiana III. Beiträge zur Diagnostik, Prognostik und Therapie des Schicksals. Beiheft zur Schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 43, 126-132.
89. Ringger, H. J. (1974). Die faktoriellen Reaktionen und ihre Wandlungen zwischen dem 3. und 20. Lebensjahr. *Szondiana X. Beiträge zur Anwendung des Szonditestes. Beiheft zu*

- schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 58, 136-144. Bern: Hans Huber.
90. Rotarescu, V., & Ciurea, A. V. (2010). The brain-the organ of the psychic (The lesions / the defense mechanisms). *Journal Of Medicine & Life*, 3(3), 221-228.
  91. Rubešová, A. & Havlíček, J. (2008). Hodnocení osobnosti podle obličeje. In V. Blažek & R. Trnka. *Lidský obličej: Vnímání tváře z pohledu kognitivních, behaviorální a sociálních věd*. Praha: Karolinum.
  92. Rushton, J. (2005). Ethnic nationalism, evolutionary psychology and Genetic Similarity Theory. *Nations & Nationalism*, 11(4), 489-507. doi:10.1111/j.1469-8129.2005.00216.x.
  93. Rushton, J., & Bons, T. (2005). Mate Choice and Friendship in Twins: Evidence for Genetic Similarity. *Psychological Science*, 16(7), 555-559. doi:10.1111/j.0956-7976.2005.01574.x.
  94. Říčan, P. (1977). *Úvod do psychometrie*. Bratislava: Psychodiagnostické a didaktické testy.
  95. Říčan, P. & Ženatý, J. (1988). *K teorii a praxi projektivních technik*. Bratislava: Psychodiagnostické a didaktické testy.
  96. Sasaki, R. (1962). Typological study on drive structure of Juvenile Delinquents. *Szondiana III. Beiträge zur Diagnostik, Prognostik und Therapie des Schicksals. Beiheft zur Schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 43, 153-166.
  97. Satake R. (1962). Vergleichende Untersuchungen ueber Existenzformen mittels der Exp.Triebdiagnostik, *Szondiana III: Beiträge zur Diagnostik, Prognostik und Therapie des Schicksals. Beiheft zur Schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 43.

98. Satake, R. (1967). The Basic Study Concerning the Objective Measurement of the Effect of Correctional Education. *Szondiana VII. Kriminalität, Erziehung und Ethik. Beiheft zur schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 51, 150-191.
99. Scott, E. M. (1955). An investigation of juvenile profiles on the Szondi test. *Journal Of Clinical Psychology*, 11(1), 46-50.
100. Semeonoff, Boris (1976). *Projective Techniques*. London, New York, Sydney, Toronto: John Wiley & sons.
101. Schnaipp, Ch. & Plaum, E.(1995). „Projektive Techniken“: Unseriöse „Tests“ oder wertvolle qualitative Methoden?. Bonn: Deutscher Psychologen Verlag GmbH.
102. Schürch, E. (1974) Zur Genetik des Alkoholismus. *Szondiana IX. Schicksalsanalytische Beiträge zur Psychopathologie. Beiheft zur schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 5, 87-96.
103. Soto Yárritu, S. F. (1962). Standard-Profile von Stierkämpfern. *Szondiana III. Beiträge zur Diagnostik, Prognostik und Therapie des Schicksals. Beiheft zur Schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 43, 167-172.
104. Stančák, A. (1982). *Klinická psychodiagnostika*. Bratislava: Psychodiagnostické a didaktické testy.
105. Stahl, C. D. (1974). Der Szonditest bei drogengefährdeten und –abhängigen Jugendlichen. *Szondiana IX. Schicksalsanalytische Beiträge zur Psychopathologie. Beiheft zur schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*. Nr. 57. 145-160.
106. Stumper, E. (1953). Triebanalyse von fünf Kriminellen. *Szondiana I. Beiheft zur schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 21, 91-133.
107. Svoboda, M. (1999). *Psychologická diagnostika dospělých*. Praha: Portál.

108. Szollosi, E. E., Lamphiear, D. E., & Best, H. L. (1951). The stimulus value of the Szondi pictures. *Journal Of Consulting Psychology*, 15(5), 419-424. doi:10.1037/h0054058.
109. Szondi, L. (1947). *Experimentelle Triebdiagnostik: tiefenpsychologische Diagnostik im Dienste der Psychopathologie, Kriminal- und Berufspsychologie, Charakterologie und Pädagogik*. Bern: Hans Huber.
110. Szondi, L. (1944). *Schicksalsanalyse: Wahl in Liebe, Freundschaft, Beruf, Krankheit und Tod, erbbiologische und psychohygienische Probleme*. Basel: Bennoschwabe & Co.
111. Szondi, L. (1952). *Triebpathologie. Erster Band. Elemente der exakten Triebpsychologie und Triebpsychiatrie*. Bern: Hans Huber.
112. Szondi, L. (1955a). Die Sprachen des Unbewußten. Symptom, Symbol und Wahl. *Szondiana II. Beiheft zur Schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 26. 5-34. Bern: Hans Huber.
113. Szondi, L. (1955b). Der Weg zur Menschwerdung. *Szondiana IV. Beiheft zur Schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 46, 95-120.
114. Szondi, L. (1956). *Ich-Analyse. Die Grundlage zur Vereinigung der Tiefenpsychologie*. Bern und Stuttgart: Hans Huber.
115. Szondi, L. (1972). *Lehrbuch der experimentellen Triebdiagnostik*. Bern: Hans Huber.
116. Šípek, J. (2000). *Projektivní metody*. Praha: ISV.
117. Šulová, L. (1998). Člověk v rodině. In Výrost, J., & Slaměník, I. (Eds.) *Aplikovaná sociální psychologie I*. Praha: Portál.
118. Vuyk, R., & Fournier, E. P. (1962). Eine Gruppe von nicht-angenommenen Knaben. *Szondiana III. Beiträge zur Diagnostik, Prognostik und Therapie des Schicksals. Beiheft zur Schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 43, 197- 201.

119. Walder, H. (1967). Kriminalbiologie und Schicksalspsychologie. *Szondiana VII. Kriminalität, Erziehung und Ethik. Beiheft zur schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 51, 36-46.
120. Walder, H. (1974). Die h-Bedürfnisse und ihre kriminogene Beutung. *Szondiana X. Beiträge zu Anwendung des Szonditestes. Beiheft zu schweizerischen Zeitschrift für Psychologie und ihre Anwendungen*, 58, 112-128.
121. Wallen, R. (1951). Factors affecting the choice of certain Szondi test pictures. *Journal Of Consulting Psychology*, 15(3), 210-215. doi:10.1037/h0057513.
122. Webb, M. W. (1987). Lipot Szondi (1893–1986). *American Psychologist*, 42(6), 600. doi:10.1037/h0092050.
123. Zebrowitz, L. A., Hall, J. A., Murphy, N. A., & Rhodes, G. (2002). Looking smart and looking good: Facial cues to intelligence and their origins. *Personality And Social Psychology Bulletin*, 28(2), 238-249. doi:10.1177/0146167202282009.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Záznamový arch (Pilotní studie)

Příloha č. 2: T- test pro dva nezávislé výběry, tabulky vektorů (Předvýzkum studie č. 1)

Příloha č. 3: T- test pro dva nezávislé výběry, tabulky vektorů (Studie č. 1)

Příloha č. 4: Instrukce pro studii č. 2

Příloha č. 5: Intrafaktorová analýza (Studie č. 2)

Příloha č. 6: Příběhy respondentů

Příloha č. 1:

Pohlaví: žena – muž

Věk: _____

Národnost: _____

Postupně Vám budou promítány série fotografií. Nejprve si, prosím, dobře prohlédněte všechny fotografie dané série a zvolte 2 obrázky, které jsou Vám nejméně sympatické, jejich číslo (1-8) zaznamenejte do sloupce „SYMPATICKÝ“ a řádku příslušné série (I, II, III...VI). Podobně vyberte a запиšte 2 pro Vás nejméně sympatické obrázky, a to do sloupce „NESYMPATICKÝ“ a příslušného řádku. Následně si znovu prohlédněte tváře osob zobrazených na Vaši zvolených fotografiích a u každé z nich doplňte nedokončenou větu: „On/ona je...“ (Inspirovat se můžete např. otázkami: „Kdo je to?“, „Jaký/á je?“ apod.) Stejným způsobem pokračujte ve všech sériích obrázků.

	SYMPATICKÝ On/ona je...	NESYMPATICKÝ On/ona je...
I)	<input type="text"/> ..... <input type="text"/>	<input type="text"/> ..... <input type="text"/> .....
II)	<input type="text"/> ..... <input type="text"/>	<input type="text"/> ..... <input type="text"/> .....
III)	<input type="text"/> ..... <input type="text"/>	<input type="text"/> ..... <input type="text"/> .....
IV)	<input type="text"/> ..... <input type="text"/>	<input type="text"/> ..... <input type="text"/> .....
V)	<input type="text"/> ..... <input type="text"/>	<input type="text"/> ..... <input type="text"/> .....
VI)	<input type="text"/> ..... <input type="text"/>	<input type="text"/> ..... <input type="text"/> .....

Děkuji za spolupráci!

Martina Vaňková

Příloha č.2:

S-vektor: h - s	rozptylů		T-test pro rovnost průměrů		
	F	Sig.	t	Sig. (jednosm.) ≤	Průměrná diference
1. smutný - veselý	0,395	0,533	-0,134	0,447	-0,057
2. něžný - agresivní	1,036	0,314	-2,645	0,010	-1,343
3. kladný - záporný	0,760	0,388	-1,954	0,050	-1,095
4. uzavřený - otevřený	3,696	0,061	0,796	0,215	0,402
5. jemný - hrubý	0,084	0,773	-1,393	0,085	-0,722
6. zvědavý - pohodlný	0,232	0,632	-0,910	0,184	-0,522
7. přátelský - chladný	0,779	0,382	-1,396	0,085	-0,862
8. vůdčí - přizpůsobivý	2,793	0,101	-0,753	0,227	-0,415
9. svědomitý - marnivý	0,675	0,415	-1,124	0,133	-0,673
10. aktivní - pasivní	0,786	0,380	-0,872	0,194	-0,452
11. materiálně založený - duševně založený	0,072	0,790	0,399	0,346	0,220
12. snadno ovlivnitelný - tvrdohlavý	0,117	0,734	0,345	0,366	0,182
13. toužící po dobru - toužící po slávě	0,864	0,357	-0,428	0,335	-0,258
14. "suchý" - vášnivý	1,432	0,237	-0,120	0,453	-0,053

P-vektor: e - hy	rozptylů		T-test pro rovnost průměrů		
	F	Sig.	t	Sig. (jednosm.) ≤	Průměrná diference
1. smutný - veselý	4,113	0,047	2,133	0,050 *	0,844
2. něžný - agresivní	1,023	0,316	-0,782	0,219	-0,390
3. kladný - záporný	0,632	0,430	-0,551	0,292	-0,267
4. uzavřený - otevřený	2,200	0,143	0,968	0,169	0,313
5. jemný - hrubý	3,488	0,067	-0,923	0,180	-0,463
6. zvědavý - pohodlný	9,590	0,003	-1,876	0,050 *	-0,944
7. přátelský - chladný	2,634	0,110	-2,198	0,050	-0,909
8. vůdčí - přizpůsobivý	0,605	0,440	0,908	0,184	0,478
9. svědomitý - marnivý	0,010	0,921	0,801	0,213	0,404
10. aktivní - pasivní	2,213	0,142	0,060	0,476	0,030
11. materiálně založený - duševně založený	0,156	0,694	-0,034	0,486	-0,017
12. snadno ovlivnitelný - tvrdohlavý	0,279	0,599	-0,313	0,378	-0,164
13. toužící po dobru - toužící po slávě	0,163	0,688	0,238	0,406	0,116
14. "suchý" - vášnivý	0,000	0,990	-0,205	0,419	-0,100

Sch-vektor: k - p	rozptylů		T-test pro rovnost průměrů		
	F	Sig.	t	Sig. (jednosm.) ≤	Průměrná diference
1. smutný - veselý	4,286	0,042	-1,479	0,072 *	-0,620
2. něžný - agresivní	0,980	0,326	3,693	0,001	1,438
3. kladný - záporný	0,141	0,709	3,609	0,001	1,669
4. uzavřený - otevřený	0,037	0,848	-0,634	0,264	-0,285
5. jemný - hrubý	3,448	0,068	3,612	0,001	1,489
6. zvědavý - pohodlný	2,289	0,135	1,602	0,057	0,778
7. přátelský - chladný	1,336	0,252	1,814	0,050	0,861
8. vůdčí - přizpůsobivý	1,031	0,314	1,367	0,088	0,711
9. svědomitý - marnivý	0,015	0,905	3,145	0,001	1,467
10. aktivní - pasivní	0,072	0,789	3,220	0,001	1,558
11. materiálně založený - duševně založený	0,042	0,837	-1,016	0,157	-0,468
12. snadno ovlivnitelný - tvrdohlavý	0,093	0,762	-0,669	0,253	-0,333
13. toužící po dobru - toužící po slávě	0,493	0,485	3,313	0,001	1,309
14. "suchý" - vášnivý	0,075	0,785	0,053	0,479	0,024

C-vektor: d - m	rozptylů		T-test pro rovnost průměrů		
	F	Sig.	t	Sig. (jednosm.) ≤	Průměrná diference
1. smutný - veselý	0,039	0,844	-7,333	0,001	-2,703
2. něžný - agresivní	2,468	0,120	2,020	0,050	0,891
3. kladný - záporný	0,136	0,713	4,434	0,001	2,141
4. uzavřený - otevřený	0,459	0,500	-5,055	0,001	-2,453
5. jemný - hrubý	0,119	0,731	2,119	0,050	0,938
6. zvědavý - pohodlný	0,064	0,800	1,204	0,116	0,609
7. přátelský - chladný	0,111	0,740	5,331	0,001	2,750
8. vůdčí - přizpůsobivý	0,534	0,467	-0,673	0,252	-0,344
9. svědomitý - marnivý	2,407	0,125	-0,175	0,431	-0,094
10. aktivní - pasivní	2,137	0,148	1,438	0,077	0,703
11. materiálně založený - duševně založený	0,287	0,594	-1,917	0,050	-0,938
12. snadno ovlivnitelný - tvrdohlavý	3,000	0,087	-0,833	0,204	-0,406
13. toužící po dobru - toužící po slávě	0,461	0,499	2,401	0,010	1,297
14. "suchý" - vášnivý	2,278	0,135	-1,165	0,124	-0,484

Příloha č. 3:

S-vektor: h - s	rozptylů		T-test pro rovnost průměrů		
	F	Sig.	t	Sig. (jednosm.) ≤	Průměrná diference
1. smutný - veselý	0,097	0,755	0,289	0,386	0,042
2. něžný - agresivní	0,086	0,769	-7,831	0,001	-1,295
3. kladný - záporný	3,063	0,081	-4,714	0,001	-0,868
4. uzavřený - otevřený	0,191	0,662	-0,456	0,324	-0,079
5. jemný - hrubý	1,315	0,252	-7,565	0,001	-1,268
6. zvědavý - pohodlný	0,457	0,499	-3,634	0,001	-0,615
7. přátelský - chladný	0,848	0,358	-2,434	0,010	-0,462
8. distancovaný - egocentrický	1,341	0,247	-1,990	0,050	-0,344
9. svědomitý - marnivý	7,221	0,007	-1,158	0,124	-0,204
10. aktivní - pasivní	0,134	0,714	-0,314	0,377	-0,053
11. materiálně založený - duševně založený	8,442	0,004	0,664	0,254 *	0,124
12. snadno ovlivnitelný - tvrdohlavý	6,783	0,010	-4,055	0,001	-0,670
13. toužící po dobru - toužící po slávě	18,808	0,000	-0,978	0,164	-0,179
14. "suchý" - vášnivý	2,632	0,105	-0,218	0,414	-0,036

P-vektor: e - hy	rozptylů		T-test pro rovnost průměrů		
	F	Sig.	t	Sig. (jednosm.) ≤	Průměrná diference
1. smutný - veselý	33,478	0,000	7,532	0,001 *	1,110
2. něžný - agresivní	1,016	0,314	-6,102	0,001	-1,029
3. kladný - záporný	18,809	0,000	-5,852	0,001 *	-1,014
4. uzavřený - otevřený	21,658	0,000	4,534	0,001 *	0,696
5. jemný - hrubý	6,431	0,012	-6,231	0,001 *	-1,031
6. zvědavý - pohodlný	0,849	0,357	-1,179	0,119	-0,181
7. přátelský - chladný	27,890	0,000	-7,703	0,001 *	-1,299
8. distancovaný - egocentrický	13,356	0,000	-0,771	0,221 *	-0,134
9. svědomitý - marnivý	0,191	0,663	-0,354	0,362	-0,059
10. aktivní - pasivní	5,420	0,020	-2,459	0,010 *	-0,407
11. materiálně založený - duševně založený	0,189	0,664	1,957	0,050	0,333
12. snadno ovlivnitelný - tvrdohlavý	6,833	0,009	-4,944	0,001 *	-0,832
13. toužící po dobru - toužící po slávě	1,082	0,299	-3,616	0,001	-0,597
14. "suchý" - vášnivý	6,758	0,010	2,936	0,005 *	0,461

Sch-vektor: k - p	rozptylů		T-test pro rovnost průměrů		
	F	Sig.	t	Sig. (jednosm.) ≤	Průměrná diference
1. smutný - veselý	11,498	0,001	-3,239	0,001 *	-0,449
2. něžný - agresivní	0,054	0,816	8,886	0,001	1,313
3. kladný - záporný	0,015	0,903	12,423	0,001	1,892
4. uzavřený - otevřený	1,134	0,287	-1,675	0,050	-0,273
5. jemný - hrubý	2,000	0,158	8,588	0,001	1,260
6. zvědavý - pohodlný	0,032	0,858	5,370	0,001	0,869
7. přátelský - chladný	1,357	0,244	7,325	0,001	1,231
8. distancovaný - egocentrický	9,971	0,002	2,354	0,010 *	0,393
9. svědomitý - marnivý	2,070	0,151	9,277	0,001	1,483
10. aktivní - pasivní	8,913	0,003	5,168	0,001 *	0,855
11. materiálně založený - duševně založený	1,455	0,228	-4,048	0,001	-0,683
12. snadno ovlivnitelný - tvrdohlavý	42,201	0,000	-5,161	0,001 *	-0,786
13. toužící po dobru - toužící po slávě	3,474	0,063	5,465	0,001	0,864
14. "suchý" - vášnivý	0,885	0,347	-0,812	0,209	-0,133

C-vektor: d - m	rozptylů		T-test pro rovnost průměrů		
	F	Sig.	t	Sig. (jednosm.) <	Průměrná diference
1. smutný - veselý	2,136	0,144	-17,896	0,001	-2,495
2. něžný - agresivní	0,005	0,947	4,572	0,001	0,699
3. kladný - záporný	0,230	0,632	8,577	0,001	1,384
4. uzavřený - otevřený	7,574	0,006	-13,388	0,001 *	-2,173
5. jemný - hrubý	3,289	0,070	3,191	0,001	0,503
6. zvědavý - pohodlný	0,113	0,736	4,431	0,001	0,748
7. přátelský - chladný	5,858	0,016	13,288	0,001 *	2,165
8. distancovaný - egocentrický	21,789	0,000	-1,903	0,050 *	-0,333
9. svědomitý - marnivý	4,765	0,029	0,143	0,443 *	0,025
10. aktivní - pasivní	2,159	0,142	8,949	0,001	1,405
11. materiálně založený - duševně založený	0,014	0,904	-1,723	0,050	-0,304
12. snadno ovlivnitelný - tvrdohlavý	1,505	0,220	0,892	0,186	0,142
13. toužící po dobru - toužící po slávě	15,713	0,000	4,643	0,001 *	0,792
14. "suchý" - vášnivý	4,145	0,042	-8,480	0,001 *	-1,305

Příloha č. 4:

Milí kolegové ,

moc vám děkuju za váš zájem a předem za velkou pomoc s mou diplomkou.

K testování budete potřebovat: podnětové fotografie, linkovaný papír (nejlépe dvojlist A4) a propisku

Instrukce: Nejprve seznámte respondenta s důvodem testování, tzn. výzkum pro účely diplomové práce a ověřte, zda respondent souhlasí, že budou získaná data pro tyto účely použita. Pokud souhlasí, pokračujte podle instrukcí:

Nejprve spolu s probandem vyplňte hlavičku na záznamovém (linkovaném) listu – pohlaví, věk a vzdělání. Nyní předložte probandovi obě části fotografií najednou, a to tak, že bude větší papír nahoře a menší dole.

„Nejprve si, prosím, všechny fotografie dobře prohlédněte ... Nyní vyberte 4 tváře, které vám jsou nejvíce sympatické“ (v případě, že se probandovi nebude zdát žádná sympatická, modifikuje instrukci tak, aby vybral 4 nejméně nesympatické tváře). **Odpovědi zaznamenejte** na záznamový - linkovaný papír: např. „sympatické: I.4, III.8, IV.2, VI.5“ (římská číslice označuje řadu a arabská sloupec)

Po vybrání sympatických tváří pokračujte instrukcí: **„Nyní si, prosím, vyberte 4 fotografie tváří, které vám jsou nejméně sympatické“**. Odpovědi opět zaznamenejte, tentokrát pod názvem „nesympatické:....“.

Nyní požádejte probanda, aby **si znovu postupně prohlédl všechny jím zvolené fotografie a na záznamový list ke každé z nich napsal, co ho k dané osobě napadá**. Instruuje ho otázkami „**Jaký je podle vás člověk zobrazený na obrázku?**“ „**Jaký by mohl být jeho životní příběh?**“ apod. Požádejte jej, aby odpovídal ve větách. Pokuste se jej pobízet k co možná největší produkci – alespoň pak 5 vět. Každý příběh vždy prosím označte čísly obrázku (např. III.3)

A to je vše! **Probandovi moc poděkujte ;)**. Následně si jeho odpovědi pročtěte a zkuste se zamyslet, jak tohoto člověka znáte a poznamenejte prosím (rozlišitelně od vyjádření probanda!!!!), v čem se vám zdají odpovědi projektivní a v čem naopak ne. Pokuste se doplnit souvislosti s jeho reálným životem. Moc děkuju!

Na výměně sesbíraných dat se domluvíme přes e-mail: mar.vankova@seznam.cz nebo telefonicky: 724749171 (stačí prozvonit, volám zpátky ;)).

Předem moc děkuju! Těším se na vaše postřehy!

Hezký den!

Martina Vaňková, 5. Ročník Psychologie

Příloha č. 5:

H-FAKTOR

I-5

-	Působí jako ctihodný člověk. Biolog v laboratoriu. Dělal pokusy na lidech. Když mu to zakázali a odsoudili ho, spáchal sebevraždu
-	Trochu ako spaľovač mrtvol, lekár, krutý, pretvarujúci - navonok iný ako v skutočnosti
+	Pochází z bohaté rodiny. Případá mi velmi inteligentní. Vystudoval práva. Je přísný, ale spravedlivý. Má manželku a dvě děti. Narodil se ve velkoměstě.
+	Biolog co nadřazuje některým studentům u zkoušek

II-4

+	Jako malého chlapce ho otec přihlásil na atletiku, které se věnoval celý svůj život. Nejvíce vynikal se skoku o tyči. V této disciplíně získal mnoho úspěchů. Většinu života trávil na cestách, čímž neměl moc kamarádů.
---	--

III-1

+	Mám zde u něj smíšené pocity: vraha a normálního člověka. Na obrázku vypadá velice slušně, dbá na duševní hodnoty, slušné chování, vzhled, vzdělanost, na druhé straně na mě působí jako deviant a narušený člověk.
-	Od pohledu vypadá jak buzerant. Ještě ke všemu otravuje malé děti na hřištích a nabízí jim bonbóny, mňam, všem doporučuji!
+	Mírně se usmívá. Fotografie je rozmazaná, takže mi připomíná staré fotografie příbuzných. Je to šikovný dělník. Nezkazí žádnou zábavu.
-	V důsledku jeho nadzv. obočí, jeho výraz naznačuje povýšenost. Když byl malý, v důsledku incidentu s lízátkem přišel o nohu v kolotoči. Od té doby kompenzuje svůj handicap pozdviženým obočím.

IV-8

-	Bývalý funkcionář KSČ, po změně režimu se nedokázal uplatnit ve společnosti. Je bez domova. Asi se mu už nepovede vrátit se k normálnímu životu.
+	Svalnatý mladík bojující za své ambice. Za všechno musí v životě zaplatit víc než ostatní. Bude to tak celý život. Pořád chce víc, a tak je neustále na vlně nespokojenosti, což jeho žena zle snáší.
+	Je tak normální, že otázka zda se líbí/nelíbí v podstatě není důležitá. Protože si tak představuju svého bank. úředníka, což je osoba, kterou vidám 1 ročně a posléze ji totálně zapomenou. Má neuvěřitelně nudnou práci, vzhledem k tomu že i on je nudný si svou nudnost neuvědomuje, tím pádem je spokojený.

V-7

+	Opečovávaný, rozmazlený mladík. Pochází z bohaté rodiny, mírně průbojný. Má dva starší bratry. Starší rodiče. Rád sportuje
+	Hodný, mladý muž. Technicky nadaný. V dětství mohl mít problémy v rodině, ale dnes už je vše v pořádku. Případá mi jako člověk se zájmem o okolí, starostlivý.
+	Inteligentní mladý muž, hodně plánů do budoucna, je nešťastně zamilovaný, kvůli smutku by si možná byl schopen sáhnout na život.
+	Je mladý a zmatený. Má v sobě něco plachého a zároveň nevyzpytatelného, možná trochu sadistického, ale správnák. Má čistou tvář. Je ve znamení blíženců.
+	Je to mladý student, který má v plánu si hned po škole najít dobrou práci a zabezpečit svou velkou rodinu. Má pocit, že jim něco dluží a chce jim, co nejvíce pomáhat. Hlavně se tu snaží být pro své mladší sourozence, kteří kvůli jeho studiu žijí v chudobě.
+	Pohledný mladík, asi student. Má upřímné oči, pečuje o sebe. Rodina v které vyrůstal, byla harmonická a celá. Jde za svým přesvědčením a chce dělat nějakou čestnou a zásluhou práci. Byl doma milován a proto je to hodný člověk.
+	Mladý učeň, ktorý žije v 19. stol. a učí sa za obuvníka. Je bojazlivý, lebo jeho majster je k nemu hrubý.
+	Student. Vyrůstl v bohaté rodině ve městě. Vystudoval gymnázium a teď je na vysoké škole. Má dívku a chová se k ní velmi hezky. Po škole ho čeká vojna. Jednou bude pracovat jako lékař.
+	Mladý studentík, gymnazista, okolo 17 let. Slušný, spořádaný, poslušný, pěkný. V minulosti asi žádný výrazný příběh. Normální a spokojené dětství a dospívání. Celý život a osud před sebou. A má krásné záživé oči, které se dívají dopředu.
-	Syn ovdovělé matky, která se k němu upíná i když je úplně nudnej a přitom jeho mladší sestra je mnohem chytřejší.

+	Tento člověk vypadá na studenta, nejvíce bych jej tipoval na studenta filosofické fakulty n. společ. věd. Myslím si, že k ostatním lidem bude přátelský a vnímavý. Zároveň mi však připadá jako ten typ člověka, kt. si nejdříve potřebuje udělat své věci a pak až si je schopen vyčlenit čas na druhé!
+	Student, 18 let. Vypadá relativně „normálně“, inteligentně. Je sebevědomý, pečlivý, starostlivý a cílevědomý, racionálně uvažující.
+	Student, 20 let, inteligentní, technický typ, bezproblémový, dobře vychází se svou sestrou, „milý chlapec“.
+	Mladíček, gymplák, 18 let, neúplná rodina, zemřel mu otec, snaživý, cílevědomý, inteligentní, zamyšlený pohled, nekouká přímo, upřímný, čistý, ve vztazích je v začátcích, zaměřuje se spíše na studium, než na holky.
+	Student medicíny, vysokoškolák, 20 let, cílevědomý, inteligentní, má dobrý prospěch ve škole, dobrý charakter, není zlý, extravert, pochází z dobré rodiny, možná snoubenka, přítelkyně.
+	Možná ještě trochu naivní mladý muž. Dobrosrdečný a poctivý, vychovaný pevnou otcovou rukou. Mohl by mít zájem o sport, protože rád tráví čas v kolektivu. Nebojí se zodpovědnosti. Chce ostatním ukázat, že dokáže být úspěšný, potřebuje ale čas a ochotu ostatních mu případně poradit.
+	Mladík, který je plný života, vše má před sebou. Zamilovaný, chodí ještě do školy, má tedy povinnosti. Čeká ho vojna odloučení od milé (povinnost).
+	Mladý člověk, který je cílevědomý, slušný, dobře vychovaný, podle mě je společenský a cílevědomý, působí na mě velice vůdcovsky, chce něčeho dosáhnout v životě.
+	Osamělý student, subdepresivní. Tím jaký je nemá moc peněz, ale chce vypadat slušně, ale tím pádem není moc v pohodě. Nemá ????. Jednou se stane lékařem.

VI-2

-	Hodně času věnuje svému vzhledu. Svou orientaci na stejné pohlaví dlouho tajil. Báł se odsouzení ze strany kamarádů a okolí.
+	Vypadá jako socha, vytesaný. Má živé oči, které snad ani nepatří k tělu. Oči jsou zvědavé, chytré, bažící za poznáním. Tělo jako kdyby nemohl kontrolovat. Zavřeli ho do blázince.
-	Větroplach, nestará sa o problémy ľudí vo svojom okolí, v detstve mamičkin obľúbenec, najmladší z početnej rodiny, slabozraký.
+	Milé bezelstné děvčátko. Vyrastlo v pohodové rodině, pak pobývalo v penzionátě. Stará se o děti v útulku nebo jako soukromá vychovatelka v rodině. Touží se vdát a mít vlastní rodinu.
+	Atletka, běhá, je čerstvě vdaná, 25 let, je zamilovaná, má první dítě, řeší rozpor kolik času věnovat rodinně a kolik sportu, uvědomuje si, že rodina je nejdůležitější, je náladová, trochu sebelitostivá, pláče nad ztracenou kariérou.

S-FAKTOR

I-2

+	Žije se manuální prací. Žije aktivně (sportuje, cestuje,...). Myslí pozitivně - optimista. Věnuje se své rodině. Řekla bych, že nedosáhl vysoké úrovně vzdělání.
-	Úchyl. Pobíhá po parku a přepadává ženy. Pracuje v cirkuse se zvířaty - podkoní. Přepadává hlavně v noci. Nevypočitatelný člověk.
+	Workoholik. Nechodí z práce domů. Přestal komunikovat s okolím. Absolvoval léčení a práce ho už nebaví, je pořád doma, sociálně izolovaný.
-	Vyrůstal v dětském domově (sirotčinci). Když byl plnoletý začal pracovat na stavbě, ale začal hodně pít. Propadl alkoholu, který nezvládal a začali se v něm objevovat násilnické sklony. Znásilnil pět žen za což byl popraven.
-	Exhibicionista, vypočítavý, rád jazdí na bicykli, chová holuby, nenávidí svých rodičův.
-	„Vrah“ č. 1 dostal sa do väzenia, lebo obťažoval mladé deti - pedofil. Vždy ich hľadal na kúpalisku a potom ich odviedol domov. Niektoré aj zabil. Na fotke sa usmieva lebo vie, že všetky jeho zločiny ešte neboli odhalené.
-	Muž pochází z dobře situované rodiny. S manželkou má 21letého syna. Shlédává uspokojení s partou přátel v hospodě, kde občas neuhlídá svoji míru. Chodí domu pozdě, kde zmlátí svoji manželku. Ta ho ovšem silně miluje a tají domácí násilí.
-	Pohled šilence, schizofrenik, nevypočitatelný, cholerický, dominantní, má rád malé pejsky, má submisivní partnerku, se kterou nemá a nechce mít děti. Vyrůstal s dominantní matkou, na které je stále částečně závislý.
-	Je nahý, divný, zločinec, vrah, úchyl, úlisný. Má už třetí manželku, je majetnický. Není schopen pracovat, působí jako sňatkový podvodník. Pochází ze střední třídy. Má nevlastního mladšího bratra, který je knězem. Jeho matka se k němu nehlásí, dělá, že ho nezná.
-	Má veselý obličej a je malý. Cítím z něj negativní sexuální energii. Tipoval bych ho na sadistu-např. Sadistického otce, který chodí po bytě nahý.

II-7

-	Ve svém volném čase se věnuje spíše pasivnímu odpočinku. Nežije příliš zdravě. Zapojuje se do nelegálních aktivit. Není na něho spoleh. Je to flegmatik s cholerikem.
-	Člověk, který je příliš extrovertní. Chce mít okolo sebe spoustu přátel, ale ve skutečnosti nemá žádné opravdové. Nemá rád děti a myslí si, že spolknul všechn rozum.
-	Napadá mě násilí, úzkoprsost. Je rigidní. Tento muž je zoufalý, jednoduchý. Možná v něm jsou dvě různé stránky, proto se neumí soustředit na jednu věc.
-	Sadistický násilník, který pracuje v řeznictví. Doma bije svou ženu. Snadno polkne kilo vepřového kolene na posezení.
-	Másiar, zabíjí vepř a robí mu to dobre, doma bije svoju ženu a stále žerie.
-	Vypočítavý zmetek. Každého šidí. Na první pohled vypadá hloupě, jinak je ale chytrý. Vypadá škodolibě. Několikrát byl ve vězení za podvody.
-	Vesnický balík. Má stupidní humor, směje se vlastním vtipům. Není zlý, ale je hrozně omezený. Nevytáhl nikdy paty z vesnice.
+	Žena působí klidně a nespolečensky. Hodně se straní společnosti. Žije stále se svými rodiči. Je vystudovaná. Muži o ni nejeví zájem, ale ona tomu nepomáhá. Nosí otrhané oblečení a je hodně šedivá.

III-3

-	Působí na mě divně. Něco se v něm odehrává, ale nejde to ven. Nedokážu si představit, že se usměje/rozpláče. Je velmi uzavřený, jako by v něm byla jakási lítost. Možná mu někdo ubližoval a on potom ubližoval ostatním.
-	Už od mala měl kladný vztah ke zvířatům - vystudoval kvůli tomu i zemědělskou školu. Šťastně se oženil, ale po pár letech začalo manželství skřípat. Časem začal zjišťovat, že jeho kladný vztah ke zvířatům není jen tak a stal se z něj zoofil. Žena ho opustila a on zemřel sám ve stáří na své farmě.
-	Úředník, v práci dost pečlivý, moc se nebaví, dělá si svou práci. Neprojevuje city. V soukromí sexuální deviant, navštěvuje nevěstince. Má trauma z dětství.
-	Využívá toho, že je celkem pohledný, aby si získal důvěru lidí. Snaží se jimi manipulovat. Dovedu si ho představit jako zločinného lékaře odebírajícího chudákům orgány. Má studený pohled, měla bych se před ním na pozor.
-	Muž trpí pedofilií. Vždy ve stejnou dobu čeká na malé holčičky před školou (věk 7-8 let). O své poruše víou i jeho blízcí. Léčil se s poruchou, ale neúspěšně. Pochází ze slušné rodiny, kde dbají na vzhled i vzdělání. Přes svoji poruchu i nenašel nikdy žádnou přítelkyni.
+	30 let, pracuje, svobodný, bezdětný, upřímný, sebevědomý.

IV-6

+	Pan doktor s vlastní ordinací. Léčí nejen bohaté, ale i chudé. Je laskavý. Bydlí sám. Příliš nedbá na svůj zevnějšek - má nakřivo motýlka.
+	Vzdělaný, chytrý člověk, profesor fyziky a matematiky na univerzitě, žije sám, starý mládenec, zasvětil život vědě, má kladný vztah ke studentům, je přísný, ale spravedlivý, cholerický, umí se naštvat, když se mu něco nelíbí, má své denní rituály, které striktně dodržuje.
+	Postarší vyrovnaný muž. Ve svém oboru byl velkým odborníkem. Svou práci považuje za to nejdůležitější a těžko se dá přesvědčit, že i ostatní oblasti mohou mít svou hlavu. Možná trochu tvrdohlavý a neústupný. Ale pro své blízké by byl schopný udělat všechno, v mezích zákonů a pravidel.
-	Inteligentní, manipulační, mafián, ve společnosti oblíbený, mocný.
+	Seriozní, moudrý, laskavý, oceňuji na něm inteligenci a spolehlivost + konzervativní přístup.

V-5

-	Člověk se zájmem o techniku. Na první pohled bych tipoval na pyromana nebo žháře. Tváří se, že je nápomocný svému okolí, ale osobně bych mu nevěřil.
-	Tento muž mi nahání hrůzu. Od dětství se stranil společnosti a měl svůj vlastní svět. Nechoval k nikomu žádné city a vše mu bylo jedno. Byl uvězněn za znásilňování dětí a žen.
-	Ničím nevyčnívá ze společnosti. Lidi ho mají rádi. Je poctivý. Chodí do práce. Ale je to vrah, zabíjí lidi a možná je i konzumuje.
-	Doktor, anesteziolog, který zabíjí svoje pacienty brilantním a neodhalitelným způsobem. Nemá vyhraněný typ obětí, zabíjí muže, ženy, staré i mladé. Vychutnává i pocít, že má v ruce jejich život, který jim potom nemilosrdně bere.

-	Kult těla. Sportovec, který se tak snaží vystupovat. Asociuje mi sportovce arijského typu. Pocit-jsem dokonale zvenku, proto jsem dobrý i uvnitř. Jsem lepší než ty-nadřazený.
-	Muž žil poklidným životem ve větším městě. Jednou jel s manželkou na chalupu, kde ji brutálním způsobem zabil. Několik dní trvalo než na to někdo přišel. Nyní se léčí v psychiatrické léčebně. Pobírá silné léky na snížení agresivity.

VI-4

-	Tupý pohled. Zdá se být nepřízřusobivý, nepříjemný. Povolání boxer. Večer vyhazovač v šantánu.
-	Vypadá, že má v plánu udělat nějaký trestní čin. Není spokojený se svým životem a tak nechce, aby s ním byli spokojeni ostatní. Možná se chce někomu pomstít.
+	Tvrdý výraz v obličeji. Zakrývá svoji citlivou duši. Před lidma nedává najevo svoje city. Je sklamaný z lásky.
-	Jako malý si povšimnul, jak otec mlátí matku. Ale už nezaregistroval, jak velkou ránu dává a za co. Jinak to byl úžasný táta, a proto ho měl za vzor. Když vyrostl, tak se oženil a i své manželce vlepil pořádnou facku. Bohužel to ale opakovat a manželku uhodil znovu, ale ještě větší silou. Manželka musela být ošetřována a manžel byl odsouzen k trestu odnětí svobody na 5 let.
-	Tento muž na mě působí jako hrubián. Pravděpodobně se živí v ringu. A nebo jako zlodějíček. Nemá rád legraci a vše bere nesmírně vážně. Na obličeji je vidět odhodlanost a neústupnost. Nedokážu si představit, že má rodinu.
-	Rázny člověk, co chce, to si vydobije, v zaměstnaní zastává vyšší funkci, týrá svou ženu, obdivuje svoje trénované tělo.
-	Voják, Američan. Bol poslaný do vojny proti Vietnamu. Dostal vyznamenanie za to, že vyslobodil najviac amerických zajatcov a zabil najviac Vietnamcov. V noci nemohol spávať, lebo mal sny o tom, ako vraždí. Má jazvu na čele od mračenia, keď sa sústredil na strieľanie. Zomrel na dôchodku.
-	Dřevorubec Igor ze sibiřské tajgy nemá rád úředníky, protože nepracují manuálně. Závidí jim, že nemusejí dřít, aby se uživil. Sám totiž má svou práci rád, ale je si vědom, že na víc nemá. Nikdy nechodil do školy, a ani s ostatními lidmi by nedokázal dojít souladu. Moc inteligence nepobral, ale ví jak jde život.
-	Násilník - Tento muž mě děsí na první pohled. Husté obočí, svíslá vráska mezi oběma očima, výrazná přepážka mezi rty a nosem. Zlý pohled napovídá, že v mysli tohoto muže kolují špatné myšlenky. Je bezcitný, surový a nevypočitatelný.
-	Tento pán v životě rovněž nenašel milost, odpuštění a nedošel poznání, že láska a dobro (Bůh) je nade vším a že vždycky vítězí, ačkoli peripetie mohou být plné zla a špatnosti. Stala se mu nějaká těžká křivda a protože u Boha nenalezl pokoj, má ji stále před sebou a užívá ho to zevnitř. Nedokáže se radovat a k lidem je nedůvěřivý, uzavřený.
-	Žena je utrápená ze svého života. Je unavená a nespokojená. Někdo ji trápil (=ona za to ve skutečnosti nemůže). Nebere si za své trápe zodpovědnost-obvinuje ostatní (mohou za její problémy). „Obviňovací matka“
-	Vrah, který budí respekt, působí na mě velice chytře.

E-FAKTOR

I-6

+	Muž žije v panelovém bytě. Má 2 dcery a 5 vnoučat. S manželkou jezdí trávit víkendy na chalupu. Večer rád shlédne televizní noviny. Trpí bohužel nemocemi, ale je velmi podporován rodinou.
+	Připomíná to Horáka. Není mu vidět do očí. Je v něm nějaká spravedlnost. Má rysy vojáka, policisty. Archetyp ochránce - voják výrazná brada. Obočí má pozvednuté jakoby s lítostí, ale je tam práce s mocí. Vypadá statně. Mohl by i znásilnit ženu.
+	Mladý muž mohl by být pilot, ve tváři má cíl za kterým jde. Život bere s humorem tak jak si on myslí, že se má dít. Ale k vážným věcem přistupuje s chladnou hlavou a rozmyslem. Pravděpodobně není ženatý a teprve tu pravou hledá.
+	Od malička sportovec, v dospělosti profesionální fotbalista za Duklu Praha a povoláním voják. Když byl v pubertě, tak mu umřela matka, s čímž se nikdy nevyrovnal a nedokázal žádnou ženu nikdy milovat. Umřel náhle na zástavu srdce v nedožitých 45 let.
+	Žije utiahnutým životem, po prvom neúspechu sa väčšinou vzdáva, je nápomocný, v mladosti trpel srdcovými ťažkosťami, pracuje ako zdravotník.
+	Vojak, ktorý bojuje za svoju vlasť, keď sa vráti z vojny, ak to prežije, nájde si job a založí si rodinu.
+	Mohl by být sportovec. Není moc komunikativní, uzavřený. Ne moc intelektuál. Slušný jedinec. Dělal práci, která ho nebavila. Stala se mu v životě nějaká tragická událost.
+	Vypadá inteligentně. Patrně má za sebou i vysokoškolské studium. Je zaměřen na technické obory. Žije ve spokojeném manželství. Má děti.

+	Fešák. Z menšího města, významná osoba v městské radě. Dovede okouzlit a přesvědčit. Mohl by být také sňatkový podvodník.
+	Pohledný mladík, možná student. Tváří se vážně, ale neutrálně. Vypadá to, že za sebou nemá moc výrazný příběh. Řekla bych, že je to příběh mladého člověka, který toho má více před sebou.
+	V mládí chtěl být popelářem. Nyní je profesionální fotbalista v týmu Girondins Bordeaux. Protože je finančně zajištěn, kupuje si každý měsíc nové auto. Chodí k týmovému psychologovi, proto nemá problémy.
+	Vypadá jako moudrý člověk se smyslem pro humor, který ale většina lidí v jeho okolí nechápe. Schopný nezabývat se maličkostmi. To ale může být i jeho mínusem, protože se nedokáže snadno radovat z malých obyčejných věcí. Nikdy by nenechal nedokončenou práci a nezačal se zabývat další.
+	Pracant. Kluk, který není příliš cílevědomý. Nechce toho o životě moc. Jen si užívat své. Nepotřebuje rozšířit obzory. Je rád ve svém světě - jít přes den do práce (která ho nikam neposune), večer jít s kamarády. Přes víkend fotbal. Možná nudný život a možná pohodový. Za ničím a nikým se nehoní, ale ničeho nedosáhne.

II-3

+	Tato paní na sobě uskutečnila změnu pohlaví. Od mala se víc kamarádila s klukama. Nenáviděla svoje tělo a velká prsa.
-	Tento muž má bodavý pohled. Vyhýbá se lidem, ale tajně pozoruje ženy. Stydí se k nim vůbec promluvit. Pracuje v pohřebním ústavu a žije stále se svojí matkou.
-	Narcistická osoba bez morálky. Má sníženou inteligenci, což nahrává tomu, že si v životě bere co chce, bez ohledu na druhé. Žije tak, že by to ostatní považovali za neštěstí, ale ona to tak nevnímá.
-	Vyrůstala ve slušné rodině, dokončila i své vzdělání s vyznamenáním. Ve dvaceti letech se vdala a měla dvě děti. Manžel jí po pěti letech opustil. Dostala děti do své péče, které nezvládala a začala je týrat. Sociální úřady jí je vzali a ona spáchala sebevraždu.
-	Vypadá, že se cítí ukřivděně. Někomu z jejích blízkých se stala tragédie, která nebyla nikdy vyřešena - potrestána. Odmítá jakoukoli pomoc od ostatních, vždycky si chce všechno vyřešit sama. Plýtvá ale tak svou energií. Myslí si, že jí nikdo nemůže pochopit. Na všem vidí jen to negativní a straní se ostatních.

III-2

+	Hodně přemýšlivý člověk. Snaživý. Povoláním možná učitel nebo jiný humanitní obor. Má rád děti a svou rodinu.
+	Strýc František, rád kouří dýmku
+	Tento pán je tichý a plachý. Žije spíše svůj vnitřní svět - ačkoliv ani ten asi není příliš vyvinutý, neboť na mě nepůsobí moc inteligentně. Je hodný a jeho život zaplňuje práce v zemědělství - obživa.

IV-7

-	Zatrpklý starý dědek. Musí mít vždycky pravdu. Všechno musí být tak, jak on chce. S lidma nevychází dobře, jenom se svojí ženou, která si už na něj zvykla.
+	Vyzerá ako vedec, odborník, autorita, prísny človek, vedomosti, pečlivý (súmerná brada, vlasy na cestičku).
+	Hloubavý, klidný, moudrý, učitel. Už ví, co chce od života. Má rád svoji manželku a svoje děti. Má rád svou každodenní pohodu.
+	Vědecký člověk, který je velmi zhlouben do bádání, vědění a má velice mnoho titulů, hodně se uzavírá do sebe a hodně bádá, chytrý muž, zabývá se definicemi, hodně dbá na slušnost, oblečení.
+	Cílevědomý, přísný, despotický, má rodinu, tam je jednoznačný vládce, „duch starých časů“.

V-1

+	Tak trochu obtloustlej, asi má rád řízky, ale sympatický. Vypadá jako účetní. Má naprosto šílený vlasy a divný uši. Působí velmi spokojeně. Určitě to byl mazánek maminky.
-	Třídní šprt, co byl v dětství utlačován. Nebude mít rád ženy ani děti. Rozhodně nebude rodinný typ. Bude podvádět své blízké a bude hodně zaměřený na sebe a na své ego. Člověk, který chce okolí dokázat, že on je někdo. Stojí o popularitu a o obdiv ostatních.
-	Muž pochází z rozbourané rodiny, která trpěla již dříve depresemi a poruchami. Zhruba v 17-ti letech se projevila sexuální porucha - tj. sexuální maniak. „Rád“ pozoruje dívky, ženy ve středním věku. Nikdy je však neznásilnil. Neví o své poruše.
-	Má silný vnitřní svět, mimo kontakt s realitou. Jako kuň, který má klapky, jde cílevědomě za svým, přes mrtvoly. Mohl by to být sadista.
-	To isté ako II 7, ale tento je ešte viac úľysný a nechutný a neni mäsiar, ale kuchár, množstvo jedla, ktoré skonzumujú je ale rovnaké.

+	Je cílevědomý. Snaží se svých cílů dosáhnout a nelituje námahy s tím spojené. Příliš spokojený sám se sebou ale není. Rád cestuje. Spoří.
-	Má radši jídlo než dobrou literaturu.
-	Tento muž je ve vězení držen za znásilnění a vraždu. Má úchylné sklony. Až do 30 let žil s matkou. Byl nezaměstnaný, teď je už 2 roky ve vězení.
-	Tento muž je vrah. Zabil svoje děti a manželku. Pracuje jako řezník a když se jeho obchodu přestalo dařit, protože nedaleko otevřel jiný řezník, který lidi „mokvála“ a usmíval se na ně, dal se na pití. Jednou přišel opilý domů se svou řeznickou sekerou a povraždil celou rodinu.
-	Křivák, navenek se tváří úslužně a mile, ale přitom se za ním skrývá uzurpátor, agresor a násilník. Je pro něj důležité, co si o něm ostatní myslí, je ženatý, má hodně dětí, finančně zajišťuje rodinu, ale emocionálně s nimi nežije. Pracuje v řeznictví, v neděli chodí do kostela, aby se o něm smýšlelo dobře.
-	Tento pán na mě působí, tak, že kdybych ho potkala, tak ve mně vzbudí strach, jestli mi něco neprovede. Vyzařuje z něho zlost a zuřivost, kterou jako by skrýval pod lehkým úsměvem. Asi se před lidmi dokáže víceméně kontrolovat, ale jeho negativní energie potřebuje někdy vybuchnout.
-	Továrník - Muž na tomto portrétu je v určitém směru protikladem „žebračka“ (VI.3). Není šlachovitý, naopak jeho baculaté tváře naznačují, že je dobře živěný. Působí jako sebevědomý a úspěšný člověk. Může být třeba továrník nebo řezník. Mám pocit, že je lakomý a chová se nadřazeně.
+	Velmi podobný V.8, ale mladší. Kamarád, laskavý, smysl pro humor. Člověk, kterému bych půjčil peníze a který by mi půjčil, kdyby měl.

VI-8

-	Nesympatická, neúprimný úsmev, niečo skrýva, neúprimný, posmešný - na 1 stranu.
+	Chudá dívka z venkova, není příliš inteligentní. Pracuje jako děvečka nebo služebná. Je dobrohloupá, ochotná, snadno zneužitelná, udělá, co se jí řekne. Není zlá. ale pro toho, koho má ráda, by i vraždila.
-	Rozmazlená dceruška továrníkova, co si myslí, že všemu rozumí, ale není tomu tak.
-	Deviantní, úchylná, vražedkyně, zlodějská, zákeřná (tváří se nevinně).
+	Tato dívka není zcela mentálně vyvinutá, ale je hodná a dobrosrdečná.
-	Ošklivá - Hlavní důvod, proč je tato osoba nesympatická, je že mi připadá ošklivá. Krása je relativní, každý má jiný vkus, já to vnímám takhle. Myslím, že oproti „cirkusákovi“ (III.4) je spíš domácí typ. Nemá tolik zajímavých historek k vyprávění. Připadá mi taková nemastná neslaná. Nezajímavá.

HY-FAKTOR

I-8

+	Klidný člověk, možná až příliš uzavřený do sebe, vůči svému okolí. Pohybuje se v úzkém kruhu svých přátel. Laskavý. V případě problémů dokáže komukoliv poradit.
+	Je symp. protože je v rovnováze se svým nitrem. Mezi jeho záliby patří zen-budhismus. V souč. době plánuje cestu do Indie.
+	Podľa mňa na obrázku je mŕtvy. Za života bol obyčajný človek žijúci na dedine s početnou rodinkou a zvieratami. Zomrel na nejakú zlú chorobu. Mal ťažký ale pekný život so svojimi najbližšími.
+	Moudrý člověk, který má za sebou spoustu dobrého i zlého. Už si své zažil. Teď už spíš odpočívá a užívá si života v jeho pravém smyslu. Filosof. Užívá si přírody. Když k němu přijdu s otázkou, vždy mi dobře poradí.

II-1

-	Tento muž mi príjde ako niekoľikanásobný vrah či sexuálny deviant. To typujú podľa toho, že mu chýbi ľavé ucho a má poněkud zdeformovaný obličej akožto následok potyčky se svojí dřívější obětí. Nemá žádné děti, protože by je pro svojí kriminální minulost nedokázal vychovat. Dle mého názoru je nepolepšitelným recidivistou a člověkem s předem urč. budoucností.
---	--

III-7

-	Mierne dementný, žije so svojou matkou, nedokončil základné vzdelanie, má silný vzťah k zvieratám, nemá rád ľudí.
-	Zločinec - Tento muž na mě dělá dojem zločince. Oči relativně blízko u sebe, hluboké, široké nadočnicové oblouky a zřejmě husté obočí. Široký, „rozplácý“ nos a plné rty - zlý a surový člověk.

-	Úchyl nebo spíš pedofil. Vzhledově naprostá katastrofa. Z očí mu kouká zlo. Odporný nos s velkými nosními dírami. Ošklivé srostlé obočí a velká hlava.
-	30 - 35 let, boxer trpící duševní poruchou. Není příliš intelektově vybaven, nevyjadřuje emoce, chladný, narodil se do bohaté rodiny, která ho odložila, dělá jednoduché nenáročné práce - zahradník, v prádelně.
+	Nepřítomný pohled. Bez soucitu. Těžké dětství se podepsalo na jeho duševním vývoji. Táta ho týral a matka se jenom bezbranně koukala. On možná teď dělá to samé.
-	Neurotický vrah. Nosí černé roláky. Hodně pije. 2x v temných uličkách vraždil a líbilo se mu to. Až po 50. se zjistí, že je nemocný.
-	V rysech něco co způsobuje, že nahání strach. Mimika obličej naznačuje, že je buď zlý a nebo zažil něco otřesného co zanechalo následky. Tento člověk je určitě sám a přátelství nezná. Pravděpodobně vyrůstal v neúplné rodině.
-	Bachar v Osvienčime. Jeho úloha bola dohliadať na ľudí pri prácach a trestať ich. Nebol t Nemec, ale dostal sa k nim, lebo mal dobré nápady a vedel čítať a hovoriť po Poľsky. Nikoho nezabil, ale podieľal sa na genocíde a preto je zlý.
-	Případá mi hloupý. Měl špatné dětství. Vyrůstal v dětském domově. Je velice chladný a uzavřený. Nemá žádné přátele a je nezaměstnaný.
-	Má urputnou povahu. Je k lidem tvrdý a to, co chce, si vynucuje. Neumí se chovat vlídně. Není společenský. Je podnikatelem.
-	Tento muž je nezaměstnaný, přivydělává si drobnými krádežemi. Žije s celou svou rodinou v malém bytě v Karlíně.
-	Tento pán má těžký život. Je to velký hromotluk a nemohl se dobře učit, protože jeho rodiče se stále hádali. Vrstevníci si z něho od malička jenom utahovali. Potom si začal vybíjet svůj vztek na zvířatech, který dodnes mučí. Žije na okraji vesnice, kam chodí sbírat psy, které potom bije ve svém domě a nakonec jejich mrtvolu pohazuje u cest.
-	Vrah, násilník, sadista. Možná měl rodinu, ale projevíly se jeho násilnické sklony a to manželství nevydrželo. 40-45 let.
-	Tato osoba vypadá, jako by neuměla být šťastná. Možná se jí ve škole ostatní posmívali. Na všechno potřebuje víc času než ostatní, což je většinou problém, a tím se dostává do stresu, který moc neumí zvládat. Jedináček a introvert. Miluje přírodu a zvířata.
-	Studený čumák. Kouká z něj agresivita. Tichá agresivita, kdy nikdo nikdy neví, co se mu honí v hlavě. Vše si tiše promýšlí, moc se nevyjadřuje, ale tichá voda břehy mele. O sobě nemluví, nechce, aby o něm někdo něco věděl. Nechce si nikoho pustit k tělu. Zažil chvíle, kdy mu bylo těžko a neměl nikoho, kdo by mu porozuměl. Nikdo ho nevyšlechl ani mu nepomohl, a když už se někdo našel, tak mu ublížil. Tak se radši uzavřel vůči okolí.
-	Vrah, z tváře a z očí jde strach. Samotář, žije odděleně.
-	Tento pán má asi podobnou diagnózu jako předchozí pán. Možná s tím rozdílem, že je se svým neutěšeným stavem smířenější, je u něj větší rezignace. Proto jeho pohled není tak pronikavý - s tou křivdou se vnitřně nepere tolik jako předchozí pán. Nebo vlastně asi taky dost, ale projev tohoto nesouladu je na první pohled víc maskovanější, ale o to se pak může projevit s větší náhlostí a zuřivostí.
-	Nebezpečný - Od pohledu mi je nepříjemný. Myslím, že má násilné sklony.
-	Má zamračené oči, upřený pohled, široký nos. Jde z něj strach. Myslím, že je dělník. Je možná Rom (nebo jiné národnosti-ne běloch). Spíš násilná povaha. Zedník nebo pomocný dělník.

IV-2

+	Starostlivá žena se zájmem o domácnost. Extrovertní typ člověka. Spousta přátel okolo. Nemá ráda příliš inteligentní lidi. Hledá si přátele, dle svého instinktu, sobě rovné. Povolání ekonomka.
-	Zákeřná žena, která vždy chtěla mít to nejlepší jen pro sebe. Nikomu jinému nepřála úspěch a dávala to dost znát. Nedokázala ani vyznat lásku, protože ani jako malá neslyšela tu jednu z nejkrásnějších vět: „Máme Tě rádi!“
+	Je to žena (vybral jsem už 4 z 5 mužů, tak jsem chtěl tentokrát ženu a tato je z nich „nejlepší“)seriozní, spolehlivá, drží slovo-když mi něco slíbí, opravdu to splní, pracovitá.

V-3

-	Prázdny pohľad, pery prezrádzajú mierne znechutenie, únava, manželka násilníka.
+	Mladá spisovatelka dekadentní literatury. Živí se jako poštovní doručovatelka v Praze-Libni. Bydlí se svými rodiči v třípokojevém bytě. Má ráda kočky. Je sebevědomá a nezávislá.

+	Tato žena je hezky oblečená a z jejího výrazu usuzují, že má klidnou povahu. Je to žena starosty města, takže se stará o domácnost a nechodí do zaměstnání. Baví ji vyšívat a pěstovat květiny. Dobře se stará o své děti.
---	--

VI-6

-	Tváří se jako citrón. Hrozná pedantka bez smyslu pro humor. Tipuju jí na židovku. Má zlé a neupřímné oči. Má ošklivý a široký nos.
-	Vylezlé oči, 55 let, je ve vztahu více asertivní, není pod dominantou manžela, pracuje, nestará se pouze o domácnost. Emancipovaná, ve vztahu je spíše chladná, ne příliš romantický vztah.
+	Paní otěhotněla v 15 letech. O dítě se nedokázala postarat a tak ho nechala před dveřma cizího domu. Dodnes toho lituje. V současnosti pracuje jako chůva v dětském domově.
-	Muž/žena?? Pocit že mě ta paní zabít nebo min. ublížit. Doufám, že se mi dnes o ní nebude zdát. Přitom ej to jen možná nešťastný vdova. Důvod smrti manžela je pravděpodobně sebevražda.
-	Na prvý pohľad milá teta, ale v mladosti bola čierna vdova. Žila ako dieťa v chudobe a potom bola prostitútka. Nakoniec sa rozhodla vydat' a bohatého muža zabila. Keď peniaze minula, zabila ďalšieho muža atd... Zomrela vo väzení.
-	Prototyp hospodyně z anglických retrofilmů, která se plíží po domě a kuje pikle. Případně také bytná, která tráví své nájemníky a zahrabává je ve sklepe. Životem zkoušená, nenávidná bez příčiny. Nezná slitování.
-	Divá se zvláštním nenávidným pohledem. Nejspíše nemá velmi šťastnou minulost. Je to pohled „staré panny“ nebo dlouholeté vdovy. Vypadá temně a upjatě. Na nic se netěší.
-	Tato žena měla velmi brzy děti s mužem, kterého velmi milovala a on miloval ji. Potom ale potkala jiného muže, a protože jí zákon nedovoľoval od svého současného muže odejít, otráвила ho (toho současného). Ten nový se ale zhrozil jejího činu a utekl od ní. Jedno její dítě záhy nato zemřelo při dopravní nehodě a to druhé onemocnělo, protože žena samoživitelka neměla prostředky na léčbu, musela se dívat, jak umírá. Ještě dlouho poté, co zemřelo, spala s rozpadající se mrtvolou v posteli. Tyto zážitky teď vyčítá všem lidem na světě.
-	Starší paní bez energie. Nikdy si nemohla jít za svým a jen se podřizovala ostatním. Chytrá, ale radši svoje názory nebo připomínky neříká. Pečlivá, potrpí si na detaily. Ovládá skvěle všechny domácí práce.

K-FAKTOR

I-1

-	Vypadá jako vražedkyně. Jednu bych jí vrazila, tváří se jak mrtvola. Naprosto nesympatická a nahání strach. Musí mít pravdu pokaždé. Je hrozně oblečená, stará panna.
-	Ne důvěřivá vůči okolí. Snadno zranitelná. V dětství mohla mít problémy s jinými dětmi a následky si s sebou nese i do dospělosti. Povolání asi pracovnice na farmě.
-	Nepříjemná paní, vypadá být na někoho našťvaná, zákeřnej pohled, možná jí někdo ublížil a ona mu to chce vrátit, i nějakým trestním činem.
-	Paní vypadá jako fúrie. Jako by jednala především na základě emocí, ne rozumu, zároveň je citlivá. V afektu by dokázala udělat cokoliv, i proti morálním zásadám.
-	Vypadá jako opice. Takovýho vzhledu docílila tím, že zažila strasti a utrpení. Poslední zážitek byl tak intenzivní, že se stal její součástí do konce života.
-	Tato žena neprožila lehký život. Na zaměstnání bych tipovala nějaká děvče na statku. Práce od nevidím do nevidím. Uznání žádné. V očích má zklamání a tužbu po lepším životě.
-	Vyrůstala na předměstí s rodiči a dalšími osmi sourozenci. Rodiče na ní kvůli práci a dalším dětem neměli moc času. Ve 13 letech utekla z domova, toulala se světem a ve svých patnácti letech porodila dítě, které po porodu zabila, za což byla zavřena.
-	Táto žena nenávidí ľudí, hádže na nich zákerné pohľady, a preto ju nemajú radi, je zamestnaná ako upratovačka, kde musí počúvať neustále nejaké príkazy a to v nej vzbudzuje ešte väčší hnev.
-	Připadá mi jako chladná hloupá tulačka. Má zavilý pohled. V dětství byla často bita. Pracovala jako kuchařka, ale momentálně je nezaměstnaná. Nemá žádné příbuzné.
-	Holka, která se v mládí odlišovala, lidé ji moc nebrali. Nebyla vůbec dívčí. Nikdo ji nechtěl, provdali ji za někoho, koho nechtěla, měla s ním špatný život. Dost plachá osoba.
-	Zdá se jako hloupá, nejistá, frustrovaná. Měla zlé dětství, má nízké sebevědomí. Dovedla by se mstít okolí za to, že je nešťastná. Nevěřila bych jí. „Zapšklá.“
-	Žena, jejíž tvář vypadá starší než je její reálný věk. Tvrdý, trochu nedůvěřivý pohled může vyvolat úzkost a pocit, že tato osoba je pro okolí nečitelná. Životem zkušená (snad smrt někoho blízkého), opuštěná, zraněná a zraněná (možná opuštěná manželem, nebo nešťastná nenaplněná láska).
+	Cirkusačka, má ráda preclíky a pejsky.
-	Tato žena trpí mírným pomatením smyslů. Měla pár nezávazných vztahů s vychytralými muži, kteří ji jen využívali. Prožívala pravou lásku jednou v mladém věku, její milenec ale zemřel a ona se z toho zbláznila.
-	Má podivné vykulené oči. Vypadá, že má strach. Něčeho se bojí. Nejspíše se bojí, že jí fotoaparát vezme duši. Ale stejně svojí duši nemá vůbec ráda. A proto se nakonec bojí jen, aby ji to nebolelo až jí duše uletí.

-	Kalamity Jane - Žena věčně zamračená. Vypouklé oči budí vyděšeně přihlouplý výraz. Koutky úst mírně svěřené vyvolávají dojem pesimisty. Žena bude jednoduchá a submisivní. V mysli však kritická ke všemu a všem.
-	Tento člověk, popravdě nevím, zda se jedná o muže či ženu. Ve mně na první pohled vyvolá pocit strachu. Svým výrazem mi připomíná a evokuje myšlenky na těžkého zločince, i když realita může být jiná. Dle mého názoru bude tento člověk recidivistou, kt. nemá rodinu a žádné děti.
-	Na první pohled „nenormální“. Nevypočitatelný pohled, pravděpodobně dochází do ústavu, je schopna se o sebe postarat, ale musí být pod dozorem. Vrozené předpoklady, nízká inteligence, na druhé straně je však schopna obětavosti a vřidnosti k lidem.
-	40 let, velké oči, upracovaná, ustaraná, nešťastná, nedůvěřivá, prožila složité dětství a obecně má těžký život, umí se o sebe postarat, má partnera, který jí ubližuje. Mají hodně dětí, je k nim spíše přísná a často používá fyzické tresty.
-	Zlý pohled, nevím, co se za ním skrývá, stažené obočí, vylezlé oči, pohled za fotografa, nedívá se do objektivu, rozpadla se jí rodina, trauma z dětství.
-	Těžké říci, zda je nesympatická, má jen špatný výraz. 40 let, tváří se ukřivděně, zlomená životem, zemřel jí manžel, děti se odstěhovaly a nestarají se o ni, chodí se často modlit do kostela a ke zpovědi, není šťastná v životě, nadává na něj, má ráda pravidla a jejich dodržování.
-	Starší paní zničená životem. Už od dětství si musela všechno tvrdě vybojovat. Nezná hranici, kdy si jít za svým a kdy ustoupit. Nedůvěřivá k ostatním lidem. Někdy až podezřívavá. Není zlá, ale neumí vyjadřovat své pozitivní emoce, takže jako zlá působí.
-	Vrah. Člověk, který prošel vězením. Je psychicky nemocný. Nikdo nikdy neví, co ho napadne. Dětství měl ošklivé a doléhá to na něj teď. Asi si neuvědomuje své činy. Patří do léčebny. V dětství ho šikanovali, doma ho rodiče nepochválili. Moc se o něj nezajímali. Měl finančně vše, psychicky ale strádal. (Indián)
-	Žena, která je psychicky narušená a labilní, nekomunikativní a nespolečenská.
-	Zloděj - Nejsem si jistý, jestli je na tomto portrétu muž nebo žena, ale přepokládám muže. Hledí upřeně někam mimo fotografii, podobně jako „kovboj“ (V. 4). Nicméně je mi nesympatický a jeho pohled mi připadá zlověstný. Mám pocit, že by to mohl být zloděj.
-	Mírně hašteřivá (hádává). Snaží se zabrat moje místo (nedá mi prostor). Zlá. Povolání-pracuje na statku jako pomocnice. Svobodná matka (ne v negativním slova smyslu).

II-8

+	Nevím, proč mi byla sympatická, pohled dolů, přemýšlí, má děti a manžela, který vydělává, ona se stará o jídlo, domácnost,...Submisivní ve vztahu, děti jsou její radost i starost, život ji příliš netěší.
-	Bez života. Buď zažila životní zklamání, nebo, a to spíš, ještě nenašla nikoho, kdo by ji udělal šťastnou. Introvertní, bez zájmu.

III-5

-	Ona je nejchytřejší a ostatní úplně blbý. Připadá si jako mistryně světa. Nedokáže se podívat upřímně někomu do očí. Chudá pradelna z vesnice. Nejspíš se dala na jeptišku.
-	Psychicky narušený. Trpí schizofrenií. Člověk neví, co od něho může čekat. Měl problémy v dětství. Vyrůstal v dětském domově. Zažil šikanu.
-	Zvířecí žena, někdy běhá po čtyřech. V hlavě jí zijí broučci. Usměruje jí její sestra, která ji myje. Je nebezpečná pudovostí bez inteligence.
-	Pocházela z velké rodiny a jak měla dalších pět sourozenců, tak nikdy nebyla středem pozornosti a to ani ve škole. Byla zvyklá na roli šedé myšky, ale jeden den měla příležitost vzít oblíbené spolužačce náušnice. Pak začala krást i v obchodech a konečně si jí ve škole každý všiml a záviděl jí. Až jednou se přišlo na to, jak krade. Vyhodili ji z domu a určili částku, kterou musí splatit, aby nešla do vězení.
-	17 let, paranoidní, chudá děvečka, ve 13 letech byla znásilněna, pracuje na statku, má přítele, ale je vůči němu chladná a zdrženlivá, je vypočítavá.
-	30 let, velké, nesympatické oči, hloupý výraz, vesničanka, pracuje na statku, má manžela, děti, její manžel je také hloupý, žije omezený život, nic moc ji netrápí, drbe s ženským na vesnici.
-	Bláznivá žena, která žije na venkově, nedokáže se začlenit do společnosti, budí na mě špatný dojem, je labilní a psychicky narušená, podobnost s I-1.
-	Je nespolehlivá. Typická oběť-staví se do role oběti. Nemá práci. Nedůvěryhodná. Nemá stálé bydliště.
-	Tato žena mi nepříjde upřímná, nevěděla bych co od ní čekat. Zklamaná co život přinesl. Pravděpodobně má rodinu ve, které není šťastná. Působí na mě unaveně, ale zároveň, že když někdo podá záchranou ruku tak šáhne až porameno.
-	Je nesmělá. Je bázlivá. Nerada se seznamuje. Jiným pomůže jen po značném váhání. Má ráda peníze.
-	Mladší žena. Možná nepříliš chytrá, podezřívavá. Ustrašená nejistá, možná duševní porucha. Doma spíše utiskovaná, poslušná, nepříliš průrazná. Možná trochu zlomená, rezignovaná na svůj osud.

-	Tato dívka je mladá, když vypadá staře. Je příbuzná s mužem 7III. Je prostá, nemá žádné vzdělání. Bude nejspíš jako její sestry pracovat ve veřejném domě. Ne jako prostitutka, ale ani uklízečka či barmanka.
-	Tato žena (možná muž), i když asi žena, mi přijde velmi zádušnivá a pomstychtivá. V očích má výraz tvrdého a velmi těžce přístupného člověka, kt. je velmi tvrdý a panovačný k ostatním. Zároveň mi tato žena přijde, že o sebe příliš nedbá a pro své okolí působí velmi odpudivě. Její děti, pokud teda nějaké má, ji asi příliš rády nemají.

IV-4

-	Zvláštní úsměv. Vysmívá se. Je hrdý za to, že ho napadlo něco ošklivého, čím může ublížit někomu ze své rodiny.
---	---

V-6

-	Tato žena má zlý a prázdny pohled. Působí na mě chladně a nepřátelsky. Po tragické smrti manžela jí přeskočilo a v afektu zabila své dítě. Nyní se léčí na psychiatrii.
-	Prázdný pohľad, vyhaslost', únava, bolest'.
+	Mařenka Konopníková, dcera z kšeftu pana Konopníka co má obchod na rohu Plzeňské a Rakouské má ráda hudbu.
-	50 let, babička, měla přiměřeně těžký život, má rodinu, vnoučata, manžela, ruka, kterou si zakrývá tvář vypadá, jako by nebyla její, není příliš hodná na ostatní, nerozmazluje vnoučata, není „typickou babičkou“, vypadá jako zlý člověk.
-	Tato paní má asi těžkou depresi. Pořád v sobě něco řeší a možná si stále vytýká nějakou svou dávnou chybu a protože si nedokáže odpustit, otravuje jí to celý život. Proto je takto zachmuřená do sebe a nevidí všechno krásné kolem sebe a nepoznala Boží milosti, hlavně odpuštění.

VI-3

+	Vypadá jako obchodník. Optimista, který si užíval život. Vypadá zodpovědně se smyslem pro rodinu. Vypadá, že je po plastické operaci. Asi měl rád golf.
+	Řídí se heslem „Také it easy“ ☺. Umí manipulovat s lidmi. Ne, pro něho není odpověď. Snaží se zbohatnout a moc se u toho nepředřít. Je materiálně zaměřený.
-	Vícenásobný trestanec za loupež. Kuli majetku byl schopen vraždit i lidi. Nikomu se ho nepovedlo dolapit.
-	Ikdyž se muž usmívá, působí na mě strašidelně, vyvolává úzkost až strach. Tvář zbrázděná větrem, prací z pole nebo v lese. Seděl by mi k němu příběh vojáka, který byl ve válce. Snaží se vrátit do života, ale pořád je touto zkušeností poznamenán.
+	Dělník - Tento muž má jiskru v oku. Ostré rysy s vráskami mi naznačují, že má těžký život. Nemyslím, že bude zvlášť vzdělaný, ale má rád život a vše dělá s radostí. Ostře řezaný nos připomíná boxera, ale v jeho očích vidím laskavost. Možná bude mít oblibu v hazardních hrách a alkoholu, kterým se může „čas od času“ oddávat, pak se ale zase pokorně vrací k práci.
+	Tento muž na mě působí velmi pozitivně svým úsměvem a jiskrou v oku. Má rád lidi a pomůže každému, kdo je v nouzi. Pracuje jako lékárník. Doma má milující ženu a hodně dětí. Je to typický maloměšťák.
-	Tento člověk (muž) mi podle výrazu ve tváři připadá jako člověk trpící nějakou mentální či duševní nemocí. Podle výrazu bych jej tipoval na muže, kt. si nebude příliš uvědomovat realitu kolem sebe a vůči ostatním lidem bude naivní až hloupý. Myslím si, že potřebuje vedle sebe silnou osobnost, kt. by ho vedla, aby se nedopustil nějaké hlouposti a ukazovala mu správnou životní cestu.
+	Sice je na pohled vysmátý, ale doma zažívá peklo. Být na jeho místě, jeho manželce bych zaseknul sekeru do hlavy.
-	Alkoholik, tváří se jako vtipálek, ale je agresivní, živí se nelegální činností, krade, žije na hromádce v nemanželském svazku. Má děti, ale ani sám neví kolik a kde, pochází z nestabilní rodiny, otec agresor, těžké dětství, jeho přítelkyně je I-1 :).
-	Podvraták, který dělá podvody a ještě se tomu směje. Nesvěřila bych mu tajemství a v ničem bych mu nevěřila. Je schopný podrazit i kamaráda. Možná i rodinu. Nic ho do takového chování nenutilo, prostě takový je. Asi se cítí být v bezpečí, když si dělá vše podle sebe a nekouká na ostatní. Jde přes mrtvolu. Podvraták, alkoholik.
-	Má tiky. Je to neurotik. Je odporný a myslí jen na peníze. Při jídle hltá. Bije svoji ženu. Doma děti mají peklo. (připomíná mi- namyšlený sobec. Je neurotický, nevyrovnaný. Nebere v potaz nikoho jiného. Všude se vetře)
+	Žebrák - První sympatickou postavou je veselý šlachovitý chlapík. Zatímco většina lidí se na portrétu mračí, nebo mají nepřítomný pohled, tento muž je očividně veselý. Připomíná mi typ člověka, který si dokáže udržet pozitivní přístup a radostnou mysl navzdory vlastní bídě a nepohodlí. Mám dojem, že patří k nižší sociální vrstvě. Mohl by to být žebrák, chudý dělník, nebo rolník.
-	V životě má snahu bez práce přijít k prospěchu. Snaží se mě napálit. Nemá stálé zaměstnání. Nedbá o sebe(zanedbaný zevnějšek). Jako partner mi pasuje k III-5.

P-FAKTOR

I-3

-	Osoba má zvláštní pitoreskní pohled. Směsice strachu a lhostejnosti. Lhostejnost je však jen předstíraná, aby zakrývala jeho strach. Živí se jako účetní. Je ve středních letech a není šťastný. Asi je osamělý.
+	Tento muž je mi sympatický, protože má v očích jiskru a vyvolává ve mně klid. Myslím si, že je přirozený a s mírou dbá o svůj zevnějšek. Podle mě žije na venkově a lidé v okolí k němu mají úctu. Má velký statek a hodně koní.
+	40 let, svobodný, sklon k alkoholismu, má náročnou práci, která mu bere hodně sil a proto se snaží odreagovat se pitím. Pochází z neúplné rodiny, jeho otec zemřel a se svým otčímem má složitý vztah. Má také staršího nevlastního bratra, se kterým se nevidá. Po smrti otce se v rodině cítil ostrčený.

II-6

+	Bez rodiny, vědátor, americký dobyvatel, zlatokop, nekonfliktní, což je sympatické.
---	---

III-8

-	Chuděra. Zapšklá, stará, zlá. Nemá ráda lidi kolem sebe. V důchodu žije sama ve staré chalupě. Má tři kočky a dva psy.
+	Připomíná mi tetu Marii. Měla těžké životní podmínky, deprese. Zdá se být odevzdaná.
+	Připadá mi hodná a spravedlivá. Když může, každému pomůže. Pronajímá svoji vilu hostům. Stará se o ně velmi hezky. Bohužel nemá vlastní děti.
+	Tato paní pochází původem z Peru, ale žije tu už dlouhá léta. Žije sama, muž ji zemřel, ale často ji navštěvuje syn.
-	80 let, megera, rodinný tyran, autoritářská, má dceru, která je na ní závislá, přestože jí to vadí, na okolí však působí jako hodná paní - masky.

IV-1

+	Muž pochází zhruba tak z přelomu 19. a 20. století. Je to filozof, žijící na venkově se svojí manželkou a 4 dětmi. Často navštěvoval „vyšší“ společnost. Vydělává mnoho peněz, ptž. vlastní pozemky a nemovitosti. Nikdy se neoženil z lásky, ale z důvodu tlaku rodičů. Byl zamilovaný do dcery své vychovatelky.
+	Ctihodný pán. Profesor hudby na universitě. Pedant. Dbá na svůj zevnějšek. Rád jí zdravě. Žije sám.
+	Celý život strávil nad knihama. Hodně teoretických poznatků. Nemá přátele. Nezažil skutečný život.
+	Pan umřel na nějaké stroskotané lodi. Byl velice bohatý. Nenastoupil do záchranného člunu. Místo chtěl přenechat ženě a dítěti.
+	Honosný pán, který ještě někdy má přístup ke svému laskavému srdci. Volil přísnou výchovu a nechápal, proč jeho děti odešly. Zemřel v bohatství v naducaných peřinách.
+	Lékař, vedec, vzdělaný, rozhlášený.
+	Narodil se na vesnici, ale pochází z bohaté rodiny. Připadá mi velmi inteligentní. Je to spisovatel. Píše svoje díla o samotě uprostřed noci. Přednáší na vysoké škole.
+	Moudrý starší vážený pán. Vzdělaný a vážený gymnaziální profesor (nebo jiný vyučující) nebo městský rada, úředník. Žije na určité stabilní (a spíše vyšší) životní úrovni, velice spořádaný život. Přísný, ale spravedlivý. Ke své ženě pozorný, kultivovaný gentleman.
+	Muž na obrázku se jmenuje Ignác Neumann. Je to učitel dějepisu a etiky na gymnáziu v Hradci Králové. Vypadá přísně a inteligentně. Rád čte poezii a píše do místních novin.
+	Myslím si, že tento člověk bude nějakým továrníkem. Podle obleku, který můžeme vidět, bude v tom, co dělá, velmi úspěšný. Zároveň má však ve svém výrazu přísnost, proto si myslím, že má rád věci tak, jak si vymyslí a velmi těžko svoji pravdu a názor opouští. Domnívám se, že by k ostatním pro svůj názor mohl být i zlá a nepříjemný.
+	Profesor. Osoba, která má za sebou vědeckou činnost Uznávaný vědec. Možná trošku podivín, to ale významné osobnosti jsou. Má nad světem nadhled a drží si odstup. Umí rozpoznat vážné situace od bezvýznamných.
+	Vysokoškolač, mnoho titulů, budí na mě vědecký a společenský zájem, velice dbá na pečlivost, je důsledný, budí ve mně cílevědomého, společenského člověka.

V-4

+	Tento muž dobře vystupuje před veřejností, má respekt a velký vliv. Díky svému vysokému jmění a charismatickému zevnějšku je oblíben u žen. Obchoduje s kávou a hodně cestuje. Nemá rodinu, jen plno milenek.
+	Muž se velmi podobá G. Claunymu a měl vždy s ním hodně společného. Žije na okraji města v nadstandartním domě. Má 3 děti, které navštěvují SŠ a ZŠ. Vlastní mnoho podniků po Praze, jinak je makléř. Je známí široko daleko s dobrým jménem.
+	Líbí se mu jeho westernový profil. Právě pózuje před fotogr. do mód. časáku. Mezi jeho zájmy patří modeling. Je si jistý sám sebou ale v jádru si je nejistý. Je něžný.
+	Má smysl pro humor. Je přátelský a společenský. Jako mladý byl hyperaktivní. Rád je středem pozornosti. Miluje svou rodinu.
+	Velice inteligentní, kvůli inteligenci mu ostatní nerozumí, možná něco vynalezl, ale nikdo mu to nevěří a považují ho za blázna.
+	Vypadá jako herec ze sedmdesátých let. Od mala byl pěkně Kvítka, v pubertě už rodiče nevěděli co s ním, tak ho přihlásili na vojenskou školu, kde získá patřičnou disciplínu. Poté se přihlásil do legií jako žoldák, kde byl zabit v boji.
+	Dobrodruh, ťažko sa prebija životom, samotár, pracuje v ťažkom priemysle, ukradol taxík v mladosti.
+	Chlapík, ktorý je dumavý, a má dobrodružného ducha, plánuje si ďalšiu cestu do zahraničia.
+	Rozvážny muž, mysliteľ. Skôr introvert, žil sám a ľudí nevyhľadával. Ale bol to vzdelaný človek, v povahe dobrý. Podľa mňa niečo veľké objavil a preslávil sa tým. Ja ho nepoznám, ale v jeho kruhoch je považovaný za génia.
+	Inteligentní, protřelý, sukničkář. Uměl se prosadit. Měl politické ambice.
+	Tohoto človeka bych povoláním typoval na dělníka n. člověka zaměstnaného v nějakém závodě. Má velmi upřený a přísný pohled, kt. by mohl signalizovat jeho odměřenost k druhým lidem, ale zároveň hloubavost, se kterou přistupuje ke své práci. Dle mého názoru žije v úplné rodině a se svoji ženou má 4 děti.
-	Nemám rád lidi, ktorí si při přemejšlení šahajú na bradu ala Fanda Tikal. Ale asi to násilník nebude, spíš ten rváč, co z lidí na nádraží tahá cigára.
+	Vášnivý vynálezce. Všechno co se kolem něj děje potřebuje mít perfektně zmapované a všemu chce rozumět. V životě se hodně věnuje studiu, ale pro svou nepraktičnost dělá metaře v ulicích. Po večerech pracuje na svých vynálezech, které jsou sice zajímavé a mají pozoruhodné funkce, ale v běžném životě se nedají využít.
+	Kovboj - Další sympatickou osobou je zamyšlený muž. Nevím proč, ale připomíná mi kovboje, pistolníka z divokého západu, přesněji kladného hrdinu z westernu.
+	Gestikuluje-intelektuál. Obličej není na první pohled sympatický, ale je to člověk, který umí přemýšlet. Je racionální a proto čitelný (ve smyslu předvídatelný)-není to někdo, kdo naráz vybuchne. Hodně si toho prožil-zkušený-chápavý (odvozuji ze svráštěného čela).

VI-5

-	Pesimista. Namyšlený, zazobaný. Svě přátele si vybírá podle jejich postavení a vlastnictví. Rád hraje golf. Navštěvuje luxusní restaurace, hotely, žije v luxusu.
-	Čeká před školou na malé děti a snaží se je nalákat k sobě domů. Sleduje dětskou pornografii. Možná už nějakým dítětem i ublížil. Nemá zábrany, protože kvůli nevinnému výrazu si ho nikdo nedovolí soudit.
-	Je rozhodný. Za svým názorem vždy stojí. Nemá mnoho přátel. V zaměstnání je svědomitý. Jinak rád pomůže, je-li o to požádán.
+	40 let, manuálně pracující, dělník, má rodinu, ale je často v práci a rodině se moc nevěnuje, je spíše méně inteligentní a necitlivý k potřebám rodiny a ostatních.
+	Vystoupilé lícni kosti, vyhublý boxer, 35-40 let, silná mimika obličeje, časté výkyvy nálady, nejspíš nemá rodinu, žije ještě s matkou, samorost, čas od času si najde milenku.
-	Zamračený negativista. V životě vidí jen práci a čeká, že ho to naplní. Introvertní pesimista. Je to neurotik.
+	Nic moc, ale sportovní typ, hodné oči, jde z něj nejméně strachu, sportovec, bez rodiny, angažuje se s dětmi.
+	Tento pán vypadá jako rolník, zemědělec. Musí hodně pracovat, aby ve své chudobě dokázal uživit rodinu. Tato starost zaměstnává celý jeho život a mysl, není proto rozvinutý v jiných oblastech.
+	Seriozní, pracovitý, spolehlivý, drží dané slovo, ale možná věci hodně řeší, nemá rád nejistotu.

D-FAKTOR

I-4

-	Když byl dítě, tak ho jeho otec týral. Teď chodí na dětská hřiště a nabízí dětem sladkosti, za účelem vlákat je k sobě do domu a znásilnit je. Celej dům má ověšený fotkami svých obětí.
-	Nemá rád společnost. Je spíše samotářské povahy. V zaměstnání spokojen není. Nemá rodinu. Žije ve svých představách a snech.
+	Hodná, plachá, ustrašená, ustaraná. 30 let, manžel, děti, milující matka v domácnosti, vaří, pere, submisivní, obětuje se pro rodinu.

II-5

+	Ustaraná žena. Má rodinu, o kterou se musí starat. Nic jiného jí nezbyvá. Prostě musí, jinak by se rodina rozpadla. Z očí jí kouká, že je ustaraná, zužovaná smutkem a leží na ní těžké břímě. Silná osobnost.
---	--

III-6

-	Provokuje mě na ní to, že je ublížená. Typická oběť domácího násilí. Nebyla by pro mě oporou, Nemá silnou vůli, silnou osobnost, submisivní, poddajná.
---	--

IV-3

-	Vypadá jako patolízal. Nerozhodný člověk, blbec. Nemám ho ráda, od pohledu nesympatický. Nedá se na něho spolehnout. Připomíná mi píseň od Daniela Landy. Andílek - debílek.
-	Byl odsouzen za něco velmi zlé. Možná i někoho zabil a vůbec ho to nemrzí. Je nešťastný, že ho odhalili a bude muset jít do vězení.
+	Pochádza zo severu Anglicka, má tajnú úchylku, zomrela mu žena a teraz sa sám stará o 3 deti, zachránil topiacu sa ženu pri nehode parníku, nikdy nikoho nepodviedol.
-	Připadá mi jako zloděj. Vypadá, jako by mu bylo vše jedno. Nemá domov. Zdržuje se hlavně na nádražích. Všichni se ho bojí.
-	Arogantní synáček z lepší rodiny, který si myslí, že všechno může. Je zvyklý, že se vše děje tak, jak on si přeje. Pracuje v obchodě nebo v průmyslu v manažerské funkci. Vydřuje si milenu(y). Nepřístupný v jednání, nekompromisní. Manželka je chudák, deptá ji psychicky, možná i fyzicky.
-	Připomíná mi nějakou svini, kterou nemám rád. Kopnul bych ho do koule.
+	Vypadá „normálně“, kulatý obličej, svalnatý, možná sportovec. 30 let, má mladší sestru, usedlý, má přítelkyni, s kterou plánuje rodinu, vyrovnaný, nezatěžuje se příliš problémy, neupřímný, má více milenek.
-	Hloupý, nájemný vrah, rozhodl se pro zlo sám.
+	Záludný - Na první pohled je mi sympatický, ale připadá mi, že něco skrývá.

V-2

-	Prototyp slizkého červa. Kariérista, ale ne tak úplně nápadný. Pořád má člověk pocit, že ho tento muž sleduje, ví o všem, co se kde děje. Sexuálně frustrovaný. Má vyhlídkou svou oběť - nezaútočil by na ni, pouze ji neustále sleduje.
-	Smutná, unavená žena, se sklony k depresím. Udřená spoustou práce a nepříliš spokojeným životem. Jinak spíš normální život, ale spíše zkomplikovaný nemocí a věc se hůře snáší když je toho moc najednou.

VI-7

-	Ovdovělá matka viz. V-7.
-	Typická Dorota Máchalová, ještě ke všemu tlustá jako práce. FUJ!
-	Hnusná, kolem 50-ti let, vesničanka, má rodinu, vnoučata, má dlouhotrvající manželství, ve kterém je dominantní, řídí manžela, stará se o finance, ráda si dopřává, umí dobře vařit, pečlivá, vše si schovává a kontroluje, autoritářská, nebere příliš v potaz cizí názor.
-	Zlá, uřvaná pavlačová bába, zlá tchýně, prototyp „proklaté tchýně“.

M-FAKTOR

I-7

+	Milá babička. Má příjemný vzhled. Dobrá od kosti. Vzorná hospodyně. Má kladný vztah k dětem. Umí výborně vařit.
+	Spokojená paní, působí klidným dojmem, má rodinu a s láskou vychovává děti, v očích má smutek, přišla o manžela.
+	Paní z venkova, která bydlí v chaloupce. Prototyp milé babičky, ke které se jezdí na prázdniny. Vypadá jako vlídná osoba ochotná pomáhat a starat se. Určitě má vždycky připravené buchty na pohoštění.
+	Ženě na obrázku bych odhadla něco kolem 50/60 let, ale podle pěkné pleti spíše mladší. Její život bych si představila na vesnici na čerstvém vzduchu. Vychovala tak 2-3 děti, pracovala na zahrádce na poli, v kuchyni. Ne vždy to bylo jednoduché, ale dělala to s radostí, elánem a optimismem, který z ní vyzařuje.
+	Babička - Žena na mě působí velice příjemných dojmem. Tvář má relativně bez vrásek, což značí vyrovnanou povahu. Oči má laskavé a ústa naznačují nenucený úsměv. Šátkem na krku mi připomíná laskavou babičku B. Němcové. Předpokládám, že žena je hodnou a moudrou a ráda bych ji měla za svoji babičku či babičku mých dětí.
+	Z venkova, žije s manželem, o kterého se stará a hospodáří na statku, peče a vaří vnučatům, má kladný vztah ke zvířatům. 60 let, věřící, chodí v neděli do kostela, je srovnaná se životem, moudrá, vyrovnaná, pochází z vesnice.

II-2

+	Povoláním učitel. K dětem velmi laskavý. Doma bude mít pořádek. Mimoškolně bude chodit do knihovny. Příjemný společník.
+	Je nepřístupný diskusi. Okrádá chudé. Je úlisný, což vyšší vrstva městských paniček. Zanechal za sebou 12 dcer. Věci mu vychází, i když není spravedlivý.
+	Hudební skladatel, sukníčkář, bez rodiny.
+	Měl milující rodiče, kteří ho odjakživa učili, ať se k lidem chová tak, jak chce, aby se oni chovali k němu. Je cílevědomý, ochotný a miluje svoje vnučata. Pracoval na železničních drahách a pozdravy spojené s úsměvem jen rozdával.
+	Starší muž s vědomostmi, pravděpodobně nějaký profesor. Doma hlava rodiny, klidný. Určitě vlastní nějakou velkou knihovnu a z knih čerpá vědomosti.
+	Připomíná mi známou osobu, která mi je sympatická a kterou mám rada, úsmev, radostné oči, připisujem charakteristiky podobné jako tej známej osobě - veselý člověk, humorný.
+	Profesor - Rysy tváře tohoto muže mi naznačují, že jde o srdečného člověka. Rád se směje a to se pozná už na očích, kolem kterých má jistě více vrásek. Z obrázku mám pocit, že se jedná o středoškolského profesora, který je u studentů oblíben pro svoji přátelskou povahu. Proč tomu je, však vysvětlit nedovedu.
+	Domnívám se, že tento člověk je intelektuálně založen. Typoval bych jej na malíře nebo spisovatele. Ve výrazu tváře vypadá spokojeně, proto si myslím, že jak v profesním tak osobním životě bude šťastný a úspěšný. Vzhledem k věku typují, že má doma 2 - 3 děti.
+	Zažil komunismus, jeho rodičům znárodnili všechny dvě krávy, takže je teď nevolí, volí Top 09. Má manželku a děti i s vnučaty, má z nich radost. Za 5 let půjde do důchodu, nyní pracuje jako strojevedoucí.
+	Vypadá, že má smysl pro humor. V životě asi nedělal nijak těžkou práci a moc si nevydělal, ale byl v kontaktu s lidmi. Pravděpodobně to byl řidič a vtipkoval s každým, kdo k němu nastoupil.
+	45 let, pochází z vesnice, bydlí a pracuje na svém statku, má nemanželský vztah se svou služkou, má své přátele, se kterými se schází v lokální hospodě, přes svou vřelost k lidem si drží spíše odstup a chrání si svůj osobní život. Prošel si válkou jako český legionář v Itálii, tato zkušenost ho velmi ovlivnila.

III-4

+	Typický bankéř s knírkem. Měl rád Elvise Preslyho. Byla mu často zima, když nosí šátky. Vypadá podle očí jako číňan. Hodně velkou pusou má.
-	Je to podvodník, který se obohacuje na úkor lidské důvěry (okrádá lidi). Jedná nečestně. Pracuje v politice. Umí si zařídít vše ve svůj prospěch. Vlastní hodně nemovitostí.
+	Pozitivní. Plný života. Šťastný a spokojený. Dělá něco, co ho baví. Možná právě v něčem dosáhnul úspěch.
+	Usmívá se, předpokládám, že bude majitel cirkusu. Má rád zmrzlinu. Mezi jeho záliby patří vodní pólo.
+	Podle úsměvu na fotografii soudím, že je to zábavný člověk a nic moc si ze života nedělá... Podle mého je to optimista, který se snaží zvládat i těžší situace s úsměvem... Živí se jako herec od mlada, když odešel z domova... Jako chlapec neměl lehký život => táta používal i opasek a máma s ním mluvila jen v tajnosti. A než umřela, vnukla mu do hlavy že má talent...
+	Je usměvavý, bere život jak jde, vstřícný, Má rodinu o kterou se stará, ženu, kterou bere jako partnerku. Zaměstnán do, kterého se těší a je jeho koníčkem.

+	Funky fella ☺, je to kúzelník, každý večer vystupuje na javisku a ťahá z klobúka zajace, ale vyzerá, že dokáže človeka odrbať ☹.
+	Je veselý, optimista, má rád život a ľudí. Už nežije, ale keď žil, tak robil s ľuďmi. Bud bol humorista alebo hudobník. Mal ženu a veľa detí. Mohol byť aj kúzelník.
+	Má optimistickú povahu. Rád sa ukazuje, včetně svých vousů. K hlubšímu studiu sklony nemá. Je společenský. Zatím svobodný.
+	Tento muž je vynálezce. Má vlastnoručně vyrobené auto. Je svobodný, bezdětný.
+	Je veselý a radostný povahy. Je to student Filosofie. Rád posedává se svými přáteli po kavárnách. Čte existencialistické romány. Jmenuje se Antonín.
+	Vědec badatel - Tento muž ve mně budí dojem snílka či zapáleného vědce. Jeho přimhouřené oči jsou plné nadšení. Ústa i s knírkem značí odhodlání a přesvědčení. Domnívám se, že pro svůj cíl je ochotný obětovat téměř cokoliv, i když nemyslím, že by šel „přes mrtvoly“. Neúspěch ho neodradí od dalšího bádání či zkoumání.
+	Je to šibal. Asi hodně lidí v životě napálil, ale vždy to udělal tak, že se na něho nemohou otevřeně zlobit. Přesto ho spousta z nich nemá ráda a vyhýbá se mu. Jemu to ale nevadí. Tráví čas s lidmi, kteří ho berou takového, jaký je.
+	27 let, student umělecké školy, bohémský, sebevědomý, užívá si života, veselý, dobromyslný, společenský typ, spíše samorost, ne rodinný typ, pochází ze stabilní rodiny, má mladšího bratra, se kterým má dobrý vztah.
+	Z jeho výrazu mi připadá, že je to člověk, který se nikdy nenechá ničím rozhodit. Jeho heslem v životě by mohlo být: „všechno špatné je pro něco dobré“. Poznal, jaké věci jsou pro něj v životě důležité a stará se, aby o ně nepřišel. Je vždy obklopen spoustou mladých lidí, které skvěle baví.
+	Tento pán vypadá nezakomplexovaně. Má asi menší inteligenci, ale díky ní aspoň nemá problémy, nebo si je nepřipouští. Nejde se s ním bavit vážně, protože není normální, ale není nebezpečný.
+	Cirkusák - Tento muž je veselý, podobně jako dříve zmíněný žebrák. Působí ne mě jako přímý a dobrušedný. Má rád zábavu a legraci, mohl by pracovat v cirkusu. Zároveň mám pocit, že je svěťácký, rád se chlubí svými zážitky z cest (některé z nich jsou vymyšlené), občas je cynický.
+	Usmívá se a není to škodolibý úsměv. Knírkem a malou hlavou připomíná kašpárka. Drobný, křepký chlapík, ale ne šašek. Čekal bych, že je možná umělec. Možná Francouz (má pod krkem šátek, který mi tak připadá). Určitě rád pije.

IV-5

+	Všetchno mu je jedno. Z ničeho si nedělá těžkou hlavu. Nic ho nerozhodí.
-	Nepřítelivá, asexuální osoba, hovořit o sympatiích je jako lovit rukou v záchodě. Pravděpodobně je to velitelka uklízacího bloku uklízeček z koleje.
-	Je německé národnosti a neměl zrovna lehké dětství. Rodiče se jen hádali a na svého syna si moc času neudělaly. Proto už od mala začal být zlý na svoje spolužáky a neustále se nad někým povyšoval.
-	Pohřdačná sviňa, je to učiteľka, čo nenávidí svojich žiakov a posielala ich do kúta za každú maličkosť, jej obľúbeným trestom je trstenica.
-	Tato žena se mi zdá hloupá, zlá, panovačná a pomstychtivá. Nemá ráda lidi. Stále někoho ze závidosti pomlouvá a dělá naschvály. Má averzi proti mužům, protože jí jeden v mládí ublížil.
-	Naditý hlupák - Tento muž (či žena) mi je nesymptický pro svůj přísný pohled, kterým hledí na vše „s patra“. Úzké rty a odstáté uši mě utvrzují, že jde o člověka nepříjemného, zlého až despotického, který se však snaží o dominanci ve společnosti.
-	Mužatka. Žena s mužskými sklony. Tvrdá, drsná a schopná všeho. Nevadí jí, že se o ni lidé nezajímají. Že je sama. Na jednu stranu chce být sama. Nechce se o nikoho starat, nechce, aby ji někdo soudil. Kašle na vše kolem sebe. Myslí si: „Vy mi všichni můžete...“ Nemyslím si, že by v hloubce byla zlá, ale nejsem si jistá, že by nic neudělala. Rozhodně je hodně „vostrá“. Umí člověka usadit, odseknout mu a být na něj hnusná, nezdořilá.
-	Namyšlený. Myslí si o sobě víc, než by měl. Je nezodpovědný. Nemá pravé přátele, jen kolegy.
+	Gestikuluje, má položenou hlavu na ruce. Filosof, ležérní, v akci, intelektuálka. Těžko říct, jestli má vůbec rodinu. Je smířená, vyrovnaná (a když má člověk rodinu, tak takový většinou není).

V-8

+	Působí jako hodný dědeček. Má upřímné oči a upřímný úsměv. Tipuju ho na krejčího. Byl zastáncem komunismu. Měl rád poezii.
+	Od malička smíšek, který našel v životě, co si přál. Milující ženu, hodně dětí i roztomilé vnoučata. Práce ho také velice bavila a pořád rád vypomáhá v chemické laboratoři. S chemií šel totiž vždy ruku v ruce, oproti dalším předmětům. Tam radši vymýšlel s rukama lumpárny.
+	Pochádza zo zámožnej rodiny, v mladosti žil bohémskym životom, vlastní siroťčinec, bol 3x ženatý, nemá rád Američanov.

+	Sympatický profesor. Učil na VŠ. Predpokladám, že humanitné vedy. Bol medzi ľuďmi obľúbený a uznávaný. V mladosti bol veľký záletník a nikdy sa mu nepodarilo usadiť. Žil v akademickom prostredí a to bol jeho život - ľudia zo školy.
+	Smysl pro humor. Poctivý a pracovitý člověk. Byl dobrosrdečný. Cholerik, uměl se dost dobře rozčítit.
+	Je dobromyslný. Je již v důchodu. Rád se baví s vnoučaty. Svým známým a přátelům rád pomůže. Nemyslí na smrt.
+	Tento pán se jmenuje Arnošt, má malý pivovar, ale daří se mu. Má krásnou ženu a dvě děti. Doma sám udí maso.
+	Je fakt v pohodě, chodíme spolu na pivo. Bere invalidní důchod, často mě zve na Bechera.
+	To bude asi bezdomovec, který žije na ulici celý život. Stále se pohybuje ve stejné vesnici, kde už ho lidé znají a občas se s ním zastaví na kus řeči. Večer se staví v místní pekárně a dostane pár rohlíků, řezník mu občas schová kus masa. V hospodě mu hosti nechávají na dně půllitru pivo, které si slívá do své sklenice.
+	Zábavný společník. Má rád své kamarády, se kterými sedí každý večer u piva. Věčný optimista, se svojí manželkou se nenudí.
+	Laskavost, smysl pro humor. Člověk, který mi dá oporu, když budu potřebovat. Nebude dělat dusno (v případě nedostatků, provinění).

VI-1

+	Tiež mi pripomína známu osobu, veselé oči, brada schováva úsmev, trochu ako námorník, dobrodruh.
+	Melancholik a samotář. Byl chudý, vykonával náročnou práci. Žil v chudých poměrech. Člověk na něm nepoznal, co si myslí. Byl podivín.
+	Tento pán je dřevorubec. Jmenuje se Oldřich a jeho oblíbené jídlo je chleba s tvarohem. Má ženu a 4 děti.
+	Je to povoláním krejčí. Je členem místní židovské obce. Má velkou rodinu. Pět dětí a věrnou ženu. Jeho dílna je ve výhodné části města v sousedství košer řezníka. Má klidnou a důkladnou povahu.
+	Zahloubaný básník, který přemýšlí o životě velice často. Nenašel dosud svoji životní partnerku. Žije sám a stará se o domácí zvířectvo.

Příloha č. 6:

Respondent č. 1: Žena, 22, SŠ s maturitou

4 sympatické: VI-3, V-1, V-8, III- 4

4 nesympatické: I-1, VI- 6, III-7, III-5

VI-3 „Vypadá jako obchodník. Optimista, který si užíval život. Vypadá zodpovědně se smyslem pro rodinu. Vypadá, že je po plastické operaci. Asi měl rád golf.“

V-1 „Tak trochu obtloustlej, asi má rád řízky, ale sympatický. Vypadá jako účetní. Má naprosto šílený vlasy a divný uši. Působí velmi spokojeně. Určitě to byl mazánek maminky.“

V-8 „Působí jako hodný dědeček. Má upřímné oči a upřímný úsměv. Tipuju ho na krejčího. Byl zastáncem komunismu. Měl rád poezii.“

III-4 „Typický bankéř s knírkem. Měl rád Elvise Preslyho. Byla mu často zima, když nosí šátky. Vypadá podle očí jako číňan. Hodně velkou pusou má.“

I-1 „ Vypadá jako vražedkyně. Jednu bych jí vrazila, tváří se jak mrtvola. Naprosto nesympatická a nahání strach. Musí mít pravdu pokaždé. Je hrozně oblečená, stará panna.

VI.6 – „Tváří se jako citrón. Hrozná pedantka bez smyslu pro humor. Tipuju jí na židovku. Má zlé a neupřímné oči. Má ošklivý a široký nos“

III-7 „Úchyl nebo spíš pedofil. Vzhledově naprostá katastrofa. Z očí mu kouká zlo. Odporný nos s velkými nosními dírami. Ošklivé srostlé obočí a velká hlava.“

III-5 „ Ona je nejchytřejší a ostatní úplně blbí. Připadá si jako mistryně světa. Nedokáže se podívat upřímně někomu do očí. Chudá pradelna z vesnice. Nejspíš se dala na jeptišku.“

Respondent

VI.3 „Až na plastiku a golf mi to připomíná tátu.

V-1 kamarád Andreas

III-4 filmovou hvězdu Jackie Chan

I-1 učitelka na angličtinu ve škole, i když mě nikdy neučila, ale jednou jsem se s ní setkala.

III-7 připomíná mi jednoho slizkého muže z baru

III-5 kamarádka mojí kamarádky, Veronika“

Administrátor:

- „Tato žena je hodně zaměřená na vzhled. V každé charakteristice popisuje, jak dotyčná osoba vypadá a je velmi kritická. Zdůrazňuje především nedostatky, chyby. Popisuje, jak by rozhodně vypadat nechtěla. Sama o svůj vzhled velmi dbá. Chodí neustále namalovaná a upravená. Má ráda pořádek.
- Zdá se mi, že u osoby VI.3 probandka projíkovala svůj sen, kdy se chce stát úspěšnou obchodnicí, která si bude užívat života, hrát golf a založí rodinu. Ta plastická operace si myslím je upozornění na to, jak důležitý je pro ni její vzhled.
- Sympatické osoby popsala jako vzorné, pracovitě, spolehlivé osoby. Taková je nejspíš její představa, jaká by chtěla být nebo jaká se snaží být.
- Nesympatické osoby popisuje jako nejchytřejší, namyšlené a zlé. Jsou to vlastnosti, které se snaží v sobě potlačit, ale občas se jí to nepodaří. Již od několika lidí slyšela, že je na první pohled nesympatická a vypadá namyšleně“.

Respondent č. 2: Žena, 22, SŠ s maturitou

4 sympatické: I-2, V-7, VI-3, V-4

4 nesympatické: III-5, II-7, III-4, VI-5

I-2 „Živí se manuální prací. Žije aktivně (sportuje, cestuje,...). Myslí pozitivně – optimista. Věnuje se své rodině. Řekla bych, že nedosáhl vysoké úrovně vzdělání.“

V-7 „Opečovávaný, rozmazlený mladík. Pochází z bohaté rodiny, mírně průbojný. Má dva starší bratry. Starší rodiče. Rád sportuje.“

VI-3 „Řídí se heslem „Také it easy“ ☺. Umí manipulovat s lidmi. Ne, pro něho není odpověď. Snaží se zbohatnout a moc se u toho nepředfít. Je materiálně zaměřený.“

V-4 „Má smysl pro humor. Je přátelský a společenský. Jako mladý byl hyperaktivní. Rád je středem pozornosti. Miluje svou rodinu.“

III-5 „Psychicky narušený. Trpí schizofrenií. Člověk neví, co od něho může čekat. Měl problémy v dětství. Vyrůstal v dětském domově. Zažil šikanu.“

II-7 „Ve svém volném čase se věnuje spíše pasivnímu odpočinku. Nežije příliš zdravě. Zapojuje se do nelegálních aktivit. Není na něho spoleh. Je to flegmatik s cholerikem.“

III-4 „Je to podvodník, který se obohacuje na úkor lidské důvěry (okrádá lidi). Jedná nečestně. Pracuje v politice. Umí si zařídit vše ve svůj prospěch. Vlastní hodně nemovitostí.“

VI-5 „Pesimista. Namyšlený, zazobaný. Svě přátele si vybírá podle jejich postavení a vlastnictví. Rád hraje golf. Navštěvuje luxusní restaurace, hotely, žije v luxusu.“

Respondent:

I-2 „Charakteristika mi připomíná mého strýce.

VI-3 Charakteristika mi připomíná mou spolužačku.

V-4 Charakteristika mi připomíná mého bratrance a mou spolužačku

III-4 Charakteristika mi připomíná mého bývalého zaměstnavatele.

VI-5 Charakteristika mi připomíná mého bývalého zaměstnavatele.“

Administrátor:

- „Uvedené sympatické osoby jsou spíše nejméně nesympatické, jelikož probandka žádného sympatáka nenašla.
- Mezi sympatické vlastnosti řadí smysl pro humor, přátelskost, společenskost, aktivitu, lásku k rodině. Mám dojem, že přesně taková probandka je. Objevuje se tu ale i manipulace, rozmazlenost, neústupnost, lenost, malá průbojnost. Myslím si, že to jsou vlastnosti, které probandka má a na jednu stranu se jich chce zbavit, ale na druhou stranu s nimi je jakžtakž vyrovnaná. Usuzuji z toho, že vybírala osoby nejméně nesympatické a ne zcela sympatické. Tudíž se v charakteristice musí objevit i vlastnosti sice nesympatické ale přípustné.
- Dle charakteristik nesympatických lidí je vidět, že probandka nemá ráda namyšlené, nečestné lidi, kteří zbohatli na úkor druhých. Myslím, že se to odvíjí od zkušenosti s lidmi ze soukromé vysoké školy, kterou právě studuje. Dále nemá ráda lidi pesimistické, lenošivé a ty, kteří nejedí zdravě. Ona sama upřednostňuje zdravou stravu, velmi ráda se věnuje sportu nebo jiným aktivitám a její pohled na svět je převážně optimistický. Občas se jí však vše nedaří, jak by chtěla. Pesimismus, lenošivost a nezdravé stravování jsou nejspíš vlastnosti, které ji nejvíce vadí a snaží se je ze svého života odstranit.“

Respondent č.3: Muž, 21, SŠ s maturitou

4 sympatické: V.7, I.8, III.2, IV.2

4 nesympatické: I.1, II.7, V.5, V.1

V-7 „Hodný, mladý muž. Technicky nadaný. V dětství mohl mít problémy v rodině, ale dnes už je vše v pořádku. Připadá mi jako člověk se zájmem o okolí, starostlivý.“

I-8 „Klidný člověk, možná až příliš uzavřený do sebe, vůči svému okolí. Pohybuje se v úzkém kruhu svých přátel. Laskavý. V případě problémů dokáže komukoliv poradit. „

III-2 „Hodně přemýšlivý člověk. Snaživý. Povoláním možná učitel nebo jiný humanitní obor. Má rád děti a svou rodinu.“

IV-2 „Starostlivá žena se zájmem o domácnost. Extrovertní typ člověka. Spousta přátel okolo. Nemá ráda příliš inteligentní lidi. Hledá si přátele, dle svého instinktu, sobě rovné. Povolání ekonomka.“

I-1 „Nedůvěřivá vůči okolí. Snadno zranitelná. V dětství mohla mít problémy s jinými dětmi a následky si s sebou nese i do dospělosti. Povolání asi pracovnice na farmě.“

II-7 „Člověk, který je příliš extrovertní. Chce mít okolo sebe spoustu přátel, ale ve skutečnosti nemá žádné opravdové. Nemá rád děti a myslí si, že spolknul všechn rozum.“

V-5 „Člověk se zájmem o techniku. Na první pohled bych tipoval na pyromana nebo žháře. Tváří se, že je nápomocný svému okolí, ale osobně bych mu nevěřil.“

V-1 „Třídní šprt, co byl v dětství utlačován. Nebude mít rád ženy ani děti. Rozhodně nebude rodinný typ. Bude podvádět své blízké a bude hodně zaměřený na sebe a na své ego. Člověk, který chce okolí dokázat, že on je někdo. Stojí o popularitu a o obdiv ostatních.“

Respondent:

V-7 „Tato charakteristika sedí na mého kolegu z práce, který je technicky nadaný, má spoustu zálib, přátel a v dětství měl problémy v rodině – rozvod rodičů, rozhádání s otcem. Zájem o okolí mám i já.

I-8 Jeden kamarád je takový. Příliš uzavřený, moc se nestýkáme.

IV-2 Charakteristika celkem sedí na moji mamku.

II-7 Připomíná mi jednoho kluka co studuje gympl.

V-1 Tak tohle mi připomíná jednoho kluka (bývalého kamaráda).“

Administrátor

- „Sympatickým osobám přidělil proband ty samé kladné vlastnosti, jako má on sám. Tento muž je velice hodný, klidný, vyrovnaný, zručný a technicky zdatný. Má rád svůj klid, ale také kamarády kolem sebe a rodinu. Je zde náznak, že v dětství se objevily v rodině problémy (spory s bratrem). Teď už je však vše v pořádku a vycházejí spolu velice dobře. U poslední sympatické osoby IV.2 popisuje svoji matku - vzor dobrého chování, vlastností.
- U popisu nesympatických osob si myslím, že je projektivní pouze charakteristika osoby I.1, kdy popisuje sám sebe, své vlastnosti jako nedůvěru a zranitelnost, které se snaží potlačit. U dalších osob proband často zmiňuje nespolehlivost, falešnost, egoismus a vrací se také k problémům v rodině. Tyto vlastnosti souvisí spíše s jeho zkušenostmi s lidmi nežli s projekováním jeho vlastností na druhé. Například zklamání se v nejlepším kamarádovi. Byl to spolužák ze střední školy automobilní. Velký extrovert, naoko se tvářil jako kamarád, ale ve skutečnosti nebyl. Nespolehlivý, egoistický, využíval druhé lidi k vlastnímu prospěchu. Proband s tímto člověkem přátelství ukončil, ale nejspíš se s tím ještě příliš nevyrovnal. Vlastnosti tohoto „kamaráda“ se přesně shodují se zbylými charakteristikami nesympatických osob.“

Respondent č. 4: Žena, 41, VŠ (Mgr.)

4 sympatické: I.7, II.2, IV.1, IV.6

4 nesympatické: VI.4, IV.3, I.2, III.8

I-7 „Milá babička. Má příjemný vzhled. Dobrá od kosti. Vzorá hospodyně. Má kladný vztah k dětem. Umí výborně vařit.“

II-2 „Povoláním učitel. K dětem velmi laskavý. Doma bude mít pořádek. Mimoškolně bude chodit do knihovny. Příjemný společník.“

IV-1 „Ctihodný pán. Profesor hudby na universitě. Pedant. Dbá na svůj zevnějšek. Rád jí zdravě. Žije sám.“

IV-6 „Pan doktor s vlastní ordinací. Léčí nejen bohaté, ale i chudé. Je laskavý. Bydlí sám. Příliš nedbá na svůj zevnějšek – má nakřivo motýlka.“

VI-4 „Tupý pohled. Zdá se být nepřízřivý, nepříjemný. Povolání boxer. Večer vyhazovač v šantánu.“

IV-3 „Vypadá jako patolízal. Nerozhodný člověk, blbec. Nemám ho ráda, od pohledu nesympatický. Nedá se na něho spolehnout. Připomíná mi píseň od Daniela Landy. Andílek – debilek.“

I-2 „Úchyl. Pobíhá po parku a přepadává ženy. Pracuje v cirkuse se zvířaty – podkoní. Přepadává hlavně v noci. Nevypočitatelný člověk.“

III-8 „Chuděra. Zapšklá, stará, zlá. Nemá ráda lidi kolem sebe. V důchodu žije sama ve staré chalupě. Má tři kočky a dva psy.“

Administrátor:

- „V charakteristikách sympatických osob se často objevuje laskavost, smysl pro pořádek a hodnocení vzhledu. Mám pocit, že tyto charakteristiky odpovídají nejen kladným vlastnostem probandky, ale také popisu její babičky, která před pár lety zemřela, ale probandka na ni neustále vzpomíná a často o ní mluví. Doma má obrázek s její svatební fotografií pověšený v obývacím pokoji. Žena na obrázku I.7 se jí velice podobá. Babička byla a je pro probandku vzorem. Ráda by byla stejná jako ona, tedy laskavá, dobrá hospodyně, s kladným vztahem k ostatním.“
- V charakteristikách nesympatických lidí se ukazuje, že probandka nemá ráda vzdorovitě, nepříjemné, hloupé lidi. Ona je přesným opakem. Ráda se neustále vzdělává, čerpá nové a nové informace. Většinou je velice příjemná, vyrovnaná, komunikativní osoba. Občas, tak jako každý z nás, se však vymkne její chování kontrole a je vzdorovitá, nepříjemná, podrážděná. Později je jí to však líto a za své chování se někdy i omlouvá.“
- Velký výskyt profesorů v charakteristikách je možná důsledkem toho, že probandka nedávno dokončila studium na vysoké škole a má stále živé vzpomínky na profesory. S některými profesory ještě dnes udržuje kontakt a občas s nimi konzultuje některé své práce.
- Poslední charakteristika nesympatické osoby číslo III.8 se podobá vztahu probandky k matce. Jejich vztah není nejlepší. Probandky matka je starší paní, která žije na chatě v lese u rybníka. Většinu času tráví sama a nejeví zájem o svou rodinu. To se probandce jako dceři samozřejmě příliš nelíbí.

Respondent č. 5: žena, 20, studentka VŠ

Symp: I-7 m, V-7 h, III-4 m, V-4 p

nesymp: I-1 k, IV-3 d, VI-4 s, IV-4 k

- I-7 - „spokojená paní
- působí klidným dojmem
- má rodinu a s láskou vychovává děti
- v očích má smutek
- přišla o manžela“
- V-7 - „inteligentný mladý muž
- hodně plánu do budoucna
- je nešťastně zamilovaný
- kvůli smutku by si možná byl schopen sáhnout na život“
- III-4 - „pozitivní
- Plný života
- Šťastný a spokojený
- Dělá něco, co ho baví
- Možná právě v něčem dosáhnul úspěch“
- V-4 - „velice inteligentní
- kvůli inteligenci mu ostatní nerozumí, možná něco vynalezl, ale nikto mu to nevěří a považují ho za blázna“
- I-1 - „nepříjemná paní
- vypadá být na někoho naštvaná
- zákeřnej pohled
- možná jí někdo ublížil a ona mu to chce vrátit, i nějakým trestním činem“
- IV-3 - „byl odsouzen za něco velmi zlé
- Možná i někoho zabil a vůbec ho to nemrzí
- Je nešťastný, že ho odhalili a bude muset jít do vězení“
- VI-4 - „vypadá, že má v plánu udělat nějaký trestní čin
- Není spokojený se svým životem a tak nechce, aby s ním byli spokojeni ostatní
- Možná se chce někomu pomstít“
- IV-4 - „zvláštní úsměv
- Vysmívá se
- Je hrdý za to, že ho napadlo něco ošklivého, čím může ublížit někomu ze své rodiny“

Administrátor:

„Respondentku znám už asi deset let. Fotka I.7 se jí líbí pravděpodobně kvůli tomu, jak bezbranně paní na obrázku vypadá- tak podobný postoj k životu má i respondentka. Je plachá a raději se stáhne, než by za něco bojovala. Paní na obrázku připsala samotu a to, že jí opustil manžel. Respondentka zatím měla jenom dva krátkodobé vztahy a v lásce momentálně moc nemá štěstí. Fotka V.7 velice připomíná vzhled jejího dědečka za mlada. Právě proto mu asi připsala velké plány do budoucna, za které svého dědu obdivuje. Nešťastná zamilovanost může být přenesena taky z jejího momentálního života. Inteligenci a úspěch v profesním životě spomíná i u dalších dvou fotek- pravděpodobně to souvisí s Respondetčinou vysokou inteligencí a tím, že tento rok nastoupila na vyskou školu, která ji velmi baví. Negativním portretům připsovala většinou nějaký trestní čin. Neumím říct, proč si vybírala právě tyto tváře.“

Respondent č. 6: muž, 22, středoškolské

symp: VI-4 s, III-7 hy, IV-1 p, IV-5 m

nesymp: IV-7 e, VI-5 p, V-5 s, VI-2 h

VI-4

- „Tvrдый výraz v obličeji
- Zakrývá svoji citlivou duši
- Před lidma nedává najevo svoje city
- Je zklamaný z lásky“

III-7

- „Nepřítomný pohled
- Bez soucitu
- Těžké dětství se podepsalo na jeho duševním vývoji
- Táta ho týral a matka se jenom bezbranně koukala
- On možná teď dělá to samé“

IV.-1

- „Celý život strávil nad knihama
- Hodně teoretických poznatků
- Nemá přátele
- Nezažil skutečný život“

IV-5

- „Všechno mu je jedno
- Z ničeho si nedělá těžkou hlavu
- Nic ho nerozhodí“

IV-7

- „Zatrpklý starý dědek
- Musí mít vždycky pravdu
- Všechno musí být tak, jak on chce
- S lidma nevychází dobře, jenom se svojí ženou, která si už na něj zvykla“

VI-5

- „Čeká před školou na malé děti a snaží se je nalákat k sobě domů
- Sleduje dětskou pornografii
- Možná už nějakým dětem i ublížil
- Nemá zábrany, protože kvůli nevinnému výrazu si ho nikdo nedovolí soudit“

V-5

- „Ničím nevyčnává ze společnosti
- Lidi ho mají rádi
- Je poctivý
- Chodí do práce
- Ale je to vrah, zabíjí lidi a možná je i konzumuje“

VI-2

- „Hodně času věnuje svému vzhledu
- Svou orientaci na stejné pohlaví dlouho tajil
- Báł se odsouzení ze strany kamarádů a okolí“

Administrátor:

Respondenta znám taky poměrně dlouhou dobu, asi 8 let. Odsuzuje homosexualitu, považuje ji za těžkou nemoc a každý, kto má nějakou podobnou črtu s homosexuálem je pro něj špatný člověk. To je vidět i v jeho asociacích ke dvoum z fotografií.

Velmi mi ho připomíná charakteristika, kterou popsal portrét VI.4- tvrdý výraz, kterým maskuje citlivou duši, před lidma nedává najevo svoje city. Soucit se objevuje i při popisu další osoby.

Respondent č. 7: muž, 22, student VŠ 3. ročník

symp: VI-6 hy, IV-1 p, II-3 e, I-2 s

nesymp: IV-8 h, I-4 d, VI-3 k, I-5 h

VI-6

- „Paní otěhotněla v 15 letech
- O dítě se nedokázala postarat a tak ho nechala před dveřma cizího domu
- Dodnes toho lituje
- V současnosti pracuje jako chůva v dětském domově“

IV-1

- „Pan umřel na nějaké stroskotané lodi
- Byl velice bohatý
- Nenastoupil do záchranného člunu
- Místo chtěl přenechat ženě a dítěti“

II-3

- „Tato paní na sobě uskutečnila změnu pohlaví
- Od mala se víc kamarádila s klukama
- Nenáviděla svoje tělo a velká prsa“

I-2

- „Workoholik
- Nechodí z práce domů
- Přestal komunikovat s okolím
- Absolvoval léčení a práce ho už nebaví, je pořád doma, sociálně izolovaný“

IV-8

- „Bývalý funkcionář KSČ
- Po změně režimu se nedokázal uplatnit ve společnosti
- Je bez domova
- Asi se mu už nepovede vrátit se k normálnímu životu“

I-4

- „Když byl dítě, tak ho jeho otec týral
- Teď chodí na dětská hřiště a nabízí dětem sladkosti, za účelem vlákat je k sobě do domu a znásilnit je
- Celej dům má ověšený fotkami svých obětí“

VI-3

- „Vícenásobný trestanec za loupež
- Kůli majetku byl schopen vraždit i lidi
- Nikomu se ho nepovedlo dolapit“

I-5

- „Působí jako ctihodný člověk
- Biolog v laboratoriu
- Dělal pokusy na lidech
- Když mu to zakázali a odsoudili ho, spáchal sebevraždu“

Administrátor:

„Respondenta znám asi 8 let a je z velmi soudržné rodiny. To se projevuje zejména v popisech prvních dvou sympatických osob, které svůj život, nebo kariéru opětovali dětem, nebo pro něco prospěšné.

On sám je velice laskavý člověk, hodně pracuje a studuje, no zároveň školu prodlužuje už 2 roky. Moc se ve skupině neprojevuje, spíš jenom humorem. Svoje city, pocity, myšlenky a nápady neříká. Tak jak je on sám tajemný, tak mi přide tajemný i jeho popis osob. Neumím z nich vyčíst nějakou analogii s jeho životem, protože o důvěrnějších věcech nemluví.“

Respondent č. 8: Žena, 45, VŠ

4 sympatické: I-7 m, II-2 m, III-4 m, VI-3 k

4 nesympatické: II-7 s, IV-5 m, VI-4 s, I-1 k

I-7 „Babička“

„Žena na mě působí velice příjemných dojmem. Tvář má relativně bez vrásek, což značí vyrovnanou povahu. Oči má laskavé a ústa naznačují nenucený úsměv. Šátkem na krku mi připomíná laskavou babičku B. Němcové. Předpokládám, že žena je hodnou a moudrou a ráda bych ji měla za svoji babičku či babičku mých dětí.“

II-2 „Profesor“

„Rysy tváře tohoto muže mi naznačují, že jde o srdečného člověka. Rád se směje a to se pozná už na očích, kolem kterých má jistě více vrásek. Z obrázku mám pocit, že se jedná o středoškolského profesora, který je u studentů oblíben pro svoji přátelskou povahu. Proč tomu je, však vysvětlit nedovedu.“

III-4 „Vědec badatel“

„Tento muž ve mně budí dojem snílka či zapáleného vědce. Jeho přimhouřené oči jsou plné nadšení. Ústa i s knírkem značí odhodlání a přesvědčení. Domnívám se, že pro svůj cíl je ochotný obětovat téměř cokoliv, i když nemyslím, že by šel „přes mrtvolu“. Neúspěch ho neodradí od dalšího bádání či zkoumání.“

VI-3 „Dělník“

„Tento muž má jiskru v oku. Ostré rysy s vráskami mi naznačují, že má těžký život. Nemyslím, že bude zvlášť vzdělaný, ale má rád život a vše dělá s radostí. Ostře řezaný nos připomíná boxera, ale v jeho očích vidím laskavost. Možná bude mít oblibu v hazardních hrách a alkoholu, kterým se může „čas od času“ oddávat, pak se ale zase pokorně vrací k práci.“

III-7 „Zločinec“

„Tento muž na mě dělá dojem zločince. Oči relativně blízko u sebe, hluboké, široké nadočnicové oblouky a zřejmě husté obočí. Široký, „rozplácý“ nos a plné rty - zlý a surový člověk.“

IV-5 „Naditý hlupák“

„Tento muž (či žena) mi je nesymptický pro svůj přísný pohled, kterým hledí na vše „s patra“. Úzké rty a odstáté uši mě utvrzují, že jde o člověka nepříjemného, zlého až despotického, který se však snaží o dominanci ve společnosti.“

VI-4 „Násilník“

„Tento muž mě děsí na první pohled. Husté obočí, svislá vráska mezi oběma očima, výrazná přepážka mezi rty a nosem. Zlý pohled napovídá, že v mysli tohoto muže kolují špatné myšlenky. Je bezcitný, surový a nevypočitatelný.“

I-1 „Kalamity Jane“

„Žena věčně zamračená. Vypouklé oči budí vyděšeně přehloupý výraz. Koutky úst mírně svěšené vyvolávají dojem pesimisty. Žena bude jednoduchá a submisivní. V mysli však kritická ke všemu a všem.“

Administrátor:

Sympatičtí - „Připadá mi, že se u těchto lidí hodně zaměřuje na vrásky, možná proto, že sama je již ve věku, který ženy hodně řeší. U osoby III-4 mám dojem, jakoby mluvila o sobě. Často jedná a mluví tak jakoby si neuvědomovala, že druhám ubližuje, často musí mít pravdu a pro svou pravdu je schopná udělat cokoliv. U popisu II-2mi zase přijde, že mluví o své starší dceři. Je velmi dobrosrdečná, usměvavá a přátelská.“

Nesympatičtí - „Tyto popisy mi projektivní nepřipadají, poněvadž u nich není uveden žádný příběh. Popisy mi připadají relativně objektivní, popisuje to, jak ty osoby zvnějšku vypadají, ne jaký by mohly mít osobní život.“

Respondent č. 9 : Žena, 19, student (dokončené ZŠ)

4 sympatické: I-3 p, V-4 p, V-3 hy, VI-3 k

4 nesympatické: III-3 s, IV-5 m, V-5 s, V-6 k

I-3 „Tento muž je mi sympatický, protože má v očích jiskru a vyvolává ve mně klid. Myslím si, že je přirozený a s mírou dbá o svůj zevnějšek. Podle mě žije na venkově a lidé v okolí k němu mají úctu. Má velký statek a hodně koní.“

V-3 „Tato žena je hezky oblečená a z jejího výrazu usuzuji, že má klidnou povahu. Je to žena starosty města, takže se stará o domácnost a nechodí do zaměstnání. Baví ji vyšívat a pěstovat květiny. Dobře se stará o své děti.“

V-4 „Tento muž dobře vystupuje před veřejností, má respekt a velký vliv. Díky svému vysokému jmění a charizmatickému zevnějšku je oblíben u žen. Obchoduje s kávou a hodně cestuje. Nemá rodinu, jen plno milenek.“

VI-3 „Tento muž na mě působí velmi pozitivně svým úsměvem a jiskrou v oku. Má rád lidi a pomůže každému, kdo je v nouzi. Pracuje jako lékárník. Doma má milující ženu a hodně dětí. Je to typický maloměšťák.“

IV-5 „Tato žena se mi zdá hloupá, zlá, panovačná a pomstychtivá. Nemá ráda lidi. Stále někoho ze závidi pomlouvá a dělá naschvály. Má averzi proti mužům, protože jí jeden v mládí ublížil.“

V-5 „Tento muž mi nahání hrůzu. Od dětství se stranil společnosti a měl svůj vlastní svět. Nechoval k nikomu žádné city a vše mu bylo jedno. Byl uvězněn za znásilňování dětí a žen.“

V-6 „Tato žena má zlý a prázdný pohled. Působí na mě chladně a nepřátelsky. Po tragické smrti manžela ji přeskočilo a v afektu zabila své dítě. Nyní se léčí na psychiatrii.“

II-3 „Tento muž má bodavý pohled. Vyhýbá se lidem, ale tajně pozoruje ženy. Stydí se k nim vůbec promluvit. Pracuje v pohřebním ústavu a žije stále se svojí matkou.“

Administrátor:

symp. „Myslím, že zde hodně čerpá ze svého povahy a života. Sama je maloměšťačka, ráda pečuje o domácnost, miluje pečení a stará se o zvířata. Proto se domnívám, že popisy lidí, které onačila za nejvíce sympatické odráží ji samotnou. Jediné, kde jsem nenalezla žádnou projekci, je osoba V-4.“

nesymp. „Tyto odpovědi neshledávám nijak obzvlášť projektivní (na to tuto holčinu tolik asi neznám). Každopádně příběhy, jež k osobám domýšlela, mi přijdou jako běžná témata, která se dnes objevuje ve zprávách a různých kriminálkách.“

Respondent č. 10 : Žena, 19, student (dokončené ZŠ)

4 sympatické: V-4 p, IV-1 p, I-6 e, II-7 s

4 nesympatické: V-5 s, V-1 e, I-2 s, II-3 e

V-4 „Muž se velmi podobá G. Claunymu a měl vždy s ním hodně společného. Žije na okraji města v nadstandartním domě. Má 3 děti, které navštěvují SŠ a ZŠ. Vlastní mnoho podniků po Praze, jinak je makléř. Je známý široko daleko s dobrým jménem.“

IV-1 „Muž pochází zhruba tak z přelomu 19. a 20. století. Je to filozof, žijící na venkově se svojí manželkou a 4 dětmi. Často navštěvoval „vyšší“ společnost. Vydělává mnoho peněz, ptž. vlastní pozemky a nemovitosti. Nikdy se neoženil z lásky, ale z důvodu tlaku rodičů. Byl zamilovaný do dcery své vychovatelky.“

I-6 „Muž žije v panelovém bytě. Má 2 dcery a 5 vnoučat. S manželkou jezdí trávit víkendy na chalupu. Večer rád shlédne televizní noviny. Trpí bohužel nemocemi, ale je velmi podporován rodinou.“

II-7 „Žena působí klidně a nespolečensky. Hodně se straní společnosti. Žije stále se svými rodiči. Je vystudovaná. Muži o ni nejví zájem, ale ona tomu nepomáhá. Nosí otrhané oblečení a je hodně šedivá.“

V-5 „Muž žil poklidným životem ve větším městě. Jednou jel s manželkou na chalupu, kde ji brutálním způsobem zabil. Několik dní trvalo než na to někdo přišel. Nyní se léčí v psychiatrické léčebně. Pobírá silné léky na snížení agresivity.“

V-1 „Muž pochází z rozbourané rodiny, která trpěla již dříve depresemi a poruchami. Zhruba v 17-ti letech se projevila sexuální porucha - tj. sexuální maniak. „Rád“ pozoruje dívky, ženy ve středním věku. Nikdy je však neznásilnil. Neví o své poruše.“

I-2 „Muž pochází z dobře situované rodiny. S manželkou má 21letého syna. Shlédává uspokojení s partou přátel v hospodě, kde občas neuhlídá svoji míru. Chodí domu pozdě, kde zmlátí svoji manželku. Ta ho ovšem silně mluje a tají domácí násilí.“

III-3 „Muž trpí pedofilií. Vždy ve stejnou dobu čeká na malé holčičky před školou (věk 7-8 let). O své poruše víou i jeho blízcí. Léčil se s poruchou, ale neúspěšně. Pochází ze slušné rodiny, kde dbají na vzhled i vzdělání. Přes svoji poruchu i nenašel nikdy žádnou přítelkyni.“

Respondent:

„Podobný test jsem již dělala, ale v užším rozsahu, proto jsem volila takové formulace. Tušila jsem, že tito lidé mají nějakou poruchu. Asi to odehrávalo velkou roli.“

„U záporně hodnocených jsem je vybírala stylem, koho bych nechtěla potkat večer v parku, nebo raději nikdy. Jevili se mi jako devianti, protože je to aktuální téma, které je každý den často omýváno v televizi nebo v médiích.“

V-4 „Tento muž mi připomíná amerického herce G. Cloonyho, kterého mám ráda. Působí na mě klidně a vyrovnaně.“

II-7 „Tato žena mi připomíná spolužačku, kterou moc často ve škole nevidíme, protože se „bojí“ lidí. Nikdy s námi nikam nejde, hodně se straní. Je velmi pilná a chytrá.“

IV-1 „Muž mi připomíná postavu z románů, které ráda čtu a sleduju.“

I-6 „I když muž není zcela zdrav, pořád mají rodinu, která drží pohromadě a může se na kohokoliv z nich spolehnout. Není to idylická rodina, ale něco takové bych chtěla mít taky, v každý rodině je nějaký problém.“

Administrátor:

nesymp.

„Tato holčina vybrala všechny 4 osoby jako nejméně sympatické muže. Všichni ti muži mají určité deviantní chování vůči ženám. Myslím, že takový scénář vybrala proto, že jako „malou“ ji a její kamarádku přepadl nahý chlap, který se před nima „nakrucoval“ (bylo to ve dne, tak v pořádku obě utekly domů). Jakým způsobem přišla na mlácení manželky nevím, ale nemyslím si, že to má hlubší význam (spíš vliv TV apod.).“

symp.

V-5 „Myslím, že v tomto popisu projikuje, jak by si sama představoval svůj budoucí život.“

II.7 „Mám dojem, jakoby popisovala svou mámu - klidná a nespolečenská, ovšem až na to otrhané oblečení a šetření peněz.“

IV-1 „Domnívám se, že zde projikuje příběhy svým oblíbených filmů. Líbí se jí filmy ze starších dob, kde klíčovým podnětem a motivem je láska, avšak často nenaplněná (vit film Pokání).“

I-6 „Neznám souvislost.“

Respondent č. 11 : Muž, 22, SŠ s maturitou

4 sympatické: II-2 m, IV-1 p, V-7 h, V-4 p

4 nesympatické: I-1 k, VI-3 k, III-5 k, II-1 hy

II-2 „Domnívám se, že tento člověk je intelektuálně založen. Typoval bych jej na malíře nebo spisovatele. Ve výrazu tváře vypadá spokojeně, proto si myslím, že jak v profesním tak osobním životě bude šťastný a úspěšný. Vzhledem k věku typuji, že má doma 2 - 3 děti.“

IV-1 „Myslím si, že tento člověk bude nějakým továrníkem. Podle obleku, který můžeme vidět, bude v tom, co dělá, velmi úspěšný. Zároveň má však ve svém výrazu přísnost, proto si myslím, že má rád věci tak, jak si vymyslí a velmi těžko svoji pravdu a názor opouští. Domnívám se, že by k ostatním pro svůj názor mohl být i zlá a nepřijemný.“

V-7 „Tento člověk vypadá na studenta, nejvíce bych jej tipoval na studenta filosofické fakulty n. společ. věd. Myslím si, že k ostatním lidem bude přátelský a vnitřní. Zároveň mi však připadá jako ten typ člověka, kt. si nejdříve potřebuje udělat své věci a pak až si je schopen vyčlenit čas na druhé!“

V-4 „Tohoto člověka bych povoláním typoval na dělníka n. člověka zaměstnaného v nějakém závodě. Má velmi upřený a přísný pohled, kt. by mohl signalizovat jeho odměřenost k druhým lidem, ale zároveň hloubavost, se kterou přistupuje ke své práci. Dle mého názoru žije v úplné rodině a se svojí ženou má 4 děti.“

I-1 „Tento člověk, popravdě nevím, zda se jedná o muže či ženu. Ve mně na první pohled vyvolá pocit strachu. Svým výrazem mi připomíná a evokuje myšlenky na těžkého zločince, i když realita může být jiná. Dle mého názoru bude tento člověk recidivistou, kt. nemá rodinu a žádné děti.“

VI-3 „Tento člověk (muž) mi podle výrazu ve tváři připadá jako člověk trpící nějakou mentální či duševní nemocí. Podle výrazu bych jej tipoval na muže, kt. si nebude příliš uvědomovat realitu kolem sebe a vůči ostatním lidem bude naivní až hloupý. Myslím si, že potřebuje vedle sebe silnou osobnost, kt. by ho vedla, aby se nedopustil nějaké hlouposti a ukazovala mu správnou životní cestu.“

III-5 „Tato žena (možná muž), i když asi žena, mi přijde velmi zádumčivá a pomstychtivá. V očích má výraz tvrdého a velmi těžce přístupného člověka, kt. je velmi tvrdý a panovačný k ostatním. Zároveň mi tato žena přijde, že o sebe příliš nedbá a pro své okolí působí velmi odpudivě. Její děti, pokud teda nějaké má, ji asi příliš rády nemají.“

II-1 „Tento muž mi přijde jako několikanásobný vrah či sexuální deviant. To typuji podle toho, že mu chybí levé ucho a má poněkud zdeformovaný obličej jakožto následek potyčky se svojí dřívější obětí. Nemá žádné děti, protože by je pro svoji kriminální minulost nedokázal vychovat. Dle mého názoru je nepolepšitelným recidivistou a člověkem s předem určenou budoucností.“

Respondent:

II-2 „manžel naší rodinné známé - když jsem přemýšlel, koho mi připomíná tento člověk, hned mě napadl náš známý, a to právě podle výrazu tváře, jež jsem na něm při každém našem setkání mohl spatřovat. Přesně takový spokojený a bezstarostný výraz.“

IV-1 „rodinný známý - babiččin bratranec z Prahy, kterého podle tohoto popisu skutečně poznávám. Když jste s ním za dobře a člověk přitakává jeho názorům a napádům, je všechno v pohodě. Pokud by však člověk měl na něco poněkud odlišný názor, dokáže mu dát najevo svůj nesouhlas a mnohdy také skáče do řeči. Neraď se totiž vzdává toho, co si jednou vezme do hlavy.“

V-7 „kamarád z Brna, který studuje právě v příběhu zmíněnou filosofickou fakultu a je to přesně ten typ člověka, který nejdříve, než sám bude ochoten pomoci druhým, potřebuje mít své vlastní věci uspořádané tak, jak on sám si představuje. A až teprve potom je ochoten část svého času věnovat druhým, a to jak např. v tom studijním životě (např. při pomoci s prací nebo úkolem), tak také v případě společenského života (kdy si nejde popovídat do hospody s kamarády, protože zkrátka nestihl dokončit domácí úkol nebo celou práci, kterou si na ten který den stanovil)“

VI-3 „člověk, se kterým jsem se v dětství setkal, a s nímž jsem se dal do hovoru...byl ke mně velmi přátelský a kamarádský a já jsem měl radost, že si mohu s někým povídat ve chvíli, kdy moji rodiče vedli kousek ode mne rozhovor s někým jiným. Až poté jsem se dozvěděl, že tento člověk obchází společenské akce a vyhledává zde malé děti k tomu, aby z nich vytáhl adresu, kde tyto děti bydlí se svými rodiči a následně se svojí bandou byty, popřípadě domy na daných adresách vykrádal (naštěstí mne rodiče zavčas zavolali k sobě).“

II-1 „totoho člověka jsem popsal a typoval takto proto, že se domnívám, že obrázky či podobizny deviantů, které máme možnost leckdy vidět v médiích, napovídají, že by právě tento člověk jím mohl být také. Jsou to zpravidla, neříkám že vždy, lidé, kteří si dle mého názoru svoji nespolečenskou či fyzickou nepřitažlivost vybíjejí na bezmocných a bezbranných obětech. Bohužel takovýto trend dnešní společnosti máme před očima čím dál tím často a snad i právě takto si představují většinu takovýchto násilníků.“

Administrátor:

II-2 „Připadá mi, jakoby zde popisoval sám sebe - intelektuální, šťastný, úspěšný. Rád píše básně a v budoucnu chce mít rodinu (viz 2 - 3 děti).“

IV-1 „Působí to na mně jako popis jeho dědy, který má svou malou firmu, je velmi ostrý a rázný člověk. Mělokdby připustí, že se spletl.“

V-7 „Nevím, zda-li je v tom projektivní odpověď. On si udělá čas na druhé kdykoliv, i když nemá své věci dokončeny.“

V-4 „Neznám spojení.“

nesymp. - „Tyto odpovědi na rozdíl od „nejvíce sympatické“ na mne projektivně nepůsobí. V předchozích situacích jsem měla dojem, že popisuje své nebo své rodiny vlastnosti. V této části spíše využil fantazie ovlivněné TV nebo knihami.“

Respondent č. 12: Žena, 20, SŠ s maturitou (student VŠ)

4 sympatické: I-6 e, I-7 m, IV-1 p, V-7 h

4 nesympatické: I-1 k, III-5 k, V-2 d, VI-3 k

I-6 „Pohledný mladík, možná student. Tváří se vážně, ale neutrálně. Vypadá to, že za sebou nemá moc výrazný příběh. Řekla bych, že je to příběh mladého člověka, který toho má více před sebou.“

I-7 „Ženě na obrázku bych odhadla něco kolem 50/60 let, ale podle pěkné pleti spíše mladší. Její život bych si představila na vesnici na čerstvém vzduchu. Vychovala tak 2-3 děti, pracovala na zahrádce na poli, v kuchyni. Ne vždy to bylo jednoduché, ale dělala to s radostí, elánem a optimismem, který z ní vyzařuje.“

IV-1 „Moudrý starší vážený pán. Vzdělaný a vážený gymnaziální profesor (nebo jiný vyučující) nebo městský rada, úředník. Žije na určité stabilní (a spíše vyšší) životní úrovni, velice spořádaný život. Přísný, ale spravedlivý. Ke své ženě pozorný, kultivovaný gentleman.“

V-7 „Mladý studentík, gymnazista, okolo 17 let. Slušný, spořádaný, poslušný, pěkný. V minulosti asi žádný výrazný příběh. Normální a spokojené dětství a dospívání. Celý život a osud před sebou. A má krásné zářivé oči, které se dívají dopředu.“

I-1 „Žena, jejíž tvář vypadá starší než je její reálný věk. Tvrdý, trochu nedůvěřivý pohled může vyvolat úzkost a pocit, že tato osoba je pro okolí nečitelná. Životem zkušená (snad smrt někoho blízkého), opuštěná, zrazená a zraněná (možná opuštěná manželé, nebo nešťastná nenaplněná láska).“

III-5 „Mladší žena. Možná nepříliš chytrá, podezřivá. Ustrašená nejistá, možná duševní porucha. Doma spíše utiskovaná, poslušná, nepříliš průrazná. Možná trochu zlomená, rezignovaná na svůj osud.“

V-2 „Smutná, unavená žena, se sklony k depresím. Udřená spoustou práce a nepříliš spokojeným životem. Jinak spíš normální život, ale spíše zkomplikovaný nemocí a věc se hůře snáší když je toho moc najednou.“

VI-3 „I když se muž usmívá, působí na mě strašidelně, vyvolává úzkost až strach. Tvář zbrázděná větrem, prací z pole nebo v lese. Seděl by mi k němu příběh vojáka, který byl ve válce. Snaží se vrátit do života, ale pořád je touto zkušeností poznamenán.“

Administrátor:

Sympatické:

I-6 „Muž má poměrně jemné rysy, tato žena má slabost pro mírně zženštělé muže.“

I-7 „Sama pochází ze 2 dětí, jejich matka vyrostla na vesnici (v horách => čerstvý vzduch) Sama často optimistická, s elánem do života.“

IV-1 „Studovala gymnázium, její matka je učitelka a otec úředník. Její přítel se k ní vůbec nechová jako gentleman.“

V-7 „Viz I - 6.“

Nesympatické:

I-1 „Často byla opouštěná partnery, strach ze samoty.“

III-5 „Nejistotu sama prožívá. Má pochyby ohledně své inteligence.“

V-2 „Sama má mnoho práce. V minulosti zdravotní problémy.“

VI-3 ---

Respondent č. 13: Žena, 24 let, studentka VŠ

4 sympatické: I-1 k, I-5 h, III-2 e, V-6 k

4 nesympatické: VI-8 e, V-7 h, VI-7 d, V-1 e

I-1 „Cirkusačka, má ráda preclíky a pejsky.“

I-5 „Biolog co nadřžuje některým studentům u zkoušek.“

III-2 „Strýc František, rád kouří dýmku.“

V-6 „Mařenka Konopníková, dcera z kšeftu pana konopníka co má obchod na rohu plzeňské a rakouské má ráda hudbu.“

VI-8 „Rozmazlená dceruška továrníkova, co si myslí, že všemu rozumí, ale není tomu tak.“

V-7 „Syn ovdovělé matky, která se k němu upíná i když je úplně nudnej a přitom jeho mladší sestra je mnohem chytřejší.“

VI-7 „Ovdovělá matka viz. V-7.“

V-1 „Má radši jídlo než dobrou literaturu.“

Administrátor:

Zajímavé, že nerespektovala pokyn k rozsahu.

Sympatické:

I-1 „Sama je excentrická, ráda se předvádí.“

V-6 „Hudba - přítel hraje v kapele, úzký vztah k hudbě.“

Nesympatické:

V-7 „Lidé u kterých bydlí mají stejnou rodinnou situaci, ale sama by to takhle nepojmenovala. Do zmíněného syna byla zamilovaná, ale neměla odvahu mu to říct.“

Respondent č. 14: Žena, 18 let, studentka

4 sympatické: VI-1 m, III-4 m, III-8 p, V-8 m

4 nesympatické: V-1 e, III-7 hy, I-1 k, III-5 k

VI-1 „Tento pán je dřevorubec. Jmenuje se Oldřich a jeho oblíbené jídlo je chleba s tvarohem. Má ženu a 4 děti.“

III-4 „Tento muž je vynálezce. Má vlastnoručně vyrobené auto. Je svobodný, bezdětný.“

III-8 „Tato paní pochází původem z Peru, ale žije tu už dlouhá léta. Žije sama, muž ji zemřel, ale často ji navštěvuje syn.“

V-8 „Tento pán se jmenuje Arnošt, má malý pivovar, ale daří se mu. Má krásnou ženu a dvě děti. Doma sám udí maso.“

V-1 „Tento muž je ve vězení držen za znásilnění a vraždu. Má úchylné sklony. Až do 30 let žil s matkou. Byl nezaměstnaný, teď je už 2 roky ve vězení.“

III-7 „Tento muž je nezaměstnaný, přivydělává si drobnými krádežemi. Žije s celou svou rodinou v malém bytě v Karlíně.“

I-1 „Tato žena trpí mírným pomatením smyslu. Měla pár nezávazných vztahů s vychytralými muži, kteří ji jen využívali. Prožívala pravou lásku jednou v mladém věku, její milenec ale zemřel a ona se z toho zbláznila.“

III-5 „Tato dívka je mladá, když vypadá staře. Je příbuzná s mužem 7III. Je prostá, nemá žádné vzdělání. Bude nejspíš jako její sestry pracovat ve veřejném domě. Ne jako prostitutka, ale ani uklízečka či barmanka.“

Administrátor:

Sympatické:

VI-1 „Žena je z rodiny, kde není příliš vysoko hodnocena manuální práce. Ona ale rebeluje proti hodnotám rodiny. Sama je ze 4 sourozenců.“

- III-4 „Velmi nedávno získaný řidičák, nemá ale co řídit.“
 III-8 „Její matka je vdova, má syna který už s nimi nebydlí. Ale často je navštěvuje.“
 V-8 „Vegetariánka.“

Nesympatické:

- V-1 ---
 III-7 „V Karlíně má školu, často se zde pohybuje.“
 I-1 ---
 III-5 „Snaží se sehnat práci barmanky.“

Respondent č. 15 : Muž, 20 let, gymnázium, nyní VŠ

4 sympatické: IV-1 p, V-3 hy, III-4 m, VI-1 m

4 nesympatické: I-1 k, VI-4 s, I-3 p, VI-6 hy

IV-1 „Muž na obrázku se jmenuje Ignác Neumann. Je to učitel dějepisu a etiky na gymnáziu v Hradci Králové. Vypadá přísně a inteligentně. Rád čte poezii a píše do místních novin.“

V-3 „Mladá spisovatelka dekadentní literatury. Živí se jako poštovní doručovatelka v Praze-Libni. Bydlí se svými rodiči v třípokojovém bytě. Má ráda kočky. Je sebevědomá a nezávislá.“

III-4 „Je veselí a radostné povahy. Je to student Filosofie. Rád posedává se svými přáteli po kavárnách. Čte existencialistické romány. Jmenuje se Antonín.“

VI-1 „Je to povoláním krejčí. Je členem místní židovské obce. Má velkou rodinu. Pět dětí a věrnou ženu. Jeho dílna je ve výhodné části města v sousedství košer řezníka. Má klidnou a důkladnou povahu.“

I-1 „Má podivné vykulené oči. Vypadá, že má strach. Něčeho se bojí. Nejspíše se bojí, že ji fotoaparát vezme duši. Ale stejně svojí duši nemá vůbec ráda. A proto se nakonec bojí jen, aby ji to nebolelo až jí duše uletí.“

VI-4 „Dřevorubec Igor ze sibiřské tajgy nemá rád úředníky, protože nepracují manuálně. Závidí jim, že nemusejí dřít, aby se uživil. Sám totiž má svou práci rád, ale je si vědom, že na víc nemá. Nikdy nechodil do školy, a ani s ostatními lidmi by nedokázal dojít souladu. Moc inteligence nepobral, ale ví jak jde život.“

I-3 „Osoba má zvláštní pitoreskní pohled. Směsice strachu a lhostejnosti. Lhostejnost je však jen předstíraná, aby zakrývala jeho strach. Živí se jako účetní. Je ve středních letech a není šťastný. Asi je osamělý.“

VI-6 „Dívá se zvláštním nenávisným pohledem. Nejspíše nemá velmi šťastnou minulost. Je to pohled „staré panny“ nebo dlouholeté vdovy. Vypadá temně a upjatě. Na nic se netěší.“

Administrátor:

Sympatické:

IV-1 „Muž orientovaný na vzdělání, sám studoval gymnázium. Dějepis i etika jsou jeho oblíbené předměty. Sám žije téměř asketicky a přísně dodržuje své zásady. Sám píše poezii a rád ji čte.“

V-3 „Literatura - oblíbený předmět. Koček se bojí.“

III-4 „Jedna z disciplín, kterou chtěl studovat je filosofie.“

VI-1 „Muž má známé v židovské obci a chtěl konvertovat k židovství. Jeho povaha lze také popsat jako klidná a důkladná.“

Nesympatické:

I-1 ---

VI-4 „Muž má málo příležitostí k manuální práci a není příliš zručný v silové práci. K manuálně pracujícím má obecně přezíravý a povýšený postoj.“

I-3 „Stud - brání mu vykonávat mnoho věcí v životě.“

VI-6 ---

Respondent č. 16: Muž, 17, student gymnázia

4 sympatické: I-5 h, III-8 p, IV-1 p, V-7 h

4 nesympatické: I-1 k, II-7 s, III-7 hy, IV-3 d

I-5 „Pochází z bohaté rodiny. Připadá mi velmi inteligentní. Vystudoval práva. Je přísný, ale spravedlivý. Má manželku a dvě děti. Narodil se ve velkoměstě.“

III-8 „Připadá mi hodná a spravedlivá. Když může, každému pomůže. Pronajímá svoji vilu hostům. Stará se o ně velmi hezky. Bohužel nemá vlastní děti.“

IV-1 „Narodil se na vesnici, ale pochází z bohaté rodiny. Připadá mi velmi inteligentní. Je to spisovatel. Píše svoje díla o samotě uprostřed noci. Přednáší na vysoké škole.“

V-7 „Student. Vyrostl v bohaté rodině ve městě. Vystudoval gymnázium a teď je na vysoké škole. Má dívku a chová se k ní velmi hezky. Po škole ho čeká vojna. Jednou bude pracovat jako lékař.“

I-1 „Připadá mi jako chladná hloupá tulačka. Má zavilý pohled. V dětství byla často bita. Pracovala jako kuchařka, ale momentálně je nezaměstnaná. Nemá žádné příbuzné.“

II-7 „Vypočítavý zmetek. Každého šidí. Na první pohled vypadá hloupě, jinak je ale chytrý. Vypadá škodolibě. Několikrát byl ve vězení za podvody.“

III-7 „Připadá mi hloupý. Měl špatné dětství. Vyrostl v dětském domově. Je velice chladný a uzavřený. Nemá žádné přátele a je nezaměstnaný.“

IV-3 „Připadá mi jako zloděj. Vypadá, jako by mu bylo vše jedno. Nemá domov. Zdržuje se hlavně na nádražích. Všichni se ho bojí.“

Respondent:

nikoho z rodiny ani pratele mi to nepripomínalo. jen podle prvního dojmu jsem něco vymyslel.. treba jakej ma uces, nebo jestli ma brejle a podle toho jsem usoudil.

Administrátor:

I-5 „Jeho dědeček je velmi inteligentní a byl to právník. Jeho otec je velmi přísný, ale také spravedlivý. Respondent má ještě jednoho sourozence. Jeho sestra se narodila ve velkoměstě.“

III-8 „Jeho matka je taková, že je velmi hodná, kdykoliv někdo potřebuje, pomáhá mu. O své děti se stará velmi hezky a s láskou.“

IV-1 „nevidím projekci“

V-7 „Respondent také studuje na gymnáziu a po maturitě chce jít na VŠ a studovat medicínu.“

I-1 „nevidím souvislost“

II-7 „Jeho spolužák, se kterým si vůbec nerozumí, má podobné vlastnosti, Tváří se hloupě, dělá, že spouště věcem nerozumí, ale opak je pravdou. Je to vypočítavý „hajzlík“, který pije, kouří, krade, lže lidem okolo sebe a vše mu vychází. Už několikrát měl potyčky s policií.“

III-7 „nevidím souvislost“

IV-3 „Respondent nemá rád bezdomovce. Vždy ho hodně vytočí, když k němu přijde cizí otrhaný člověk, který prosí o peníze či o něco jiného.“

Peníze - jsou pro něho momentálně důležité. Právě řeší brigádu, možnost získat někde peníze, za které by si mohl koupit, co chce, které si našetří na letní prázdniny. Bohužel jediné peníze, které dostává, jsou kapesné a s tím málo kdy vyjde.

Rodina je pro něj nejdůležitější. I když vztahy, které v rodině má, nejsou moc dobré. Je hodně fixovaný na svoji matku. Je mladší ze sourozenců, často je nařknut z toho, že se „fláká“ a že jeho starší sestra je daleko lepší, než on. Také mu často připomínají jeho školní výsledky, které nejsou takové, jaké by si přály, aby byly.

Vzdělání je pro něj také důležité. Po gymnáziu chce jít na VŠ a studovat práva a být úspěšný ve svém oboru.

Respondent č. 17: Žena, 21, student (práva UK)

4 sympatické: I-6 e, V-4 p, V-8 m, VI-1 m

4 nesympatické: I-1 k, II-7 s, III-3 s, V-2 d

I-6 „Mohl by být sportovec. Není moc komunikativní, uzavřený. Ne moc intelektuál. Slušný jedinec. Dělal práci, která ho nebavila. Stala se mu v životě nějaká tragická událost.“

V-4 „Inteligentní, protřelý, sukničkář. Uměl se prosadit. Měl politické ambice.“

V-8 „Smysl pro humor. Poctivý a pracovitý člověk. Byl dobrosrdečný. Cholerik, uměl se dost dobře rozčítit.“

VI-1 „Melancholik a samotář. Byl chudý, vykonával náročnou práci. Žil v chudých poměrech. Člověk na něm nepoznal, co si myslí. Byl podivín.“

I-1 „Holka, která se v mládí odlišovala, lidé ji moc nebrali. Nebyla vůbec dívčí. Nikdo ji nechtěl, provdali ji za někoho, koho nechtěla, měla s ním špatný život. Dost plachá osoba.“

II-7 „Vesnický balík. Má stupidní humor, směje se vlastním vtipům. Není zlý, ale je hrozně omezený. Nevytáhl nikdy paty z vesnice.“

III-3 „Úředník, v práci dost pečlivý, moc se nebaví, dělá si svou práci. Neprojevuje city. V soukromí sexuální deviant, navštěvuje nevěstince. Má trauma z dětství.“

V-2 „Prototyp slizkého červa. Kariérista, ale ne tak úplně nápadný. Pořád má člověk pocit, že ho tento muž sleduje, ví o všem, co se kde děje. Sexuálně frustrovaný. Má vyhlídkou svou obět' - nezaútočil by na ni, pouze ji neustále sleduje.“

Respondent:

U osob, které jsem označila jako sympatické jsem si vymyslela některé vlastnosti, které já sama mám, nebo které mají lidé z mého blízkého okolí. Osoba I-6 a V-8 mi připomínají konkrétní lidi, zajímavé ale je, že ty, které mi připomínají, bych za sympatické asi neoznačila. Myslím, že mě ovlivnily i postavy z filmů a knih, které jsem četla a viděla. U osob nesympatických, jsem se zřejmě snažila vytvořit prototypy osob, jaké nemám ráda. Až na II-7 mi však nikoho konkrétního z mého okolí nepřipomínají. Opět zde může být vliv filmových nebo knižních postav. Dva hlavní znaky, které lze u mnou vymyšlených osob najít, je a) vztah k práci, motivace k ní, ambice ("dělal práci, která ho nebavila", "uměl se prosadit", "vykonával náročnou práci", "pečlivý, dělá si svou práci", "kariérista"), b) sexualita, partnerské vztahy ("sukničkář", "provdali ji", "sexuální deviant", "sexuální frustrace"). Myslím, že je to dáno tím, že práce a partnerské vztahy jsou pro mě v životě důležité, přemýšlím o nich u sebe i u ostatních lidí, vnímám je jako jednu z hlavních náplní života.

Administrátor:

I-6 „Respondentka právě dělá práci, která ji nebaví a nenaplňuje, ale jak sama říká - peníze potřebuje.“

V-4 „Její spolužák, o kterém se často bavíme, je přesně takový.“

V-8 „Její otec je velmi cholerický a často ho naštvě maličkost a vybuchne. Jinak je to ale skvělý člověk. Pracovitý, dobrosrdečný a má skvělý smysl pro humor.“

VI-1 „Nevidím projekci.“

I-1 „Nevidím projekci“

II-7 „Myslím si, že osoba respondentce připomíná jednoho člověka z města, ve kterém žije. Omezený, směje se vlastním vtipům, hloupý, „rejpavý“, ve městě hodně neoblíbený.“

III-3 a V-2 „Respondentka ráda čte knihy s touto tematikou - sex. deviant, sledování obětí, trauma z dětství, frustrace...“

Má teď novou práci a není v ní moc spokojená. Dost často na ni nadává a chtěla by dělat něco jiného. Ale potřebuje peníze, rodiče ji nedávají tolik, kolik by chtěla a s čím by vystačila na měsíc. Dále teď pracuje na své SVOČ do školy a tráví nad ní spoustu času.

Uzavřená ani plachá není. Je spíš opakem. U ostatních tyto vlastnosti nehodnotí ani kladně ani záporně. Myslí si, že člověk tyto vlastnosti může „ztrácet“ při kontaktu s lidmi, které zná a které mu jsou blízcí.

Respondent č. 18: Muž, 84, důchodce (právník)

4 sympatické: I-6 e, III-4 m, V-1 e, V-8 m

4 nesympatické: I-4 d, III-7 hy, III-5 k, VI-5 p

I-6 „Vypadá inteligentně. Patrně má za sebou i vysokoškolské studium. Je zaměřen na technické obory. Žije ve spokojeném manželství. Má děti.“

III-4 „Má optimistickou povahu. Rád se ukazuje, včetně svých vousů. K hlubšímu studiu sklony nemá. Je společenský. Zatím svobodný.“

V-1 „Je cílevědomý. Snaží se svých cílů dosáhnout a nelituje námahy s tím spojené. Příliš spokojený sám se sebou ale není. Rád cestuje. Spoří.“

V-8 „Je dobromyslný. Je již v důchodu. Rád se baví s vnoučaty. Svým známým a přátelům rád pomůže. Nemyslí na smrt.“

I-4 „Nemá rád společnost. Je spíše samotářské povahy. V zaměstnání spokojen není. Nemá rodinu. Žije ve svých představách a snech.“

III-7 „Má urputnou povahu. Je k lidem tvrdý a to, co chce, si vynucuje. Neumí se chovat vlídně. Není společenský. Je podnikatelem.“

III-5 „Je nesmělá. Je bázlivá. Nerada se seznamuje. Jiným pomůže jen po značném váhání. Má ráda peníze.“

VI-5 „Je rozhodný. Za svým názorem vždy stojí. Nemá mnoho přátel. V zaměstnání je svědomitý. Jinak rád pomůže, je-li o to požádán.“

Respondent:

Neměl jsem na mysli žádnou konkrétní známou osobu. Vodítkem pro mě byla jen vizáž osob.

Administrátor:

I-6 „Sám respondent je velmi inteligentní, vystudoval VŠ (ale ne techniku). Žil ve velmi spokojeném manželství a měl děti.“

III-4 „Projekce pouze v tom, že respondent je belý optimista a má rád společnost.“

V-1 „Sám respondent byl a je vždy velmi cílevědomý, za tím, čeho chce dosáhnout, si vždy tvrdě jde. Také rád cestuje, navštívil a procestoval už spoustu míst jak v ČR, tak ve světě.“

V-8 „Respondent je už několik let v důchodu. Vždy si rád hrál se svými vnoučaty, chodil s nimi na výlety, četl a vyprávěl jim pohádky. Má kolem sebe dobré přátele i rodinu, kterým vždy rád pomůže. I přes svůj věk a fakt, že spoustu jeho blízkých, kamarádů i spolužáků již zemřelo, sám respondent na smrt nemyslí.“

I-4 „Nevidím žádnou souvislost.“

III-7 „Jeho zet' má takovouto povahu. Je k lidem často tvrdý a nevlídný a to, co chce, si vynucuje.“

III-5 „Nevidím projekci.“

VI-5 „Projekce v tom, že jeho dcera i vnučka jsou v práci dost svědomité. Stojí si pevně za svým názorem. Pokud někdo potřebuje pomoc, jsou tu pro něj.“

Hodně vzdělaný i pracovitý.

„Nesmělost - vyjadřuje povahový nedostatek, který vede ke škodám a projevuje se pro subjekt vesměs negativně. Na druhé straně se však takový subjekt může vyvarovat nebezpečí plynoucí z neuváženosti. V případě, že by svoji nesmělost potlačil a odhodlal se k něčemu, co je spojeno s rizikem. Jako každá věc má i tato povahová vlastnost své dobré a špatné stránky.“

Cílevědomost - vlastnost pozitivní i když je třeba zvážit míru, v níž se projevuje. Cílevědomost jakožto znalost cílů a snahy je dosáhnout nesmí přesahovat jisté meze, které obtěžují například i rodinné prostředí. Často souvisí se snahou po absolutním pořádku a po absolutním dokonalém plnění všem DÚ, což zbývající členy rodiny může frustrovat. Proto si cílevědomosti vážím, pokud nepřesahuje neúnosnou míru.

Uzavřenost do jisté míry omezuje životní možnosti, protože vylučuje některé aktivity, které jsou přístupné jen při jejich otevřeném projevu. Ani otevřenost nesmí vyústit v napadání, netoleranci a v jiné nevhodné chování vůči okolí.

Respondent č. 19: Žena, 54, učitelka ZŠ

4 sympatické: I-6 e, I-7 m, VI-2 h, VI-8 e

4 nesympatické: I-1 k, III-3 s, VI-6 hy, IV-3 d

I-6 „Fešák. Z menšího města, významná osoba v městské radě. Dovede okouzlit a přesvědčit. Mohl by být také sňatkový podvodník.“

I-7 „Paní z venkova, která bydlí v chaloupce. Prototyp milé babičky, ke které se jezdí na prázdniny. Vypadá jako vlivná osoba ochotná pomáhat a starat se. Určitě má vždycky připravené buchty na pohoštění.“

VI-2 „Milé bezelstné děvčátko. Vyrostlo v pohodové rodině, pak pobývalo v penzionátě. Stará se o děti v útulku nebo jako soukromá vychovatelka v rodině. Touží se vdát a mít vlastní rodinu.“

VI-8 „Chudá dívka z venkova, není příliš inteligentní. Pracuje jako děvečka nebo služebná. Je dobrohloupá, ochotná, snadno zneužitelná, udělá, co se jí řekne. Není zlá, ale pro toho, koho má ráda, by i vraždila.“

I-1 „Zdá se jako hloupá, nejistá, frustrovaná. Měla zlé dětství, má nízké sebevědomí. Dovedla by se mstít okolí za to, že je nešťastná. Nevěřila bych jí. „Zapšklá“.“

III-3 „Využívá toho, že je celkem pohledný, aby si získal důvěru lidí. Snaží se jimi manipulovat. Dovedu si ho představit jako zločinného lékaře odebírajícího chudákům orgány. Má studený pohled, měla bych se před ním na pozoru.“

VI-6 „Prototyp hospodyně z anglických retrofilmů, která se plíží po domě a kuje pikle. Případně také bytná, která tráví své nájemníky a zahrabává je ve sklepě. Životem zkoušená, nenávidná bez příčiny. Nezná slitování.“

IV-3 „Arogantní synáček z lepší rodiny, který si myslí, že všechno může. Je zvyklý, že se vše děje tak, jak on si přeje. Pracuje v obchodě nebo v průmyslu v manažerské funkci. Vyráží si milenk(y). Nepřístupný v jednání, nekompromisní. Manželka je chudák, deptá ji psychicky, možná i fyzicky.“

Respondent:

Nikoho mi to nepřipomíná, byl to jen pocit. Inspirovala jsem se literaturou a filmem, žádnými konkrétními osobami. Nic aktuálního, s čím bych se v poslední době setkala (ani kdykoli jindy). Stavěla jsem na obecných představách o různých typech lidí.

Administrátor:

I-6 „Nevidím žádnou souvislost“

I-7 „Zde vidím projekci. Respondentka měla takovou tchýni. Matka jejího manžela bydlela v chaloupce na vesnici, byla velmi hodná, o všechny se ráda starala a pekla ty nejlepší švestkové buchty.“

VI-2 „Vidím projekci v tom, že respondentka také vyrůstala jako milé děvčátko v pohodové rodině. Od mala snilo o tom, že se jednou vdá a bude mít vlastní rodinu.“

VI-8 „Projekce pouze v tom, že sama respondentka je velmi ochotná, a pro toho, koho má ráda, by i vraždila.“

I-1 „Nevidím žádnou projekci.“

III-3 „Myslím si, že si respondentka vzpomněla na jejího známého, který svůj vzhled využívá k manipulaci s lidmi.“

VI-6 „Respondentka má ráda filmy s touto tematikou, ráda čte detektivky.“

IV-3 „Syn respondentky je zrovna ve věku, kdy si myslí, že vše může. Je arogantní, nepřístupný v jednání, chce, by se vše dělo tak, jak by si přál.“

Bydliště a péči o druhé považuje za hlavní hodnoty ve svém hodnotovém žebříčku. Celý život bydlela ve velkoměstě (Praha) a po svatbě se přestěhovala do RK. Tento přesun byl pro ni velmi stresující a dost dlouho si zvykala. Ted je tu však šťastnější než v Praze. Je velmi empatická, pro své děti a nejbližší by udělala vše, dokázala by se pro ně rozdat

Respondent č. 20: Žena, 23, vysokoškolské

4 Sympatické: II-2 m, IV-7 e, IV-1 p, VI-1 m

4 Nesympatické: VI-8 e, V-3 hy, V-6 k, I-5 h

II-2 „pripomína mi známu osobu, ktorá mi je sympatická a ktorú mám rada, úsmev, radostné oči, pripisujem charakteristiky podobné ako tej známej osobe - veselý človek, humorný“

IV-7 „vyzerá ako vedec, odborník, autorita, prísny človek, vedomosti, pečlivý (súmerná brada, vlasy na cestičku)“

IV-1 „lekár, vedec, vzdelaný, rozhladený“

VI-1 „tiež mi pripomína známu osobu, veselé oči, brada schováva úsmev, trochu ako námorník, dobrodruh“

VI-8 „nesympatická, neúprimný úsmev, niečo skrýva, neúprimný, posmešný - na 1 stranu“

V-3 „prázdny pohľad, pery prezrádzajú mierne znechutenie, únava, manželka násilníka“

V-6 „prázdny pohľad, vyhaslosť, únava, bolesť“

I-5 trochu ako spaľovač mrtvol, lekár, krutý, pretvarujúci - navonok iný ako v skutočnosti“

Administrátor:

Probandka je študentkou psychologie, jej odpovede sú preto značne zamerané na popis konkrétnej emócie resp. výrazu (vyhýba sa špekuláciám o životnom príbehu osôb na fotografiách). V prípade nesympatických osôb uvádza opakovane ako jednu z charakteristík neúprimnosť. Probandku poznám pomerne dobre a viackrát som sa stretla u nej s odporom k ľuďom, ktorí sa v niečom pretvarujú, hrajú na dve strany. Naopak pri sympatických osobách uvádza opakovane povolanie vedca. Je pre ňu dôležité vzdelanie a rada sa obklopuje rozhladenými ľuďmi.

Respondent č. 21: Muž, 24, vysokoškolské

4 Sympatické osoby - V-4 p, IV-3 d, V-8 m, I-6 e

4 Nesympatické osoby - III-7 s, I-2 s, VI-4 s, VI-2 h

V-4 „dobrodruh, ťažko sa prebýja životom, samotár, pracuje v ťažkom priemysle, ukradol taxík v mladosti“

IV-3 „pochádza zo severu Anglicka, má tajnú úchylku, zomrela mu žena a teraz sa sám stará o 3 deti, zachránil topiacu sa ženu pri nehode parníku, nikdy nikoho nepodviedol“

V-8 „pochádza zo zámožnej rodiny, v mladosti žil bohémskym životom, vlastní sirotčinec, bol 3x ženatý, nemá rád Američanov“

I-6 „žije utiahnutým životom, po prvom neúspechu sa väčšinou vzdáva, je nápomocný, v mladosti trpel srdcovými ťažkosťami, pracuje ako zdravotník“

III-7 „mierne dementný, žije so svojou matkou, nedokončil základné vzdelanie, má silný vzťah k zvieratám, nemá rád ľudí“

I-2 „exhibicionista, vypočítavý, rád jazdí na bicykli, chová holuby, nenávidí svojich rodičov“

VI-4 „rázny človek, čo chce, to si vydobije, v zamestnaní zastáva vyššiu funkciu, týra svoju ženu, obdivuje svoje tréňované telo“

VI-2 „vetroplach, nestará sa o problémy ľudí vo svojom okolí, v detstve mamičkin oblúbenec, najmladší z početnej rodiny, slabozraký“

Administrátor:

Proband si vybral zo všetkých ponúknutých fotografií samých mužov, ani jednu ženu. Môže to byť spôsobené tým, že v škole, práci i pri športe sa stýka prevažne s mužmi. Podľa jeho odpovedí sú mu sympatické osoby, ktoré majú ťažký životný príbeh (napr. jednému zomrela žena, iný trpel srdcovými ťažkosťami, atď.). Nie som si istá, ale myslím, že proband v živote neprežil nejakú katastrofu, no i napriek tomu dokáže oceniť, ak sa niekto „ťažko prebýja životom“. Sympatické osoby majú v jeho podaní tiež určité altruistické sklony (zachránil topiacu sa ženu, vlastní sirotčinec, zdravotník, atď.).

Proband moju prosbu o vyplnenie tohto dotazníka okomentoval mierne ironickou poznámkou o vzájomnej pomoci, takže mu zrejme následne napadali samé ušľachtilé činy ☺ ...

Nesympatickým osobám proband pripisuje charakteristiky ako „nemá rád ľudí, nenávidí svojich rodičov, atď.“. Je pre neho dôležité, aby vychádzal s ľuďmi, sám je však podľa môjho názoru viac introvertný. V podstate k sympatickým osobám napísal „samotář, žije utiahnutým životom“ - toto na môjho probanda sedí.

Respondent č. 22: Žena, 21, vysokoškolské

4 Sympatické osoby : V-7 h, V-4 p, III-4 m, I-6 e

4 Nesympatické osoby : II-7 s, V-1 e, IV-5 m, I-1 k

V-7 „mladý učeň, ktorý žije v 19. stol. a učí sa za obuvníka. Je bojazlivý, lebo jeho majster je k nemu hrubý.“

V-4 „chlapík, ktorý je dumavý, a má dobrodružného ducha, plánuje si ďalšiu cestu do zahraničia“

III-4 „funky fella ☺, je to kúzelník, každý večer vystupuje na javisku a ťahá z klobúka zajace, ale vyzerá, že dokáže človeka odrbať ☺

I-6 „vojak, ktorý bojuje za svoju vlasť, keď sa vráti z vojny, ak to prežije, nájde si job a založí si rodinu“

II-7 „mäsiar, zabíja vepř a robí mu to dobre, doma bije svoju ženu a stále žerie“

V-1 „to isté ako II 7, ale tento je ešte viac úľysný a nechutný a neni mäsiar, ale kuchár, množstvo jedla, ktoré skonzumujú je ale rovnaké“

IV-5 „pohľadáčnica sviňa, je to učiteľka, čo nenávidí svojich žiakov a posielala ich do kúta za každú maličkosť, jej obľúbeným trestom je trstenica“

I-1 „táto žena nenávidí ľudí, hádže na nich zákerné pohľady, a preto ju nemajú radi, je zamestnaná ako upratovačka, kde musí počúvať neustále nejaké príkazy a to v nej vzbudzuje ešte väčší hnev“

Administrátor:

Probandka uviedla niekoľko projektívnych odpovedí. Za sympatické považuje, ak je niekto dobrodruh, sama rada cestuje do zahraničia (podobne ako osoba V 4). Tiež sa jej páči, ak niekto dokáže ľudí dobehnúť (ako spomínaný kúzelník). Musím na svoju probandku požiadať, že jazdí na falošnú zľavu českých dráh ☺... Nesympatické jej je, ak niekto veľa konzumuje (mäsiar, kuchár). V nedávnom rozhovore mi probandka prezradila, že by nikdy nechcela pracovať s jedlom, ako dôvod uviedla, že by sa bála, že pokrm nepripraví správne, no zrejme je tu ešte nejaký hlbší skrytý zmysel. Veľmi ma zaujala jej charakteristika nesympatickej osoby IV 5. S probandkou som chodila na strednú školu a viem, že nemá rada učiteľky. Je veľmi inteligentná, ale necíti sa dobre, ak ju niekto do niečoho núti (čo učiteľky na strednej škole robili často). Toto sa prejavilo i v popise osoby I 1 - upratovačka, ktorá musí poslúchať príkazy a to v nej vzbudzuje hnev.

Zo všetkých probandov uviedla táto probandka najviac projektívnych odpovedí. Môže to však byť spôsobené aj tým, že ju veľmi dobre poznám (na rozdiel od ostatných osôb).

Respondent č. 23: Žena, 24, vysokoškolské

4 Sympatické osoby - III-4 m, V-8 m, V-4 p, I-8 hy

4 Nesympatické osoby - I-2 s, III-7 hy, VI-4 s, VI-6 hy

III-4 „je veselý, optimista, má rád život a ľudí. Už nežije, ale keď žil, tak robil s ľuďmi. Bol humorista alebo hudobník. Mal ženu a veľa detí. Mohol byť aj kúzelník.“

V-8 „Sympatický profesor. Učil na VŠ. Predpokladám, že humanitné vedy. Bol medzi ľuďmi obľúbený a uznávaný. V mladosti bol veľký záletník a nikdy sa mu nepodarilo usadiť. Žil v akademickom prostredí a to bol jeho život - ľudia zo školy.“

V-4 „Rozvážny muž, mysliteľ. Skôr introvert, žil sám a ľudí nevyhľadával. Ale bol to vzdelaný človek, v povahe dobrý. Podľa mňa niečo veľké objavil a preslávil sa tým. Ja ho nepoznám, ale v jeho kruhoch je považovaný za génia.“

I-8 „Podľa mňa na obrázku je mŕtvy. Za života bol obyčajný človek žijúci na dedine s početnou rodinkou a zvieratami. Zomrel na nejakú zlú chorobu. Mal ťažký ale pekný život so svojimi najbližšími.“

I-2 „Vrah“ č. 1 dostal sa do väzenia, lebo obťažoval mladé deti - pedofil. Vždy ich hľadal na kúpalisku a potom ich odviezol domov. Niektoré aj zabil. Na fotke sa usmieva lebo vie, že všetky jeho zločiny ešte neboli odhalené.“

III-7 „Bachar v Osvienčime. Jeho úloha bola dohliadať na ľudí pri prácach a trestať ich. Nebol t Nemec, ale dostal sa k nim, lebo mal dobré nápady a vedel čítať a hovoriť po Poľsky. Nikoho nezabil, ale podieľal sa na genocíde a preto je zlý.“

VI-4 „Vojak, Američan. Bol poslaný do vojny proti Vietnamu. Dostal vyznamenanie za to, že vyslobodil najviac amerických zajatcov a zabil najviac Vietnamcov. V noci nemohol spať, lebo mal sny o tom, ako vraždí. Má jazvu na čele od mračenia, keď sa sústredil na strieľanie. Zomrel na dôchodku.“

VI-6 „Na prvý pohľad milá teta, ale v mladosti bola čierna vdova. Žila ako dieťa v chudobe a potom bola prostitútka. Nakoniec sa rozhodla vydať a bohatého muža zabila. Keď peniaze minula, zabila ďalšieho muža atď... Zomrela vo väzení.“

Administrátor:

Môj komentár k odpovediam :

Probandka študuje 5. ročník na vysokej škole (matfyz), ktorá ju podľa môjho názoru baví a prináša jej uspokojenie. Toto sa značne prejavuje v jej odpovediach. Za sympatické považuje postavenie profesora na VŠ - sama túžila byť doktorandkou a prednášať vo svojom obore. Momentálne píše diplomovú prácu. Ľudia o nej tvrdia, že je génus vo svojom obore (tak to uviedla i pri osobe V 4).

Jej druhá stránka osobnosti je spoločenský, veselý človek. Túto stránku však neprejavuje príliš často, no myslím si, že je hlboko v jej podstate prinášať druhým radosť. Možno práve preto sa táto charakteristika objavila v jej odpovedi pri sympatickej osobe III 4.

Pri nesympatických osobách často uvádza kriminálne príbehy o vraždách, pedofílii, historických udalostiach ako genocída... Nepričítala by som týmto extrémnym odpovediam zvláštny význam, pretože probandka sa ma niekoľko krát spýtala, či ide o osoby, ktoré majú nejaké úchytky a či viem, aké. Ja som jej odpovedala, že má napísať, čo ju k nim napadá, je však možné, že z môjho výrazu usúdila, že nejde o celkom „zdravé“ osoby. Smrť a vražda však figuruje v každom z popisov nesympatických osôb. Verím, že tu probandka neprojektovala... ☺

Respondent č. 24: Žena, 17, ZŠ (studentka střední odborné školy zemědělské)

4 sympatické: III-4 m, II-2 m, V-7 h, V-8 m

4 nesympatické: IV-5 m, IV-2 hy, VI-4 s, III-5 k

III-4 „Podle úsměvu na fotografii soudím, že je to zábavný člověk a nic moc si ze života nedělá... Podle mého je to optimista, který se snaží zvládat i těžší situace s úsměvem... Živí se jako herec od mlada, když odešel z domova... Jako chlapec neměl lehký život => táta používal i opasek a máma s ním mluvila jen v tajnosti. A než umřela, vnukla mu do hlavy že má talent...“

II-2 „Měl milující rodiče, kteří ho odjakživa učili, ať se k lidem chová tak, jak chce, aby se oni chovali k němu. Je cílevědomý, ochotný a miluje svoje vnoučata. Pracoval na železničních drahách a pozdravy spojené s úsměvem jen rozdával.“

V-7 „Je to mladý student, který má v plánu si hned po škole najít dobrou práci a zabezpečit svou velkou rodinu. Má pocit, že jim něco dluží a chce jim, co nejvíce pomáhat. Hlavně se tu snaží být pro své mladší sourozence, kteří kvůli jeho studiu žijí v chudobě.“

V-8 „Od malička smíšek, který našel v životě, co si přál. Milující ženu, hodně dětí i roztomilé vnoučata. Práce ho také velice bavila a pořád rád vypomáhá v chemické laboratoři. S chemií šel totiž vždy ruku v ruce, oproti dalším předmětům. Tam radši vymýšlel s rukama lumpárny.“

IV-5 „Je německé národnosti a neměl zrovna lehké dětství. Rodiče se jen hádali a na svého syna si moc času neudělaly. Proto už od mala začal být zlý na svoje spolužáky a neustále se nad někým povyšoval.“

IV-2 „Zákeřná žena, která vždy chtěla mít to nejlepší jen pro sebe. Nikomu jinému nepřála úspěch a dávala to dost znát. Nedokázala ani vyznat lásku, protože ani jako malá neslyšela tu jednu z nejkrásnějších vět: „Máme Tě rádi!“

VI-4 „Jako malý si povšimnul, jak otec mlátí matku. Ale už nezaregistroval, jak velkou ránu dává a za co. Jinak to byl úžasný táta, a proto ho měl za vzor. Když vyrostl, tak se oženil a i své manželce vlepil pořádnou facku. Bohužel to ale opakovat a manželku uhodil znovu, ale ještě větší silou. Manželka musela být ošetřována a manžel byl odsouzen k restu odnětí svobody na 5 let.“

III-5 „Pocházela z velké rodiny a jak měla dalších pět sourozenců, tak nikdy nebyla středem pozornosti a to ani ve škole. Byla zvyklá na roli šedé myšky, ale jeden den měla příležitost vzít oblíbené spolužačce náušnice. Pak začala krást i v obchodech a konečně si ji ve škole každý všiml a záviděl jí. Až jednou se přišlo na to, jak krade. Vyhodili ji z domu a určili částku, kterou musí splatit, aby nešla do vězení.“

Administrátor:

III-4 „Fiktivní příběh a probandka se shodují v tom, že oba jsou zábavní lidé s úsměvem na tváři. Probandka je také optimistka a s tímto přístupem se snaží zvládat i těžší situace. V příběhu se také odráží její touha stát se herečkou. Kvůli občasným konfliktům s otcem také přemýšlela a často mluvila o odchodu z domova. Nikdy jej ale neuskutečnila. V tomto příběhu se také odráží podpora, kterou sama vnímá od své matky. Co se týče plánů do budoucna otec zůstává velmi racionální, ale matka podporuje i její tajné sny, k nimž patří i herectví.“

II-2 „Opět se zde projevuje projekce v oblasti rodinných vztahů. Od obou rodičů totiž probandka od mala cítila lásku a podporu a také přístup chování k ostatním lidem zmíněný v příběhu se shoduje s tím, který jí byl vštěpován. Je velmi usměvavá a ochotná. Vždy jí dlouho trvá určit si cíl, ale poté se snaží ho dosáhnout, i když má tendenci vzdávat se, po prvních neúspěších.“

V-7 „Jako projekci zde vnímám touhu najít si po škole dobrou práci. Studium ji totiž příliš nebaví a ráda by sobě i svým blízkým kupovala věci, které nutně nepotřebují, ale líbí se jim. I pocit, že své rodině něco dluží může být do značné míry projektivní. Její rodina je totiž kvůli vážné nemoci otce závislá na sociálních dávkách, proto může cítit určitou potřebu se o ně starat a pomoci jim.“

V-8 „Jako projektivní zde hodnotím vyjádření, že se jedná o smíška, který našel v životě, co si přál. Probandce je teprve 17 let, ale svou současnou situaci hodnotí kladně a je velmi spokojená. Zmínka o chemické laboratoři a zálibě v chemii může být spojena s jejím dědou, který ji velmi často vypráví příběhy z práce, vysvětluje chemické zákonitosti a je z toho stále nadšený.“

IV-5 „V tomto příběhu se může jednat o projekci názoru na kamarádku, se kterou měla probandka několik konfliktů. Na tuto kamarádku rodiče neměli čas a často doma poslouchala jejich hádky. Poté byla ale velmi zlá na spolužáky a spolužačky.“

IV-2 „Probandka má ráda hezké věci, ale umí se o ně rozdělit nebo je půjčit bez větších problémů. Rozhodně se nejedná o zákeřnou osobu, ale lidem kolem sebe upřímně přeje úspěch a raduje se s nimi. Dokonce i poté, co jí tyto lidé nějakým způsobem ublížili. Ráda také slyší, že ji má rodina ráda a potřebuje ho nejen poznat z chování, ale také to slyšet.“

VI-4 „V tomto případě hodnotím projektivně pouze její odpor k domácímu násilí. Ve skutečnosti se osobně s domácím násilím nesetkala, ale razantně ho odmítá a prosazovala by, co nejtvrdší tresty.“

III-5 „Probandka má pouze jednoho sourozence a je mladší. Proto se nedá říci, že by nebyla středem pozornosti, ale často na svou sestru žárlila a mohla si takto připadat. Ve škole vždy patřila k oblíbeným a nikdy nic neukradla. V tomto příběhu se také odráží fakt, že si uvědomuje a přijímá jako samozřejmost, že každý prohřešek by měl být potrestán.“

Respondent č. 25: Žena, 40 let, střetí odborné

Sympatické: III-4 m, II-2 m, I-6 e, V-7 h

Nesympatické: III-7 hy, I-1 k, III-5 k, VI-4 s

III-4 „Je usměvavý, bere život jak jde, vstřícný, Má rodinu o kterou se stará, ženu, kterou bere jako partnerku. Zaměstnání do, kterého se těší a je jeho koníčkem.“

II-2 „Starší muž z vědomostmi, pravděpodobně nějaký profesor. Doma hlava rodiny, klidný. Určitě vlastní nějakou velkou knihovnu a z knih čerpá vědomosti.“

I-6 „Mladý muž mohl by být pilot, ve tváři má cíl za kterým jde. Život bere s humorem tak jak si on myslí, že se má dít. Ale k vážným věcem přistupuje s chladnou hlavou a rozmyslem. Pravděpodobně není ženatý a teprve tu pravou hledá.“

V-7 „Pohledný mladík, asi student. Má upřímné oči, pečuje o sebe. Rodina, v které vyrůstal, byla harmonická a celá. Jde za svým přesvědčením a chce dělat nějakou čestnou a zásluhou práci. Byl doma milován a proto je to hodný člověk.“

III-7 „V rysech je něco, co způsobuje, že nahání strach. Mimika obličej naznačuje, že je buď zlý a nebo zažil něco otřesného co zanechalo následky. Tento člověk je určitě sám a přátelství nezná. Pravděpodobně vyrůstal v neúplné rodině.“

I-1 „Tato žena neprožila lehký život. Na zaměstnání bych tipovala nějaká děvečka na statku. Práce od nevidím do nevidím. Uznání žádné. V očích má zklamání a tužbu po lepším životě.“

III-5 „Tato žena mi nepřijde upřímná, nevěděla bych co od ní čekat. Zklamaná co život přinesl. Pravděpodobně má rodinu ve, které není šťastná. Působí na mě unaveně, ale zároveň, že když někdo podá záchranou ruku tak šáhne až porameno.“

VI-4 „Tento muž na mě působí jako hrubián. Pravděpodobně se živí v ringu. A nebo jako zlodějíček. Nemá rád legraci a vše bere nesmírně vážně. Na obličejí je vidět odhodlanost a neústupnost. Nedokážu si představit, že má rodinu.“

Administrátor:

III-4 „Tento příběh hodnotím projektivně. Jelikož probandka je usměvavá, vstřícná a i přes všechno, co ji již potkalo, bere život takový jaký je. O svou rodinu se stará velmi dobře a manžela vnímá jako partnera a touží po tom, aby tak byla také vnímána.“

II-2 „Probandka je velmi klidná a i konflikty se snaží řešit bez zbytečných hádek. Jako hlavu rodiny vždy vnímala muže.“

I-6 „Zde se opět vyskytuje zmínka o braní života s humorem, který se shoduje s přístupem probandky a k vážným věcem se také snaží přistupovat v klidu. Probandka by ovšem na rozdíl od „pilota“ pro své blízké obětovala své cíle.“

V-7 „V tomto příběhu se odráží přesvědčení probandky, že když dítě vyrůstá v harmonické rodině, stane se z něj slušný člověk. Sama vždy chtěla pomáhat druhým lidem, proto se možná v popisu objevila čestná a zásluhou činnost.“

III-7 „V tomto příběhu nehodnotím jako projekci nic.“

I-1 „V tomto případě se mi jako projekce jeví již zmínka o tom, že žena neměla lehký život. Ani probandka svůj život tak nevnímá. Při výchově se nejvíce projevoval její otec, který ji i ostatní sourozence až přehnaně zapojoval. Přijeli ze školy a opravdu dlouho pracovali a nedostalo se jim ani pochvaly ani žádného jiného ocenění. Jako každý člověk touží po zlepšení situace, ale nepřevládá u ní pocit zklamání.“

III-5 „Zde se „objevuje“ narážka na původní rodinu, ve které probandka nebyla šťastná. Vzhledem k náročné náplni své práce se často cítí unavená, sama má problém požádat o pomoc, ale pokud jí pomoc někdo nabídne, ráda ji přijme.“

III-4 „V tomto příběhu můžu jako projekci zhodnotit pouze větu, že si nedokáže představit, že by tento člověk mohl mít rodinu. Je totiž hluboce přesvědčena, že děti potřebují harmonický domov a rodiče musí mít schopnost jim toto poskytnout.“

Respondent č. 26: Muž, 25 let, střední odborné

Sympatické: I-6 e, II-4 h, V-4 p, IV-1 p

Nesympatické: I-1 k, I-2 s, II-3 e, III-3 s

I-6 „Od malička sportovec, v dospělosti profesionální fotbalista za Duklu Praha a povoláním voják. Když byl v pubertě, tak mu umřela matka, s čímž se nikdy nevyrovnal a nedokázal žádnou ženu nikdy milovat. Umřel náhle na zástavu srdce v nedožitých 45 let.“

II-4 „Jako malého chlapce ho otec přihlásil na atletiku, které se věnoval celý svůj život. Nejvíce vynikal se skoku o tyči. V této disciplíně získal mnoho úspěchů. Většinu života trávil na cestách, čímž neměl moc kamarádů. „

V-4 „Vypadá jako herec ze sedmdesátých let. Od mala byl pěkně Kvítko, v pubertě už rodiče nevěděli co s ním, tak ho přihlásili na vojenskou školu, kde získá patřičnou disciplínu. Poté se přihlásil do legie jako žoldák, kde byl zabit v boji.“

IV-1 „Velmi nadané dítě, ve studiu předčil své vrstevníky. Celý svůj život zasvětil studiu, ve kterém ho rodiče plně podporovali, bohužel tragicky zesnuli, tak vyrůstal s babičkou. Stal se z něj politik a fylozof.“

I-1 „Vyrůstala na předměstí s rodiči a dalšími osmi sourozenci. Rodiče na ní kvůli práci a dalším dětem neměli moc času. Ve 13 letech utekla z domova, toulala se světem a ve svých patnácti letech porodila dítě, které po porodu zabila, za což byla zavřena.“

I-2 „Vyrůstal v dětském domově(sírotčinci). Když byl plnoletý začal pracovat na stavbě, ale začal hodně pít. Propadl alkoholu, který nezvládal a začali se v něm objevovat násilnické sklony. Znásilnil pět žen za což byl popraven.“

II-3 „Vyrůstala ve slušné rodině, dokončila i své vzdělání s vyznamenáním. Ve dvaceti letech se vdala a měla dvě děti. Manžel jí po pěti letech opustil. Dostala děti do své péče, které nezvládala a začala je týrat. Sociální úřady ji je vzali a ona spáchala sebevraždu.“

III-3 „Už od mala měl kladný vztah ke zvířatům – vystudoval kvůli tomu i zemědělskou školu. Šťastně se oženil, ale po pár letech začalo manželství skřípat. Časem začal zjišťovat, že jeho kladný vztah ke zvířatům není jen tak a stal se z něj zoofil. Žena ho opustila a on zemřel sám ve stáří na své farmě.“

Administrátor:

I-6 „V prvním příběhu hodnotím projektivně odpověď, že muž byl od mala sportovec. V případě probanda se jednalo od mládí o fotbal a také dostal nabídku hrát za Duklu Praha, ale rodiče mu to zakázali. Dlouho také nebyl schopen navázat dlouhodobější vztah se ženou a zamilovat se.“

II-4 „V popisu druhé osoby se mi jako projektivní zdá pouze zmínka o otci, který pro něj byl především v dětství velmi důležitý a podnikali spolu různé aktivity.“

V-4 „Tento popis se mi jeví jako projektivní v části, kde píše, že byl od mala pěkně kvítko a v pubertě rodiče již nevěděli, co s ním. V té době mu chyběla disciplína a pevný řád, proto možná fiktivní situaci řeší vojenskou školou.“

IV-1 „Jako projektivní zde hodnotím pouze zmíněnou výchovu babičky, u které trávil a v současnosti také tráví mnoho času a podílela se na jeho výchově. Co se týče studia tak vynikal v matematice, ale jinak se studie příliš nevěnoval.“

I-1 „Proband má pouze starší sestru a z domova nikdy neutekl. Je ale pravda, že rodiče měli málo času, ale na společně strávený čas má hezké vzpomínky. Jelikož byl kluk měl více volnosti než jako sestra a velmi rád se s kamarády „toulal“ po městě.“

I-2 „V tomto příběhu se mi jako projektivní jeví pouze fakt, že začal jako plnoletý pracovat. Proband také začal pracovat okamžitě po ukončení střední odborné školy. Problémy s alkoholem se u něj nikdy neobjevily stejně jako se u něj neobjevovaly závažnější násilnické sklony. Jako asi téměř každý kluk za sebou má pár rvaček, ale většinou se jednalo o sebeobranu nebo obranu přátel.“

II-3 „Proband vyrůstal ve slušné rodině. K dětem má velmi pozitivní vztah, proto v tomto mini příběhu nevidím větší sebeprojekci.“

III-3 „V tomto příběhu se podle mého názoru nejedná o projekci. Příběh a proband se podobají pouze v tom, že i sám proband si jednou přeje se šťastně oženit, ale bojí se toho, že ho žena opustí. Myslím, že v tomto je ovlivněn především rozvodem rodičů a nevěrami ve vztazích jeho přátel, kteří spolu chodí několik let.“

Respondent č. 27: Žena, 22 let, studentka VŠ

4 sympatické: I-6 e, III-4 m, IV-6 s, V-7 h

4 nesympatické: I-1 k, III-7 hy, II-3 e, VI-6 hy

I-6 „Vypadá jako moudrý člověk se smyslem pro humor, který ale většina lidí v jeho okolí nechápe. Schopný nezabývat se maličkostmi. To ale může být i jeho mínusem, protože se nedokáže snadno radovat z malých obyčejných věcí. Nikdy by nenechal nedokončenou práci a nezačal se zabývat další.“

III-4 „Z jeho výrazu mi připadá, že je to člověk, který se nikdy nenechá ničím rozhodit. Jeho heslem v životě by mohlo být: „všechno špatné je pro něco dobré“. Poznal, jaké věci jsou pro něj v životě důležité a stará se, aby o ně nepřišel. Je vždy obklopen spoustou mladých lidí, které skvěle baví.“

IV-6 „Postarší vyrovnaný muž. Ve svém oboru byl velkým odborníkem. Svou práci považuje za to nejdůležitější a těžko se dá přesvědčit, že i ostatní oblasti mohou mít svou hlavu. Možná trochu tvrdohlavý a neústupný. Ale pro své blízké by byl schopný udělat všechno, v mezích zákonů a pravidel.“

V-7 „Možná ještě trochu naivní mladý muž. Dobrosrdečný a poctivý, vychovaný pevnou otcovou rukou. Mohl by mít zájem o sport, protože rád tráví čas v kolektivu. Nebojí se zodpovědnosti. Chce ostatním ukázat, že dokáže být úspěšný, potřebuje ale čas a ochotu ostatních mu případně poradit.“

I-1 „Starší paní zničená životem. Už od dětství si musela všechno tvrdě vybojovat. Nezná hranici, kdy si jít za svým a kdy ustoupit. Nedůvěřivá k ostatním lidem. Někdy až podezřívavá. Není zlá, ale neumí vyjadřovat své pozitivní emoce, takže jako zlá působí.“

III-7 „Tato osoba vypadá, jako by neuměla být šťastná. Možná se jí ve škole ostatní posmívali. Na všechno potřebuje víc času než ostatní, což je většinou problém, a tím se dostává do stresu, který moc neumí zvládat. Jedináček a introvert. Miluje přírodu a zvířata.“

II-3 „Vypadá, že se cítí ukrivděně. Někomu z jejích blízkých se stala tragédie, která nebyla nikdy vyřešena – potrestána. Odmítá jakoukoli pomoc od ostatních, vždycky si chce všechno vyřešit sama. Plýtvá ale tak svou energií. Myslí si, že jí nikdo nemůže pochopit. Na všem vidí jen to negativní a straní se ostatních.“

VI-6 „Starší paní bez energie. Nikdy si nemohla jít za svým a jen se podřizovala ostatním. Chytrá, ale radši svoje názory nebo připomínky neříká. Pečlivá, potrpí si na detaily. Ovládá skvěle všechny domácí práce.“

Respondent

III-4 „Herec z filmu pro pamětníky. Srandista, hrál kladnou postavu.“

V-7 „Máme společné - Zájem o sport, čas v kolektivu“

III-7 „Připomíná mi vojáka z nějaké pohádky. Byl zlý a záškodnický. Škodil hlavně proto, aby se zavděčil a zalíbil svému nadřízenému.“

„U zbytku lidí jsem spíš popisovala vlastnosti, které já nemám“

Administrátor:

V-7 „Tehle popis podle mého názoru na respondentku sedí ještě o něco víc – taky byla vychovaná přísným, i když hodným otcem. Zodpovědnosti se také nebojí.“

III-7 „Myslím, že s touto osobou má respondentka společné to, že na všechno potřebuje víc času než ostatní a pak se dostává do stresu – ale je to spíš její pocit, než že by to tak chápalo její okolí.“

„Myslím, že se v jejím hodnocení (zvláště u nesympatických obličejů) hodně ukazuje, že se v každém snaží najít něco dobrého. Špatné chování lidí si spíš vysvětluje tím, že se jim přihodilo něco zlého, než že by byli sami od sebe špatní (nebo že by měli zlý úmysl). Některé vlastnosti, se kterými u sebe není spokojená, přiřadila nesympatickým lidem - např. to, že podle svého mínění na všechno potřebuje víc času, nebo taky to, že jí lze poměrně snadno vystresovat. (např. u zkoušky často neudělá jen proto, že si z nervozity nedokáže na nic vzpomenout, i když to dobře umí). Naopak vyrovnanost a to, že se člověk nenechá rozhodit přiřazovala kladným osobám. (Ale sama tvrdila, že všem dávala spíš vlastnosti, které sama nemá).“

Respondent č. 28: Žena, 22 let, studentka VŠ

4 sympatické: I-8 hy, II-5 d, IV-1 p, I-6 e

4 nesympatické: I-1 k, IV-5 m, VI-3 k, III-7 hy

I-8 „Moudrý člověk, který má za sebou spoustu dobrého i zlého. Už si své zažil. Teď už spíš odpočívá a užívá si života v jeho pravém smyslu. Filosof. Užívá si přírody. Když k němu přijdu s otázkou, vždy mi dobře poradí.“

II-5 „Ustaraná ženy. Má rodinu, o kterou se musí starat. Nic jiného jí nezbyvá. Prostě musí, jinak by se rodina rozpadla. Z očí jí kouká, že je ustaraná, zužovaná smutkem a leží na ní těžké břímě. Silná osobnost.“

IV-1 „Profesor. Osoba, která má za sebou vědeckou činnost. Uznávaný vědec. Možná trošku podivín, to ale významné osobnosti jsou. Má nad světem nadhled a drží si odstup. Umí rozpoznat vážné situace od bezvýznamných.“

I-6 „Pracant. Kluk, který není příliš cílevědomý. Nechce toho o životě moc. Jen si užívat své. Nepotřebuje rozšířit obzory. Je rád ve svém světě – jít přes den do práce (která ho nikam neposune), večer jít s kamarády. Přes víkend fotbal. Možná nudný život a možná pohodový. Za ničím a nikým se nehoní, ale ničeho nedosáhne.“

I-1 „Vrah. Člověk, který prošel vězením. Je psychicky nemocný. Nikdo nikdy neví, co ho napadne. Dětství měl ošklivé a doléhá to na něj teď. Asi si neuvědomuje své činy. Patří do léčebny. V dětství ho šikanovali, doma ho rodiče nepochválili. Moc se o něj nezajímali. Měl finančně vše, psychicky ale strádal.“

IV-5 „Mužatka. Žena s mužskými sklony. Tvrdá, drsná a schopná všeho. Nevadí jí, že se o ni lidé nezajímají. Že je sama. Na jednu stranu chce být sama. Nechce se o nikoho starat, nechce, aby jí někdo soudil. Kašle na vše kolem sebe. Myslí si: „Vy mi všichni můžete...“ Nemyslím si, že by v hloubce byla zlá, ale nejsem si jistá, že by nic neudělala. Rozhodně je hodně „vostrá“. Umí člověka usadit, odseknot mu a být na něj hnusná, nezdvořilá.“

VI-3 „Podvraták, který dělá podvody a ještě se tomu směje. Nesvěřila bych mu tajemství a v ničem bych mu nevěřila. Je schopný podrazit i kamaráda. Možná i rodinu. Nic ho do takového chování nenutilo, prostě takový je. Asi se cítí být v bezpečí, když si dělá vše podle sebe a nekouká na ostatní. Jde přes mrtvoly. Podvraták, alkoholik.“

III-7 „Studený čumák. Kouká z něj agresivita. Tichá agresivita, kdy nikdo nikdy neví, co se mu honí v hlavě. Vše si tiše promýšlí, moc se nevyjadřuje, ale tichá voda břehy mele. O sobě nemluví, nechce, aby o něm někdo něco věděl. Nechce si nikoho pustit k tělu. Zažil chvíle, kdy mu bylo těžko a neměl nikoho, kdo by mu porozuměl. Nikdo ho nevyslechl ani mu nepomohl, a když už se někdo našel, tak mu ublížil. Tak se radši uzavřel vůči okolí.“

Respondent:

II-5 „Viktorka bláznivá z Babičky B. Němcové – připomíná mi jí jen vzhledem, ne vlastnostma“

I-6 „táta, kamarád – nic neřeší. Nemyslí na budoucnost, ale je to pohodář. Je s ním sranda.“ Táta – podoba v tom, že je mu to jedno. Nic neřeší. Jede si po svém, ale je to svým způsobem „chlap“. Svě si zařídí, o své se postará. Když je potřeba, tak si zavře, ale o rodinu se nestará.“

III-7 „Trošku se ve vlastnostech vidím – v tom, že občas chci být sama. Nezajímat se o okolí a nechci, aby se někdo zajímal o mě. Potřebuju si odpočinout. Nejsem povaha, že by mi byli lidé jedno, jen občas potřebuju vypustit. Nemám ráda lidi, kteří nemyslí do budoucnosti a kteří se nezajímají o rodinu. Kteří jsou neurotici a nerváci. „

Administrátor:

IV-5 „(Myslím, že téhle osobě je respondentka poměrně podobná – většinou působí hodně tvrdě a drsně, rozhodně umí být i „vostrá“ a odsekávat. Působí jako člověk, který je se vším rychle hotový a nic neřeší, ale ve skutečnosti je hodně citlivá a mnoha věcech, které jí někdo řekl hodně dlouho přemýšlí a bere si je k srdci.)“

III-7 „(Tady už bych asi jenom dodala, že respondentka při psaní příběhů prohlásila, že podle ní všichni tihle lidé patří do léčebny ☺)“

„Myslím, že svoje projekce docela dobře popsala. Řekla bych, že se trochu shoduje s pozitivními postavami tím, že si ráda užívá života, ale teď je spíš ve fázi, kdy má na sobě spoustu povinností (snaží se vydělat si peníze, aby si mohla o prázdninách užívat) a taky si asi připadá dost ustaraně kvůli partnerskému vztahu, který je dost nestabilní - chvíli je všechno v pořádku a chvíli to nestojí za nic). Spokojená není, ale ukončit to taky nechce.“

Respondent č. 29: Žena, 21, studentka VŠ

4 sympatické: IV-7 e, V-7 h, V-8 m, VI-1 m

4 nesympatické: IV-5 m, VI-3 k, II-8 k, VI-5 p

IV-7 „Hlubavý, klidný, moudrý, učitel. Už ví, co chce od života. Má rád svoji manželku a svoje děti. Má rád svou každodenní pohodu.“

V-7 „Mladík, který je plný života, vše má před sebou. Zamilovaný, chodí ještě do školy, má tedy povinnosti. Čeká ho vojna odloučení od milé (povinnost).“

V-8 „Zábavný společník. Má rád své kamarády, se kterými sedí každý večer u piva. Věčný optimista, se svojí manželkou se nenudí.“

VI-1 „Zahloubaný básník, který přemýšlí o životě velice často. Nenašel dosud svoji životní partnerku. Žije sám a stará se o domácí zvířectvo.“

IV-5 „Namyšlený. Myslí si o sobě víc, než by měl. Je nezodpovědný. Nemá pravé přátele, jen kolegy.“

VI-3 „Má tiky. Je to neurotik. Je odporný a myslí jen na peníze. Při jídle hltá. Bije svoji ženu. Doma děti mají peklo.“

II-8 „Bez života. Buď zažila životní zklamání, nebo, a to spíš, ještě nenašla nikoho, kdo by ji udělal šťastnou. Introvertní, bez zájmu.“

VI-5 „Zamračený negativista. V životě vidí jen práci a čeká, že ho to naplní. Introvertní pesimista. Je to neurotik.“

Respondent

VI-1 „máme společné – k úplnému štěstí mi chybí partner☺“

VI-3 „připomíná mi- namyšlený sobec. Je neurotický, nevyrovnaný. Nebere v potaz nikoho jiného. Všude se vetře“

Administrátor:

„Tady moc nevím. Tahle respondentka je většinou s názorem na ostatní lidi docela rychle hotová (což je podle mě vidět i na těch popisech), ale o sobě přemýšlí hodně často a hodně do detailů (a občas si proto bere komentáře ostatních hodně osobně, i když tak vůbec nejsou myšleny). Myslím, že u II.8. trochu popisuje svoje obavy - bojí se, že už zůstane sama a že není schopná najít si partnera.“

Respondent č. 30: Muž, 21, SŠ s maturitou

4 sympatické: IV-1 p, V-7 h, IV-7 e, III-1 h

4 nesympatické: III-7 hy, III-5 k, VI-4 s, I-1 k

IV-1

- „vysokoškolák, mnoho titulů
- budí na mě vědecký a společenský zájem
- velice dbá na pečlivost, je důsledný
- budí ve mně cílevědomého, společenského člověka“

V-7

- „mladý člověk, který je cílevědomý, slušný, dobře vychovaný
- podle mě je společenský a cílevědomý
- působí na mě velice vůdcovsky
- chce něčeho dosáhnout v životě“

IV-7

- „vědecký člověk, který je velmi zahlouben do bádání, vědění a má velice mnoho titulů
- hodně se uzavírá do sebe a hodně bádá
- chytrý muž, zabývá se definicemi
- hodně dbá na slušnost, oblečení“

III-1

- „mám zde u něj smíšené pocity: vraha a normálního člověka
- na obrázku vypadá velice slušně, dbá na duševní hodnoty, slušné chování, vzhled, vzdělanost

- na druhé straně na mě působí jako deviant a narušený člověk“

III-7

- „vrah, z tváře a z očí jde strach
- samotář
- žije odděleně“

III-5

- „bláznivá žena, která žije na venkově
- nedokáže se začlenit do společnosti
- budí na mě špatný dojem
- je labilní a psychicky narušená
- podobnost s I. 1“

VI-4

- „vrah, který budí respekt
- působí na mě velice chytře“

I-1

- „žena, která je psychicky narušená a labilní
- nekomunikativní a nespolečenská“

Administrátor:

„Tento mladý muž je velice citlivý a je ve věku, kdy touží po co největších úspěších ve škole. To se mu skutečně docela daří a je na to hrdý, vlastnosti s tím spojené oceňuje.

Je založením společenský člověk, avšak není si zcela jist svým společenským postavením, bojí se odmítnutí či posměchu.“ Respondent č. : Muž, 24 let, SŠ s maturitou

Respondent č. 31, muž, 25

4 sympatické: IV-7 e, II-6 p, II-2 m, VI-1 p

4 nesympatické: VI-8 e, VI-7 d, IV-3 d, IV-6 s

IV-7

- „cílevědomý, přísný, despotický
- má rodinu, tam je jednoznačný vládce
- „duch starých časů“ “

II-6

- „bez rodiny, vědátor, americký dobyvatel, zlatokop
- nekonfliktní, což je sympatické“

II-2

- „hudební skladatel
- sukničkář, bez rodiny“

VI-1

- „nic moc, ale sportovní typ
- hodné oči, jde z něj nejméně strachu
- sportovec, bez rodiny, angažuje se s dětmi“

VI-8

- „deviantní, úchylná
- vražedkyně, zlodějská, zákeřná (tváří se nevinně)“

VI-7

- „zlá, uřvaná pavlačová bába, zlá tchýně
- prototyp „proklaté tchýně“ “

IV-3

- „hloupý, nájemný vrah

- rozhodl se pro zlo sám“
IV-6

- „inteligentní, manipulační, mafián
- ve společnosti oblíbený, mocný“

Administrátor:

„Respondent je hodně mužný typ, který si na své mužskosti zakládá. Předpokládala bych, že se to nějak v projekci projeví, ale není to moc výrazné, jednou oceňuje „sportovní typ“, jednou despotického a dominantního vládce v rodině. Naproti tomu chválí bezkonfliktnost (což není jeho případ☺).

K nesympatickým osobám projevil opravdu vášnivý odpor, obzvláště k té první. Na ní mu hodně vadila právě ta pouze zdánlivá nevinnost - to samé zdůrazňuje i u poslední tváře. Nedokážu posoudit, nakolik s tím mám problém on sám...

Pozn.: respondent odmítl psát, musela jsem poznámky sama zapisovat, není to tedy doslovná formulace.“

Respondent č. 32 : Žena, 21 let

4 sympatické: III-4 m, VI-5 p, VI-8 e, III-2 e

4 nesympatické: V-1 e, V-6 k, VI-4 s, III-7 hy

III-4 „Tento pán vypadá nezakomplexovaně. Má asi menší inteligenci, ale díky ní aspoň nemá problémy, nebo si je nepřipouští. Nejde se s ním bavit vážně, protože není normální, ale není nebezpečný.“

VI-5 „Tento pán vypadá jako rolník, zemědělec. Musí hodně pracovat, aby ve své chudobě dokázal uživit rodinu. Tato starost zaměstnává celý jeho život a mysl, není proto rozvinutý v jiných oblastech.“

VI-8 „Tato dívka není zcela mentálně vyvinutá, ale je hodná a dobrosrdečná.“

III-2 „Tento pán je tichý a plachý. Žije spíše svůj vnitřní svět - ačkoliv ani ten asi není příliš vyvinutý, neboť na mě nepůsobí moc inteligentně. Je hodný a jeho život zaplňuje práce v zemědělství - obživa.“

V-1 „Tento pán na mě působí, tak, že kdybych ho potkala, tak ve mně vzbudí strach, jestli mi něco neprovede. Vyzařuje z něho zlost a zuřivost, kterou jako by skrýval pod lehkým úsměvem. Asi se před lidmi dokáže víceméně kontrolovat, ale jeho negativní energie potřebuje někdy vybuchnout.“

V-6 „Tato paní má asi těžkou depresi. Pořád v sobě něco řeší a možná si stále vytýká nějakou svou dávnou chybu a protože si nedokáže odpustit, otravuje jí to celý život. Proto je takto zachmuřená do sebe a nevidí všechno krásné kolem sebe a nepoznala Boží milosti, hlavně odpuštění.“

VI-4 „Tento pán v životě rovněž nenašel milost, odpuštění a nedošel poznání, že láska a dobro (Bůh) je nade vším a že vždycky vítězí, ačkoli peripetie mohou být plné zla a špatnosti. Stala se mu nějaká těžká křivda a protože u Boha nenalezl pokoj, má ji stále před sebou a užívá ho to vevnitř. Nedokáže se radovat a k lidem je nedůvěřivý, uzavřený.“

III-7 „Tento pán má asi podobnou diagnózu jako předchozí pán. Možná s tím rozdílem, že je se svým neutěšeným stavem smířenější, je u něj větší rezignace. Proto jeho pohled není tak pronikavý - s tou křivdou se vnitřně nepere tolik jako předchozí pán. Nebo vlastně asi taky dost, ale projev tohoto nesouladu je na první pohled víc maskovanější, ale o to se pak může projevit s větší náhlostí a zuřivostí.“

Administrátor:

„Respondentu velice dobře znám a vím, že ona sama dost bojuje s křivdou, která se jí před časem stala. Racionálně si ji víceméně vyřešila, ale stejně na to ještě často přijde řeč a ona se neubrání rozhořčení. Je věřící a to jí hodně pomáhá právě takovéto těžkosti řešit, má proto pochopení a soucit pro druhé, kteří se nacházejí v podobné situaci, avšak tu podporu víry nemají.“

Respondent č. 33: Muž, 24 let, SŠ s maturitou

4 sympatické: VI-3 k, III-4 m, V-4 p, IV-3 d

4 nesympatické: V-1 e, VI-8 e, I-1 k, III-7 hy

VI-3 ŽEBRÁK

„První sympatickou postavou je veselý šlachovitý chlapík. Zatímco většina lidí se na portrétu mračí, nebo mají nepřítomný pohled, tento muž je očividně veselý. Připomíná mi typ člověka, který si dokáže udržet pozitivní přístup a radostnou mysl navzdory vlastní bídě a nepohodlí. Mám dojem, že patří k nižší sociální vrstvě. Mohl by to být žebrák, chudý dělník, nebo rolník.“

III-4 CIRKUSÁK

„Tento muž je veselý, podobně jako dříve zmíněný žebrák. Působí ne mě jako přímý a dobrosrdečný. Má rád zábavu a legraci, mohl by pracovat v cirkusu. Zároveň mám pocit, že je svěťácký, rád se chlubí svými zážitky z cest (některé z nich jsou vymyšlené), občas je cynický.“

V-4 KOVBOJ

„Další sympatickou osobou je zamyšlený muž. Nevím proč, ale připomíná mi kovboje, pistolníka z divokého západu, přesněji kladného hrdinu z westernu.“

IV-3 ZÁLUDNÝ

„Na první pohled je mi sympatický, ale připadá mi, že něco skrývá.“

V-1 TOVÁRNÍK

„Muž na tomto portrétu je v určitém směru protikladem „žebráka“ (VI.3). Není šlachovitý, naopak jeho baculaté tváře naznačují, že je dobře živený. Působí jako sebevědomý a úspěšný člověk. Může být třeba továrník nebo řezník. Mám pocit, že je lakomý a chová se nadřazeně.“

VI-8 OŠKLIVÁ

„Hlavní důvod, proč je tato osoba nesympatická, je že mi připadá ošklivá. Krása je relativní, každý má jiný vkus, já to vnímám takhle. Myslím, že oproti „cirkusákovi“ (III.4) je spíš domácí typ. Nemá tolik zajímavých historek k vyprávění. Připadá mi taková nemastná neslaná. Nezájímavá.“

I-1 ZLODĚJ

„Nejsem si jistý, jestli je na tomto portrétu muž nebo žena, ale přepokládám muže. Hledí upřeně někam mimo fotografii, podobně jako „kovboj“ (V. 4). Nicméně je mi nesympatický a jeho pohled mi připadá zlověstný. Mám pocit, že by to mohl být zloděj.“

III-7 NEBEZPEČNÝ

„Od pohledu mi je nepříjemný. Myslím, že má násilné sklony.“

Respondent:

„Žádná z osob mi nepřipomíná nikoho z nejbližšího okolí.“

žebrák - připomíná mi bezdomovce, se kterým jsem se dal jednou do řeči

žebrák - také mi připomíná žebráka, otce od Zilvara z filmu Bylo nás pět

továrník - jeho rysy v obličeji mi připomínají spolužáka ze základní školy, kterého jsem už přes 10 let neviděl a ani jsme se moc neznali

továrník - také mi připomíná "Otáška ocáska" z filmu Bylo nás pět

ošklivá - připomíná mi Marfušu, ošklivou sestru z filmu Mrazík

ošklivá - také mi připomíná kamarádku před 8 lety, které jsem se líbil, ale ona mi připadala nepřitažlivá

kovboj - připomíná mi postavu "limonádový Joe" z filmu Limonádový Joe

cirkusák, záludný, nebezpečný - mám pocit jako bych je někdy už potkal, ale nevím koho mi připomínají

zloděj - nikoho mi nepřipomíná“

Administrátor:

IV-3 „U této tváře se respondent rozhodoval, zda ji přiřadí k sympatickým či nesympatickým, ale každopádně jej zaujala.“

„Respondent hodně kladně hodnotí veselé tváře, což je pro něj příznačné, on sám je bodrý mladý muž. U záporných postav jsem žádnou projekci nerozpoznala.“

Respondent č. 34: Muž, 30 let, student VŠ

4 sympatické: V-7 h, III-4 m, II-2 m, I-3 p

4 nesympatické: I-1 k, I-2 s, III-7 hy, III-5 k

V-7

- „student, 18 let
- Vypadá relativně „normálně“, inteligentně. Je sebevědomý, pečlivý, starostlivý a cílevědomý
- racionálně uvažující.“

III-4

- „27 let, student umělecké školy.
- bohémský, sebevědomý, užívá si života.
- veselý, dobromyslný, společenský typ.
- spíše samorost, ne rodinný typ.
- pochází ze stabilní rodiny, má mladšího bratra, se kterým má dobrý vztah.“

II-2

- „45 let, pochází z vesnice, bydlí a pracuje na svém statku.
- má nemanželský vztah se svou služkou
- má své přátele, se kterými se schází v lokální hospodě, přes svou vřelost k lidem si drží spíše odstup a chrání si svůj osobní život.
- Prošel si válkou jakou český legionář v Itálii, tato zkušenost ho velmi ovlivnila.“

I-3

- „40 let, svobodný
- sklon k alkoholismu, má náročnou práci, která mu bere hodně sil a proto se snaží odreagovat se pitím.
- Pochází z neúplné rodiny, jeho otec zemřel a se svým otčímem má složitý vztah. Má také staršího nevlastního bratra, se kterým se nevidá.
- Po smrti otce se v rodině cítil ostrčený.“

I-1

- „na první pohled „nenormální“
- nevypočitatelný pohled,
- pravděpodobně dochází do ústavu, je schopna se o sebe postarat, ale musí být pod dozorem.
- Vrozené předpoklady, nízká inteligence,
- na druhé straně je však schopna obětavosti a vřidnosti k lidem.“

I-2

- „pohled šilence, schizofrenik
- nevypočitatelný, cholerický, dominantní
- má rád malé pejsky
- má submisivní partnerku, se kterou nemá a nechce mít děti.
- Vyrůstal s dominantní matkou, na které je stále částečně závislý.“

III-7

- „30 – 35 let, boxer trpící duševní poruchou.
- Není příliš intelektově vybaven
- nevyjadřuje emoce, chladný
- narodil se do bohaté rodiny, která ho odložila
- dělá jednoduché nenáročné práce – zahradník, v prádelně“

III-5

- „17 let, paranoidní
- chudá děvečka, ve 13 letech byla znásilněna
- pracuje na statku, má přítele, ale je vůči němu chladná a zdrženlivá
- je vypočítavá“

Administrátor:

V-7 „Tato tvář u mých respondentů jednoznačně zvítězila, jako sympatickou ji označili všichni čtyři. U Honzy mě nenapadá žádný jiný důvod proč by s ji vybral, než že vypadá ze všech tváří nejmladší a „nejnormálnější“ :).“

III-4 „Zde jsem si všiml nápadné podoby této tváře a Honzovy tváře. Jisté rysy si jsou velmi podobné. Honza má podobný typ vousů, i když o něco kratší a i celkový výraz obličeje je podobný Honzovu.“

II-2 „Stejně jako v předchozím obrázku, i zde je na tváři jemný úsměv. Myslím, že Honza si tvář vybral právě proto. Vypadá dobrácky a usměvavě a to Honzu zaujalo.“

I-3 „Tento výběr mne trochu zaskočil. I v popise se objevilo mnoho negativních věcí, přestože si ji Honza vybral jako sympatickou. Je možné, že Honza do něj trochu promítl svoje myšlenky, ale neznám ho natolik, abych něco takového mohl tvrdit.“

I-1 „Stejně jako mladíček z páté řady, i tato tvář vede ve výběru nesympatických. Myslím si, že je to dáno hlavně výrazem jaký má. Jeden z respondentů si to také uvědomil, že její negativní vnímání je ovlivněno zejména zamračeným výrazem, který na fotografii má. U Honzy byl hlavní důvod její „hloupý výraz“. Nepovažuje tvář za příliš inteligentní. Mohlo by to projikovat jeho názor na zamračené lidi...“)

I-2 „Zde je důležité zejména Honzovo zdůraznění nevypočítatelnosti a dominance. Tyto znaky považuje za negativní a nevyhledává společnost příliš dominantních a cholerických lidí.“

III-7 „Pro Honzu je to nebezpečná tvář a stejně jako u předchozí, nachází zde znaky dominance, agresivity a nižší inteligence. Což jsou vlastnosti, které příliš neoceňuje.“

III-5 „V jejím pohledu Honzovi vadila vypočítavost a chladnost. Neznám jeho přítelkyni, ale určitě má raději vřelý a upřímný vztah, čehož by se mu s touto tváří asi nedostalo.“

Respondent č. 35 : Žena, 26 let, VŠ vzdělání

4 sympatické: V-7 h, III-3 s, I-4 d, VI-5 p

4 nesympatické: I-1 k, III-5 k, V-6, k, VI-7 d

V-7

- „student, 20 let, inteligentní, technický typ
- bezproblémový, dobře vychází se svou sestrou
- „milý chlapec““

III-3

- „30 let
- pracuje, svobodný, bezdětný
- upřímný, sebevědomý“

I-4

- „hodná, plachá, ustrašená, ustaraná
- 30 let, manžel, děti
- milující matka v domácnosti, vaří, pere
- submisivní, obětuje se pro rodinu“

VI-5

- „40 let
- manuálně pracující, dělník
- má rodinu, ale je často v práci a rodině se moc nevěnuje
- je spíše méně inteligentní a necitlivý k potřebám rodiny a ostatních“

I-1

- „40 let, velké oči
- upracovaná, ustaraná, nešťastná, nedůvěřivá
- prožila složité dětství a obecně má těžký život, umí se o sebe postarat
- má partnera, který jí ubližuje. Mají hodně dětí, je k nim spíše přísná a často používá fyzické tresty“

III-5

- „30 let
- velké, nesympatické oči, hloupý výraz
- vesničanka, pracuje na statku
- má manžel, děti, její manžel je také hloupý
- žije omezený život, nic moc ji netrápí
- drbe s ženskýma na vesnici“

V-6

- „50 let
- babička, měla přiměřeně těžký život, má rodinu, vnoučata, manžela

- ruka, kterou si zakrývá tvář vypadá, jako by nebyla její
- není příliš hodná na ostatní, nerozmazluje vnoučata, není „typickou babičkou“
- vypadá jako zlý člověk“

VI-7

- „hnusná, kolem 50-ti let
- vesničanka, má rodinu, vnoučata
- má dlouhotrvající manželství, ve kterém je dominantní, řídí manžela
- stará se o finance, ráda si dopřává, umí dobře vařit
- pečlivá, vše si schovává a kontroluje
- autoritářská, nebere příliš v potaz cizí názor“

Administrátor:

VI-5 „Radka se moc nedokázala rozmluvit, nebyl to úplně vhodný výběr respondenta. Připadalo jí, že z tváře se nic vyčíst nedá a že je tím neprávem odsuzuje. Na moje pobídky většinou reagovala slovem „nevím“.

První výběr byl stejný jako v případě Honzy. Milý chlapec, jednoznačná volba. Další byla sebevědomá tvář svobodného bezdětného muže, která jí přišla sympatická.

Dále ustrašená tvář milující matky v domácnosti, se kterou předpokládám, soucítila a sympatizovala s její obětí pro rodinu

Posledním byl dělník, který jí, myslím, přitahoval vzhledem, ostrými rysy a tvrdým pohledem.“

VI-7 „Nesympatické tváře byly Radce pouze ženské. Nejvíce nesympatická byla tvář VI.7. Často používala výraz hloupá vesničanka, což by mohlo projekovat její názor na lidi z vesnice. Radka sama pochází z Prahy. Nesympatické jí také bylo dominantní postavení ženy v domácnosti. Zřejmě má raději dominantní muže, což se i projevilo ve výběru sympatických tváří.“

Respondent č. 36: Žena, 29 let, studentka VŠ

4 sympatické: IV-3 d, V-7 h, II-8 k, VI-5 p

4 nesympatické: I-1 k, III-7 hy, III-8 p, VI-6 hy

IV-3

- „vypadá „normálně“, kulatý obličej, svalnatý, možná sportovec
- 30 let, má mladší sestru
- usedlý, má přítelkyni, s kterou plánuje rodinu
- vyrovnaný, nezatežuje se příliš problémy
- neupřímný, má více milenek“

V-7

- „mladiček, gymplák, 18 let
- neúplná rodina, zemřel mu otec
- snaživý, cílevědomý, inteligentní
- zamyšlený pohled, nekouká přímo
- upřímný, čistý, ve vztazích je v začátcích, zaměřuje se spíše na studium, než na holky“

II-8

- „„Nevím, proč mi byla sympatická“
- pohled dolů, přemýšlí
- má děti a manžela, který vydělává, ona se stará o jídlo, domácnost,...
- submisivní ve vztahu, děti jsou její radost i starost
- život jí příliš netěší“

VI-5

- „vystouplé lícní kosti, vyhublý boxer, 35-40 let
- silná mimika obličeje, časté výkyvy nálady
- nejspíš nemá rodinu, žije ještě s matkou
- samorost, čas od času si najde milenkou“

I-1

- „zlý pohled, nevím, co se za ním skrývá, stažené obočí, vylezlé oči
- pohled za fotografa, nedívá se do objektivu
- rozpadla se jí rodina
- trauma z dětství“

III-7

- „vrah, násilník, sadista
- možná měl rodinu, ale projevil se jeho násilnické sklony a to manželství nevydrželo

- 40-45 let“
- III-8
  - „80 let
  - megera, rodinný tyran, autoritářská
  - má dceru, která je na ní závislá, přestože jí to vadí
  - na okolí však působí jako hodná paní – masky“
- VI-6
  - „vylezlé oči
  - 55 let
  - je ve vztahu více asertivní, není pod dominantou manžela
  - pracuje, nestará se pouze o domácnost
  - emancipovaná, ve vztahu je spíše chladná, ne příliš romantický vztah“

Administrátor:

VI-5 „Opět to byly zejména mužské tváře, které si Petra vybrala za sympatické. Libila se jí dominance, síla a upřímnost. Upřímnost a milý pohled mladíka z páté řady. Síla a sebevědomí tváří čtvrté a šesté řady. Výběr tváře z druhé řady sama následně nedokázala odůvodnit. Spíše si myslím, že s ní soucítila, připadalo jí, že má těžký život.“

VI-6 „Převaha ženských tváří. Nejnegativněji hodnotila zlý pohled, vylezlé oči, autoritářství a chladnost žen. Mužskou tvář si vybrala muže, kterého považovala za vraha, sadistu, násilníka. Petra je spíše submisivní, takže, myslím, že nemá ráda dominantní ženy a příliš sebevědomé a agresivní muže.“

Respondent č. 37: Muž, 21, student (chemicko-technologická fakulta)

4 sympatické: I-6 e, II-2 m, V-8 m, VI-3 k

4 nesympatické: VI-1 m, IV-3 d, V-4 p, VI-7 d

I-6 „V mládí chtěl být popelářem. Nyní je profesionální fotbalista v týmu Girondins Bordeaux. Protože je finančně zajištěn, kupuje si každý měsíc nové auto. Chodí k týmovému psychologovi, proto nemá problémy.“

II-2 „Zažil komunismus, jeho rodičům znárodnili všechny dvě krávy, takže je teď nevolí, volí Top 09. Má manželku a děti i s vnoučaty, má z nich radost. Za 5 let půjde do důchodu, nyní pracuje jako strojevedoucí.“

V-8 „Je fakt v pohodě, chodíme spolu na pivo. Bere invalidní důchod, často mě zve na Bechera.“

VI-3 „Sice je na pohled vysmátý, ale doma zažívá peklo. Být na jeho místě, jeho manželce bych zaseknul sekeru do hlavy.“

III-1 „Od pohledu vypadá jak buzerant. Ještě ke všemu otravuje malé děti na hřištích a nabízí jim bonbóny, mňam, všem doporučuji!“

IV-3 „Připomíná mi nějakou svini, kterou nemám rád. Kopnul bych ho do kouli.“

V-4 „Nemám rád lidi, kteří si při přemejšlení šahají na bradu ala Fanda Tikal. Ale asi to násilník nebude, spíš ten rváč, co z lidí na nádraží tahá cigára.“

VI-7 „Typická Dorota Máchalová, ještě ke všemu tlustá jako práce. FUJI!“

Administrátor:

I-6 „Proband hraje od mládí (dětství) fotbal, teď se mu již věnuje méně. Přesto tuto svou zkušenost jistě do zmíněného příběhu promítl. Fotbal je stále jeho koníček, hraje aktivně, je zaměřený proti homosexuálům, ale ne nějak výrazně“

II-2 „Nevidím žádnou souvislost s jeho životem.“

V-8 „Respondent má teď v oblibě Becherovku a v hospodě v podstatě nepije nic jiného.“

VI-3 „Dotazovaný se doma moc nezdržuje, protože s rodiči nemá příliš dobrý vztah. To bude zřejmě, to peklo, které uvádí v příběhu.“

III-1 „Žádnou projekci de nevidím.“

IV-3 „Samozřejmě je více lidí, které nemá zmiňovaný muž rád, ale souvislost s konkrétními osobami nevidím.“

V-4 „Vzhledem k tomu, že proband ej kuřák, vadí mu, když z něj ostatní tahají cigarety. Souvislost s třením brady moc nevidím, pouze zmiňovaný Fanda Tikal je člověk, který našeho probanda často vytáčí svým přemoudřelým chováním a způsobem vyjadřování. Ten člověk pro něj není důležitý, ani se s ním nevidá, vadí mu jeho chytré poznámky, protože mu přijde, že se tak povyšuje nad ostatní“

VI-7 „Zřejmě je zaujatý proti silným ženám, zkušenost osobní - intimní s nimi ale žádnou nemá.“

„Respondent má často vtipnou náladu a ani u tohoto testu to nebylo jinak.

-když vyplňoval ten test, tak si hodně dělal srandu, což já u něj považuji za obranný mechanismus, má problémy dávat najevo emoce, proto si často ze všeho dělá srandu, i když se to tak úplně nehodí

-ten člověk pro něj není důležitý, ani se s ním nevidá, vadí mu jeho chytré poznámky, protože mu přijde, že se tak povyšuje nad ostatní“

Respondent č. 38: Muž, 22, student (ekonomie)

4 sympatické: II-2 m, III-4 m, V-8 m, V-4 p

4 nesympatické: III-7 hy, V-1 e, V-5 s, VI-6 hy

II-2 „Vypadá, že má smysl pro humor. V životě asi nedělal nijak těžkou práci a moc si nevydělal, ale byl v kontaktu s lidmi. Pravděpodobně to byl řidič a vtipkoval s každým, kdo k němu nastoupil.“

III-4 „Je to šibal. Asi hodně lidí v životě napálil, ale vždy to udělal tak, že se na něho nemohou otevřeně zlobit. Přesto ho spousta z nich nemá ráda a vyhýbá se mu. Jemu to ale nevadí. Tráví čas s lidmi, kteří ho berou takového, jaký je.“

V-8 „To bude asi bezdomovec, který žije na ulici celý život. Stále se pohybuje ve stejné vesnici, kde už ho lidé znají a občas se s ním zastaví na kus řeči. Večer se staví v místní pekárně a dostane pár rohlíků, řezník mu občas schová kus masa. V hospodě mu hosti nechávají na dně püllitru pivo, které si slívá do své sklenice.“

V-4 „Vášnivý vynálezce. Všechno co se kolem něj děje potřebuje mít perfektně zmapované a všemu chce rozumět. V životě se hodně věnuje studiu, ale pro svou nepraktičnost dělá metaře v ulicích. Po večerech pracuje na svých vynálezech, které jsou sice zajímavé a mají pozoruhodné funkce, ale v běžném životě se nedají využít.“

III-7 „Tento pán má těžký život. Je to velký hromotluk a nemohl se dobře učit, protože jeho rodiče se stále hádali. Vrstevníci si z něho od malička jenom utahovali. Potom si začal vybíjet svůj vztek na zvířatech, který dodnes mučí. Žije na okraji vesnice, kam chodí sbírat psy, které potom bije ve svém domě a nakonec jejich mrtvoly pohazuje u cest.“

V-1 „Tento muž je vrah. Zabil svoje děti a manželku. Pracuje jako řezník a když se jeho obchodu přestalo dařit, protože nedaleko otevřel jiný řezník, který lidi „mokvála“ a usmíval se na ně, dal se na pití. Jednou přišel opilý domů se svou řeznickou sekerou a povraždil celou rodinu.“

V-5 „Doktor, anesteziolog, který zabíjí svoje pacienty brilantním a neodhalitelným způsobem. Nemá vyhraněný typ oběti, zabíjí muže, ženy, staré i mladé. Vychutnává i pocit, že má v rukou jejich život, který jim potom nemilosrdně bere.“

VI-6 „Tato žena měla velmi brzy děti s mužem, kterého velmi milovala a on miloval ji. Potom ale potkala jiného muže, a protože jí zákon nedovoloval od svého současného muže odejít, otráвила ho (toho současného). Ten nový se ale zhroutil jejího činu a utekl od ní. Jedno její dítě záhy nato zemřelo při dopravní nehodě a to druhé onemocnělo, protože žena samoživitelka neměla prostředky na léčbu, musela se dívat, jak umírá. Ještě dlouho poté, co zemřelo, spala s rozpadající se mrtvolou v posteli. Tyto zážitky teď vyčítá všem lidem na světě.“

Respondent:

III-4 „trochu se projektuju, protože mám rád úzký okruh svých přátel.“

V-8 „tady se mi moc líbí ten bezstarostný styl života“

III-7 „inspirace O myších a lidech“

V-1 „volná inspirace - povídka Černý kocour (E.A.Poe)“

V-5 „inspirace film Pradátoři“

Administrátor:

II-2 „V této odpovědi se proband lehce projektoval. Má velmi rád kontakt s lidmi a neustále se snaží vtipkovat. Řidič není, řídí jen „rekreačně“. ☺“

III-4 „Zde je také projekce. Občas udělá něco, za co by ho kamarádi nejradši neznali. Většinou mu to ale rychle odpustí. Opravdu tráví čas jen s lidmi, kteří ho mají rádi takového, jaký je.“

V-8 „Zde se nejedná o žádnou projekci. Občas se stan, že po ostatních dojí nebo dopije, ale nestává se to často.“

V-4 „Projekce. Kolem sebe musí všemu rozumět, mít přehled. Ale zbytek o vynálezech a jejich nevyužitelnosti už projekce není.“

III-7 „Částečná projekce. Jeho rodiče se občas hádají. Na zvířatech si nic nevybíjí.“

- V-1 „Zřejmě žádná projekce nebude. 1x týdně chodí do hospody, maxl. 3x týdně, ne pravidelně, ale to nebude mít souvislost s příběhem.“
- V-5 „Nejedná se o projekci. Není agresivní ani sadistický.“
- VI-6 „Jediné, v čem by se mohla projevit projekce, je dítě, které si přeje mít brzy po škole.“

Respondent č. 39: Muž, 34 let, VŠ (pedagogická fakulta-dějepis, český jazyk)

4 sympatické: III-1 h, III-4 m, IV-5 m, V-4 p

4 nesympatické: I-2 s, III-7 hy, V-6 k, VI-4 s

III-1 „Mírně se usmívá. Fotografie je rozmazaná, takže mi připomíná staré fotografie příbuzných. Je to šikovný dělník. Nezkazí žádnou zábavu.“

III-4 „Usmívá se a není to škodolibý úsměv. Knírkem a malou hlavou připomíná kašpárka. Drobný, křepký chlapík, ale ne šašek. Čekal bych, že je možná umělec. Možná Francouz (má pod krkem šátek, který mi tak připadá). Určitě rád pije.“

IV-5 „Gestikuluje, má položenou hlavu na ruce. Filosof, ležerní, v akci, intelektuálka. Těžko říct, jestli má vůbec rodinu. Je smířená, vyrovnaná (a když má člověk rodinu, tak takový většinou není)“

V-4 „Gestikuluje-intelektuál. Obličej není na první pohled sympatický, ale je to člověk, který umí přemýšlet. Je racionální a proto čitelný (ve smyslu předvídatelný)-není to někdo, kdo naráz vybuchne. Hodně si toho prožil-zkušený-chápavý (odvozuji ze sraštěného čela)“

I-2 „Má veselý obličej a je malý. Cítím z něj negativní sexuální energii. Tipoval bych ho na sadistu-např. Sadistického otce, který chodí po bytě nahý.“

III-7 „Má zamračené oči, upřený pohled, široký nos. Jde z něj strach. Myslím, že je dělník. Je možná Rom (nebo jiné národnosti-ne běloch). Spíš násilná povaha. Zedník nebo pomocný dělník.“

V-6 ---

VI-4 „Žena je utrápená ze svého života. Je unavená a nespokojená. Někdo ji trápil (=ona za to ve skutečnosti nemůže). Nebere si za své trable zodpovědnost-obvinuje ostatní (mohou za její problémy). „Obviňovací matka““

Administrátor:

III-1 „Respondent nedávno scanoval pro svého otce staré fotografie příbuzných. V kolektivu se rád staví do role baviče.“

III-4 „Respondent bývá v pozici „kašpárka“-staví se na venek silným a ostatní si z něj dělají legraci(v dobrém úmyslu), protože mají pocit, že mu to nevádí, ale ve skutečnosti se ho to často dotkne. (projekci vidím ve vyjádření „křepký chlapík, ale ne šašek“). Většina našich společných přátel jsou spíše sportovní a respondent se někdy cítí jiný (má rád poezii, výstavy,..) -jeho slovy „intelektuál“ (to možná vyjadřuje „čekal bych, že je umělec“). Respondent je z Moravy a opravdu rád pije. ☺“

IV-5 „„filosof, ležerní, v akci, intelektuál“-myslím, že přesně takhle vidí respondent sám sebe. Momentálně řeší složitou situaci se svou přítelkyní-chce s ní být, ale nechce s ní bydlet a už vůbec ne mít děti (v tuto chvíli) a ona mu to klade jako podmínku setrvání ve vztahu s ní.“

V-4 „Celý popis mi připadá jako velmi přesná projekce toho, jak se respondent vidí. Obzvláště na své „čitelnosti“ si velmi zakládá a dokonce přímo toto slovo používá, když popisuje proč něco udělal/neudělal („abych byl pro tebe čitelný“).“

I-2 „První věta je prostě popis obrázku a s respondentem nemá nic společného. Ostatní mi jako projekce připadají-pro respondenta je sexualita velmi důležité a nevyřešené téma. Má hodně velkou sexuální apetenci a je velmi vzrušivý a nedokáže si proto udržet stálý vztah (a trápí ho to). Měl i nejistoty se svojí sex. Orientací. Narážka na nahotu je taky zajímavá-nerad se sprchuje a převléká s ostatními muži (při sportu).“

III-7 „Když jsme měli s respondentem bližší vztah, žárlil na mé dva blízké kamarády-jeden z nich je Rom a jeden z Turecka-myslím, že tato narážka se respondentovi vybavila proto, že jsem mu test zadávala já-kdybychom se neznali, nejspíš by tuto asociaci neuvedl. Násilí respondent odmítá, ale nevidím v tom projekci nebo pojmenování nějakého problému.“

V-6 ---

VI-4 „Myslím, že by to mohla být projekce respondentovy partnerky (ale obrázek není podobný)- v tuto chvíli má respondent pocit, že jej obvinuje za jejich společné problémy (a on má pocit, že za ně mohou oba a že si svůj díl „viny“ nepřipouští). Ale s tímto si nejsem jistá-popis je mnohem extrémněji negativní, než jak respondent vnímá svoji partnerku-je to spíš jen „stejný směr“.“

Respondent č. 40: Muž, 35 let, VŠ (FEL ČVUT)

5 sympatických: IV-6 s, V-8 m, V-1 e, VI-5 p, IV-2 hy

5 nesympatických: III-5 k, I-1 k, VI-3 k, III-6 d, V-5 s

IV-6 „Seriozní, moudrý, laskavý, oceňuji na něm inteligenci a spolehlivost + konzervativní přístup.“

V-8 „Laskavost, smysl pro humor. Člověk, který mi dá oporu, když budu potřebovat. Nebude dělat dusno (v případě nedostatků, provinění).“

V-1 „Velmi podobný V.8, ale mladší. Kamarád, laskavý, smysl pro humor. Člověk, kterému bych půjčil peníze a který by mi půjčil, kdyby měl.“

VI-5 „Seriozní, pracovitý, spolehlivý, drží dané slovo, ale možná věci hodně řeší, nemá rád nejistotu.“

IV-2 „Je to žena (vybral jsem už 4 z 5 mužů, tak jsem chtěl tentokrát ženu a tato je z nich „nejlepší“) seriozní, spolehlivá, drží slovo-když mi něco slíbí, opravdu to splní, pracovitá.“

III-5 „Je nespolehlivá. Typická oběť-staví se do role oběti. Nemá práci. Nedůvěryhodná. Nemá stálé bydliště.“

I-1 „Mírně hašteřivá (hádvá). Snaží se zabrat moje místo (nedá mi prostor). Zlá. Povolání-pracuje na statku jako pomocnice. Svobodná matka (ne v negativním slova smyslu).“

VI-3 „V životě má snahu bez práce přijít k prospěchu. Snaží se mě napálit. Nemá stálé zaměstnání. Nedbá o sebe(zanedbává zevnějšek). Jako partner mi pasuje k III.5.“

III-6 „Provokuje mě na ní to, že je ublížená. Typická oběť domácího násilí. Nebyla by pro mě oporou, Nemá silnou vůli, silnou osobnost, submisivní, poddajná.“

V-5 „Kult těla. Sportovec, který se tak snaží vystupovat. Asociuje mi sportovce arijského typu. Pocit-jsem dokonalý zvenku, proto jsem dobrý i uvnitř. Jsem lepší než ty-nadřazený.“

Administrátor:

III-5 „Pro respondenta je velmi důležité, že je spolehlivý, pracovitý, zajišťuje svoji práci zázemí („stálé bydliště“) své rodině a je stabilním bodem pro okolí. Celý popis je negací základních jistot respondenta. Zajímavá je zmínka o „typické oběti“-o respondentově manželce se dá říct, že se staví do role oběti („on je hlava rodiny-já nemůžu nic, a když jsem byla mladá, nemohla jsem nic, protože mě utlačovala moje silná matka“..přitom to není úplně pravda)“

I-1 „Myslím, že by to mohla být projekce respondentovy tchyně (určitě „hašteřivá“, „snaží se zabrat moje místo, nedá mi prostor“, ostatní výroky si nejsem jistá)“

VI-3 „Respondent si velmi zakládá na své pracovitosti, čestnosti, preciznosti-celý popis je negací těchto hodnot.“

III-6 „Zase nejspíš projekce manželky. Ví, že respondent má problém s její submisivitou-bojí se, aby ji svoji dominanci neublížil-aby neprosazoval svůj názor „silou“(duševní). Musí se proto stále kontrolovat.“

V-5 „Nejsem si jistá, jak si vysvětlit zmínku o tělesnosti. Respondent je velmi silná osobnost a určitě si to uvědomuje. Myslím, že může zažívat pocit, že je mnohem silnější než ostatní a má nad nimi moc a musí se bránit pocit nadřazenosti, snaží se být pokorný (to mi ale nikdy takhle přímo neřekl, takže je to spíš můj odhad)“

IV-6 „Respondent popisuje vlastnosti, kterých si na sobě váží“

V-8 „Opět velmi trefná charakteristika respondenta“

VI-5 „Pořád doslovný popis sama sebe“

IV-2 „Popis všech osob zvolených jako sympatické velmi přesně vyjadřuje respondentovy vlastnosti (a ani tam není nic „navíc“, jako u ostatních respondentů). Napadá mě několik vysvětlení-(1)respondent je velmi inteligentní a má přesný náhled sám na sebe,(2) respondent velmi dbá na to, aby se choval dle svých zásad-je to pro něj velmi důležité a hodně o tom přemýšlí, (3)respondent už u popisu druhé sympatické osoby pochopil smysl testu -řekl přímo „aha, já vlastně popisuju sám sebe, že?““

Respondent č. 41 : Muž, 21, SŠ

4 sympatické: III-4, I-8, V-4, IV-8

4 nesympatické: I-1, III-1, IV-5, VI-6

III-4 „Usmívá se, předpokládám že bude majitel cirkusu, má rád zmrzlinu. Mezi jeho záliby patří vodní pólo.“

I-8 „Je sympatický, protože je v rovnováze se svým nitrem. Mezi jeho záliby patří zen-budhismus. V současné době plánuje cestu do Indie.“

V-4 „Líbí se mi jeho westernový profil. Právě pózuje před fotografií do módního časáku. Mezi jeho zájmy patří modeling. Je si jistý sám sebou, ale v jádru si je nejistý. Je něžný.“

IV-8 „Je tak normální, že otázka zda se líbí nebo nelíbí v podstatě není důležitá. Protože si tak představuju svého bankovního úředníka, což je osoba, kterou vídám jednou ročně a posléze ji totálně zapomenu. Má neuvěřitelně nudnou práci, vzhledem k tomu že i on je nudný, si svou nudnost neuvědomuje. Tím pádem je spokojený.“

I-1 „Vypadá jako opice. Takového vzhledu docílila tím, že zažila strasti a utrpení. Poslední zážitek byl tak intenzivní, že se stal její součástí do konce života.“

III-1 „V důsledku jeho nadzvednutého obočí, jeho výraz naznačuje povýšenost. Když byl malý, v důsledku incidentu s lízátkem, přišel o nohu v kolotoči, od té doby kompenzuje svůj handicap pozdviženým obočím.“

IV-5 „Nepřitažlivá, asexuální osoba u níž hovořit o sympatiích, je jako lovit rukou v záchodě. Pravděpodobně je to velitelka uklízení bloku, uklízeček z koleje.“

VI-6 „Muž nebo žena??? Pocit, že mě ta paní chce zabít nebo minimálně ublížit. Doufám, že se mi o ní dnes nebude zdát. Přitom je to možná jen nešťastná vdova, důvod smrti manžela je pravděpodobně sebevražda.“

Respondent:

Odpověď na dodatečnou otázku administrátora: „Zdá se ti, že jsou odpovědi projektivní?“:

„Z odpovědí asi lze dedukovat určité obecné informace o respondentovy, tedy o mě. Budou nicméně právě tak projektivní pro mě osobně, jako pro osobu, která je bude vyhodnocovat, pokud k vyhodnocování nepoužije nějaké normativní hodnocení, škály a podob, ale pouze vlastní interpretační úsudek.“

Odpověď na dodatečnou otázku administrátora: „Odpovídají tobě nebo někomu z tvého okolí?“:

„Samozřejmě, že ano, protože některé části mých odpovědí se budou strefovat velmi pravděpodobně i do popisu o některých mých známých nebo jiných lidí, ale ta asociace je jako když čtete horoskop.“

Odpověď na dodatečnou otázku administrátora: „Jsou zmiňovaná témata pro tebe aktuální, řešíš je aktuálně?“:

„Aktuální je příliš vágní formulace. Ve chvíli, kdy se nad tématem zamyslím jej logicky řeším, protože o něm přemýšlím. Něco aktuálního samozřejmě je (stejně jako to může s někým souviset, viz výše), něco je zcela mimo a je to výplodem mé fantazie.“

Administrátor:

„Odpovědi jdou hodně po povrchu. Jediná zajímavá věc je odpověď V-4, do které si dle mého názoru proband projikuje sám sebe.“

Respondent č. 42: Muž, 27 let, učitel na ZŠ

4 sympatické: V-7 h, I-7 m, IV-6 s, VI-2 h

4 nesympatické: VI-3 k, V-1 e, I-1 k, I-2 s

V-7

- „student medicíny, vysokoškolák, 20 let
- cílevědomý, inteligentní, má dobrý prospěch ve škole
- dobrý charakter, není zlý
- extravert, pochází z dobré rodiny
- možná snoubenka, přítelkyně“

I-7

- „z venkova, žije s manželem, o kterého se stará a hospodaří na statku
- peče a vaří vnoučatům, má kladný vztah ke zvířatům
- 60 let, věřící, chodí v neděli do kostela, je srovnaná se životem, moudrá, vyrovnaná
- pochází z vesnice“

IV-6

- „vzdělaný, chytrý člověk
- profesor fyziky a matematiky na univerzitě
- žije sám, starý mládenec, zasvětil život vědě
- má kladný vztah ke studentům, je přísný, ale spravedlivý
- cholerický, umí se naštvat, když se mu něco nelíbí
- má své denní rituály, které striktně dodržuje“

VI-2

- „atletka, běhá, je čerstvě vdaná, 25 let
- je zamilovaná, má první dítě
- řeší rozpor kolik času věnovat rodinně a kolik sportu
- uvědomuje si, že rodina je nejdůležitější
- je náladová, trochu sebelitostivá, pláče nad ztracenou kariérou“

VI-3

- „alkoholik, tváří se jako vtipálek, ale je agresivní
- žije se nelegální činností, krade
- žije na hromádce v nemanželském svazku, Má děti, ale ani sám neví kolik a kde
- pochází z nestabilní rodiny, otec agresor, těžké dětství
- jeho přítelkyně je I.1 :) “

V-1

- „křivák, navenek se tváří úslužně a mile, ale přitom se za ním skrývá uzurpátor, agresor a násilník
- je pro něj důležité, co si o něm ostatní myslí
- je ženatý, má hodně dětí, finančně zajišťuje rodinu, ale emocionálně s nimi nežije
- pracuje v řeznictví, v neděli chodí do kostela, aby se o něm smýšlelo dobře“

I-1

- „Těžké říci, zda je nesympatická, má jen špatný výraz
- 40 let
- tváří se ukřivděně, zlomená životem
- zemřel jí manžel, děti se odstěhovaly a nestarají se o ni
- chodí se často modlit do kostela a ke zpovědi
- není šťastná v životě, nadává na něj
- má ráda pravidla a jejich dodržování“

I-2

- „je nahý, divný, zločinec, vrah, úchyl, úlisný
- má už třetí manželku, je majetnický
- není schopen pracovat, působí jako sňatkový podvodník
- pochází ze střední třídy
- má nevlastního mladšího bratra, který je knězem
- jeho matka se k němu nehlásí, dělá, že ho nezná“

Administrátor:

VI-2 „Josef kladně hodnotil, vzdělanost, dobrosrdečnost, pracovitost a kladný vztah k lidem. On sám je učitel, takže, myslím, že tyto hodnoty jsou pro něj důležité. Má přítelkyni, se kterou také nemá jednoduchý vztah neboť ona studuje a bydlí v jiném městě, takže se často nevidají a oba se věnují více vzdělávání, než jeden druhému.

Josef je věřící, je pro něj pozitivním znakem navštěvování kostela, moudrost, vyrovnanost. On má mnoho otázek a pochybností ohledně své víry.“

I-2 „U nesympatických tváří převažovaly negativní vlastnosti jako nevypočítavost, agresivita, majetnickost,

zločinnost, nevěra. Všechno to jsou hodnoty, které velmi odsuzuje a neslučují se s Josefovým životem. Vybral si tedy tváře, které považoval za zločince, násilníky, podvodníky.

Výjimkou je žena z první řady, kterou považuje za zlomenou životem a nešťastnou, která nachází oporu ve víře, ale jinak je v životě nespokojená. Myslím, že by to mohlo být něco, z čeho má on sám obavy.“